

Dirshu
דרשו'ה' ועזונו
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

לקראת שבועת מלכתא

לקבלת הגליון למייל: dirshu@dirshu.co.il

סיפורים ומצינים מרתקים

גליון מס' 444

פנינים לפרשת ואתחנן פ"ד

ואני זוכר פעם שהפגיזו את העיר חיפה והיתה סכנה עד שרבים רצו לברוח מן העיר. הייתי יבלחט"א אצל רשכבה"ג מרן הגראי"ל שטינמן זצוק"ל ואמר מיידית בפשיטות: כשיעבור השבוע זה יעבור!...

המשגיח הגה"צ רבי דן סגל שליט"א על הנסיונות והקשיים בתקופות בין הזמנים

הדבר נוגע אליו, אבל אם זה הרבים, זה נקרא כביכול כאילו כולנו איננו מאמינים בדברי חז"ל הקדושים הללו, והוא נורא למתבונן. לצערנו, בכל פעם בהגיע ימי בין הזמנים מתרחשות צרות, ואני זוכר פעם שהפגיזו את העיר חיפה והיתה סכנה עד שרבים רצו לברוח מן העיר. הייתי יבלחט"א אצל רשכבה"ג מרן הגראי"ל שטינמן זצוק"ל ואמר מיידית בפשיטות: כשיעבור השבוע זה יעבור!... כל אלו ששמעו זאת לא הבינו, והיה נראה להם הדבר כדברי נביאות, שהרי הייתה נראית אז מלחמה נוראה שלא ראו את סופה בימים הקרובים, ושאלוהו, על סמך מה אומר זאת? וענה בפשיטות, שבסוף השבוע הבחורים חוזרים לעולם הישיבות, וזכות התורה תעמוד שתסתיים המלחמה, וכך אירע.

תלמודי התורה, בני הישיבות ואברכי הכוללים יצאו לחופשת 'בין הזמנים', אך כמידי שנה בשנה רח"ל ענינים קשים ונוראיים מתרגשים על ציבור בני התורה בארץ ומחוצה לה. המשגיח הגה"צ רבי דן סגל שליט"א נדרש לעניין ובנהמת ליבו בקול בוכים, פרש את משנתו כפי שקיבלה מגדולי הדור זיע"א בנהמת לבו מסר המשגיח את הדברים הבאים, למען יעמדו לרבים להתחזק בלימוד התורה ויהיו הדברים לזכות באלו הימים. בתוך כדי הדברים המשגיח נשנק וקולו נשבר. ניכר היה כי הוא כואב את כאבם של ישראל, ופרץ דמעות עלה על לחיו. וכך היו דבריו: "לבנו נשבר בקרבינו, כל עין תדמע וכל נפש תאבד על הנסיונות הגדולים שפקדו אותנו בימים אלו", פתח המשגיח, "וכבר ידוע מה שאמר הרמב"ם שאם ח"ו לא מתעוררים מהצרות הפוקדות את ישראל, ומתייחסים לכך ח"ו במקרה, על זה נאמר 'ואם תלכו עמי בקרי והלכתי עמכם בחמת קרי', רח"ל, צר לי שאני אומר ואני יודע שאינני ראוי לומר זאת, אבל במקום שנוגע הדבר לפיקוח נפש לכלל ישראל, החלש יאמר גבור אני". ידוע שהגמרא אומרת בתענית (לא): 'תניא, רבי אליעזר הגדול אומר מחמשה עשר באב ואילך תשש כוחה של חמה, ולא היו כורתין עצים למערכה, לפי שאינן יבשין, אמר רב מנשיא וקרו ליה יום תבר מגל, מכאן ואילך דמוסיף יוסיף ודלא מוסיף יאסף וכו'... ולעצם הדבר רואים ממקורות חז"ל שבימים הללו בדווקא, החיוב הוא להוסיף בלימוד התורה ולא ח"ו להיפך, ויתר על כן, אם אנחנו סוגרים את הישיבות הקדושות, מלבד עצם ביטול תורה שבדבר, אז ח"ו מראים כאילו איננו מאמינים בדברי חז"ל הקדושים הללו, שהרי נאמר במפורש שאם לא יוסיף בלימודו יאסף... ואם יחיד עושה כן,

ואספר מעשה שהיה בימי חלדי

ואספר מעשה שהיה בימי חלדי, שהלכתי פעם למרן בעל הקהילות יעקב זצוק"ל ושאלתיו, איך הולכים ומוציאים את כל הבחורים היקרים בימי בין הזמנים של חודש אב מהיכלי התורה והישיבות, היישר לרחובות הערים שבהם מתרבה הפריצות בימי הקיץ שזה נראה חלילה כמו ג'ונגל, ואיך משחיתים את נפשות הצעירים העסוקים כל השנה בקיום העולם.

אמר לי מרן ה'קהילות יעקב', ואני מצטט כמעט מילה במילה: 'אצלי הדבר זה נורא, כי זה כאילו הוציאו את הלב של הזמן, ואם היו לומדים מאחרי פסח עד היום הקדוש ועד בכלל ברציפות, זה היה גיוואעלדיק, ואם הוציאו את השבועות הללו באמצע, זה כמו להוציא את הלב של הזמן כולו'

עוד הוסיף ואמר לי: 'ואל תחשוב שה'בין הזמנים' הזה באב נעשה לשם שמים, זה נעשה בגלל שבחורים החסידיים שהיו בישיבות, התחילו לנסוע באלול לאדמו"רים שלהם לשהות במחיצתם לקראת ירח המועדים, ואז הידלדלו לא מעט בכמות בני הישיבות, והמצב בישיבות מבחינה כספית, להחזיק המטבח וכו', היה קשה ממש, והחליטו שאם בין כך ובין כך נוסעים הרבה בחורים, אז יעשו זאת לימי בין הזמנים, אך התחרטו ואמרו- איך יתכן שחודש אלול שבהם נצרכים כולם להתכונן כראוי לימי הרת עולם וירח המועדים, ייפכו אותם לימי בין הזמנים?! ואז החליטו שלא שייך להפוך ימים אלו לימי בין הזמנים. אבל שאלו: מה יעשו עם המטבח שהוא מידלדל וקשה להחזיקו למעט בחורים?! ואז החליטו שיקדימו את הג' שבועות מאחרי תשעה באב עד לר"ח אלול לעשות אותם לימי בין הזמנים, במקום חודש אלול, וכך יחסכו מהעול הכספי שהכביד לאחזקת הישיבות. והוסיף עוד פרט: אולי רצו שראשי הישיבות ינוחו מעט... וכך התחיל הבין הזמנים שלא לשם שמים. "שאלתי", מספר המשגיח, "מה לעשות, לשנות זאת?!", ענה לי מרן הקה"י זצוק"ל שאלך למרן הגראמ"מ שך זצוק"ל ואבקש ממנו שיבטלו את הבין הזמנים המדובר.

עשיתי כמצוותו והלכתי למו"ר מרן הגרא"מ שך

עשיתי כמצוותו והלכתי למו"ר מרן הגרא"מ שך והצגתי לו את הדברים, ומרן ענה לי: אני לא יכול לבטל זאת רק בישיבת פוניבז', זה לא יילך, צריכים שכל הישיבות יצטרפו לכך, וביקש ממני שאלך למרן הגר"י אברמסקי זצוק"ל שיעביר החלטה של כינוס ועד הישיבות, ונשב ונחליט על כך. הוא היה בדיוק בישיבת סלבודקא, והלכתי אליו, והוא היה נראה אז חלוש שכמעט לא הכרתיו, ואמרתי לו כל הדברים, ואמר לי באידיש: 'אתה צודק, אבל אין לי כח אפילו לדבר מילה, תבקש ממרן הקה"י זצוק"ל שיתפלל עלי'. חזרתי למרן הקה"י וסיפרתי לו את כל מה שאירע.

כשעמדתי בפתח לצאת, אמר לי מרן הקה"י זצוק"ל, ואני אומר את הדברים רק לתועלת: 'שלא תהיה לך חלישות הדעת שזה לא יצא אל הפועל, אתה עשית לשם שמים אז יהיה לך שכר, ואפילו שלא יצא, בשמים תקבל על כך שכר'. וכך הסתיים המעשה.

מכאן ראיתי שכל הבין הזמנים הזה אין יסודותיו דווקא בהררי קודש שגדולי עולם החליטו שחייבים לעשות זאת בימים אלו, ולכן אחר שגילו לנו חכמינו כי אלו ימים שבהם יש להוסיף בלימוד התורה.. כמה מוטל עלינו לפחות להתחזק בדבר ולהוסיף בלימוד התורה בימים אלו.

מה שנתעוררתי עתה, כי אינני יודע אם מותר לומר זאת בפהרהסיא, אבל ח"ו שלא יאמרו עלינו חלילה שאין אנו מאמינים באמונה שלימה בדברי חכמינו הקדושים ח"ו, ולכן נדרש חיזוק בדבר, ועל כך צריך לעשות ולראות איך להציל את הדבר הזה, כיצד ומה נצרך לעשות, ודבר זה לבטח מסור רק למרנן גדולי ישראל שליט"א, אבל בוודאי צריך חיזוק להוסיף בבין הזמנים בלימוד התורה, כל אחד ככל יכולתו, כי צריכים את התורה והזכויות והקב"ה יציל אותנו מכל גזירות רעות, והישיבות הקדושות ימשיכו לשגשג ולפרוח, ויקויים בנו 'הנה לא ינום ולא ישן שומר ישראל', ונזכה במהרה לגאולה שלימה בב"א.

(מתוך קובץ גליונות עקב תשפ"ב)

אספנו עבורך שיעורים מרתקים ב'משנה ברורה'

עשרות אלפים בעולם היהודי מתחילים בלימוד הלכות
שבת במסגרת 'דף היומי בהלכה', נצל הזדמנות זו!

לשיעורים בקו התוכן של 'דרשו' 077-2222-666

כמה דקות ביום ואתה בקיא בהלכות שבת!

גליון 'לקראת שבת' יו"ל בחסות
'אמונה וחסד' דפוס וכריכיה בע"מ 02-6715501

זיכוי הרבים בהפצת גליון זה
לעי"נ הרה"ח בנימין ב"ר דוד צבי רוזנטל זצ"ל
נלב"ע ר"ח אב תשע"ו

המשגיח דישיבת לייקווד, הגה"צ ר' נתן ווכטפויגל, אמר שאדם יכול לבקש בתפילה דברים לא הגיוניים בעליל. כך מצאנו במעשה של נקדימון בן גוריון. ביום האחרון, בו פקע ה'אולטימטום', ביקש שירדו גשמים, למרות שמדובר אחרי חודשים ארוכים בהם לא ירדה טיפת גשם.

רב העיר כרמיאל הגאון רבי אברהם צבי מרגלית שליט"א על כוחה של תפילה

נְאֻתָחֲנֹן אֶל ד' (גכג)

לפני זמן מה הייתי בכולל כלשהו. הלומדים לא קיבלו מלגה כבר חמישה עשר חדשים. התפללתי שם מנחה, ממש תוך כדי היציאה, אמרו כולם פרק תהילים. "שיר למעלות אשא עיני אל ההרים מאין יבוא עזרי". זה תוך כדי הליכה, זה כשהוא כבר בחוץ. שאלתי את אחד האברכים, "על מה אתם אומרים תהילים?" אמרו, "הרי לא קיבלנו משכורת כמעט חצי שנה, חלק מאיתנו הגיעו לפת לחם". אמרתי, "ידידי רועי, לו לעצתי תשמעו, ותרו על אמירת תהילים בצורה מבזה שכזו, אין בה טעם, היא רק מזיקה. זהו זלזול בקב"ה".

תארו לעצמכם אדם במפעל שלא קיבל משכורת במשך תקופה ארוכה, הוא ניגש למנכ"ל ומתחנן על נפשו, האם יעשה זאת בצורה כזאת, כאשר הוא עומד רגל אחת בפנים ורגל אחת בחוץ? כאשר הוא עסוק בדברים אחרים? הרי אף אחד לא יתייחס אליו. להפך, מצבו רק יחמיר. התפילה שלנו אינה מועילה לריבוננו של עולם. היא מיועדת לטובתנו, כדי שנוכל להשיג את חפצנו ורצונותינו. התפילה הינה כלי נפלא שמצוי בידינו. למעשה, היינו צריכים להתפלל גם אם לא היינו מצטווים על כך בתורה. אבל מה, "רצה הקדוש ברוך הוא לזכות את ישראל לפיכך הרבה להם תורה ומצוות". ישנן מצוות שהיינו מקיימים בלאו הכי, אבל הקב"ה הפך אותן למצוותיו, וכך אנו זוכים בכפלים.

הרב פינקוס מספר, מעשה שהיה בארצות הברית. באחד מבתי החולים השאירו רופא תורן ללילה באחת המחלקות הקשות. אמר לו מנהל בית החולים, "אם תראה במשך הלילה שהעסק מסתבך, שאתה לא מצליח לשלוט על העניינים תתקשר אלי, ואני אשלח לך תגבור". הרופא היה אדם מסור מאוד. בתחילת הלילה העניינים היו תחת שליטה, אך בהמשך המצב הדרדר, הוא התרוצץ מחולה אחד למשנהו, אך למרות כל מאמציו לא הצליח לטפל בכל החולים. סיכומו של הלילה היה מר ונמהר - שלושה מתוך כמה עשרות חולים שהיו מאושפזים במחלקה, נפטרו.

משפחות החולים תבעו את הרופא למשפט. טענו שרשלנותו גרמה למות יקיריהם. שאל השופט, "ומה יש לך לענות על הטענות?" אמר הרופא, "מה זאת אומרת? אני התאמצתי כל כך, כל אותו הלילה לא ישנתי אפילו שניה, אפילו לא נמנמתי, לגימה אחת של קפה לא לגמתי. השקעתי את כולי במאמץ להציל את חיי החולים. איך אפשר לטעון עלי טענות?"

אמר השופט, "כל זה נכון. אתה באמת רופא מסור, כולם מעידים על כך. אבל, הרי המנהל אמר לך שאם אינך משתלט על המצב תתקשר אליו, מדוע לא התקשרת?" כך שאל השופט, ועל כך לא היה לרופא מענה.

...אומר הרב פינקוס, הנשמה שלנו ירדה לעולם הזה. עולם של מאבקים, מלחמה בלתי פוסקת בין היצר הטוב ליצר הרע. היצר הרע הינו מתוחכם ביותר. אף פעם אינו מציג עצמו כרע. הוא מתחפש תמיד באיציטלא של רצון להיטיב. העולם הזה מלא קשיים, גשמיים ורוחניים. אדם רוצה ללמוד בהתמדה, אבל לא הולך לו. אין לו ראש, הוא קשה תפיסה. וכי משום כך ירים ידים, וכי יותר? חלילה. הקב"ה שלח אותנו לעולם הזה והטיל עלינו מטלות ואם קשה, אם האדם מרגיש שבכוחותיו הדלים אינו מסוגל, שירים טלפון! יבקש מהקב"ה שיסייע בידו! אם לא, הרי הוא דומה לאותו רופא שאמנם עשה את כל המאמצים, אבל את הדבר המתבקש לא עשה. לא הרים טלפון למנהל בית החולים.

אך צריך לקחת לתשומת לבנו, כאשר אנו מדברים על תפילה, אנו מדברים על תפילה אמיתית. לא מן השפה ולחוץ. לא תפילה של יציאה ידי חובה.

כשהתרחבו כותלי תלמוד-התורה, לימד רבי ליב קורלנסקי זצ"ל.כיתות גדולות, לפעמים גם של שישיים ושבעים ילדים. "האם לא קשה לכם להטיל משמעת בכיתה כה גדולה?" נשאל פעם רבי ליב, והוא השיב בפשטות ובכנות

הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א על כח התפילה

נְאֻתַחֲנֵן אֶל ד' (גכג)

פרשתנו מתחילה בנושא חשוב ביותר, האמור ללוות את האדם בכל רגעיו ועיתותיו בימי חייו - נושא התפילה. חובה עלינו להעמיק היטב בנושא זה, אודותיו קבעו חז"ל כי הוא מן הדברים העומדים ברומו של עולם, אך בני אדם מזלזלים בהם (ברכות ו, ב).

התורה מתארת כאן את תפילתו של משה רבינו שהתחנן לפני בורא עולם שימחל על חטאו במי מריבה, ויעניק לו את הזכיה להיכנס לארץ ישראל. ידועה דרשת חז"ל (דברים רבה, פרשת וזאת הברכה יא, י) כי משה רבינו התפלל על כך חמש מאות וחמש עשרה פעמים כמנין "ואתחנן". משה לא אומר נואש, הוא מתפלל על כך שוב ושוב ממעמקי לבו, עד שהקדוש ברוך הוא אומר לו: "רַב לָךְ! אֵל תֹּסֶף דַּבֵּר אֵלַי עוֹד בְּדַבְרֵי הַזֶּה" (דברים ג, כו).

חכמים כותבים (מדרש רבה כאן), כי אם משה היה מתפלל עוד תפילה אחת, הקדוש ברוך הוא היה מתרצה לו ומכניסו לארץ, משום שתפילה אמיתית היא כח המסוגל לשבור כל מחיצה אפשרית. הקדוש ברוך הוא לא רצה שמשה יכנס, מטעמים נסתרים, לכן ביקש ממנו לחדול מלהתפלל.

נציין, כי הגאון הקדוש המקובל רבי נתן נטע שפירא זצ"ל, בעל ה'מגלה עמוקות', כתב ספר שלם על פרשת ואתחנן ובו כתב מאתיים חמישים ושניים הסברים כמנין 'רב לך' על תפילת משה רבינו. הרוצה להרחיב מושגיו יעיין בספר הנזכר. אך אנו ננסה לקרב את יסוד הדבר אל ליבנו, ולהרחיב בנקודות אשר ניתן ללמוד מהן על ענין התפילה למעשה.

האם את מסוגלת להבטיח שתשתדלי

...את המעשה שמעתי מפי יהודי תלמיד חכם ששמע בעצמו מפי בעל המעשה:

הגאון רבי אברהם חיים טרופ זצ"ל, הרביץ תורה והעמיד תלמידים עשרות בשנים. עוד משנות צעירותו מילא את מקומו של אביו בראשות ישיבת ראדין, עד פרוץ מלחמת העולם השנייה, ולאחר שהיגר לאמריקה, שימש כראש ישיבות 'חפץ חיים' ו'קרלין סטולין' בארצות הברית, עד לפטירתו בשנת תשל"ט.

בצעירותו חלה הגאון רבי אברהם חיים טרופ זצ"ל במגיפת הטיפוס, מצבו הלך והחמיר מיום ליום, והרופאים טענו כי קצרה

ידם מלהושיע. אמו הצדקנית מרת פסיה מרים ע"ה, נחפזה לנסוע למעונו של ה'חפץ חיים' והתאוננה לפניו בדמעות על מצב בריאותו הקשה של בנה.

ה'חפץ חיים' שאלה: "האם בנך מסוגל להבטיח כי כל ימיו ירביץ תורה?"

"לא", השיבה הרבנית, "ולא משום שהוא אינו רוצה, אלא כי מצבו קשה והינו שוכב בבית החולים מחוסר הכרה, מבלי יכולת לדבר..." שבה והתייפחה.

הרהר מעט ה'חפץ חיים', ושאל: "האם את מסוגלת להבטיח שתשתדלי על דבר זה?"

"ודאי!" השיבה הרבנית בעידוד. "אני מצידי מבטיחה לעשות ככל יכולתי שבני יוכל להרביץ תורה כל ימיו בפניות הדעת..."

מיד כששמע ה'חפץ חיים' את תגובתה, קם ממקומו, צעד לאחת מפנינות החדר והחל להתפלל בלהט. בסוף תפילתו הנרגשת אמר כך: "הלא זכות התורה של זקנו, אבי אמו, רבי אליעזר יעקב חוואס, היא רבה מאד. כל עולם הישיבות בליטא חבים לו הכרת הטוב עצומה. בשלו הוקמו ישיבות רבות, התרבו לומדי תורה רבים. אנא אחוז בכסא הכבוד ואל תרף לבקש ולהתחנן לרפואתו השלימה של נכדך אברהם בן פסיה לאה הזקוק לרחמי שמים..."

לא עברו כי עם שעות בודדות, וכבר התקבלו דרישות שלום טובות

מבית החולים. לפליאת הרופאים יצא החולה מכלל סכנה, קם ממיטתו והבריא מחוליו.

כשסיים רבי אברהם חיים לספר מעשה נורא זה, הפטיר בהתרגשות: "עד היום אני זוכה להרביץ תורה בזכות אותה תפילה נרגשת של החפץ חיים!"...

גדולי ישראל וצדיקי הדורות, שידעו את ערך התפילה, מעלתה וכוחה, לא זזו בלעדיה. הם ראו בה חזות הכל, ובכל פרט בחייהם השתמשו בה.

מה עשה רבי איסר זלמן מלצר בדרכו לשיעור?

שמעתי מעשה נפלא מהרב החסיד הישיש רבי מרדכי פרוכטר מחשובי חסידי ויז'ניץ בירושלים, אותו שמע בשעתו מפי הגאון הצדיק רבי נטע פריינד זצ"ל, אודות רבו מרן הגאון רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל, ראש ישיבת 'עץ חיים' ובעל 'אבן האזל'.

רבי נטע התלווה פעם לרבי איסר זלמן בדרכו למסור שיעור בישיבת 'עץ חיים'. באמצע הדרך, לפתע ריצדו במוחו של רבי איסר זלמן דברי הירושלמי במקום פלוני, הסותרים לכאורה את מהלך הדברים שהתכוין להרצות בשיעור הקרוב.

ראש הישיבה לא המתין אף רגע. הוא נכנס לבית הכנסת הסמוך, נעמד בפניה ושפתותיו רחשו מילות תפילה נרגשות: "אנא, טאטע! באשעפער! זכני שלא תצא תקלה מתחת ידי, ושלא אטעה בדבר הלכה!"...

לאחר דקות אחדות סיים רבי איסר זלמן את תפילתו, ליבו התמלא שמחה ופניו קרנו מאושר. לפתע הבזיק במוחו רעיון ליישב את הדברים, וכעת היה נראה לו כי דברי הירושלמי לא רק שאינם סותרים למהלך הדברים אותם יאמר בשיעור, אלא אף מסייעים לו, ומתיישרים בטוב טעם ודעת כמין חומר.

רבי נטע היה מופתע מאוד, ולא הסתיר את התפעלותו מרבו, ורבי איסר זלמן הגיב לו בפשטות: "הרי הרבה פעמים קורה לי דבר כזה!"... זה הזכיר לי מעשה אחר ששמעתי לא מזמן, אודות אחד המלמדים החשובים בתלמוד תורה 'קמוניץ' בירושלים, הרב הצדיק רבי ליב קורלנסקי זצ"ל.

רבי ליב היה דמות אצילה ומיוחדת, ירא שמים מרבים וצדיק בדרכיו. בצעירותו, היה רגיל ללמד בכיתה של שלושים ילדים, ואילו בשנותיו המאוחרות, כשהתרחבו כותלי תלמוד-התורה, לימד רבי ליב כיתות גדולות, לפעמים גם של שישים ושבעים ילדים.

"האם לא קשה לכם להטיל משמעת בכיתה כה גדולה?" נשאל פעם רבי ליב, והוא השיב בפשטות ובכנות בשלילה. כשהוא מטעים ואומר:

"הנה בכל יום כאשר אני מגיע לכיתה, שפתי מרחשות תפילה חרישית מעומק הלב שאצליח היום בכיתתי. שלתלמידים יהיה 'דרך ארץ' כלפי. שאצליח לטעת בהם אהבת תורה ויראת שמים אמיתית. ברוך השם, תפילתי נשמעת. לכן אין זה משנה כלל אם בכיתה ישנם שלושים ילדים או שבעים, הרי בכל מקרה כל ההשפעה שלי עליהם היא בכח התפילה!"...

כך שפכו יראים ושלמים את צקון לחשם לפני בורא עולם, בהשתפכות הנפש, בהתרפקות, כדבר איש אל רעהו. תפילות מן הסוג הזה - נענות.

אלו בחורים לא קיבלו כיבודים ועליות ב'קלם'?

אחד התנאים היסודיים לקבלת התפילות ברחמים וברצון לפני שומע תפילה, הוא להחשיב את התפילה וליקרה.

בספר 'סדר היום' (סדר תפילת ערבית) כתב, כי לפי רמת הערך שמעריך האדם את תפילותיו, כך נחשבת תפילתו אצל הקדוש ברוך הוא. זה לשונו: "...אם הוא מואס בתפילותיו לומר אותם פעם אחר פעם, גם הקדוש ברוך הוא ימאס בהם ולא יפיק רצונו למלאות לו שאלתו, להכין לו בבוקר ובערב ובצהריים", חלילה וחס.

רבנו יונה בספר 'היראה' כותב, כי היה ראוי לו לאדם להתלבש בבגדי שבת מיוחדים בכל פעם שניגש להתפלל לפני הקדוש ברוך הוא, בדיוק כפי שמחליף בגדיו ומלבושיו בבואו לפני מלך בשר ודם. על אף שאמנם איננו לובשים בגדי שבת בכל תפילה ותפילה, אולם לכל הפחות מוטלת עלינו החובה לעשות ככל שביכולתנו כדי להראות כמה יקרה ומכובדת היא מצות התפילה בעינינו, ולא להתייחס אליה כמצות אנשים מלומדה, וכטורח שעלינו לעשות "פעם אחר פעם".

הדרך הטובה ביותר לכך היא, להגיע לתפילה בזמן, ולא לצאת לפני סיומה. אם יהודי לא מכבד חלילה את התפילה, ולא נוהג כפי שצריך לנהוג, הרי הוא פוגע חלילה במלכות שמים, והיאך תקובל תפילתו. התבטאות חריפה בענין זה, שמעתי פעם בשם הגאון הצדיק רבי נתן מאיר ויכטפויגל זצ"ל, משגיח ישיבת לייקווד, מפי תלמידו הגאון הצדיק רבי ראובן הכסטר שליט"א, משגיח ישיבת מיר ברכפלד: "מתפלל אני על אלו הבאים להתפלל בבית הכנסת באיחור", אמר המשגיח מלייקווד. "כיצד הם אינם מתביישים? הרי הם מכריזים על עצמם קבל עם ועדה: עצלנים אנחנו!"...

אני מכיר יהודי מבוגר מירושלים שזכה לבנים גדולי תורה ותלמידים חכמים מובהקים. פעם הזדמן לי לשואלו מה סיבת זכייתו בכאלו ילדים, והוא השיב לי כך: "אינני סבור כי יש לי זכויות מיוחדות שבשלהן זכיתי ל'בנין כשתילי זיתים'. אבל אם זה כן בזכותי, שמא זה בגלל זכות אחת מיוחדת שיש לי, מחמת ענין עליו אני מקפיד מאוד כל הימים: איני ניגש לתפילה אלא רק אם רבע שעה לפניו אני כבר מוכן עם טלית ותפילין. אם קורה שאני מאחר בהכנה, הרי שאני ממתין למנין הבא, כדי שלא להגיע לתפילה בלי הכנה..."

הרב הצדיק הישיש רבי חנא קלצקי זצ"ל מהעיר לייקווד, שהיה מוטיקי תלמידי ישיבת ראדין, סיפר לי, כי בצעירותו היה לו ידיד קרוב שהלך ללמוד בתלמוד תורה בקלם. אותו חבר הבחין כי במשך תקופה ארוכה הוא לא כובד בעליה לתורה, אף לא פעם אחת. לבסוף, גמר החבר אומר לברר את פשר הענין, והוא פנה אל הממונה על העליות ושאל אותו על כך - מדוע נגרע חלקו?

שמע הממונה וענה לו בפשטות: "כאן ב'תלמוד תורה' קיימת תקנה, כי מי שנכנס לתפילה לאחר הדפיקה על הבימה המציינת כי התחילו

ביום החופה של בני, קיבלתי טלפון מראש הישיבה שהוא הגיע לשדה התעופה אבל קרתה לו איזו תקלה ונבצר ממנו להופיע בחתונה! מה עושים?? התקשרתי לידידי כ"ק אדמו"ר מקאסוב זצ"ל, וסיפרתי לו את כל הסיפור

הגאון רבי שלמה זלמן פרידמן שליט"א
אב"ד סאנטוב - לייקווד על כ"ק מרן אדמו"ר מקאסוב זצוקללה"ה

כִּי הִיא חֲכָמְתְּכֶם וּבִינְתְּכֶם (ד"ו)

כ"ק מרן אדמו"ר מקאסוב, הגה"צ רבי שרגא פייביש האגער זצוקללה"ה, מלבד שהיינו קרובי משפחה, גדלנו יחדיו בבארא פארק באותו הרחוב בסמיכות. היה בינינו קירבה גדולה, והיות שלא היו לי אחים, הייתי תמיד מביט אחריו כעל אחי הגדול. במשך כל השנים שררה בינינו קירבה עצומה, הרבי זצ"ל היה משתתף כמעט בכל השמחות במעונונו. גם בשנה שעברה, תשפ"ג, הגיע הרבי זצ"ל ללייקווד, לפאר בהשתתפותו את שמחת החתונה של בתי שתחי כשהוא מלוכב בבגדי שבת

מאז שחר ילדותי, היה לי "חזקה" במשך כל השנים, שבלייל שבת קודש אחרי התפילה, בדרכי הביתה, עצרתי בבית הוריו של האדמו"ר מקאסוב זצ"ל, כ"ק אדמו"ר מקאסוב-זאלישטשיק זצ"ל והרבנית ע"ה, כדי לברך ולהתברך בברכת "א גוטן שבת".

גם אחרי נישואי, כשהתגוררתי בלייקווד, והייתי מגיע לבארא פארק לבית הוריי ז"ל, לשבת קודש או ליום טוב, הייתי ממשיך עם ה"חזקה", והייתי עולה אליהם עם ילדי, לברכם בברכת "א גוטן שבת".

אחרי הסתלקותו של האדמו"ר מקאסוב-זאלישטשיק זצ"ל, המשכתי להחזיק ב"חזקה" זו, ובכל פעם שהייתי בבארא פארק, הייתי ניגש לברך "א גוטן שבת" להרבנית מלכה ע"ה.

בדרך כלל קודם שהייתי עולה לביתם, הייתי מציץ לבית המדרש, כדי לוודא שכבר סיימו את התפילה. על פי רוב כבר נסתיימה התפילה, ובית המדרש היה ריק, מלבד אחד שעדיין היה שם, שרגי הקטן... הן בבחרותו, והן בהיותו אברך צעיר לימים, עמד עדיין בתפילתו, כשהוא שופך שיח לפני קונו בדביקות נפלאה. גם אם אירע שסיים כבר את תפילתו, ישב ולמד לבדו בביהמ"ד.

אמו הרבנית ע"ה הייתה אומרת לי תמיד "שרגי איז א געבוירענע רבי, דו וועסט זען, איין טאג וועט ער זיין א גרויסע רבי!" [שרגי הוא "רבי" מלידה], אתה תראה, יום אחד הוא עוד יהיה רבי גדול!...

כעבור שנים רבות, אחר הסתלקות בעלה כ"ק אדמו"ר מקאסוב-זאלישטשיק זצ"ל, כשבנה-הרבי זצ"ל החל להנהיג עדת ישורון, ורבים התחילו ליהנות לאורו, אמרה לי הרבנית: נו, וואס זאגסטו צו

דעם? זעסטו! איך האב דיר געזאגט! [נו, מה אתה אומר על זה? אתה רואה! אמרתי לך!]...

כשמגיעים ל"פוחת את ידיך", כשמדברים מהפרנסה האישית, אז מתעוררים

כ"ק אדמו"ר מקאסוב זצ"ל אמר פעם מאמר נורא ונוקב: מ'שטעלט זיך אוועק און מ'זאגט "אשרי יושבי ביתך", מ'זאגט דער שבח פונעם איבערשטער, "טוב ה' לכל ורחמיו על כל מעשיו", און מ'מאכט זיך נישט צו טון. ווען ס'קומט צו "פוחת את ידיך", ווען מ'רעדט וועגן די אייגענע פרנסה, דעמאלט וועקט מען זיך אויף [עומדים להתפלל ואומרים "אשרי יושבי ביתך", אומרים את שבחו של הקב"ה, "טוב ה' לכל ורחמיו על כל מעשיו", ואין מתפעלים כלל ולא עושים מזה עסק. כשמגיעים ל"פוחת את ידיך", כשמדברים מהפרנסה האישית, אז מתעוררים]...

ואם אתה כן מסוגל לישון, זו באמת בעיה...

ידוע ומפורסם הדבר שכ"ק אדמו"ר מקאסוב זצ"ל, כיהן ב"נשיאות" של הרבה מוסדות תורה, לא רק בבארא פארק, אלא גם בלייקווד ובמאנסי. המוסדות הללו שהיו בנשיאותו, ועוד הרבה מוסדות

כ"ק מרן אדמו"ר מקאסוב צוקוללה"ה

יותר משעה הליכה מביתי. לפני שבת אמרתי להרבי שמאוד קשה לי ללכת כל כך רחוק וכפי הנראה לא אגיע לטיש, והרבי אמר לי שבודאי לא אטריח את עצמי.

למעשה, לאחר סעודת ליל שבת, החלטתי שאני כן הולך לטיש, ויצאתי לדרכי, כשהגעתי, הושיבו אותי ליד הרבי, והרבי היה אז באמצע עבודתו הק' בלהבת אש, וכלל לא הרגיש בנעשה סביבו, ולא הבחין כלל שהגעתי להטיש.

כעבור זמן, כשירד הרבי מן ההר אל העם, וחזר לראות מה נעשה סביבו, הבחין בבואי, ואז התכופף ולחש לי באוזני בשפה האנגלית: **you're nuts** [ר"ל, אתה משוגע] - למה טרחת לבוא מרחק כה רב?! ואז שאל אותי הרבי אם יש לי אחד שמלווה אותי, ואמרתי לו שלא. מיד אחר הטיש דאג הרבי שאחד ילווה אותי עד לביתי...

שמעתי מהאדמו"ר מקאסוב זצ"ל, שזקיני הגאון האדיר בעל "שבט הלוי", לא היה מעולם מאלו האנשים אשר רגילים לנסוע ולהתפלל על הציונים והמקומות הקדושים - כל ער"ח או עשרת ימי תשובה וכדומה - הוא היה הולך רק מביתו לשיבה או לביהמ"ד וחוזר ותו לא מידי.

פעם - מספר האדמו"ר מקאסוב זצ"ל - שהה אצל זקיני בעל "שבט הלוי" - והוא היה אז יותר מבן תשעים - ובאמצע שיחתו עמו אמר לו: אולי נלך ביחד להתפלל במקומות הקדושים... והשיב לו ה"שבט הלוי" "איין לי זמן!" והרהיב נכדו הנ"ל עוז, ושאל את זקיני בתמהון: מה הפירוש ש"איין לך זמן", והלא הסבא כבר למד את כל התורה כולה!... הביט עליו זקיני ה"שבט הלוי" בעיניו הטהורות ולא התווכח אתו... ואז אמר לו דבר נורא, ובדבריו אלו ראו באמת מה שעל לבו, וכה אמר לו: לא טוב ולא כדאי לצאת החוצה אל הרחוב כשאין צורך גדול בכך, כי ראייה אחת שאינה טובה יכולה לקלקל את כל עבודת ימי חייו של האדם!...

פלאי פלאים! יהודי גדול בישראל - בגיל מעל תשעים - והוא מפחד לצאת החוצה לרחוב! האם חידוש הוא שעצם מציאותו משפיע יראת שמים על כל העומדים סביביו?!

(מתוך נועם שיח מטו"מ תשפ"ד - בהוצאת מכון אפריון לשלמה)

אחרים, היו מתיעצים עם הרבי על כל צעד ושעל, וכל דבר קטן כגדול יביאון אליו.

היה איזה ישיבה, שהרבי תיקן שם "תקנה" להבחורים, והיה בחור אחד שלא קיים את ה"תקנה". נו, בחור אינו מקיים את תקנות הישיבה, הלך המנהל וזרק את הבחור מן הישיבה.

הבחור הסתובב בשברון לב, הגיע עד לפתח ביתו של הרבי, ודפק על הדלת. הרבי פתח את הדלת, והבחור החל לשפוך את ליבו, באמרו שהוא מסתובב באפס מעש, כיון שזרקו אותו מהישיבה, והוא אינו יודע מה לעשות.

הרבי מיהר לקרוא אליו את המנהל, וביקש ממנו שיקבל תיכף ומיד בחזרה את הבחור לשיבה. אמר המנהל להרבי: איני מבין, הרי את ה"תקנה" הזו תיקן הרבי, והבחור אינו שומע לקול ההנהלה? אבל הרבי השיב לו: אף על פי כן, הבחור מסתובב ברחוב, ומוכרחים להחזירו לשיבה.

המשיך המנהל ואמר להרבי: איני מבין, הרבי עושה "תקנה", וה"תקנה" נועדה כדי שיקיימו אותה, ובחור שאינו מקיים את תקנות הישיבה צריכים להרחיקו מהישיבה! השיב לו הרבי:

דו קענסט שלאפן ביינאכט אין די צייט וואס א בחור דרייט זיך אויף די גאס?? איך האב געמאכט א "תקנה" פאר די בחורים, איך האב נישט געמאכט א "תקנה" אז דו זאלסט נישט שלאפן ביינאכט! און אויב דו קענסט יא שלאפן, איז טאקע א פראבלעם!

[אתה מסוגל לישון בלילה בזמן שבחור מסתובב ברחוב? אני עשיתי "תקנה" להבחורים, לא עשיתי "תקנה" שאתה לא תישן בלילה, ואם אתה כן מסוגל לישון, זו באמת בעיה]...

בחתונה של בני הרב מאיר דוב הי"ו

בחתונה של בני הרב מאיר דוב הי"ו, בהיותו תלמיד מובהק של הגאון האדיר רבי יצחק סורוצקין שליט"א ראש ישיבה דמתיתבתא בלייקווד - ואחד מתלמידיו הקרובים, הוא כיבד אותו בסידור קידושין. לפי התוכנית היה ראש הישיבה אמור להיות ביום זה במונטריאל, וסיכמנו שאחה"צ כשהוא חוזר ממונטריאל הוא יסע תיכף משדה התעופה לאולם החתונה.

ביום החופה אחה"צ, קיבלתי טלפון מראש הישיבה שהוא הגיע לשדה התעופה אבל קרה לו איזו תקלה ונבצר ממנו להופיע בחתונה! מה עושים?? התקשרתי לידידי ש"ב כ"ק אדמו"ר מקאסוב זצ"ל, וסיפרתי לו את כל הסיפור, וכיבדתי אותו בסידור קידושין. הרבי קיבל את הכיבוד בתשואות חן, ולא ראיתי על פניו שום הרגשה של פגיעה שאני לוקח אותו כ"בדיעבד" לאחר שהמסדר קידושין המקורי נבצר ממנו להופיע, ואדרבה, הרבי שיתף פעולה עם המצב, ואף נענה ואמר בבדיחותא: אם אני ממלא מקומו של ראש הישיבה רבי יצחק סורוצקין, אז אני צריך להופיע להחתונה כשאני לבוש עם פראק...

לפני שנים שהה הרבי זצ"ל בלייקווד בשבת קדוש וערך את שולחנו הטהור בליל ש"ק באולם של התלמוד תורה דסאטמאר, מרחק

שמעתי מרבה של תפרח מו"ר הגאון רבי אליהו אליעזר יעקבזון שליט"א על סבו רבי טוביה שפיגל זצ"ל, שמרן החזון איש עשה בינו לבין מרן רבי שמואל הלוי וואזנר זצ"ל הסכם יששכר וזבולון. הוא לא היה אמיד במיוחד אבל היה בעל הבית שהתפרנס.

הגאון רבי יחיאל צוקר שליט"א, מרבני ישיבת 'תורה בתפארתה' ומחבר ספרי 'להאיר' על פרשיות השבוע על עבודת ד'

וְאֶהְבֶּתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל לִבְבְּךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ וּבְכָל מְאֹדְךָ: (ו'ד)

תניא ר' אליעזר אומר אם נאמר בכל נפשך למה נאמר בכל מאודך ואם נאמר בכל מאודך למה נאמר בכל נפשך אלא אם יש לך אדם שגופו חביב עליו מממונו לכך נאמר בכל נפשך ואם יש לך אדם שממונו חביב עליו מגופו לכך נאמר בכל מאודך. (ברכות סא ע"ב) קריאת פרשה ראשונה של קריאת שמע מעמידה בפנינו בכל יום שלשה פעמים את הציווי של אהבת ד' אצל כל אחד ואחד באותו מקום בו הניסיון שלו קשה יותר.

רבים מתמיהים מי הוא שממונו חביב עליו מחייו, אם אין לו חיים, מומן למה? אמנם המציאות שבמשך הדורות שמענו סיפורי גבורה רבים של מסירות נפש, יהודים מסרו נפשם על אהבת ד', ומעט מאוד על מסירת הממון, אבל כל זמן שאדם חי הממון צמוד לחייו ורבים לא עמדו בניסיון זה, הבה ונקבל מעט מושגים בקיום מצוה מתוך אהבת ה' בממונו.

שמעתי מרבה של תפרח מו"ר הגאון רבי אליהו יעקבזון שליט"א על סבו רבי טוביה שפיגל זצ"ל, שמרן החזון איש עשה בינו לבין מרן רבי שמואל הלוי וואזנר זצ"ל הסכם יששכר וזבולון. הוא לא היה אמיד במיוחד אבל היה בעל הבית שהתפרנס.

יום אחד גילו בני המשפחה קבלה מאחת הישיבות שמופנית אליו ורשום בה סכום כסף אגדי שמתאים לאדם עשיר. זה לא היה שייך למושגים שלו כלל וכלל, הם הבינו שהקבלה נשלחה אליו בטעות.

אמנם, לאחר בירור קצר התברר דבר מבהיל, וכך הוא אמר להם בפשטות: "צריכים לעבוד את השי"ת 'בכל לבבך, בכל נפשך ובכל מאדך'. 'בכל לבבך', כמו שדרשו חז"ל בשני יצריך יש לי אפשרות לעבוד, 'בכל נפשך' תלוי אם יהיה מי שירצה להעמיד אותי בניסיון הזה, אבל 'בכל מאדך' תלוי בי ואני יכול לקיימו... רציתי פעם אחת לעבוד את ה' בכל מאודי!!"

כן, יהודי זה לקח את כל הכסף שצבר עד לאותו יום ומסר הכל להחזקת תורה, ולא השאיר בידו פרוטה. הוא התחיל הכל מהתחלה! ויש שקיימו זאת בצורה שונה. על האדמו"ר הקדוש רבי נחום מטשערנוביל זצ"ל, בעל ה'מאור עיניים', מסופר ששמע על מקום מסוים שאין בו מקוה טהרה. הוא פנה לגביר גדול שייטן את כל

הוצאות המקוה, אך בידעו שכגודל עושרו כך גודל קמצנותו, התחייב לו שתמורת בניית מקוה זו הוא מעניק לו את כל העולם הבא שלו! עבור מקח זה הסכים העשיר ותרם את עלות בניית המקוה.

מה ראה למכור את כל העולם הבא שלו

משנשאל מה ראה למכור את כל העולם הבא שלו עבור בניית מקוה? נענה ואמר: "פעמיים בכל יום אני קורא 'אהבת את ה'... בכל מאודך', וחז"ל דרשו 'בכל ממונך' (ברכות נד ע"א). אותי לא חנן השי"ת בנכסים, כיצד אפוא אוכל לעובדו בכל מאודי? הדבר היחיד השייך לי ששווה עבורי מומן רב הוא העולם הבא שלי, א"כ מסרתי אותו עבור אהבת ה', מעתה יש בידי אהבת ה' בכל מאודי!!"...

ה'אמרי אמת' מביא מסבו זקנו החדושי הרי"ם, שזאת היתה עצתו למי שרוצה לקיים את ה"בכל מאודך" ואין בידו מומן כלל, שיעשה חשבון הנפש: הלא אם ירצו לתת לו מליון רובל כדי שלא יניח תפילין פעם אחת, או כדי שיחלל ח"ו שבת אחת, בוודאי לא יסכים. לכן, כשמקיים מצוה זו צריך שתהיה לו שמחה גדולה כאילו הרוויח מליון רובל, בזה יקיים את ה"בכל מאודך".

ואמנם, גילו לנו רבותינו שמושג מסירות היא בכל פרט כדברי מרן החזון איש: "ובנטייה מפשרטם של החיים השטחיים ובשבירת

המידות והממית אפילו מידה אחת נחשב כאילו המית את כל גופו" (קובץ אגרות ח"א אגרת ג')
כל יהודי לפי דרגתו ומקומו יש לו נקודת של שבירת מידות, וכל שבירה אומר החזו"א נחשבת כמסירת כל גופו.

סיפור נפלא אותו סיפר הרב הוכברגר

נשתף את הציבור בסיפור נפלא אותו סיפר הרב הוכברגר מגיד שיעור בגמרא בבית כנסת ברמת אלחנן. בשיעור משתתפים אנשים מכל המעמדות התורניים והכלכליים, אחד מהם מתפרנס כנהג מונית, בוקר אחד הוא מגיע אליו ומספר לו: קבלתי טלפון הזמנה לנסיעה לחיפה וזה פיתה אותי מאוד, 800 שקלים לא באים ברגל, אבל החלטתי ששיעור קבוע לא מבטלים וויתרתי על הנסיעה. הרב הוכברגר הגיב: לי ברור דבר אחד: אצל הקב"ה אף אחד איננו מפסיד, גם את כספך לא הפסדת וזה פשוט וברור.

אחרי מספר ימים מגיע הנהג מחויך ואומר, קבלתי טלפון מאותו קליינט והפעם הוא הזדהה כעורך דין במרכז הארץ שזקוק להיות בחיפה פעם בשבוע, בשעה שאינה מתנגשת עם השיעור. הוא נימק, 'מאוד מצא חן בעיני שאתה עקבי ולא מפספס קביעות, מתאים לי נהג כזה'. אני רוצה לסגור אתך קבוע על הנסיעה הזאת! סיפור נוסף סיפר הרב הוכברגר, ניגש אלי אחד משומעי השיעור ובפיו תלונה קשה... אבי שהוא איש קשיש רצה מאוד לנסוע לבקר את אחותו הדרה בצפון, הוא ביקש ממני פעם אחר פעם עד שהחלטתי לעזוב את העבודה לחצי יום, לקחתי את רכבי ונסעתי איתו לאחותו. תבין כבוד הרב: אני הפסדתי חצי יום עבודה, שילמתי דלק, נסיעה של שעתיים כל צד ועוד המתנה שעתיים, אני יורד מהבית של הדודה ופקח רושם לי דו"ח 500 ₪ התווכחתי איתו ולא עזר כלום, וזה הגיע לתיגרה של ממש. ואני שואל: עזבתי עבודה, נסעתי ושילמתי כסף, הכל בשביל כיבוד אב מדוע הייתי צריך להפסיד גם 500 שקלים?

הרב ענה לו, אינני יודע למה היית צריך לשלם, אבל ברור לי שממצוה לא מפסידים כלום, רק מרוויחים!
אחרי מספר שבועות מגיע היהודי כולו נסער, כבוד הרב, צדקת, אצל הקב"ה אף פעם לא מפסידים, וכך הוא מספר: בעקבות מצב משפחתי עגום נשכר עו"ד רע מעללים ומדי פעם הם הוא מוצא כל מיני סיפורים כדי למצוץ לי את הדם, חדשים לבקרים מעלילים עלילות ותובעים אותי לדין.

והנה קבלתי הזמנה לבית משפט ולא הבנתי מה הפעם, הגעתי ללא עו"ד, אין לי כסף מיותר להוצאה זו, הם האשימו אותי שפלשתי לדירה של הזולת והוצאתי דברים בגניבה, ובניהם מסמכים המפלילים אותי בדיונים שעוד פתוחים בבית המשפט, בקיצור גם אשמת פריצה, גם העלמת ראיות ושבוש הליכי משפט... האשמה נוראה, ולדאבוני ככל המשפט הישראלי השופט נטה לקבל את התביעה. במצב שכזה יכול אני לנסות להכחיש, אך קולי כקול קורא במדבר.

לפתע תפסתי את עצמי, הם מדברים על יום ותאריך שנדמה לי שהוא אותו יום ששהיתי בצפון, פתחתי את הארנק, שלפתי מתוכו

את הדו"ח של אותו פקח, ואכן צדקתי בהשערתי, הדו"ח ניתן ביום ובשעה שהם טוענים שבאותה שעה פרצתי לדירה וגנבת. פניתי אל השופט ואמרתי: אדוני השופט, הנה דו"ח שקבלתי בצפון בזמן המדובר, התביעה היא שקר גמור!

השופט לא ויתר: הרכב קיבל דו"ח, אך מי אמר שאתה נהגת ברכב?! השבתי שעל דבר זה בודאי יעיד הפקח שרשם את הדו"ח. השופט בתחילה דחה את דבריי, כי מאיפה יכיר ויזכור הפקח את מקבל הדו"ח, אך זכותי היתה לבקש את עדותו של הפקח ונענית, נקבע תאריך לדיון נוסף והזמינו את הפקח, השופט שאל אם אני הייתי זה שקבל את הדו"ח והפקח אישר. לשאלת השופט כמה דוחות הנך כותב לחודש, ענה הפקח כמה מאות! אם כן איך אתה זוכר מי היה האיש? - תמה השופט, הפקח שהבין שרוצים להפליל אותי על התנהגותי הרעים בקולו: כיצד לא אזכור אותך, עשרים שנה אני פקח הוא האדם הראשון שהעז לעשות איתי מריבה!!!

מבין כבוד הרב? ברגע זה הם הפכו מתובעים לנתבעים, על האשמות חמורות של ביזוי בית משפט ותפירת תיק במרמה, השופט חייב אותם לפצות אותי, ולא עוד אלא שסגר את כל התיקים הקודמים שפתחו כנגדי!

הקב"ה מעמיד אדם בניסיון, פעם הוא ניסיון ממון פשוט מול שיעור, הוא מבקש לראות האם אנחנו אוהבים אותו או שכמה מאות שקלים דמיוניים עולים על אהבתנו אליו.

רבי ברוך הכניס את רבי חיים לביתו ואירחו בכבוד רב

על הפסוק בתחילת פרשת תרומה "דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה". כבר נשברו קולמוסין רבים להבין מהו הלשון "ויקחו", הלא היה צריך לומר "ויתנו"?

רבי זלמן סורוצקין בספרו "אזנים לתורה" מבאר את הדברים על פי מעשה שהיה. כאשר רבי חיים ממברסק שימש כראש ישיבה בישיבת וולוז'ין, הוא הוצרך לכתת את רגליו בין בתי נדיבי עם כדי להתרים אותם לאחזקת הישיבה. הוא הגיע למינסק וסר לביתו של הגביר הידוע רבי ברוך זלדוביץ, יהודי ירא שמים ואוהב תורה ובעל צדקה גדול, שתרם מהונו לאחזקת הישיבות הקדושות בליטא וברוסיה.

רבי ברוך הכניס את רבי חיים לביתו ואירחו בכבוד רב. רבי חיים אמר לו שהוא מתכוון לשהות במינסק במשך כמה ימים ולבקר בבתייהם של עשירי העיר היהודים כדי להתרימם למען ישיבת וולוז'ין. שאל אותו רבי ברוך, מה סדרי גודל של התרומות שהוא מצפה להם, ורבי חיים השיב מה שהשיב.

אמר לו רבי ברוך בצדקותו: "אני רוצה למנוע ממכם את הטרחה וההתבזות הכרוכה בהתרומות בין בתי נדיבים. תתארח בביתי כמה ימים ותוכל להיות שקוע בלימוד התורה, ובינתיים אני אנסה להשיג לכם את הסכום הדרוש".

רבי חיים הודה לרבי ברוך וברך אותו על הצעתו. הוא התאכסן בביתו של הגביר הצדיק במשך כמה ימים והיה שקוע בתורה יומם

מורי ורבי כ"ק מרן אדמו"ר מלעלוב זצוק"ל, אמר פעם שהעולם אומרים שיש ירידת הדורות והצדיקים של היום אינם כה גדולים כמו הצדיקים של פעם. אבל ה'תינוקות של בית רבן' של היום, הם אותם תינוקות שהיו פעם, כי הרי מה מעלתו של תינוק? שלא טעם טעם חטא! וגם בזמנינו הוא עדיין לא טעם טעם חטא ולכן תפילתו נשמעת.

הרה"ח ר' יעקב אשר גרין, משגיח דישיבת סאווראן בבית שמש וראש חבורת הבחורים בק"ק לעלוב על התפילה כמטרה בפני עצמה

נְאֻתָחֲנֵן אֵל ה' (ג' כג)

מאזיני קו השיעורים של 'דרשו' כבר מכירים את הרה"ח ר' יעקב אשר גרין, משגיח דישיבת סאווראן בבית שמש וראש חבורת הבחורים בק"ק לעלוב, מהתוכנית 'א חסידישע שבת', שהוא מוסר בצוותא חדא עם ידידו ורעו הרב יחיאל יהושע גולדברג, הפעם אנו מביאים מנועם דברותיו כאן ב'לקראת שבת', כדי להתחזק בעז"ה בענין התפילה:

מונהג ישראל מן קדמת דנא, שכשמדברים על פרשת ואתחנן, עוסקים בנושא התפילה, ובאמת היא שעל תפילה צריכים לדבר תמיד, כי היא אחד מהדברים שצריכים חיזוק בכל יום כידוע, אבל אם בכל יום צריכים לדבר על תפילה, בפרשת ואתחנן שנפתחת עם הנושא הזה וקרויה על שמו, על אחת כמה וכמה.

והאמת היא שזה מעניין, כי בתפילה של 'ואתחנן' היא לכאורה תפילה שלא נענתה, ודווקא זה הפך לסמל של תפילה...

אפשר לענות אולי שתי תשובות. קודם כל, הקב"ה אמר למשה רבינו 'אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה', כלומר, אם משה היה ממשיך להתפלל, התפילה היתה נענית, ולכן ביקש ממנו הקב"ה שלא יתפלל עוד, כי לא רצה למלא את הבקשה הזאת של משה רבינו. מזה נלמד כמה עצום וגדול כח התפילה, שהרי מדובר בתפילה שהיא נגד גזירת מפורשת של הקב"ה ובכל זאת היה לה את הכח לגרום לשינוי אילו היתה נמשכת.

אבל אפשר לומר תירוץ יותר פשוט... התפילה היא לא רק אמצעי כדי להשיג את מה שאנחנו רוצים להשיג, שהקב"ה יתן לנו את מה שאנחנו מבקשים ממנו. התפילה היא גם מטרה בפני עצמה, להתפלל!

שלוש תפילות ביום, והרמב"ם מסביר מה זה תפילה? שאדם מבקש את צרכיו מהקב"ה. למה אכפת לתורה אם אני מבקש או לא? מילא אם המצווה היתה רק להלל ולשבח את הקב"ה, נו, אפשר להבין. אבל אם אני צריך כסף למשל, יש לי מצוות עשה מדאורייתא לבקש מהקב"ה שישלח לי כסף. למה? לא רוצה, אל תתפלל, מקסימום לא תקבל כסף. למה זה מפריע?

התשובה היא, אומר העקידה, שהתפילה היא מטרה! כשאדם מרגיל את עצמו לבקש כל דבר מאת ה' יתברך, הוא נקשר בו, הופך להיות תלוי בקב"ה, וזה בדיוק במקום שבו יהודי צריך להיות בו! להיות תלוי בקב"ה לדעת ולהרגיש שכל מה שיש לנו זה מידינו, וכל המטרה שלנו פה, היא לעשות את רצונו, ובלעדיו אין לנו כלום.

האדמו"ר בעל ה'שפע חיים' מצאנו זצ"ל סיפר

כ"ק מרן אדמו"ר בעל ה'שפע חיים' מצאנו זצ"ל סיפר שפעם שמעו תלמידיו של הרה"ק רבי פנחס מקוריץ זיע"א, שהוא מסיים את תפילת שמונה עשרה, ומתחנן מכל הלב לקב"ה שיעזור לו שהמשרתת תחזור.

שמעתי מידידי הרה"ח ר' יחיאל יהושע גולדברג

שמעתי מידידי הרה"ח ר' יחיאל יהושע גולדברג, שמוסר יחד איתי את התוכנית 'א חסידישע שבת' בקו השיעורים של 'דרשו', שה'עקידה' שואל בפרק נ"ח, למה הרמב"ם פוסק שיש חובה להתפלל לקב"ה כל יום, מדאורייתא תפילה אחת ביום ומדרבנן

גדולי התלמידים הסתכלו זה על זה, עם מבט מלא משמעות. צמרמורת חלפה בגופם. אואה! הרבי מתפלל שתחזור המשרתת, בטח הוא מתכוון לאיזה עניין גבוה מאוד. כששאלו את הרבי לאיזה עניין טמיר כוונה בקשתו, השיב להם הרה"ק רבי פנחס: לא לא! היתה לנו משרתת בבית, נערה שהיתה עוזרת לרבנית בכביסות ובעבודות הבית, ולפני זמן מה היה איזשהו כעס ביניהן והיא ברחה, ומאז הרבנית צריכה לעשות הכל לבד, וזה נורא קשה לה. אנחנו כבר לא יכולים להסתדר בלי המשרתת, כי ב"ה יש הרבה אורחים שנכנסים ויוצאים, והרבנית לא יכולה לעשות את כל העבודות האלו לבדה. לכן התפללתי לקב"ה שהמשרתת תחזור. התלמידים התפלאו, מה? הרבי מתפלל על כאלו עניינים שאין להם חשיבות בעבודת ה' השיב להם הרבי, זו בדיוק המצווה של תפילה! לבקש מהקב"ה כל צרכיו, אם אנחנו עכשיו צריכים שמשרתת תחזור, זו מצוות עשה מדאורייתא להתפלל ולבקש שהיא תחזור!

הוא חיפש מישהו שיוכל להציג בפניו את השאלה הזאת

מספרים שפעם בא יהודי אחד מקהילת ה'יקים' בגרמניה, ושהה משך תקופה בחצרו של 'השרף' הרה"ק רבי אורי מסטרעליסק. דרכו של השרף היתה להתפלל בכל הכח, בשאגות אדירות שבקעו מלבו, כפי שלמד אצל מורו ורבו הרה"ק רבי שלמה מקרלין זיע"א. כמובן שגם רבים מהחסידים של 'השרף' בעצמו הלכו בדרכו, וצעקו גם הם בתפילה, כך שאצלם בבית הכנסת, כשהחלו להתפלל, היו צועקים בקולי קולות מתחילת התפילה ועד סופה, כמו שנהוג עד היום בקרלין.

אותו יקה לא הבין את ההנהגה הזאת. למה הם צועקים כל כך? אי אפשר לדבר בנחת? הרי מתפללים לפני מלך מלכי המלכים, מי הוא זה ואיזהו שיעז לבוא אל המלך ולהתחיל לצעוק בארמון בצורה כזאת, זה לא הגיוני.

הוא חיפש מישהו שיוכל להציג בפניו את השאלה הזאת, עד שלבסוף החליט לשאול את הרבנית.

נענתה הרבנית והסבירה לו שהרבי וחסידיו מאוד מתרגשים בתפילה, הם מרגישים שיש להם זכות אדירה לדבר לפני הקב"ה, וכמהים בכל מאודם להלל ולשבח אותו, לדבר איתו, ולכן הצעקה יוצאת מלבם בלי שיתכוונו לצעוק.

אבל הוא לא קיבל את התשובה: "גם אני יודע מה זו תפילה, ואני יודע שאני מדבר עם הקב"ה, ובכל זאת אני לא צועק".

כעבור ימים אחדים הגיע ערב שבת, ואותו יקה שהחזיק איתו סכום כסף נכבד, כולל כספים שקיבל מאנשים אחרים ששלחו אותו לעשות עבורם עסקים באזור, חיפש מקום להפקיד את הכסף, ולבסוף גמר אומר להניח את כל הצרור אצל הרבנית, היא בוודאי תוכל להטמין אותו בביתה במקום מסתור ותחזיר לו את הכסף במוצאי שבת. הרבנית אכן קיבלה את הפיקדון, וכך עברה עליו השבת בהתרוממות הרוח בחברת הרבי וחסידיו, כשעדיין מנקרת

בלבו התמיהה... למה הם צועקים כל כך.

במוצאי שבת, בא לבית הרבי, וביקש מהרבנית שתחזיר לו את הפיקדון, אבל היא היתממה. "על איזה פיקדון אתה מדבר?"

"מה זאת אומרת", הוא השיב בפליאה, "הרי ביום שישי נתתי לרבנית את כל הכסף שהיה אצלי, והרבנית אמרה שהיא תחזיר לי במוצאי שבת".

"מתי? ביום שישי? תזכיר לי מתי זה היה, בבוקר או אחר הצהריים?", המשיכה הרבנית לברר בתמימות.

"הרבנית! אני נתתי לך כסף ביום שישי בצהריים, ואמרת לי שאת תמצאי מקום להחביא אותו ושאי לא אדאג. היה שם גם ארנק תפוח מלא בשטרות וגם חבילה נפרדת של שטרות שהיו קשורים עם חוט...".

"אתה בטוח שנתת את זה לי?", היא שואלת, "אולי זה היה בבית השכנים?"

הדם עלה לו לראש... הוא התחיל לחשוד שחלילה וחס הרבנית מנסה לרמות אותו ולהתכחש לפיקדון.

"אני שמתי כאן את הכסף, נתתי אותו לרבנית, בוודאי, אני לא אקבל את ההיתממות הזאת!"

הרבנית מתחה את החבל עוד קצת: "אם הייתי נזכרת על מה אתה מדבר הייתי יכולה לעזור לך, אבל אני רואה שאתה סתם כועס, אולי תנסה אתה להיזכר אצל מי שמת את הכסף..."

עכשיו הוא כבר התפוצץ: "מה זאת אומרת!", הוא שאג בכעס, "הרבנית טוענת שאני משקר? אני??? הרי אני נתתי לך את הכסף, איזו חוצפה, אני דורש את הכסף שלי בחזרה, אני לא מאמין שזה קורה לי".

הרבנית השיבה לו "בסדר בסדר, אני אחפש את הכסף, אבל למה אתה צועק? אי אפשר לדבר יפה???"

"הלב שלי רותח", הוא אמר, "כל הגוף שלי בוער, איזה מן דבר זה שרבנית חשובה מתכחשת לפיקדון, מי היה מאמין! בטח שאני צועק כשאני בכזאת סערת רגשות".

"ישמעו אוזניך מה שפיך מדבר", השיבה לו הרבנית בעודה מושיטה לו את הפיקדון במלואו, "עכשיו אתה כבר מבין למה הם צועקים בתפילה? כי הלב שלהם רותח, כל הגוף שלהם בוער! מי שהתפילה חשובה לו יותר מכסף וזהב, לא יכול שלא להתלהב ולשאוג בתפילה!!!".

אבל כדאי לחדד פה עוד נקודה חשובה מאוד. על אילו תפילות דיברנו עד כה? התפילה של משה רבינו שרצה להיכנס לארץ הקודש, התפילה של הרבי הקדוש רבי פנחס מקוריץ, רבי אורי מסטרעליסק... נו, זה ברור שהתפילות של כאלו קדושי עליון יש להן כח גדול, אבל איך זה קשור אלינו, אנשים פשוטים, מה כבר שווה התפילה שלנו?

אני רוצה לספר כאן סיפור נפלא מהרה"ק רבי חיים שמואל מחנצ'ין, נכדו של ה'חוזה מלובלין' זיע"א, שפעם קיבל הודעה לפני תפילת שחרית, שהוא זכה בלוטו בסכום כסף גדול.

היתה שם שמחה גדולה מסביב, הרבי היה עני מרוד, והנה ב"ה נפלה

השעה היתה חמישה לשלוש, התחלנו לארגן את ה'מים אחרונים', רגע לפני ברכת המזון בהתאם ללו"ז המתוכנן ו... הנה הופיע אחד מידידי הטובים, יהודי שהתברך בכישרון נפלא של בדחנות. הוא רק נכנס וכולם קיבלו את פניו בשמחה גדולה, "אוווו ברוך הבא",

מגיד השיעורים הרה"ג ר' עמרם בינעט שליט"א על החיבור לתפילה ועל תפילות 'ארוכות מדי'

נְאֻתָחֲנֵן אֵל ה' (ג כג)

מדי פעם אני שומע אנשים שמתלבטים בשאלה, איך להנחיל את עבודת התפילה לילדים שלהם. הילד לא רוצה להתפלל, הוא מגיע לבית הכנסת ומיד חומק החוצה כדי לשחק עם חברים, אם הוא כבר כן מתפלל, ה'שמונה עשרה' שלו לוקח בערך 30 שניות... האבא עומד ומתפוצץ, הוא לא מצליח למצוא דרך כדי שהילד שלו יהיה סבלן מספיק כדי לעמוד במקום ולהתפלל את כל התפילה או לפחות את רובה.

אני לא רוצה להיכנס במסגרת זו לשאלה עד כמה צריכים להעמיד את הילדים על יד הסידור ואם צריכים לחכות שזה יקרה מעצמו, אבל אני כן רוצה להאיר את השאלה הזאת מזווית קצת שונה.

לפני תקופה ניגש אלי אברך כבן 35, ואמר לי שהוא מחפש מישהו לשאול אותו את השאלה הזאת. אולי אני כמחנך, אוכל לתת לו מענה...

"אני מתפלל כמו כולם", הוא אומר לי, "אבל משום מה אני מרגיש כל הזמן שהתפילה קשה עלי. צריכים להגיד כל כך הרבה מילים, עוד מזמור ועוד מזמור, עוד בקשה ועוד ברכה, כמה אפשר? בכלל, בתפילת שבת זה כבר ממש הרבה..."

"אבל אני מתמודד עם זה. הבעיה הגדולה שלי היא עם השמונה עשרה! אני מתפלל שמונה עשרה, אומר כל מילה! כל מילה! מוסיף גם בקשה אישית כל פעם, וזה לוקח לי שתי דקות.

"אני רואה פה לצדי אנשים שמתפללים שמונה עשרה במשך שש דקות, שמונה דקות, עשר דקות, אפילו 12 דקות ויש כאלו שמתפללים אפילו רבע שעה..."

"תגיד לי, מה הם אומרים שמה כל כך הרבה? אה? איך זה שאני אומר את כל המילים האלו בשתי דקות ולהם זה לוקח שמונה דקות. מה, הם לא יודעים לקרוא? הם חוזרים על כל מילה שש פעמים? מה ההיגיון??? אני באמת לא מבין..."

בסייעתא דשמיא, נפל מבטי על חבילה של 'מזונות' שעמדה שם על השולחן, מישהו היה קצת רעב וקנה לעצמו מזונות כדי לאכול תוך כדי לימוד. הוא כבר מזמן הלך, אבל החבילה הריקה נשארה על השולחן...

חמשה דורות של אפייה

"חמשה דורות של אפייה", היה כתוב על החבילה, "כבר 112 שנה

שאנחנו עושים את מה שאנחנו הכי אוהבים!". הישרתי אליו מבט ושאלתי אותו: "אתה יכול להסביר לי בנאדם שעובד במקצוע אחד כבר 112 שנה? כמובן שהוא עצמו כבר מזמן לא חי אבל המקצוע עובר לבנו ולנכדו ולנינו, 112 שנה ולא נמאס להם. אה? מה אתה אומר???"

הוא מסתכל על הכיתוב ואומר לי מעצמו: "אבל התשובה כתובה בפנים, הם עושים מה שהם אוהבים... זה לא אותו דבר". הוא מיד תפס את עצמו... ואמר לי "תודה רבה, הארת את עיני!". הסתובב והלך.

וזה רבותי סוד התפילה, מי שאוהב להתפלל, יכול להתפלל שמונה עשרה גם חצי שעה וגם שעה וחצי, ומי שלא אוהב להתפלל, אפילו שתי דקות מרגישות יותר מדי בשבילו.

התוכנית שלנו היתה שיסיימו

את הסעודה בשעה 15:00

לא מזמן חגגנו ב"ה את נישואי בתי בשמחה גדולה ובהודאה לקב"ה על כל החסדים אשר גמל עמנו. בשבת שבע ברכות, השתדלנו מאוד שהסעודה לא תהיה מדי ארוכה, כי לאנשים אין כח לסחבת הגדולה שלפעמים נהוגה בשמחות.

מתחברים! קודם כל צריכים ללמוד הלכות תפילה, שולחן ערוך עם משנה ברורה, רמב"ם, שו"ע הרב, בואו נראה מה זה תפילה, איך עושים את זה. כמובן גם ביאור המילים, מה זה "ואשי ישראל", מה זה "פינות צבאיו"???

פעם שאלתי בחור אחד למה אנחנו אומרים בקבלת שבת "ותגלנה בנות יהודה", בזמן שבתורה בכלל לא כתוב שליהודה היו בנות, אנחנו יודעים רק על הבנים שהיו לו...

שנבין את המילים, כשנבין את המשמעות, כשנתחבר לתפילה, נרגיש את הטעם שיש בה, את ההרגשה הנפלאה.

שמעתי על יהודי צדיק מהרוגי מירון, רבי יהודה לייב רובין זצ"ל, שהיה נוהג להתעטף כל בוקר בטלית שלו והיה מכריז "ריבוננו של עולם ווארף מיר אריין אין דיין זאק". כלומר, תזרוק אותי בתוך השק שלך, תעמיס אותי על החבילה שלך, הוא נכנס בטלית שלו והרגיש שהקב"ה סוחב אותו כאילו הוא בשק של הקב"ה. כשבנאדם מתפלל עם כזאת הרגשה, הוא כבר לא יחשוב שהתפילה ארוכה מדי בשבילו.

וזאת התשובה לשאלה שבה פתחנו את המאמר... מי שרוצה שהילדים שלו יעמדו בתפילה, שישתדל לחבר אותם למהות שלה, להכיר בערך שלה, אם הוא יצליח לעשות זאת, הם יתפללו מכל הלב, אולי לא בגיל עשר, אולי גם לא בגיל 12 ואפילו לא בגיל 13 ו-14, אבל מתישהו כשהם יתבגרו ויבשילו, התפילה שלהם תהיה מלאה ותמלא אותם בסיפוק ובהרגשה טובה ונעימה.

התוכנית שלנו היתה שיסיימו את הסעודה בשעה 15:00, כמובן שיש חלק מהקוראים שמרימים גבה וצועקים "זה מאוד מאוחר", אבל אל תשכחו שאצלנו החסידים, התפילה מסתיימת מאוחר יותר. באותה שבת הסתיימה התפילה בערך בשעה 12:30, ולאחר מכן היה קידוש בבית הכנסת, עד שהתקבצנו כולם באולם ונטלנו ידיים כבר היתה השעה 13:00 וכמובן ששרנו את הזמירות ואמרנו קצת דברי תורה, כך שלסיים בשעה 15:00 זה סביר לחלוטין.

השעה היתה חמישה לשלוש, התחלנו לארגן את ה'מים אחרונים', רגע לפני ברכת המזון בהתאם ללו"ז המתוכנן ו... הנה הופיע אחד מידידי הטובים, יהודי שהתברך בכישרון נפלא של בדחנות. הוא רק נכנס וכולם קיבלו את פניו בשמחה גדולה, "אוווו ברוך הבא", והוא מיד הוסיף "ברוך הנימול לשמונה", וסחט חיוך רחב מהחתן ומכל המסובים. איך שהוא נכנס הוא נעמד והתחיל לספר דברי בדחנות משולבים בווארטים על הפרשה, הפלא ופלא, הציבור היה מרותק, דממה גם בעזרת הנשים, כולם הקשיבו מרותקים. לאחר מכן הוא עשה עצירה והתחיל איזה ניגון, שרנו איתו ביחד והוא שוב דיבר, ושר ודיבר ובשעה 17:00 באיחור של שעתיים, בירכנו ברכת המזון.

אף אחד לא התלונן! אף אחד לא הרגיש שהסעודה נסחבה יותר מדי זמן. למה? זה היה נעים, זה היה נחמד, זה היה מרתק!

כשעושים מה שאוהבים, שום דבר לא ארוך מדי ולא ממושך מדי.

אז מה אנחנו צריכים לעשות? לאהוב את התפילה!!!

איך באמת משיגים אהבה לתפילה???

המשך מעמוד 11 | הרה"ח ר' יעקב אשר גרין

היום אינם כה גדולים כמו הצדיקים של פעם, אבל ה'תינוקות של בית רבן' של היום, הם אותם תינוקות של בית רבן שהיו פעם, כי הרי מה מעלתו של תינוק? שלא טעם טעם חטא! וממילא זה לא משנה אם הוא חי בתקופה של רבי עקיבא וחבריו או בתקופה שלנו, הוא עדיין אל טועם טעם חטא ולכן תפילתו נשמעת באופן מיוחד בשמי מרום. אולי אפשר לומר את אותו הדבר גם על 'תפילה לעני'. מה הכח שיש בתפילת עני? שהיא באה מלב נשבר, היא באה מרוח נמוכה ונפש שפלה, בלי להתגאות. העני לא חושב שמגיע לו משהו מעבר למה שיש לו, הוא עמוד בקצה בית הכנסת, אין לו שום קשרים או פרוטקציות, אין לו שום דרך לסדר לעצמו את מה שהוא צריך, הכלי היחיד שיש לו בידיים זה התפילה, לסמוך על הקב"ה, ולכן התפילה שלו חשובה כל כך.

אם כן, גם אנחנו, כל אחד מאתנו יכול להתפלל בבחינת 'תפילה לעני', ולא, אנחנו לא מדברים על כך שקוראי 'לקראת שבת' יתחילו לחלק את כל כספם לצדקה כדי שתהיה תפילתם תפילת עני, אלא שכשאנחנו ניגשים להתפלל לעשות את זה עם לב נשבר, ולדעת שהתפילה היא לא 'תוספת כח' לקשרים והפרוטקציות שאנחנו מפעילים, אלא היא הפרוטקציה הכי גדולה, זה ה'קשר' הכי אפקטיבי, אין ורך בקשרים על כל מיני בעלי תפקידים, כשיש לנו יכולת ללחוש ישירות על אוזנו של מלך מלכי המלכים השומע תפילת כל פה, ומאזין לכל שוועה של כל אחד מעמו ישראל, ברחמים גדולים.

עליו זכייה בלוטו, הוא התעשר בן רגע...

אבל הרבי לא היה רגוע, הוא הסתגר כמה דקות בחדרו, עשה כמה חישובים, ולאחר מכן ביקש שיביאו אליו את גבאי הצדקה של העיר, ובפרט גבאים שדואגים לעניי ארץ ישראל. אמרו לרבי שבסדר, אחרי התפילה יבואו הגבאים, אבל הוא סירב בתוקף, קודם יבואו הגבאים ואחר כך אגש להתפלל.

באו הגבאים, והרבי חילק ביניהם את כל הכסף שקיבל מהלוטו, למעט סכום מסוים שהשאיר לעצמו לתשלום חובות וכמה עניינים דחופים, כפי שעלה בחשבון שערך לפני כן. כך נוצר מצב ששוב נותר הרבי עני וחסר כל, אלא שמקודם היו לו גם חובות ועכשיו הוא כיסה את חובותיו.

שאלו אותו בני משפחתו, מה הפשט? אסור לבנאדם להחזיק קצת כסף אצלו, מילא רצה לחלק מעשר לצדקה, מילא רצה לתת חומש, נניח שהוא מחליט לתת חצי, אבל למה את כל הכסף???

השיב להם הרבי, התחלתי להתכונן לתפילה, והרגשתי שלבי בל עמי... הפסדתי את ה'תפילה לעני'!!! אני כבר לא עני, התפילה שלי כבר לא באותה דרגה. כשהייתי עני, התפילה שלי היתה שווה הרבה יותר, מה יש לי מכל הכסף אם הוא פוגם בכח התפילה שלי? לכן הייתי חייב לחלק את הכסף עוד לפני התפילה, כדי שתהא תפילתי בדרגה של תפילת עני.

מורי ורבי, כ"ק מרן אדמו"ר מלעלוב זצוק"ל, אמר פעם בשיחה עם ילדי תשב"ר, שהעולם אומרים שיש ירידת הדורות והצדיקים של

זכיתי להתארח בסעודות השבת אצל הגאון רבי יצחק שיינר זצ"ל ראש ישיבת קמניץ. בין מנות האוכל וזמירות השבת ראש הישיבה היה מעלה נידונים שונים שלמדו באותה עת בישיבה, והיה מסביר אותם שוב ושוב בנעימות ובשמחה, וזה השפיע על כל המשתתפים להתחבר וליהנות מהם עד מאוד

שיחה מיוחדת עם הרה"ח רבי שמעון פריווער, המדריך הורים לתקשורת בונה עם הילדים, על הקניית החוויה החיובית סביב שולחן השבת

מאת: אלעזר גולדברג

שמור את יום השבת לקדשו (ה'יב)

התורה ללא יוצא מן הכלל. כך המתינו כולם עד שבעלת הבית תשוב מעיסוקיה במטבח ורק אז אמרתי את הפירוש על הפרשה להנאת כולם. זה כמובן מוסיף מאוד לחוויה התורנית החיובית של כל בני הבית, שהם מרגישים שייכים לאוירה התורנית.

ישנם בתים שבהם אומרים את דברי התורה על השולחן עם 'חיות' גדולה ובשמחה, כך זה בהלכות שבת, וכן רעיונות והשקפות שונות, כדי שהדברים היוצאים מן הלב יכנסו אל לב בני הבית השומעים. כך נהגו בבית מורי חמי הרה"ח רבי דוד בויאר ז"ל, למדו סביב השולחן את כל הלכות שבת על הסדר, בתחילה למדו מספר פעמים את הספר 'שמירת שבת כהלכתה' ולאחר מכן את הספר 'ארחות שבת', עד שכל בני הבית, בנים ובנות כאחד, ידעו את כל ההלכות על בוריין. כל זאת בזכות העברת ההלכות בדרך חווייתית, עם ברען ושמחה, כדי שדברי התורה לא יהיו כהפסקה באמצע העונג שבת, אלא חלק מאותו עונג בדרגה מרוממת יותר.

זכיתי להתארח כמה פעמים בסעודות השבת אצל הגאון רבי יצחק שיינר זצ"ל ראש ישיבת קמניץ, ושם דברי התורה היו חיים כנתינתן מסיני. בין מנות האוכל וזמירות השבת ראש הישיבה היה מעלה נידונים שונים בסוגיה שלמדו באותה עת בישיבה, והיה מסביר

על חשיבות לימוד התורה בשבת אין צורך להכביר במילים. כולם כבר יודעים שבספרים הקדושים מובא ששעת לימוד תורה בשבת שקולה כאלף שעות של לימוד בימי החול! וכך אנו אומרים בזמירות של ליל שבת: "זכרו תורת משה, במצות שבת גרוסה". המילה "גרוסה" מתייחסת לגירסת הלימוד, הרי שחלק ממצות השבת היא לעסוק בתורה. ואכן רבים הם המנסים לחנך את ילדיהם ללימוד תורה והלכה בשבת, בין השאר בזמן סעודות השבת. אולם אליה וקוץ בה - כאשר דברי התורה סביב השולחן מועברים בדרך שאינה נעימה, עלול הדבר להפוך את שולחן השבת ל'זירת קרב' עם עונשים והוראות נוקשות, מה שבבירור לא יועיל מאומה ואדרבא - יגרום לילדים התרחקות ממצות עונג שבת ורצון לקצר את סעודות השבת ולברוח מהן ככל הניתן...

ברצוני לעורר מספר נקודות ועצות להורים, כיצד יוכלו לשלב סביב שולחן השבת בין החדרת המסרים הטובים של דברי תורה ומוסר על פרשת השבוע, יחד עם הרגשת עונג שבת בלב הילדים, כדי שיזכרו זאת כחוויה חיובית וירצו גם הם להנחיל זאת לבניהם אחריהם.

אמנם לא כל עצה טובה מתאימה לכל בית ולכל בני בית, אולם הרעיון המנחה בענין זה הוא לכוון לכך שבתודעה של בני הבית תהיה סעודת השבת חרותה כחוויה חיובית ולא שלילית. איך ניתן לעשות זאת? ישנם כמה דרכים, ואציין אותם בדרך סיפור והמחשה כפי שחוויתי זאת בעצמי משנות בחרותי ועד היום.

התארחתי פעם בסעודת ליל שבת אצל משפחה תורנית חשובה

בהיותי בחור ישיבה התארחתי פעם בסעודת ליל שבת אצל משפחה תורנית חשובה. תוך כדי הסעודה כיבדו אותי לומר דבר תורה על השולחן בפרשת השבוע, אך עוד בטרם התחלתי, ביקשו שאמתין עד שכל בני הבית יסבו סביב השולחן, כדי שכולם ישמעו את דבר

הוא היה פוסק את ההלכה באותה סיטואציה. כמובן שלאחר שכולם נעשים שותפים לאותו סיפור, הם גם מרותקים לנידון ההלכתי ולפסק ההלכה. כך הרווחנו אמירת דברי תורה והלכה שישארו עם הילדים לנצח, וגם העצמנו את חוויית העונג שבת בליבם!

על אביו הרב שמואל רבינוביץ ז"ל שהיו לו 17 ילדים

סיפר לי אחד מידידי, אברך חשוב, על אביו הרב שמואל רבינוביץ ז"ל שהיו לו 17 ילדים ובסעודת יום השבת הוא היה מוסר להם תוך כדי הסעודה 'שמועס' על יקרת התורה וגודל חביבותה אצל הקב"ה. זה החדיר אצל כל ילדיו כזו חשקת התורה עד שכל הבנים היו ממהרים לאחר הסעודה לבית המדרש לעסוק שם בתורה במשך שעות הצהריים. אותו 'שמועס' לא היה בדרך תקיפה או בהרצת מוסר, אלא בהתרגשות גדולה ובדרך נעימה וחיובית, כביכול האבא מנסה לחזק את עצמו, כך חדרו הדברים אל ליבות הילדים הרכים והדבר נחרט בליבם כהרגשת עונג מרוממת במיוחד.

גם בביתי הפרטי זכיתי לראות בחוש עד כמה החוויה החיובית תופסת מקום נכבד בהנחלת עונג שבת גם על ידי דברי תורה. בזמנו יצא לאור עלון שבועי מרתק שנקרא 'נועם שבת' (ע"י חסידי באיאן) בו הובא מידי שבוע סיפור נפלא וארוך כשבמהלכו התעוררו כמה ספיקות בהלכות שבת, ותוך כדי התפתחות הסיפור גם נפסקה ההלכה. זה נכתב בצורה חווייתית ומרתקת במיוחד, עד שכל ילדיי המתינו בקוצר רוח שאספר את הסיפור שמובא שם. החוויה היתה כל כך חיובית עד שגם כיום כאשר עולה סביב השולחן נידון הלכתי בהלכות שבת שהוזכר פעם באותו עלון, כל בני הבית זוכרים אותו ואת הסיפור שליווה אותו... זו דוגמה מוחשית עד כמה החוויה משפיעה גם על הזיכרון לטווח רחוק ובעיקר על ההרגשה החיובית שמולידה הרגשת רוממות ורצון להמשיך זאת ביתר שאת גם בשבתות הבאות.

אותם שוב ושוב בנעימות ובשמחה, בסבלנות אין קץ, הוא 'חי' את דברי התורה וזה השפיע על כל המשתתפים להתחבר לדברים ולהנות מהם עד מאוד.

ששה בחורי ישיבה לסעודות ליל שבת

כך גם אירע כאשר הייתי אורח אצל הגאון רבי חיים ברים זצ"ל, שדרכו בקודש היה להזמין אליו - ששה בחורי ישיבה לסעודות ליל שבת, וטעמו עמו - שכאשר ישנם שבעה שמסובין יחד, אם אחר כך מצטרפים אליהם עוד אורחים שאוכלים עמם מיני תרגימא, יכולים ליזמן עם הזכרת 'אלוקינו' שהיא מעלה גדולה ומיוחדת בשבת. באותם סעודות כל דבר שנעשה בהם נתן לנו הרגשת רוממות מיוחדת, אם זה בזמן האכילה ואם זה בזמן הקידוש או הזמירות. אולם פיסגת החוויה היתה בזמן שהחלו לדבר דברי תורה על השולחן. מנהגו של רבי חיים היה להקשות קושיה אחת בגמרא, בהלכה או על פרשת השבוע, ולנסות יחד עם המסובים ליישבה בכמה וכמה אופנים, וזה אומר בכה וזה אומר בכה. כך נמשך הדבר עד זמן מרובה לאחר סיום הסעודה כשעוד ועוד בחורים ואברכים הגיעו מבחוץ להתבסס מאור התורה, בשילוב ניגוני קודש, בערגה ובדביקות. אין לתאר את הרגשת עונג השבת שהרגשנו באותן שעות של התעלות!

כשאנו רוצים להוריד את העניין ל'עולם המעשה' בימינו, נראה לי שמומלץ מאוד לכל אבא, לתבל את דברי התורה בשולחן השבת עם סיפור או משל מעניינים, גם אם הם מוכרים לכולם, ולספר זאת בדרך של חוויה עם 'חיות' כאילו הוא בעל המעשה. זה בודאי ירתק את כל בני הבית להקשיב ויחבר את הדברים לשאר ענייני העונג שיש סביב השולחן.

כיום מצויים ספרי עזר רבים שיכולים לסייע בעניין, למשל הספר הנפלא 'אחת שאלתי' מתורתו של הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א, שמעלה נידונים הלכתיים הנוגעים לפרשת השבוע בדרך של סיפור מהחיים וכך כל אחד נעשה מרותק ומתעורר לחשוב כיצד

המשך מעמוד 9 | הגאון רבי יחיאל צוקר שליט"א

ממני להמתין עוד כמה ימים עד שתגייס את יתרת הסכום, הלא יכולת לתת לי את מלוא הסכום ולשלוח אותי לחיים ולשלום?... אמר לו רבי ברוך: "נראה לכם שקל בעיני להוציא בבת אחת סכום גדול כל כך? בהתחלה נתתי רק מחצית הסכום, הייתי זקוק לכמה ימים כדי לעבוד על עצמי כדי שאהיה מסוגל לתת את יתרת הסכום" אומר רבי זלמן סורוצקין: מרבי ברוך זלדוביץ הבנתי היטב מדוע לא נאמר 'זיתנו לי תרומה' אלא "ויקחו לי תרומה". אדם צריך לקחת מעצמו, והנתינה איננה קלה, היא דורשת עבודה עצמית. אומר הקב"ה לאדם: אתה, בכלים שלך, עם מה שיש לך, עם התאוות שלך, עליך לעבוד אותי. איך? קח את התאוות שלך ותעתיק אותן לעבודת ה'. כך אתה מייצר אדם בדמותי.

לעילוי נשמת אבי מורי רבי נתן ב"ר יחיאל מאיר הכ"מ,
ורעייתי מרת רבקה ב"ר יהודה ע"ה

ולילה. כעבור כמה ימים בא אלי רבי ברוך ואמר לו: "השגתי חצי מהסכום שנקבתם". רבי חיים הודה לו על מאמציו והתכונן לעזוב את הבית. אמר רבי ברוך: "אני מתחנן בפניכם, תשארו בביתי עוד מספר ימים, ובינתיים אנסה להשיג את יתרת הסכום".

רבי חיים נענה לבקשה ונשארו בביתו של הגביר. עברו עוד כמה ימים, ואז בא אלי רבי ברוך זלדוביץ ומסר לו את יתרת הסכום. רבי חיים היה בטוח שבמשך כל הימים הללו פנה רבי ברוך לחבריו עשירי מינסק היהודים והתרים אותם למען הישיבה, אלא שאז התברר לו האמת: כל הסכום העצום בא מכיסו של רבי ברוך זלדוביץ עצמו...

רבי חיים, כמובן, הרעיף עליו את ברכותיו, אך הוא הביע את פליאתו: "רבי ברוך היקר, אני מבין מדוע לא הבאת לי את מלוא הסכום מיד, כדי שאחשוב שאתה פועל בקרב חבריך ומגייס את הסכום מהם. אבל קשה לי, מדוע בתחילה הבאת לי רק חצי מהסכום וביקשת

"אני אדאג שיוסיפו לך עוד 100 אלף שקלים על הסכום", התחייב אותו אחד, ואני עשיתי כדבריו. הגדלתי את צוות הפועלים, נתתי להם שכר בנדיבות כדי שיעבדו שעות נוספות מעבר למקובל, ותוך כדי העבודה דוחף שטרות לנמרצים שבהם

כוחה של תפילה הבאה מהלב

הרב אברהם פוקס

וְאֶתְחַנֵּן אֶל ה' בְּעֵת הַהוּא לְאמֹר (ג'כג)

האור החיים הקדוש שואל מדוע מדגיש משה רבינו לעם ישראל שהתפלל 'בעת ההיא', כשראה שנפלו סיחון ועוג, ומה נפק"מ להם, ומפרש האור החיים, שבא לומר להם שהתפלל לא רק על עצמו שיוכל להיכנס לארץ ישראל, ותפילה זו היתה רק עכשיו לאחר ארבעים שנה שהיו במדבר אלא כבר 'בעת ההיא' מיד לאחר שנענשו בגלל חטא המרגלים, התפלל עבורם שתתבטל הגזירה הן מעליו והן מעל כל עם ישראל ואף שבתפילתו לא מצינו שהזכיר את עם ישראל, כוונתו היתה שלאחר יסלח לו, יבקש גם עבורם ובבחינת 'נדר שהותר מקצתו הותר כולו'. בהמשך מונה האור החיים הקדוש את ארבעת התנאים הנצרכים לקבלת התפילה: בהכנעה וכעני הדופק בפתח, לבקש מבעל הרחמים בעצמו, בזמן עת רצון כגון בשעה שהציבור מתפללים ושתהיה תפילתו ברורה ומפורשת. את המעשה הבא שמעתי מפיו של בעל המעשה בעצמו, ואני אספר אותו כלשוננו:

"בצעירותי האירה לי ההצלחה פנים, סייעתא דשמיא ליוותה אותי בעסקי הבנייה, ורשמתי הצלחה גדולה מאוד ב"ה. הרווחתי סכומים נאים, קניתי לי בית יפה ורכב נחמד, וחיינו בטוב ובנעימים.

באחת הפעמים עשיתי פרויקט גדול עבור קהילה מסוימת, ובשלב מסוים בא אלי אחד מנכבדי הקהילה ודחק בי לסיים את העבודה חודשים אחדים לפני המועד הצפוי. אמרתי לו שמדובר במהלך בלתי אפשרי שהרי יש גבול כמה אני יכול לדרוש מהפועלים שלי.

"אני אדאג שיוסיפו לך עוד 100 אלף שקלים על הסכום", התחייב אותו אחד, ואני עשיתי כדבריו. הגדלתי את צוות הפועלים, נתתי להם שכר בנדיבות כדי שיעבדו שעות נוספות מעבר למקובל, ובעיצומו של יום העבודה הייתי מסתובב ביניהם ונותן להם בונוסים, דוחף להם 100 שקלים לכיס אם הם עבדו במרץ.

כך שנשארתי עם נזק של כמאה אלף שקלים

הפועלים אכן סיפקו את התוצאה המיוחלת, והפרויקט עמד על תילו שבועות ארוכים לפני המועד שנקבע מראש. אלא שאז התברר לי שאותו בכיר אינו יכול למלא את הבטחתו, הוא 'שכח' לקבל אישור מההנהלה וההנהלה סירבה למלא את ההתחייבות שלו, כך

שנשארתי עם נזק של קרוב למאה אלף שקלים, רק כדי למסור להם את המפתח שבועות אחדים לפני הזמן שנקבע בחוזה...

הבכיר התנצל מאוד, אבל ההתנצלות לא כיסתה את הנזק שנגרם לי... כמוכן שהדבר חרה לי מאוד, אבל לא היה לי מה לעשות חוץ מללמוד לקח שבפעם הבאה אני לא עושה שום דבר בלי שיש עליו חוזה מסודר שבו גם נקבע מי בדיוק משלם לי ומה הם תנאי התשלום.

והנה הגיע יהודי אחד שהיה מעורה בסיפור, ונתן לי עצה טובה איך לדבר עם הגורם האחראי, מה שהועיל מאוד ואכן קיבלתי את 100 אלף השקלים טבין ותקילין, עד השקל האחרון. הודיתי לאותו יהודי בחום על הטובה הגדולה שעשה עמי, ונפרדנו לשלום, אני המשכתי לפרויקטים אחרים, והוא נשאר בענייניו.

עברו ימים חודשים ושנים, והתהפך עלי הגלגל. התחלתי להפסיד עוד ועוד, עד שאיבדתי את כל כספי. עברנו לגור בדירה פשוטה, החלפתי את האוטו לרכב פשוט הרבה יותר, ולאט לאט הרגשנו שכמה שאנחנו מצטמצמים, זה לא מספיק. פשוט הגענו למצב שלא היו לנו אפילו כמה שקלים ללכת למכולת.

יום אחד אומרת לי אשתי, זה לא תכל'ס, חייבים לעשות משהו. אמרתי לה, מה נעשה? אני לא יודע מה לעשות, והיא ענתה לי: 'נסע לקבר רחל להתפלל'.

על זה לא חשבתי... להתפלל!

כששמעתי את זה, נחרדתי. אמרתי לעצמי, היהודי הזה עזר לי פעם, אני הרי יודע לבנות, אני יכול עכשיו להחזיר לו טובה, ואולי הוא גם ישלם לי קצת על העבודה...
"תן לי את הכתובת", אמרתי לו, "מחר בבוקר אני אצלך, מתחילים לעבוד על שיפוץ וסידור הדירה!".
הוא חשב שאני צוחק אתו, "הסברתי לך שאין לי כסף לשלם, מה זאת אומרת אתה בא מחר בבוקר?".

סיפרתי לו שכמוהו כמוני, החיים שלי התהפכו, אני מובטל, אין לי עבודה בכלל. אז אני אבוא אליו הביתה, נעבוד שנינו יחד, עם הידיים שלנו, בלי פועלים ובלי סיפורים, נתקדם כמה שנצליח, לאט לאט, ממילא אני מובטל: "אנחנו נבנה כמה שנצליח ואתה תשלם לי כמה שתצליח לשלם, בלי לחץ".

וכך היה. באתי אליו הביתה, לקחנו כלים והתחלנו לעבוד, יום אחד סגרנו כמה חורים, למחרת התחלנו לסגור עם בלוקים את הדלת שנפרצה, עשינו טיח, השלמנו ריצוף במקומות הנדרשים, כך עבדנו לאט לאט.

יום אחד מצלצל הטלפון שלו

חלק מהסיפור היה גם למצוא את הציוד והחומרים במחירים מוזלים, התאמצנו מאוד להוזיל עלויות, הלכנו לחפש קרמיקה לריצוף הסתובבנו וחיפשנו, וכשמצאנו גם ריצפנו. התקנו לבד ברזים סידרנו את החשמל, מה שבדרך כלל עושה צוות שמורכב מכמה וכמה אנשי מקצוע, עשינו שני אנשים, בעשרים אצבעות.
יום אחד מצלצל הטלפון שלו. אחד מהאנשים שהתעסקנו איתם לרכישת קרמיקה מספר לנו שחברה גדולה שמייצרת קרמיקה פושטת רגל בשעות הקרובות, ולכן הם מוכרים את הסחורה שנשארה להם במחירי מציאה. עשרה אחוזים! אבל בתנאי שרוכשים אצלם בעלות של 20 אלף שקלים, וזה אומר שצריכים לקנות קרמיקה שהשווי שוק שלה, במכירה לסיטונאים, הוא 200 אלף שקלים.

הוא הסתכל עלי, אני הסתכלתי עליו, והחלטנו שאנחנו קופצים על המציאה. הזמנו משאית, יצאנו למפעל, דאגנו תוך כדי להלוואה של עשרים אלף שקלים, וכשהגענו למפעל פשוט העמסנו סחורה על המשאית, וברחנו משם לפני שהם יתחרטו.

תוך כדי נסיעה כבר הצלחנו למכור את הקרמיקה לכמה ספקים שעבדתי איתם בעבר כשהייתי קבלן מצליח, הורדנו אצלם את הציוד ובסיומו של אותו יום היו לנו 150 אלף שקלים ביד, אחרי שהחזרנו את ההלוואה ושילמנו את העלויות של ההובלה. התחלקנו בכסף, 75 אלף שקלים לכל אחד. הסכום הזה נתן לי אוויר לנשימה, ומאז שוב החל לדרוך מזלי בסייעתא דשמיא, התפילות שהתפללתי בהשתפכות הנפש אצל רחל אמנו, עשו את העבודה, הקב"ה ריחם עלי ונתן לי שפע מחדש, והפעם זה שפע שקיבלתי בזכות תפילה נרגשת, כך שמקורו טהור והברכה מצויה בו.

באותו רגע נכנסו לאוטו, ונסענו לקבר רחל. חניתי את הרכב בחנייה הסמוכה, וכשיצאנו החוצה אני רואה אותו, את אותו יהודי טוב שעזר לי אז, לפני שנים לקבל את ה-100 אלף שקלים שהובטחו לי. כמובן ששמחנו מאוד לראות האחד את השני, הוא שאל אותי מה שלומי ואמרתי לו שב"ה הכל בסדר גמור. שאלתי אותו מה שלומו והוא נתן לי תשובה די זהה.

נפרדנו לדרכנו הוא צעד במהירות אל תוך המבנה המבוצר, ואני ליוויתי את אשתי בצעדים מדודים ואיטיים יותר. "למה לא אמרת לז?", שאלה אותי אשתי, "תגיד לו שאנחנו במצוקה כלכלית, הוא עזר לך פעם אחת, אולי יהיה לו איזה רעיון בשבילך, לך תחפש אותו בפנים ותבקש ממנו עזרה".

אבל אני לא הסכמתי בשום אופן. "באנו לכאן להתפלל לקב"ה, עכשיו זה בטיפול שלו, אני לא מבקש עזרה מבשר ודם!".

נכנסנו לקבר רחל. התפללתי מעומק הלב כדבר איש אל רעהו, ככה במילים הכי פשוטות ועממיות, ביקשתי מהקב"ה שיחוס וירחם עלי, כל כך הרבה צער ועוגמת נפש היתה לי בתקופה האחרונה, אי אפשר לתאר כמה גדול צערו של היורד מנכסיו, איזו הרגשה של שפלות, כל פעם שאני נכנס לאוטו אני מרגיש כל כך מסכן ואומלל שאני נוסע בכזה רכב מקרטע, כל פעם שאני יוצא לרחובה של עיר, אני מרגיש כזה אומלל שאני יודע שאין לי אפשרות לקנות מה שאני רוצה, ושאני צריך להתחשב על האגורה, מה שלא הורגלתי לו מעודי! התפילה היתה מאוד מאוד נרגשת, ביקשתי מכל הלב, התחננתי בכאב גדול.

יצאנו בשעה היעודה וכשצעדנו אל האוטו מי הופיע לידינו? שוב אותו ידיד משכבר הימים. אשתי שוב אמרה לי "תגיד לו! נו, תגיד לו כבר!". ואני "לא, התפללנו, אם זה לא הספיק נמשיך להתפלל. אני לא מבקש עזרה מאנשים".

החלפתי איתו עוד כמה מילים, ויצאנו כל אחד לדרכו.

שבוע לאחר מכן, עשינו קניות ב'סופר'

שבוע לאחר מכן, עשינו קניות ב'סופר' ושוב הוא מופיע. מה נשמע? איך אתה מרגיש? איזה יופי לראות אותך...

שוב נמנעתי מלבקש עזרה, אבל אז כששאלתי אותו אם הוא עדיין גר באותו מקום בו התגורר אז, הוא השיב לי בשלילה... "אתה לא תאמין מה קרה לי. קניתי דירה במקום שנחשב ל'מתחרד', ובניתי והרחבתי את הדירה כנהוג במחוזותינו, אבל השכנים שאינם חרדים לא ראו את זה בעין יפה, אצלם זה לא מקובל בכלל, ופשוט התחילו לעשות לי צרות בעירייה, עד שהוציאו לי צו הריסה, שברו לי חלק גדול מתוספת הבנייה, וזה עלה לי הון תועפות כל הסיפור, כך שנשארתי בלי אפשרות לשלם אפילו את הסגירה של הקירות ששברו, ולהתקין חלונות חדשים, ככה סגרתי את החלונות עם ניילונים, ואת היציאה למרפסת שנהרסה עם קרשים, הבית שלי נראה זוועה, תנאי מגורים לא סבירים בעליל, אבל אין לי כסף לממן את השיפוץ והבנייה...".

לתגובות, הארות, והצעות

כתבו לעורך 'לקראת שבת' במייל: 10dirshu@gmail.com

הצטדק הוא בטענה שהוא לא יכול לעשות כלום כיון שבחודשים האלו הוא נמצא מידי שנה בדאצ'ה באחת מערי אירופה. בתגובה ביקש ממנו הרב מבריסק לשמוע מעשה שהיה בעיירה בריסק בשנים קדמוניות.

על שבעה דנחמתא, שבועות גדולים מאד בהם קודשא בריך הוא מנחם את ילדיו

מאת: הרב ישראל היימן

שנות קום המדינה, הארץ רועשת ורוגשת בפרשיית עולי תימן, ראשי המדינה דאז חשבו להעביר את העולים על דתם ולהפכם ל'ישראלים' ועשו פעולות שונות ורבות לשם כך, היהדות החרדית יצאה אז למאבק עיקש בראשותם של מרנן הרב מבריסק והחזו"א זללה"ה.

זו הייתה תקופה סוערת במיוחד שנגעה ללב כל מי שיראת ה' שוכנת בו. כאמור, את המערכה ניהלו גדולי ישראל עצמם כשהם מעורבים בפרטי הפרטים של כל הפעולות שנעשו. הוראות ברורות יצאו מעל שולחנם כמעט מידי יום ואסיפות התייעצות ועדכון נערכו בביתם בצורה קבועה. מי שעסק אז בפעולות הכבירות היו גם הם אנשי צורה וגדולים כמו הגה"צ רבי יעקב גלינסקי, ורבי שלום שבדרון, ועוד.

ביום מן הימים פגש מרן הגרי"ז זצוק"ל יהודי מסויים שהיה אז בעמדת מפתח כלשהי ודעתו של הרב מבריסק הייתה שהוא היה יכול לפעול בנושא לטובה, אותו אחד מסיבותיו לא רצה לעסוק בעניין ולרב מבריסק הייתה ביקורת על כך. הוא שאל את אותו יהודי מדוע הוא לא פועל ועושה למען העניין החשוב כל כך. אותו אחד שמפאת יראת הכבוד שהייתה לו מהגרי"ז לא אבה לומר לו את הסיבה האמיתית לכך שהוא לא מעוניין או לא יכול להתערב, הצטדק בטענה שהוא לא יכול לעשות כלום כיון שבחודשים האלו הוא נמצא מידי שנה בדאצ'ה באחת מערי אירופה.

בתגובה ביקש ממנו הבריסק'ער רוב לשמוע מעשה שהיה בעיירה בריסק בשנים קדמוניות.

בבריסק דרו אז שני יהודים קשישים עד מאד, לאחד קראו 'ענק'ל ולשני זלמן, הם ככל הנראה לא היו מהמתמידים הגדולים ולכן עיקר עיסוקם בשנים אלו היה בסיפורים. הם היו יושבים כל אחד בקרן רחוב אחרת וילדי העיירה היו נאספים סביבם ושומעים מהם אגדות שונות וסיפורים מרתקים מימים עברו.

עם הסיפורים בא התיאבון...

כשהבינו השניים שגילם ויכולת הסיפור שלהם מקנים להם מעמד מיוחד, החלו השניים להתחרות ביניהם גם על כושר ההמצאה והדמיון... לילדי בריסק זו הייתה חוויה...

'ענק'ל, האם אתה זוכר את הגאון מווילנא? שאל אחד הילדים? בוודאי, הייתה התשובה. שמעתי ממנו שיעורים כסדר בקלויז הגדול

של ווילנא... וכאן היו מגיעים צרור מעשיות שכנראה רק היו יכולים להיות על הגר"א ותלמידיו.

'זלמן, האם אתה יכול לספר לנו משהו מהמהר"ם מרוטנבורג? מה השאלה, ענה זלמן. הלא בעצמי השתתפתי במאמצים לשחררו מהכלא, הייתי מאלו שראו את גופו הקדוש לאחר שחרורו שנים לאחר הסתלקותו כשהוא שלם ללא רבב.

כך המשיכו מידי יום ילדי העיירה לדלות סיפורים ומעשיות מזוג הזקנים מימות הראשונים והאחרונים, התנאים והאמוראים. הגדיל לעשות יענק'ל שסיפר ברוב דרמה לילדים הרבים שצבאו על פינתו שהוא בעצמו היה השכן ששאל את רחל - אשת רבי עקיבא מדוע בעלה הגדול איננו חוזר הביתה...

יום אחד שאל אחד הילדים את זלמן הקשיש אם הוא זוכר את בית המקדש. ענינו של הקשיש נתמלאו דמעות, הוא תיאר בפאתוס רב את עבודת הכהנים ואת שירת הלויים. הוא האריך לתאר להם את הכהן הגדול ביום הכיפורים ואת האווירה הנוראה ששררה שם.

למחרת פנו הילדים דווקא ליענק'ל, אם זלמן הלך על בית המקדש מיענק'ל אולי נשמע על החורבן... הם שאלו אותו היכן הוא היה בשעת החורבן, יענק'ל קימט את מצחו והקדיר את פניו. 'נדמה לי שזה היה עוד לפני שנולדתי, אינני זוכר את חורבן הבית'. לכו לזלמן שהוא עוד מבוגר ממני, הוא בוודאי יזכור...

פנו הילדים בדבוקה אחת וסרו לפינתו של זלמן, הם ביקשו ממנו

כאשר אני לומד בשימת לב, יש בזה כוח סגולי שמושך אותי לקיים את אותה הלכה בהידור. כך למשל כאשר למדו לאחרונה את הלכות והנהגות הראויות בזמן כניסת השבת, קיבלתי חיזוק גדול לשים לב לאופן בו אני מכין את עצמי לקבל את השבת!

שיחה עם הרב דוד רוטנברג, משתתף בתוכנית 'דף היומי בהלכה', על היתרון בלימוד ה'משנה ברורה' בתוכנית המסודרת עם מערכת המבחינים

מאת: אלעזר גולדברג

הצטרפתי בתחילת המסלול הנוכחי, לפני כשנתיים וחצי. עוררו אותי לכך שני דברים: האחד - כי יהודי צריך לדעת הלכה וללא לימוד שיטתי ומסודר של ה'משנה ברורה' לא ניתן לדעת את פרטי ההלכות. וכמוכן שגם המבחן מהווה מחייב גדול לזכור את הפרטים לאורך זמן. הדבר השני שעורר אותי, הוא ה'עסק' הגדול שעשו ב'דרשו' בסיום המסלול הקודם באמצעות מסיבות סיום מפוארות בהשקעה גדולה ומיוחדת לכבוד לומדי התורה, זה נתן לי ולרבים אחרים דחיפה גדולה מאוד להיכנס לעניין ברצינות רבה. בתחילת השתתפותי בתוכנית, הייתי תלמיד ישיבה, קיבצתי סביבי מספר בחורים ולמדתי יחד איתם את החומר היומי והחודשי, כך נמשך השיעור היומי עד ליום נישואי. גם כעת אני ממשיך כאברך ללמוד לבדי את החומר בכל יום וברוך השם מצליח לשנן ולזכור את ההלכות.

התחלנו להקפיד לקיים זאת בהידור יום יום. סוף דבר, הלימוד ושינון ההלכה הכרחיים כדי להיות 'יהודי' שמקיים את ההלכה! והדברים אמורים בפרט על הזמן הזה שהתחילו ללמוד הלכות שבת, שהם הלכות עם פרטים רבים מאוד, וידועים דברי ה'משנה ברורה' בהקדמה, שחיסרון ידיעת ההלכה גורם בהכרח לעבור על איסורי תורה של חילול שבת, לכן כל מי שיצטרף כעת לתוכנית המבורכת, יוכל להיווכח בעצמו עד כמה התוכנית מכניסה את הברכה לחייו ולביתו.

• מתי אתה מספיק ללמוד את החומר היומי?

הזמן שאני מקדיש ללימוד היומי הוא בעיקר בהפסקת הצהריים. בהלכות היותר מורכבות עם פרטים מרובים, משך זמן הלימוד היומי הוא כחצי שעה ובהלכות היותר מוכרות אני מספיק תוך מספר דקות לסיים את העמוד היומי של ה'משנה ברורה'.

• מה התרומה שהתוכנית הזו מעניקה לבן תורה לחיי היום יום שלו?

מעלות רבות ונכבדות יש לתוכנית זו. אציין דבר אחד חשוב אותו אני רואה בחוש עלי ועל הסובבים אותי. בכל פעם שאני לומד נושא מסוים, מלבד מה שעל ידי כך אני יודע טוב יותר לקיים את מצוות התורה, יש בזה גם כוח סגולי שמושך אותי לקיים את אותה הלכה. כך למשל היה לאחרונה כשלמדו את הלכות כניסת השבת והנהגות הראויות בזמן זה, קיבלתי חיזוק גדול לשים לב לאופן בו אני מכין את עצמי לקבל את השבת. כך גם זכורני מתחילת הלימוד בתוכנית הנוכחית, כאשר למדנו את ההלכה שראוי להכין בלילה קערה עם ספל למרגלות המיטה כדי שיהיה מוכן לנטילת ידיים של שחרית, אני ושאר החברים שלמדו עמי את ה'משנה ברורה'

לאחר מכן סיפר ר' שמואל את הסוד הגדול: כאשר הפניתי את פניי לכיוון לוח המודעות, לא קראתי מודעה, ואף אחת מהם לא עניינה אותי... התפללתי לבורא כל עולמים, כל יכול, שיזמין לי כסף כדי לשלם עבור הוצאות תלמוד תורה של ילדי אהובי,

צרו סיפורים על כוחה של תפילה!

ודאי שכל הרצונות שבעולם תלויים ברצונו, ואין עוד רצון בעולם שאינו צריך לרצונו ית'.

אחד מילדיו של הגאון רבי שמואל תפלינסקי זצ"ל, התבקש ע"י מנהלי התלמוד תורה בו למד לבקש מאביו שכר לימוד עבור לימודו בתלמוד תורה.

הוא פגש את אביו בדרכו לשיבת 'עץ חיים', שם שירת בקודש, אך בצר לו לא היה לו את סכום הכסף הנדרש. רבי שמואל הפנה את פניו לכיוון לוח המודעות ברחוב, ועשה עצמו כאילו קורא מודעה... לאחר כמה רגעים, המשיך ר' שמואל לצעוד לכיוון הישיבה. לפתע הוא פגש יהודי שהיה חייב לו כסף כבר זמן רב, והנה הוא החזיר לו את כל חובו. לפלא היה בעיני ר' שמואל, הוא כבר כמעט התייאש מתשלום החוב... בשמחה עצומה, נתן ר' שמואל את הכסף לבנו כדי שישלם את שכר הלימוד...

לאחר מכן סיפר ר' שמואל את הסוד הגדול: כאשר הפניתי את פניי לכיוון לוח המודעות, לא קראתי מודעה, ואף אחת מהם לא עניינה אותי... התפללתי לבורא כל עולמים, כל יכול, שיזמין לי כסף כדי לשלם עבור הוצאות תלמוד תורה של ילדי אהובי, וה' שומע כל תפלה, נענה כאב רחום והמציא לי תיכף ומיד את מבוקשי...

היתה זו שנה שחונה מאוד, לא ירדו גשמים כלל וכלל. לשם כך התאספו בוילנא כל רבני האיזור, כדי לדון מה לעשות בענין, במה יתחזקו? ולתקן תקנות תפילה...

גם הגאון רבי חיים מוולאז'ין ז"ע הגיע לאסיפה, אלא שלפני שנכנס לחדר ההתכנסות, עלה אל הקומה השניה, נעמד על יד החלון ופיו הקדוש החל לרחוש תפילה, הוא חזר ואמר כמה פעמים: "עמך ישראל צריכים גשמים", ומיד החלו השמיים להתכנסות בעבים, אז החל לרדת למטה כדי להשתתף באסיפת הרבנים... עוד לפני שהספיק הגר"ח להגיע אל חדר האסיפה, החלו כבר לרדת גשמי ברכה...

בעקבות סיפור זה נשאל פעם מרן הרב מבריסק זצ"ל מדוע בעת חנוכת ישיבת וולאז'ין האריך הגר"ח בתפילה מאוד מאוד, הרי בזמן עצירת הגשמים התפלל תפילה קצרה ומיד נענה?

הסביר הבריסקר רב: "כדי לכונן ישיבה צריך שתהיה דרגה עצומה של קדושה וטהרה, ולזה צריך אריכות בתפילה... ואכן בכוח קדושה זו, עמדה ישיבת וולאז'ין חזקה ואיתנה בפני גזירות המלכות להכניס

הרב ישראל ליוש

אַתָּה הַחַלּוֹת לְהִרְאוֹת אֶת עֲבֹדָתְךָ אֶת גְּדֻלַּתְךָ וְאֶת יָדְךָ הַחֲזָקָה אֲשֶׁר מִי אֵל בְּשָׁמַיִם וּבָאָרֶץ (גכד)

כאשר אדם מבקש דבר מבשר ודם, עומדות לפניו שלושה ספקות: ראשית, האם האדם הזה חייב לו משהו, או שהוא יעשה עימו חסד גמור, מרצונו הטוב? שנית, האם הוא יכול ומסוגל למלא את מבוקשו? שלישית, האם הוא בכלל רוצה להשלים את מבוקשו, או שמא ישלח אותו לאדם אחר?

אולם כאשר הוא מבקש מהקב"ה, איננו מסתפק כלל בספקות אלו, שהרי אצלו אין חסד וגמול, הוא כלל לא חייב לו כלום, וכל מה שהוא עושה הרי הוא חסד גמור. כמו"כ אין לו ספק ביכולותיו של הקב"ה, כל יכול. וגם, הוא לא ישלח אותו לאחר שרוצה יותר לעזור לו, כי כל הרצונות של כל הכוחות בעולם תלויים ברצונו ית'.

א"כ מבאר הרשב"א (חיי אגדות ברכות לב א) שזו היתה הקדמת משה רבינו לפני שביקש מהקב"ה להיכנס לארץ ישראל: 'אתה החלות להראות את עבדך', האדון אינו משיב גמול לעבד על עבודתו, כן הקב"ה אינו חייב לנו כלום ואינו משיב לנו על עבודתנו. 'את גדלך ואת ידך החזקה', הקב"ה כל יכול, ואין לו מניעת יכולת להיענות לבקשתו. 'אשר מי אל בשמים ובארץ...', כמו"כ אין שום כח בעולם שיכול לעשות דבר בלי כוחו של הקב"ה, כי כל הכוחות כולם תלויים ברצונו ית', ורק אחר כל ההקדמות הללו, ביקש משה רבינו מהקב"ה להיכנס לארץ ישראל.

אלו הם דברי רבי שמלאי (ברכות שם) שנלמדו מתפילת משה רבינו: "לעולם יסדר אדם שבחו של הקב"ה ואחר כך יתפללו!" ומבאר רש"י (ע"ז ז ב) שסידור השבח לפני התפילה אלו ברכות ראשונות, אבות, גבורות וקדושת השם, שאין בהן תפלה אלא שבח, ורק לאחר מכן מבקש המתפלל את צרכיו.

מבאר הרשב"א שגם בברכות אלו מצהיר המתפלל את שלושת היסודות הללו: 'ב'אבות' מוזכר חסדי אבות, כדי לומר שהקב"ה לא חייב לנו כלום, הוא עושה הכל כי בחסדו ית' כרת ברית עם אבותינו. בברכת 'גבורות' אנו מצהירים שהקב"ה כל יכול ובעל כל הגבורות כולם. ובברכת 'קדושת ה' הרי אנו אומרים שכל הכוחות בעולם, מלאכים, שרפים ואופנים, כולם מהללים ומשבחים לקב"ה, א"כ

בה לימודי חול, והם לא יכלו לה, עד כדי סגירת הישיבה..."
פעם נכנס הגר"ח מוולאז'ין ז"ע להיכל הישיבה והחל להתפלל בבכיות נוראיות, ולא ידעו הקהל על מה ולמה מתפלל הגר"ח...
לימים נודע שבדיקו בשעות אלו היתה שיירה של תלמידי הגר"א בדרכה לארץ ישראל, והספינה החלה לטבוע, ובזכות תפילתו של הגר"ח ניצלה הספינה מטביעה וכל יושביה ניצלו...

כלל לא שמעתי שנקשת על דלת ביתי

הגאון רבי משולם דוד סולובייצ'יק זצ"ל סיפר בשיעוריו (חלק 'דרוש ואגדה' עמ' קעה) על אמונתו התמימה והמוחלטת של הגר"ח בכח התפילה... הוא התיר לחולה שיש בו סכנה ליסוע בעגלה בשבת ליהודי צדיק בשם רבי חיים זלוטקער, כדי שיתפלל עליו, כי רבי חיים הכירו שתפילותיו מתקבלות, וחולים רבים היו משחרים לפתחו...
רבי חיים זלוטקער היה עובד לפרנסתו אצל הפריץ. פעם כאשר התאספו הפריצים באיזור, וכל אחד סיפר על היהודי שעובד אצלו, השתבח הפריץ ביהודי שלו, רבי חיים זלוטקער, שהוא עדין נפש וצדיק...

המשך מעמוד 5 | הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א

כאשר שמעו כך הפריצים, החליטו שהם רוצים לראות ולהכיר את היהודי המיוחד הזה. מיד עלו אל כרכרותיהם ונסעו אל ביתו של רבי חיים קרוטקער. הפריץ ירד מהעגלה בגאווה, הנה הוא עומד להכיר לחבריו את היהודי המיוחד שזכה שיעבוד אצלו. הוא דפק על דלת ביתו, אך הוא לא נענה, הוא ניסה שוב ושוב, אך לשוא, רבי חיים לא פתח את הדלת. התבייש הפריץ מחבריו, והתנצל בפניהם שכנראה רבי חיים אינו בביתו. אלא שאז סיבב אחד הפריצים את הבית וראה מהחלון שרבי חיים נמצא בתוך הבית והוא ער...

כעס הפריץ עד מאוד, כיצד יעשה לו כך היהודי העדין והצדיק, הלא הוא מביישו בפני חבריו הפריצים! הוציא את אקדחו וירה לכיוון הבית, בנס גדול החטיאו הכדורים את המטרה ולא פגעו ברבי חיים...
לאחר כמה ימים, נרגע הפריץ והחליט כי עליו לברר מדוע עשה לו היהודי כך, ופנה אליו ישירות לבירור הענין. התפלא רבי חיים: "כלל לא שמעתי שנקשת על דלת ביתי, ואף את הירויות שבאו אחריהן לא שמעתי..." מביירור זמן המקרה הובהר, כי רבי חיים היה שקוע באותה עת בתפילת שמונה עשרה, ועל כן לא שמע דבר מהנעשה סביבו...

את המעמד המרומם בו הם נמצאים.
הגמרא במסכת תענית (ח, א) אומרת: "אין תפילתו של אדם נשמעת אלא אם כן משים נפשו בכפו". רש"י מבאר כי 'נפשו' הכוונה 'רצונו'. ביאור דברי הגמרא הוא, כי עלינו לשלוט בצורה מוחלטת ברצונותינו ולשעבדם שלא יטרידו אותנו בעת התפילה.
כך גם מצינו במדרש תנחומא (כי תבא, א): "הקדוש ברוך הוא מזהיר את ישראל ואומר להם: בשעה שאתם מתפללים לפני, לא יהיו לכם שני לבבות, אחד לפני הקדוש ברוך הוא ואחד לדברים אחרים".
ראיתי אמרה נוקבת שהיה רגיל לחזור ולומר אותה המקובל הגאון הצדיק רבי יהושע אשר זעליג מרגליות זצ"ל: "מעולם לא נעשה איש למדן מלימוד באמצע התפילה, ומעולם לא נעשה איש עשיר מלברוח באמצע התפילה!"...
שעת התפילה אמורה להיות קודש להשם. דביקות במטרה, לכיין כוונת המילים, ולהתבונן במשמעות התפילה.
המשגיח הגאון הצדיק רבי דן סגל שליט"א רגיל לעורר רבות על צורת התפילה. "אם לא מגיעים בזמן", משנן המשגיח לתלמידיו, "הרי שכל התפילה נעשית בחטף ובחוסר ריכוז. צריך להקפיד להתפלל כמו שראוי להתפלל, והס מלהזכיר להימנע מדיבור בזמן התפילה או קריאת התורה".
"אין לנו השגה כמה כח עליון טמון בזה!" חוזר רבי דן ומעורר השכם וערב. "כמה זוכה האדם להאדיר כבוד שמים על ידי התפילה. הז"ל אומרים, שאם חס ושלוש מדברים בזמן התפילה - גורמים לבזיון המלך. אנו מקבלים את כל הדברים בתור הלכות 'פשוטות' לכאורה, ולא מתעמקים בהן; אך משמעות השיחה במהלך התפילה היא נוראה ואימה!"

(מתוך סדרת הספרים 'אוצרותיהם אמלא')

פסוקי דמורה - הרי זה כאילו לא התפלל כאן! זוהי תקנה שנתקנה על ידי מייסדיו הגדולים של הבית הגדול והקדוש הזה. אתה ככל הנראה רגיל להגיע מעט באיחור, ואי אפשר להעלות לתורה מי שאינו מתפלל כאן...
הבחור שמע וקיבל, אך החליט לעקוב אם אכן כך הוא, וראה שאכן כן: מעולם לא מכבדים בעליה לתורה, בחזנות או בשאר כיבודים, מי שאיחר לתפילה אחר "מזמור שיר!"
בקלם מי שהגיע מאוחר לתפילה - הרי זה כאילו לא בא כלל...

ידידי הרה"ג רבי יצחק רוזנגרטן שליט"א, סיפר לי

ידידי הרב הגאון רבי יצחק רוזנגרטן שליט"א, מתלמידי הקרובים של מרן ראש הישיבה הגרא"ל שטיינמן זצ"ל, סיפר לי כי בבחרותו בישיבת פוניבז', הוא ישב בהיכל בשעת התפילה מול מקומו של המשגיח, הגאון הצדיק רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל.
יום אחד הוא איחר לקום והפסיד את המנין בישיבה, ולכן נאלץ להתפלל בשטיבלאך בקרבת מקום. למחרת לאחר התפילה, קרא לו המשגיח ושאל אותו: "מדוע לא באת אמש לתפילה?" "כי קמתי מאוחר", השיב התלמיד בהיסוס. "אמור לי", שאל המשגיח, "היכן מתגוררים הורייך?" - "בשווייץ", ענה רבי יצחק.
"נו", אמר המשגיח בנימה תובעת, "להגיע משוויץ הרחוקה ללמוד בארץ ישראל! כזה מאמץ גדול עשית - ולא לקום לתפילה בזמן? אינך יכול להתאמץ עוד קצת, ולבוא לתפילה בזמן?"...
"מאז אותה תוכחה", סיים רבי יצחק את סיפורו, "לא הייתי מסוגל יותר להחסיר אפילו לא תפילה אחת..."
הכבוד והחשיבות לתפילה צריכים להיות בכל מהלך התפילה ובצורתה. ניתן לראות לצערינו יהודים רבים שלא מייקרים כראוי

השבת הייתה שבת שבה השמש כמעט ויצאה מנרתיקה, וכפי שקורה לא פעם, הגנרטור קרס תחת העומס, ואת כל שעות החום העבירו הזוג, בהתמודדות, הבעל שהיה פיקח, אמר בשולחן השבת המהביל, כדברים האלו

על החדשות המסעירות, כבוד השבת, ובין הזמנים

מאת: הרב צבי גטקר

שְׁמוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ (ה'יב)

מידי פעם אני מצטרף ב"ה לחבורת לומדים שבכל מוצ"ש ובמשך שעתיים לומדים וחוזרים בזריזות ובבהירות את 7 דפי הדף היומי שנלמדו בשבוע החולף.

קנאה ממלאת אותי בכל פעם, לראות בעלי בתים שלא רק לומדים את הדף היומי אלא גם חוזרים עליו, וביניהם אברכים שזה להם פעם הראשונה ללימוד הדף.. פשוט באים לחטוף כמה שאפשר.

בשיעור המדובר ישנה אווירה מרוממת, בכל זאת בלי 'אווירה' קשה ללמוד 7 דפים במהירות, תוך כדי העייפות של השעות המאוחרות של מוצ"ש, לא יקלט כלום, לימוד כזה צריך להיעשות בערנות מרבית, ולכן בשונה משיעורים רגילים בהם בדרך כלל רוב השיעור נשמע רק קולו של המגד"ש בשיעור הזה בשיעור הזה, הפרישקייט במלא עוזה, זה מוסיף בקצרה ווארט חריף על הגמ', וזה מקשה קושיית אחרונים מעניינת, וכך אחרי שעתיים עד שעתיים וחצי יוצאים חבורת הלומדים מרוצה ומלאת סיפוק.

בתקופה האחרונה תקופת מלחמה, ישנם 'חדשות' מעניינות, ומשום מה הרבה פעמים היו דרמות דווקא במוצ"ש, למשל אותו מוצ"ש ו' ניסן, כאשר רבון כל העולמים עשה לנו ניסים גלויים, יצאנו מהשיעור, והשמיים האירו במאות כוכבי אור של יירוטים.

או במוצ"ש בו עודכנו המתעדכנים על מותם של יותר מעשרה ילדים דרוזים בגולן, או על מוצ"ש בו עודכנו המתעדכנים על איזה רב מרצחים שחוסל ב"ה בשבת אחה"צ.

באחד ממוצ"ש שבו היו התרחשויות נוכחתי ב"ה בשיעור, אחד מהנוכחים בשיעור היה קצת נסער, הוא לא כ"כ הגיב לדברי החברים, והדבר בלט כי מחשבותיו נודדות אל ה'חדשות' המסעירות אותו.

וכי אתה רוצה לקבל גן עדן 'חדשות'

אחד מהחברים 'סנט' בו בחיבה, 'חיים נחמן, וכי אתה רוצה לקבל גן עדן 'חדשות', וביאר את דבריו, אם חדשות מוציאות אותך מהלימוד, הרי שהלימוד לא יותר חשוב לך מחדשות, ומקובלנו טען אותו האיש, כי השכר הוא לפי המאמץ, והחשיבות, ואתה מחשיב את הלימוד עד ה'חדשות'..

ואז נזכרתי את מה שאומרים בשם מרן החזו"א, שהמתרחץ

בערב שבת של ימות החמה בהם הוא מזיע ביותר, אין מעשיו מוכיחים שמתרחץ לכבוד שבת כי יתכן שלהנאת עצמו הוא עושה להתרעננות מחום היום. אבל אם וכאשר אותו האדם יתרחץ לכבוד שבת גם בערב שבת הקצר של ימות החורף שאינו מרגיש צורך להתרחץ להנאתו, ועושה כן רק מפני כבוד השבת, לא זו בלבד שיקבל שכר על מעשה זה של הרחיצה בחורף שמוכח שהוא עושה לכבוד שבת, אלא מעשה זה מגלה כי כל מה שמתרחץ בימות החמה הוא גם עושה לכבוד שבת. ונמצא שבזכות רחיצתו בחורף יקבל שכר על כל מה שהתרחץ בימות החמה. משל למה הדבר דומה: אדם רצה לקנות לאשתו תכשיט זהב טהור. הגיע לחנות תכשיטים והמוכר נקב בסכום מפולפל של 100 דולר לחוליה. הקונה עשה את חישוביו ובחר לרכוש עשרה חוליות. הוא הגיע לביתו ועלה בליבו חשש שמא אין זה זהב. וכדי לבדוק זאת הניח את השרשרת בתנור על 60-70 מעלות וראה שזה נמס. מיד חזר למוכר בכעס גדול: למה רימיתני? זה לא זהב. שאל אותו המוכר מנין לך?, השיב לו הקונה: תכשיט זהב צריך להיות עמיד בלחץ החום! אם ב60-70 מעלות הוא נמס, זה הוכחה שזה לא זהב, זה פלסטיק! כך האדם נמדד לפי זמני לחץ! האופן שבו הוא מתנהג כשקשה לו מגלה מהי פנימיותו האמיתית בכל שאר הנהגתו.

וכהאי גוונא היה חוזר ואומר מרן הגאון רבי גרשון אדלשטיין זיע"א,

כי הלימוד נמדד, בזמני החופשה, אם ממשכים גם אז לקבוע עתים, והלימוד גם אז נעשה בחדווה, אזי סימן ואות הוא כי הלימוד הוא חלק מאישיותו של האדם.

מעשה שהיה, בזוג צעיר שהתחתן

מעשה שהיה, זוג צעיר התחתן, והבעל שיתף את זוגתו הצעירה כי חפץ הוא להדר בכבוד השבת ולא להשתמש בחשמל המיוצר חלילה תוך חילול שבת, והיא הביעה דעתה לחיוב, קרו למנהל הגנרטור השכונתי והתחברו, השבת הייתה שבת שבה השמש כמעט ויצאה מנרתיקה, וכפי שקורה לא פעם, הגנרטור קרס תחת העומס, ואת כל שעות החום העבירו הזוג, בהתמודדות, הבעל שהיה פיקח, אמר בשולחן השבת המהביל, כדברים האלו, 'הנה יש דין מעניין, מי שחולם בליל שבת חלום מבעית מאוד, ודינו כי יתענה עליו תענית חלום, מותר לו להתענות שבת, אמנם עליו להתענות ביום ראשון תענית נוספת, משום שהוא עינה עצמו בשבת, כך הדין, אבל מצד שני כיון שזה עינוי מיוחד, שכולם אוכלים מעדנים ושותים ממתקים והוא מתענה, עדיין אעפ"י שיש בזה זילות השבת וצריך להתענות על זה, כתוב שהתענית הזו מועילה כל כך, עד שמקרעין לו כל גזר דין לרעה עד שבעים שנה!'

המשך מעמוד 3 | הגאון רבי אברהם צבי מרגלית שליט"א

קשה לי, אנא, חדד את ראשי

את הכל אפשר להשיג על ידי תפילה. גם מי שלא ניחן בכשרונות, אם יתפלל מעומקא דלבא ויבקש סיעתא דישמיא, אבי שבשמים, שמת אותי בעולם הזה כדי ללמוד תורתך. קשה לי, אנא, חדד את ראשי כדי שאוכל לעסוק בתורה כראוי, להעמיק ולהרחיב, הקב"ה אכן יסייע בידו.

כתוב שכאשר אדם עומד להולד, המלאך שואל, האם ולד זה חכם יהיה או טיפש, גיבור או חלש וכו'. אומר הרמב"ם, גם אם הוכרז על האדם שלא יהיה חכם, אם יתאמץ בתורה, יהיה חכם. זהו כוחה של תורה, וזהו כוחה של תפילה.

לכל אחד יש בעיות וקשיים. הוא מחפש פתרונות. הפתרון הטוב ביותר הוא, "השלך על ה' יחבך" והוא יכלכלך" [תהילים נה כג]. בקש מהקב"ה כל מה שתרצה, והוא יכלכלך, ידאג לצרכיך.

אגב, חז"ל אומרים שכל הסומך גאולה לתפילה הינו בן עולם הבא. מסביר רבינו יונה, אדם אומר להקב"ה, כמה עזרת לי, גאלת אותנו מכל צרותינו, לפיכך אני מתפלל לפניך, סומך עליך ובוטח בך. מי שנוהג כך, יזכה לחיי עולם הבא.

פעם, לפני כחמישים שנה, לא

היו קונים חלב בשקית

ישנה אמרה נאה על הפסוק שהבאנו, "השלך על ה' יחבך" והוא יכלכלך". אדם שרוצה שהקב"ה ישמע תפילתו צריך להכין כלי קיבול. פעם, לפני כחמישים שנה, לא היו קונים חלב בשקית או בקרטון.

א"כ אמר האיש, שוו בנפשכם כשאדם מתענה לכבוד שבת, ואין עליו זילותא דשבתא, כגון כעת, שכולם מסביב מתרעננים תחת זרמי קור המזגן, ואנחנו יושבים ומזיעים לכבודה, הרי וודאי שזה נחשב עד מאוד בשמים.

והנה, אם זה לא היה קורה, עדיין לא הייתה הוכחה כי אנחנו כ"כ אוהבים את השבת עד כדי שאנחנו מסכימים לסבול לכבודה, אבל כעת שעל הפעם הראשונה אנחנו סובלים, ובכ"ז נמשיך בעזר"ה לכבד את השבת בחשמל מהודר, א"כ יחשב לנו מכאן ולהבא כל פעם כא' אנחנו יושבים בחושך ובחום, העיקר לא להנות ממעשה חילול השבת.

אפילו שבאמת נשב באור יקרות תחת המזגן.

מה נאים דבריו הנכוחים, ואף אני כאמור נזכרתי אז בכל הדברים הללו, וחשבתי לעצמי, מי שלומד מתוך קושי, ומאמץ, במוצ"ש של קיץ אל תוך הלילה, או בחור שיושב ועמל בתורה בבין הזמנים כשכולם מטיילים ונחים.

נכון, שהוא גם מעניין אותו דברים נוספים, אבל עדיין זה משליך על הכל. אדם כזה, כל יום שהוא לומד, הוא כבר הוכיח, שזה לא בגלל המשגיח ולא בגלל שלא נעים לו, ולא בגלל האווירה המחייבת, הוא כבר הוכיח שהוא והתורה מאוחדים.

החלבן היה טובב ברחובות כאשר על עגלתו כדי חלב. כל אחד היה מביא כלי מביתו, החלבן היה ממלא את הכלי, והתשלום היה לפי הכמות שבכלי. אם אדם יביא כלי נקוב, אמנם יקבל את החלב, אבל כשיגיע הביתה הכלי יהיה ריק. כדי לקבל ברכה צריך כלי מתאים.

זהו "השלך על ה' יחבך", בטח בקב"ה, "והוא יכלכלך" - מלשון כלי. גם אם עדין אינך כלי מחזיק ברכה, אינך ראוי לכך, הקב"ה יתן לך גם את הכלי כדי שתוכל למלא בו ברכה. יסיע בידך כדי שתוכל לבנות את עולמך.

התפילה יכולה להפוך הכל מקצה לקצה.

המשגיח דישיבת לייקווד, הגה"צ ר' נתן ווכטפויגל, אומר, אדם יכול לבקש בתפילה דברים לא הגיוניים בעליל. כך מצאנו במעשה של נקדימון בן גוריון [תענית כ א]. ביום האחרון, בו פקע ה'אולטימטום', ביקש שירדו גשמים. ניחא, זה עדין דבר טבעי. למרות שמדובר אחרי חודשים ארוכים בהם לא ירדה טיפת גשם. הגשמים ירדו ומילאו את כל בורות המים. עדין, יכול לקרות.

אבל, כאן בא ההגמון וטען, "השמש כבר שקעה, הגשמים שירדו- ברשותי ירדו". נכנס נקדימון לבית המקדש וביקש מהקב"ה, "הודע שיש לך אהובים בעולמך". מיד נתפזרו העננים וזרחה השמש. מפליא! האם מישהו מאיתנו, לו היה חי עוד אלף שנה, היה חושב לבקש בקשה שכזו מהקב"ה? שהשמש תחזור לאחוריה!

אבל, רואים אנו שאכן כן. אפשר להתפלל אפילו עבור דבר שכזה. אפילו כדי לשנות את טבע ומהלך העולם. הקב"ה הינו כל יכול, וממילא אין דבר שאי אפשר לבקש ממנו.

(קטעים מתוך הספר שיחות בהיכל)

פעם הגיע אלי אדם שסיפר בהתפעלות על ה"הקפות" בשמחת תורה שראה באיזו קהילה שעורכים ההקפות מתוך אהבת ושמחת תורה אמיתית והתלהבות עצומה, נזכרתי ואמרתי לו: "אני זוכה לראות כל יום ויום "הקפות" אצל ר' נטע!"

על 'סיפורי תורה' המסופרים על הגה"ח רבי נטע צינוירט זצ"ל

מאת: הרב אליהו שור

פרשתינו, פרשת ואתחנן, מצוי המקור למצוות תלמוד תורה, "ושנתם לבניך ודברתם בם" (דברים ו, ז) והרי לימוד התורה גילוננו חכמינו ז"ל הוא מ'הדברים הצריכים חיזוק בכל יום' (ברכות לב:), ובוודאי לכשנתבונן בעקבי הרועים והצדיקים בלומד את התורה, בעוסקם בה בשמחה ובהתמדה, יהיה זה זרז למעננו ולהתחזק במצוה רבתא זו, הגדולה מכולם - ללמוד וללמד לשמור ולעשות.

אך הקרוב - קרוב קודם, מה שקרוב אל האדם בזמן ובמקום, ביותר הוא מסוגל להפריח תקווה ולזרוז למזורזים, כך שסיפורי התורה המסופרים על חשיבי דיהודאי בני זמנינו כוחם גדול ביותר, ואם לא רחוק הוא כל כך מעולמינו הרי זה בבחינת 'מכפיל כוח' לזרזינו לדבקה בתורת ה' יתברך בלבב שלם.

לאור האמור, הבה נטה עין ולב ונסכיח ל'סיפורי תורה' המסופרים על הגה"ח רבי נטע צינוירט זצ"ל, מי שהיה מפארי וצדיקי קרתא דשופריא ומחשובי חסידי באיאן בארץ ישראל, (מלוקט מהגליון הנפלא 'נטיעה של שמחה'), ונלמוד אף אנו לקח והשכל - לנו ולבנינו, לחיותינו כיום הזה.

'הקפות' כל יום

כך מספר ומתאר הגה"ח רבי מרדכי ברים שליט"א: בשנות אברכותו היה רבי נטע לומד בכולל 'מאה שערים', בתחילה למד תקופה בישיבת 'חיי עולם' חצי יום ובכולל 'מאה שערים' חצי יום, אח"כ כשהחל לשמש כר"מ בישיבת 'תולדות אהרן' לפנה"צ, למד חצי יום השני במאה שערים. ר' נטע נהג להישאר, אפילו ביחידות, לעסוק בתורה עוד שעות רבות עד אמצע הלילה.

דרכו היתה לישב בפניה צדדית שתחת העזרת נשים, כך שגם כשנכנס א' לביהמ"ד לא ראו אותו, רק כשהוסיפו להיכנס בפנים הביהמ"ד ראו אותו, שם ישב ולמד בהצנע ובהסתר שעות ע"ג שעות בהתמדה עצומה מתוך שמחה ותענוג, כשהוא שוכח ומסיח דעת מכל העולם... ולעתים תכופות היה מתפרץ באמצע לימודו בניגוני ההקפות של שמחת תורה.

ומוסיף הגה"ח הנ"ל: "הייתי נוהג לבא לשם הרבה מאוד, פשוט כדי לראותו לומד ולשמוע מתיקות נעימות לימודו, כשמרגישים במוחש איך שהוא שש ושמח ומתענג כל רגע כמוצא שלל רב, כפשוטו ממש!"

מוסיף עוד רבי מרדכי: "פעם הגיע אלי אדם אחד וסיפר בהתפעלות על ה"הקפות" בשמחת תורה שראה באיזה קהילה שעורכים ההקפות מתוך אהבת ושמחת תורה אמיתית בשמחה והתלהבות עצומה באופן שהפליא אותו מאוד, נזכרתי ואמרתי לו: "אני זוכה לראות כל יום ויום "הקפות" אצל ר' נטע!" כך הרגשתי כל יום ויום, פשוט "שמחת תורה!"

יגיעתו בתורה היתה באופן נורא, לא היה איכפת לו כלל מאכילה ושאר עניינים גשמיים, ומספר בעל מלאכה אחד: כשהייתי בא אצלו לביתו לתקן דברים וראיתיו יוצא לשיבה כשהוא משאיר את האוכל, שאלתיו מדוע אינו אוכל, ויען כי ממהר הוא להשיבה, ולא עניין אותו האכילה, רק כאשר אמרתי לו "פת שחרית" שדיברו חז"ל על זה - זה דיבר אליו!

כך גם כל ענייני קור וחום היו נושאים רק עד שנכנסים לסוגיא, בשוחחו פעם עם אחד ממיודעיו, הפליט כבדרך אגב כי 'בעיות' של קור וחום שלג ושרב אמנם קיימות אצלו, אך אך ורק 'עד' שמתיישב ללמוד - ביז מ'גייט אריין אין די סוגיא, אולם עם היכנסו אל הסוגיא, שוב אינו מרגיש את הקור העז בתקופת טבת, או את ההבל החם והשרב הגדול של תקופת תמוז, בעת לימודו אינו מרגיש בהם כלל ואינם מפריעים לו כמלוא נימה!

למה למד במוצאי ת"ב הלכות אבילות

מספר בנו הגה"ח רבי אביש: "בנערותי תמהתי כמה פעמים ולא הבינותי, כשראיתי את אבי זצ"ל יושב במוצאי תשעה באב ולומד בעיון ובריכוז הלכות אבילות, כמה שעות עד אמצע הלילה, הלא תשעה באב כבר עבר ויכול לחזור ללימודו הרגיל.

לאחר כמה שנים שחזר מחוזה זה על עצמו, הבינותי וירדתי לעומק הנהגתו, כי פשוט בהיות שאסור ללמוד בתשעה באב רק הלכות ת"ב והלכות אבילות, עשה לעצמו סדר ללמוד הלכות אבילות בתשעה באב, כל שנה סימן אחר, או סוגיא אחרת וכך במשך השנים עבר על כל הלכותיה סימן אחר סימן וסוגיא אחר סוגיא, ולכן במוצאי תשעה באב כשעדיין לא גמר הסימנים והסוגיא שלמד בשנה זו בתשעה באב, פשוט המשיך ללמוד ולגמור כל הסוגיא עד סופה, וכנראה גם להשלים עניני עיון ופולפול השייכים לסימן זה שאסור לעסוק בזה ביום ת"ב השלים לעיין ולברר במוצאי ת"ב!"

לימים, מספר הגה"ח רבי אביש, שמעתי מהגאון רבי חיים אורי פריינד שליט"א חבר בד"ץ 'העדה החרדית' שאחד שאל אותנו פעם מהיכן ר' נטע בקי כל כך בבהירות נפלאה בהלכות אבילות, ור' חיים אורי ענה מסברא: "כנראה מן ה'תשעה באב' - מימי התשעה באב!" ואכן כיון לאמת.

יחי בהם' - בשמחה

זכרנו ומכירנו היו סחים בהשתוממות על התגלמות מיוחדת שהשתקפה אצל רבי נטע, כשמחד גיסא היה מקיים מאמרם ז"ל: "זאת התורה אדם כי ימות באוהל" - אין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה", אכן מאידך גיסא היתה כל מהותו "יחי בהם" - ולא שימות בהם", כי המית את עצמו באוהלה של תורה במסירות נפש עצומה, ותוך כדי בער בהתלהבות וריתחא דאורייתא בשמחה עזה ועצומה מאין כמוהו!

כך היה הגה"ח רבי סנדר פריינד זצ"ל אומר כי בעניני או"ח ויו"ד

הנוגעים למעשה, ובמיוחד בהלכות שבת לא היה כמעט באפשרי לשאול איזה שאלה והמצאה מחודשת לר' נטע, מבלי שר' נטע יענה כי כבר לפני כך וכך שנים דיבר על זה עם פלוני ופלוני וכו', כי מרוב יראתו הקודמת לחוכמתו ודקדוקו המופלגת בהלכה, ומעוצם עמקות וחריפות מוחו היה מוחו תמיד מחשב ומהרהר על כל מיני צדדים וספיקות מהלכות הנוגעות למעשה, כך שכל מיני ההמצאות האפשריות כבר עלו על מוחו וכבר חשב עליהם, וכבר דיבר על זה וברר את ההלכה, כדרכו לברר כל דבר יחד עם תלמידי חכמים ולומדים יראי חטא כדרכה של תורה.

ואכן זהירותו המופלגת בעניני הלכה היתה לשם דבר, והיה מחמיר על עצמו על כל מיני ספיקי ספיקות של איסורים ופורש משבעים שערי היתר שלא ליכשל ח"ו בשער של איסור, והרבותא שבדבר היה כי הכול היה מתוך שמחה מופלגת ובתענוג נפלא, ובהדגשת הזכות הגדולה שנפלה בחלקו לקיים את רצון ה' ותורתו ולהיזהר ממכשול של עון ועבירה!

נסיים עם מה שהיה ר' נטע חוזר תדיר בשם כ"ק מרן אדמו"ר מבאיאן זי"ע שפירש מאמר הכתוב בתהלים (ק"ו - ז): "... מחץ ראש על ארץ רבה, מנחל בדרך ישתה על כן ירים ראש" כך: מחץ ראש - ס'ווערט צוקלאפט און "צומישט" די קאפ, "על ארץ רבה" - פון פיל גשמיות, אך עכ"ז כאשר "מנחל בדרך ישתה" ער זאל טרינקען פון מים חיים - די תורה הק', אזי על כן ירום ראש" - וועט ער אויפהויבן דעם קאפ!

[תרגום חופשי: אם 'מחץ ראש' - שהראש נעשה מסובב כולו 'על ארץ רבה' - מרוב הארציות והגשמיות, אזי צריך שיעשה - 'מנחל בדרך ישתה' - שישתה מים חיים ממימה של תורה, ואזי יתקיים בו 'על כן ירום ראש' - שיוכל להרים ראשו כלפי שמיא ולעלות מעלות רבות במעלות התורה והיראה!]

לתגובות, הארות, והצעות

כתבו לעורך 'לקראת שבת' במייל: 10dirshu@gmail.com

המשך מעמוד 18 | הרב ישראל היימן

דנחמתא, שבועות גדולים מאד בהם קודשא בריך הוא מנחם את ילדיו על השבר הנורא שפקד אותם בעוונותיהם.

אנו גם נכנסים לימי בין הזמנים שאין ספק שהם הכרחיים אחרי קיץ של עמל התורה ולפני אלול והימים הנוראים הממשמשים ובאים.

אבל אסור לנו לשכוח!! שבעה שבועות לוקח להתנחם מיום נורא כמו זה שהיה השבוע, גם בדאצ'ה גם בנופש צריכים לקחת את הימים האלו, הכמיהה וההשתוקקות לקרבת ה' שמונחים במשמעות האבלות על החורבן אמורים ללוות אותנו בדיוק כמו שאנו מבינים שהשמחה של סוכות או קבלת התורה של שבועות אמורים ללוות אותנו לכל השנה.

נזכה כולנו לראות את התגשמות הפסוק מהפטרות השבוע "כרועה עדרו ירעה ובזרועו יקבץ טלאים" בב"א

אולי יוכל לספר להם מעט סיפורים מרתקים כהרגלו מתקופת חורבן בית המקדש. להפתעתם זלמן קימט אף הוא את מצחו ולא הצליח להיזכר.

הלא אתמול תיארנו לנו בפרוטרוט את עבודת הכהנים ואת שירת הלווים, וודאי שהיית שם, שאלו הילדים, אם כן איך אינך זוכר אירוע כל כך משמעותי כמו חורבן בית מקדשנו ותפארתנו?

זו באמת שאלה טובה, ענה זלמן. את בית המקדש אני זוכר היטב, אני מנסה להיזכר היכן הייתי אם כן בזמן חורבן הבית.

או... כן... חורבן הבית הלא היה באמצע חודשי הקיץ הלוהטים, וודאי שאני זוכר! לא הייתי אז בירושלים, הייתי אז בדאצ'ה...

ופני אותנו יהודי חפו מבושה. השבוע הסתיימו להם ימי האבל על חורבן הבית. אנו נכנסים לשבעה

לעת זקנתו של ה'דברי חיים' מצאנו זצ"ל, היה חולה, ולפי פקודת הרופאים אסור היה לו לאכול כזית מרור בליל הסדר, לקח הצדיק כזית מרור לידו וברך בשם ומלכות: '...אשר קדשנו במצוותיו וציוונו ונשמרתם מאד לנפשותיכם', והחזיר את המרור לשולחן.

הרב חנניה צ'ולק שליט"א בפנינים והארות לפרשת השבוע

וְנִשְׁמַרְתֶּם מְאֹד לְנַפְשׁוֹתֵיכֶם (ד' ט"ו) כתב ה'יד אפרים' (ס' י"ד) על שמירת החיים והבריאות בהלכה - גדר 'ונשמרתם מאד לנפשותיכם': איתא בגמ' (ברכות ל"ב): 'מעשה בחסיד אחד שהיה מתפלל בדרך, בא שר אחד ונתן לו שלום ולא החזיר לו שלום. המתין לו עד שסיים תפילתו, וא"ל השר: והלא כתוב בתורתכם (דברים ד' ט"ו): 'רק השמר לך ושמור נפשך', וכתוב: 'ונשמרתם מאד לנפשותיכם', כשנתתי לך שלום, למה לא החזרת לי שלום? אילו הייתי חותך ראשך בסיף, מי היה תובע את דמך מידיי?' והנה זה המקור היחיד בגמ' בו מובאים פסוקים אלו בדבר שמירת החיים. אמנם במס' אבות (ג, ח) מביאה המשנה פסוקים אלו כאזהרה מפני שכחת התורה: 'כל השוכח דבר אחד ממשנתו חייב, שנאמר 'רק השמר לך...'. וכבר עמד על כך המהרש"א (שם) וכתב 'האי קרא ד'השמר לך פן תשכח' - בשכחת התורה מיירי (כמ"ש באבות), וכהמשך הפס' 'פן תשכח את הדברים', כן הפסוק 'ונשמרתם' איירי שלא נאמין בשום תבנית פסל, ולא איירי הני קראי כלל בשמירת נפש אדם מסכנה. כן יש להעיר מהגמ' (מנחות צ"ט): 'כל השוכח דבר אחד מלימודו עובר בלאו 'השמר לך ושמור נפשך מאד'. אמנם, בראשונים ובשו"ע מובאים פסוקים אלו בחובת השמירה על החיים. הרמב"ם (הל' רוצח ושמיה"נ פי"א ה"ד) על החובה להרחיק נזק כתב: 'וכן כל מכשול שיש בו סכנת נפשות מצות עשה להסירו ולהישמר ממנו ולהיזהר בדבר יפה שנאמר 'השמר לך ושמור נפשך' (פי"א ה"ג). פסוק זה מובא גם בשו"ע (ח"מ ס' תכ"ז ס"ח). ובסעיף ט': הרבה דברים אסרו חכמים שיש בהם סכנת נפשות, ובסמ"ע (סקי"ב) מדכתיב 'השמר לך ושמור נפשך מאוד', והר"ן (שבועות פ"ג כ"ה א') בנשבע שלא לאכול ז' ימים, הוי כנשבע לעבור על דברי תורה, דכתיב 'השמר לך ושמור נפשך'. והנה הנוב"י (שו"ת מהדו"ת י"ד ס"י) אוסר ללכת ליערות לצוד חיות, כי מביא עצמו לסכנה, דכתיב 'ונשמרתם מאד לנפשותיכם' ובספר 'הואיל משה' (ס' ט"ז) מביא את ה'דברי חיים' מצאנו זצ"ל, דלעת זקנתו היה חולה, ולפי פקודת הרופאים אסור היה לו לאכול כזית מרור בליל הסדר, לקח הצדיק כזית מרור לידו וברך בשם ומלכות: '...אשר קדשנו במצוותיו וציוונו ונשמרתם מאד לנפשותיכם', והחזיר את המרור לשולחן. והנה פסוק זה ד'רק השמר לך ושמור נפשך מאד' מובא עוד בש"ס במקלל עצמו (שבועות ל"ו): 'המקלל עצמו עובר בל"ת דכתיב 'רק השמר לך ושמור נפשך מאד', מכאן דגם קללה היא פגיעה בנפש. להלכה מובא בטור (ח"מ ס"י כ"ז) 'אפילו מקלל עצמו חייב, שנאמר 'השמר לך ושמור נפשך מאד', ובשו"ע (כ"ז ס"א) 'המקלל אחד מ'ישראל', ומוסיף הרמ"א - 'אפילו מקלל עצמו' - לוקה'. וכתב הסמ"ע (סק"ב) שהמקור הוא מ'רק השמר לך ושמור נפשך'.

'העצבות נדמה בעיני האדם שהיא מצוה שהוא חוזר בתשובה, אך האמת היא שזו ע"ז ממש'

וְשִׁבְתָּ עַד ה' אֶלְקֵיךָ (ד, ל) רבי נטע פריינד זצ"ל שאל פעם את רבי שלמה מזוועהיל זי"ע דרך לתשובה, ונענה לו בפשטות 'לומדים רמב"ם הל' תשובה'. והנה לבד מתירוצו הפשוט להגות בדברי הרמב"ם הדק היטב כדי לדעת את דרכי התשובה, יתכן שאולי רמז בזה גם שצריך לחזור בתשובה מתוך שמחה, שהרי התורה מביאה את האדם לידי שמחה כמו שכתוב (תהלים י"ט ט) 'פקודי ה' ישרים משמחי לב', ולכן פקד עליו ללמוד הל' תשובה (בספר הרמב"ם) כדי שיע"ז יחזור בתשובה מתוך שמחה. וכמו שכתב רבי שלום מקודינב זי"ע (בפר' ויגש) שהחילוק בין לב נשבר לעצבות הוא, כי מי שלבו נשבר בקרבו מרגיש שאין בריה שפלה יותר ממנו בעולם, ואילו השרוי בעצבות - כועס ומקפיד על כל העולם, וע"כ אמר יוסף לשבטים כאשר נתוודע אליהם (בראשית מ"ה ה) 'ועתה אל תעצבו ואל יחר בעיניכם', וכבר אמרו (בב"ר פרשה כ"א ו) 'אין 'ועתה' אלא לשון תשובה', וקאמר להם יוסף 'ועתה', היינו שיחזרו בתשובה, אמנם 'אל תעצבו', לכל יעשו כן מתוך עצבות אלא מתוך שמחה, כי עיקר מצות תשובה היא להיות בבחינת 'ועתה', שיזכור רק מההווה ויסיח דעתו מהעבר והעתיד, ועי"ז לא יפול ברוחו, וממילא 'אל יחר בעיניכם' שלא יבואו לידי כעס, כי בזאת יוכלו לבדוק ולבחון את עצמם אם הם חוזרים בתשובה מתוך לב נשבר או עצבות, כי מי שיש לו לב נשבר אינו כועס על אחרים.

וסיפר שפעם ראה אותו רבי ברוך מרדכי מקודינב זי"ע כשעננה של צער על פניו, והוכיח אותו על כך, תמה הבן בפני האב, מדוע מוכיחו דווקא ע"ז, והלא יש לו עוונות גרועים וחמורים יותר מאלו, השיב לו אביו 'אותן עבירות ידועות לך שהן חטאים, ואילו עצבות נדמה

בעיני האדם שהיא מצוה שהוא חוזר בתשובה, אך האמת היא שזו ע"ז ממש'.
מעשה דומה היה אצל הרה"ק ה'בית אהרן' מקארלין ז"ע, פעם פגש את נכדו כשליבו נשבר בקרבו, והוכיחו על כך בארוכה, שדרך החסידים להיות בשמחה תמיד ולא תוסיף עצב עמה, שמע הנכד והצטדק שיש לו עבירות חמורות וגדולות מזו, כאומר בטרם יתקן דבר זה עליו לחזור בתשובה על עוונות חמורים מזו, נענה ה'בית אהרן' והשיב לו בחכמה 'אכן זה גופא החיסרון, שדברים אחרים ידוע לך שעוונות המה, ואילו מדת העצבות אינה נחשבת בעיניך כעוון, והאמת שהיא אבי אבות לכל החטאים, שהיא מביאה וגוררת לכל הדברים הרעים (באר החיים).

ברכה אחרונה על לימוד התורה של הלילה הקודם שלמד

!דְּבַרְתָּ בָּם (ו, יז)

ברכת התורה היא ברכת הנהנין - השו"ע (או"ח סי' מ"ז א) כתב: 'ברכת התורה צריך להיזהר בה מאד', ובעל הלבושים הוסיף 'ומאד מאד צריך האדם ליזהר בה, להראות שהתורה היא חשובה בעיניו ונהנה ממנה כמו שמברך על כל הנאותיו... והוסיף הלבוש (שם סעי' ו) דכיון שברכת הנהנין מחייבת גם ברכה אחרונה, וחייב ת"ת הוא יומם ולילה. לכן הברכה 'לעסוק בדברי תורה' היא בעצם ברכה אחרונה על לימוד התורה של הלילה הקודם שלמד עד שנשתקע בשינה... והמשך הבקשה 'והערב נא' מוסבת על אותו לימוד 'שלא תשכח ממנו נעימות טעמה'.

חידות לפרשת השבוע:

- עד איזה מקום בא"י ביקש משה רבינו להיכנס?
- מה הקשר בין מיתת משה רבינו לדור המדבר, חורבן ביהמ"ק ולחטא ע"ז?
- מה הקשר בין מיתת משה ליצר ע"ז?
- רש"י מביא עה"פ 'ונושנתם בארץ' - שהקב"ה רמז לבנ"י שיגלו לאחר 852 שנה, כמנין 'ונושנתם', והקב"ה ברחמיו קדם והגלה אותם בסוף 850 שנה - הקדים 2 שנים, כדי שלא יתקיים בהם 'כי אבד תאבדון'. למי רמז הקב"ה על שעתיד להגלותם שנתיים קודם הזמן?
- מדוע צווה הקב"ה רק את עמ"י לאבד ע"ז בהיכנסם לארץ, ולא צווה על כך גם את הגויים, אשר אף הם מוזהרים שלא לעבוד ע"ז?

משום כך סיים משה ואמר: מאחר שנשארתי בעבר הירדן, ישבנו בטח בגיא מול בית פעור.

- תשובה לחידה ג.** כתב המלבי"ם על הפס' (ד כ"ב) 'כי אנכי מת אינני עובר את הירדן' - שאם משה רבינו היה נכנס לא"י, היה מבטל את יצר הע"ז, כפי שביטלו אנשי כנסת הגדולה בימי עזרא. לכך הזהירים כאן משה על ע"ז, ואמר: מפני שה' התאנף בי ונשבע שאינני עובר את הירדן, בהכרח אנוכי מת בארץ, ולא אוכל לבטל את יצר הע"ז, לכן השמרו לכם פן תשכחו את ה'.
- תשובה לחידה ד.** כתב ה'כלי יקר' בפרשתנו (ד כ"ה) דדבר זה הראה ה' ליעקב במחזה כששקעה עליו חמה שתי שעות קודם זמנה, כפי שנא' בפרשת ויצא.
- תשובה לחידה ה.** כתב הנצי"ב על הפס' (בפרשתנו) 'כי עם קדוש אתה ובך בחר ה' להיות לעם סגולה', שישנם כאן שני טעמים מדוע רק עמ"י הצטווה לאבד ע"ז: טעם א: 'כי עם קדוש אתה', ולכן עלול אתה שיהא נדבק בך שמץ ע"ז, כדרך כל קדושה שדברים טמאים נמשכים אחריה ביותר. טעם ב': 'ובך בחר ה'', ולכן חש עליך הקב"ה יותר ממה שחש על אומות העולם, ולכן הזהיר דווקא אותך שלא יהא בארץ דבר שיכול להכשילך.

(מתוך עלונו של הרב צ'ולק)

- תשובה לחידה א.** כתבו הראשונים עה"פ 'אעברה נא' - דהנה הירדן היה רחב נ' אמות, וביקש משה רבינו שלא לעבור אלא אמה אחת מעבר לירדן, כמניין 'נא'.
- תשובה לחידה ב.** כתב המלבי"ם עה"פ 'ויתעבר ה' בי למענכם', דהיינו - לטובתכם. כי לאחר חטא המרגלים ומי מריבה, אם היה נכנס משה רבינו לא"י, היה המקדש נבנה על ידו, ולא היה חרב לעולם. והיתה זו רעה גדולה לישראל, כי אז כשהתחייבו על חטאתם היה הקב"ה מכלה חמתו על ישראל עצמם, משא"כ כשנבנה ביהמ"ק שלא ע"י משה, כשחטאו ישראל - החריבו הקב"ה וכלה חמתו על עצים ואבנים. עוד כתב המלבי"ם, שהוא לטובת דור המדבר, כדאמרו חז"ל, מת משה במדבר כדי שייבא עמו את דור המדבר לעתיד לבוא. עוד כתב הנצי"ב: איתא בגמ' (בסוף פ"ק בסוטה) שמושה נקבר אצל בית פעור כדי לכפר על מעשה פעור. והיינו, שע"ז של פעור היתה מושכת הרבה בני"י לעבוד אותה, וכוחו של משה היה להחליש ע"ז זו בחייו, ולאחר מותו - שקברו היה מול בית פעור - כדי להחליש כוח ע"ז. ונמצא שבכך שמושה רבינו נשאר קבור בעבר הירדן, שהוא המקור לטומאת ע"ז, היה זה לטובת עמ"י שלא יכשלו בבואם לשם.

נושאי הלימוד ב'דף יומי' בהלכה'

באיזה שלב ניתן להוציא מים מתוך המיחם בשבת? והאם מותר להשתמש בשבת במיחם שיש בו צינורית מדידה?

פירות וירקות שראויים לאכילה גם ללא בישול, וכגון תפוחים, לדעת הרמ"א אין בהם איסור 'שהייה' כלל. אולם, מים, אף ששותים אותם לרוב כשאינם חמים - יש בהם איסור 'שהייה' אף לדעת הרמ"א, משום שהצימום משביח אותם מאוד. אלא, שלדעת השולחן ערוך צריך שהמים ירתחו כדי להתיר את איסור השהייה; ואילו לדעת הרמ"א - וכנהוג - די בכך שהמים יהיו חמים כעין שיעור 'מאכל בן דרוסאי' בתבשיל, שלכתחילה הוא חצי בישול.

ולדעת האגרות משה, כל שהתחממו המים בשיעור שהיד סולדת בהם נחשב הדבר כשליש בישול, וכשנתחממו מעט יותר, נחשב הדבר כחצי בישול. ולענין שיעור 'יד סולדת' לחומרא, כתב האגרות משה, שאין להקל אלא למעלה מ-71 מעלות צלסיוס [כ-160 מעלות פרנהייט]. וכן דעת הגרי"ש אלישיב זצ"ל. וכן דעת הגרש"ז אויערבך זצ"ל, ששיעור יד סולדת אינו מוכרע, ובכל זאת, בשיעור הנ"ל מסתבר שהוא ודאי יד סולדת.

ולמרות שמותר להשהות על האש מים שלא רתחו, אם לא הספיקו המים לרתוח מבעוד יום, דעת החזו"ן איש, שאין להוציא מקצתם בשבת, משום שגורם על ידי זה שהמים שנשארו בקדירה ימהרו להתבשל. וכן דעת האגרות משה, שאף אסר מטעם זה להשהות בכל צורה שהיא מים שלא רתחו, דהיינו גם כשאין בהם איסור 'שהייה', מחשש שיוציאו מהם בשבת בטרם ירתחו כל המים וכשלו באיסור בישול. מאידך, המנחת יצחק הסתפק האם באופן זה שאינו עושה כל מעשה בגוף התבשיל, יש איסור בישול בקירוב זמן הבישול של המים שבלאו הכי ירתחו. ומיחם מים חשמלי שיש בו צינורית למדידת גובה המים, דעת הגרי"ש אלישיב זצ"ל, שאסור להשתמש בו בשבת, אם המים שבצינורית מצטננים, משום שבשעה שמוציאים מים מהמיחם, נכנסים חלק מהמים שבצינורית למיחם ומתבשלים.

באיזה זמן בערב שבת מותר להדליק מדורה? האם יש איסור 'שהייה' ברדיאטור? ובאיזה אופן ניתן להותיר תנור נפט דולק לשבת?

חכמינו ז"ל תיקנו שלא להבעיר מדורת אש מעצים סמוך לכניסת השבת, אלא בשעה שהאש תספיק לאחוז בעצים מבעוד יום במידה כזו ששלהבת האש תעלה מאליה, ולא יצטרכו להביא עצים דקים וזרדים וכדומה כדי לחזק את השלהבת; שאם לא כן, יש לחשוש שיעשו מלאכה בשבת כדי להגביר את האש. ואם המדורה עשויה מעץ בודד - צריך שהאש תאחז מבעוד יום ברוב עובי של העץ מבפנים, וברוב הקיפוף של העץ מבחוץ. ואם עבר והבעיר מדורה בסמוך לשבת, שלא כתקנת חכמינו ז"ל - אסור להנות ממנה עד למוצאי שבת, ואף לאחר שהאש כבר עולה מאליה, או שאחזה ברוב עובי והיקפו של העץ. הלכה זו, למרות שאינה מצויה בימינו, עדיין עשויה להיות מעשית בל"ג בעומר שחל בערב שבת, או במחנות הקיץ.

ותנור עצים לחימום, דינו כמדורה, שאסור להדליקו בסמוך לשבת כי אם בתנאים האמורים לעיל. אולם, אם תא העצים סגור בהדבקה, או נעול, באופן שפתיחתו כרוכה בטירחה - לדעת הרמ"א, מותר להדליקו בסמוך לשבת בכל אופן שהוא. ועם זאת, לכתחילה צריך שהבערת העצים תסתיים לפני שבת, משום שאם לא כן, מצוי שהדבר גורם לצורך בעשיית מלאכה בשבת על ידי גוי. ותנור נפט, אם מצבו תקין ודי לו

בהצתה ראשונה - הורה הגרש"ז **אויערבך זצ"ל**, שמותר להותירו דלוק לשבת, ואין בו איסור 'שהייה'; אך אם קיים חשש שישכחו ויגבירו את חומו, יש לעשות פעולה כלשהי למניעת הדבר, כגון כיסוי כפתורי ויסות החום. והסיבה שהתירו להשאיר מדורה או תנור עצים בוערים לשבת, על אף שהעצים אינם מכוסים, בניגוד לתבשיל ה'מושהה' על הכיריים - שהאש צריכה להיות 'גרופה וקטומה' - ביאר הגר"נ **קרליץ זצ"ל**, שהיא משום שבנוגע לבישול אדם טרוד בדאגתו שהמאכלים יהיו מוכנים לסעודה, ולכן החשש שיבוא לעשות מלאכה גדול יותר. ובדומה לכך, הורה הגרש"ז **אויערבך זצ"ל**, הגרי"ש **אלישיב זצ"ל** והגר"נ **קרליץ זצ"ל**, שהסקה של מים חמים, או רדיאטור הפועל על שמן, אין בהם איסור 'שהייה'. אולם, לדעת הגר"ש **וואזנר זצ"ל**, אם קיימות דרגות חום שונות לחימום המים שבמתקן ההסקה, וכדומה, אסור להפעיל את ההסקה במידת חום נמוכה, מחשש שיגדיל את עוצמת האש.

מדוע אסרו חז"ל 'הטמנת' תבשילים בשבת ובערב שבת? והאם עטיפת מאכל בנייר כסף נחשבת ל'הטמנה'?

חכמינו ז"ל אסרו 'להטמין' בשבת תבשיל לאחר בישולו בדבר השומר את חומו, ואף אם הדבר שמטמין בו אינו מוסיף חום, כגון כריות ושמיכות; מחשש שבשעה שיבוא להטמין את התבשיל יגלה שכבר הצטנן וישבו ויחמומו בשבת, ויעבור על איסור הדלקת אש, או איסור בישול. וב'בין השמשות' שבכניסת השבת, אין איסור הטמנה, משום שבשעה זו בדרך כלל התבשילים רותחים, ולא קיים החשש הנ"ל. ובדבר המוסיף חום - אסרו חז"ל להטמין לצורך השבת אפילו בערב שבת, מחשש שיטמינו - כפי שהיה נהוג אז - באפר שמעורבים בו גחלים, ובמקרה שהתבשיל יצטנן, יכשלו

ויבעירו את הגחלים בשבת על מנת לחמומו.

ומי ש'הטמין' תבשיל בערב שבת לצורך שבת בדבר המוסיף חום - צריך להוציא את התבשיל מההטמנה לפני כניסת השבת. ואם לא הוציאו בערב שבת, צריך להוציאו בשבת, משום שחז"ל אסרו גם את עצם המצב של ההטמנה, ולא רק את פעולת ההטמנה, מפני החשש האמור, שיעשו מלאכה בשבת כדי להגביר את החום. אולם, במקרה שההטמנה נוצרה מאליה בשבת, יתכן שאין חובה להוציא את התבשיל מההטמנה. ואם הטמין בשבת עצמה בדבר שאינו מוסיף חום, אלא רק שומר חום - הורה הגרי"ש **אלישיב זצ"ל** והגר"נ **קרליץ זצ"ל**, שיתכן שאין חובה להוציאו, משום שהחשש הוא רק שבשעה שיבוא להטמין יגלה שהתבשיל צונן ויחמומו, כנ"ל, ולכן לא אסרו אלא את פעולת ההטמנה, ולא את מצב ההטמנה.

והנחת כיסוי על מאכל כדי לשומרו מלכלוך וכדומה, אינה נחשבת לפעולה של 'הטמנה'. ומותר לכסותו אף בדברים ששומרים על חומו, משום שאין כוונתו להטמנה. ולדעת **האגרות משה**, בכיסוי המיוחד לסיר, מותר לכסות אף כשמתכוון גם לשמור את החום, משום שהכיסוי נצרך גם לשמירה מלכלוך, וזוהי צורת השמירה של הסיר, ואין פעולת הכיסוי נראית כהטמנה כלל. וכיסוי בנייר כסף - לדעת **האגרות משה** נחשב להטמנה; ולדעת הגרי"ש **אלישיב זצ"ל**, אינו נחשב כהטמנה אלא ככיסוי כלי; וכן דעת הגרש"ז **אויערבך זצ"ל**, ובתנאי שכוונתו אכן תהיה לשמירת המאכל, כגון למנוע לכלוך, התפוררות, או פיזור, ולא לשמירת החום.

הצטרפו גם אתם ללומדי ה'דף היומי בהלכה'

עכשיו בכל עמדות נדרים פלוס
או במוקד דרשו 02-5609000

• וְאֶתְחַנֵּן •

בגימטרי' שירה שאמר לפניו שירה כדי שישמע תפלתו:

- סמך ה' אלהיכם לואתחנן לומר שויתי ה' לנגדי תמיד.
- מְלַמֵּד אֶתְכֶם לַעֲשׂוֹת. שהתלמוד מביא לידי מעשה:
- וְלֹא תִגְרְעוּ מִמֶּנּוּ לְשֹׁמֵר אֶת. ס"ת גי' תרי"ג
- וְאַתֶּם הַדְּבָקִים.
- תגין על הקו"ף רמז לק' ברכות שצריך לברך בכל יום.
- לְמִדְתֵי אֶתְכֶם. בחינם. ט"ו פעמים לימוד במשנה תורה רמז בן ט"ו לגמרא.
- וְהוֹדַעְתֶּם לְבַנְיָהּ וְלְבַנֵי בְנֵיהָ. שלשה נוני"ן הפוכין לומר שכל מי שהוא ובנו ובן בנו תלמידי חכמים שוב אין התורה פוסקת מזרעו.
- אִו הַנְּסָה. בזה הפסוק יש כל האלפא ביתא שרצה הקב"ה ליתן להם התורה במצרים אלא שאמרה מה"ד נסה אותם תחלה לכך הנסה
- והפסוק מתחיל באל"ף ומסיים בכ"ף א"ך טוב לישראל והוא עולה כשם אהי', אשר נגלה בו למשה להוציאם ממצרים ובו מכה לעכו"ם שנא' ואת אותך.
- ז' דברים מוזכרים כאן: כמסות באותות במופתים במלחמה ביד חזקה בזרוע נטויה ובמוראים גדולים כנגד ז' ימים ששמשה כל מכה ומכה וכנגד ז' ימים של פסח.

- אֶלֶּה הָעֵדוּת. עדות בגימטריא תלמוד
- פְּנִינִים בְּפָנִים.
- פ"א כפולה לומר בפנים מאירות בפנים מסבירות
- סמך שבת ללא תשא. שבשניהם נאמר חילול לא תשבעו בשמי לשקר וחללת. מחלליה מות יומת:
- שְׁמוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת. ר"ת שאיה וס"ת רתם לומר לך הנדונים בשאיה וגחלי רתם נחין בשבת
- סמך כבד את אביך לשבת שגם בשבת כתיב וכבדתו שצריך לכבדו במאכל וכסות
- שְׁמַע. הפסוק מתחיל בשי"ן ומסיים בדל"ת הרי שד. שהשדים בורחים מהקורא שמע בכוונה.
- וְאַהֲבָתָה. אותיות האבות. בכל לבבך. כאברהם שנאמר בו ומצאת את לבבו. ובכל נפשך כיצחק שמסר נפשו להקב"ה. ובכל מאדך כיעקב דכתיב ביה וכל אשר נתן לי עשר אעשרנו לך:
- וּבְקוֹמָהּ. תגין על הקו"ף לומר כשיעמוד בבוקר יתפלל ק' ברכות וינצל מצ"ח קללות ועוד שתים גם כל חלי וכל מכה:
- סמך והיה יביאך לפרשת שמע לומר לך שזכות תורה תפילין ומזוזה יכנסו לארץ.
- תִּירָא. בגימ' תלמידי חכמים

וְכַתְּבָם עַל מְזוּזוֹת בֵּיתְךָ

אף אם יש דבק חזק ויציב מוטב במסמרים

ד' כתב השו"ע (יו"ד רפ"ט ד') כיצד קובעה ומסמרנה במסמרים במזוזות הפתח או יחפור בה חפירה ויקבענה בה. הפתחי תשובה מביא מתשו' דרכי נועם שלמצווה צריך שתהא קבועה במסמרים. וכן השיב הגר"ח קנייבסקי שאף אם יש דבק חזק ויציב מוטב במסמרים, שמצוותו בכך. (דעת נוטה).

אכן הערוך השולחן כתב שמה לי מסמר ומה לי דבק, והעיקר שיהיה חיבור גמור. וכן המנחת יצחק כתב שהדבר תלוי במציאות, ואם הדבק מחזיק זמן מרובה על מזוזות הבית מועיל. ויש שכתבו שבדבק נייר ובדבק סלוטיפ הדבר חמור יותר, כיון שענינו רואות שהדבק מתייבש במשך הזמן. (משנה הלכות והאבני ישפה, ועיין בתשובות והנהגות א' תרמ"ו).

ישמור צאתי וגו', וכן כשיכנס אדם לבית יניח ידו על המזוזה. (יו"ד רפ"ה ב')

והגר"ח קנייבסקי כתב שי"א לעשות כן דוקא כשיוצא לדרך. (דעת נוטה). והמהרי"ל כתב שכשיוצא לדרך חוץ לעיר יניח ידיו על המזוזה ויאמר 'בשמך טל אטלה', כי טל בגימטריא 'כוזו' (השם שכתוב על המזוזה). והביאוהו הדרכי משה הש"ך והבאר היטב.

המנהג לנשק את היד

ג') המנהג לנשק את היד מופיע בדברי האריז"ל שכתב יניח אצבעו הנקרא אמה על שד-י וינשקנה, ויתפלל להשם שישמרני וכו'. וכן כתבו החיי אדם והקיצור שו"ע.

וכתב הגר"ח קנייבסקי שהמנהג לנשק המזוזה בכל חדר וחדר, והמנהג ביד ימין ואיטר בשמאל, וכתב שמי שקשה לו, סגי בכך שמסתכל על המזוזה. (דעת נוטה).

הקונה מזוזה בזוז אחד וקבעה בפתחו כבר הודה בחידוש העולם

א') כתב הרמב"ן (פר' בא) שיש מצוות רבות זכר ליציאת מצרים, והכל להיות לנו בכל הדורות עדות במופתים שלא ישתכחו, ולא יהיה פיתחון פה לכופר להכחיש אמונת האלוקים, כי הקונה מזוזה בזוז אחד וקבעה בפתחו ונתכוון בעניינה כבר הודה בחידוש העולם ובידיעת הבורא והשגחתו, וגם בנבואה, והאמין בכל פינות התורה, מלבד שהודה שחסד הבורא גדול מאוד על עושי רצונו שהוציאנו מאותו עבדות לחירות וכבוד גדול לזכות אבותיהם החפצים ביראת שמו.

יניח ידיו על המזוזה ויאמר 'בשמך טל אטלה'

ב') כתב הרמ"א יש אומרים כשאדם יוצא מן הבית יניח ידו על המזוזה ויאמר ה'

הרב בנימין פישר, זימן פרופסור בכיר מחו"ל שהואיל לטפל ברבינו

לצורך טיפול רפואי נצרך מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל לשכב, כשגופו נסמך על זרועו במשך שעות ארוכות. לאחר כחמש וחצי שעות בהן שכב על זרועו, פנה רבנו לרופא ואמר: "קצת לא נוח לי כך!" הרופא, שלא היה מבני ברית, נפעם כיצד אדם, הנאלץ לשכב במשך למעלה מחמש שעות בלא להחליף תנועה, מתבטא בלשון המעטה ורק מציין בעדינות כי קצת לא נוח לו.

לעת זקנתו חש רבנו בכאב עז בגבו. בפעם הזו יסוריו היו כה נוראים, עד שהתלונן על מכאוביו. לאחר שנערך צילום רנטגן התגלה, כי אחת החוליות בגב ונשברה, דבר המסב יסורים נוראים עם כל תנועה.

העסקן הרפואי, הרב בנימין פישר, זימן פרופסור בכיר מחו"ל שהואיל לטפל ברבנו. הרופא בהן את צילומי הרנטגן ולאחר מכן הגיע בלוויית הרב פישר לבית מרן כדי לראות בעיניו את החולה ולאבחן את מצבו הרפואי. הרופא נכנס לחדר, נתן מבט קצר ברבנו וראה כיצד הוא יושב ולומד, כשהוא מתנדנד אל מול הגמרא כבחור צעיר. "היכן החולה?" שאל בתמיהה. הרב פישר החווה באצבעו לעבר רבנו: "הנה, זה החולה!" "לא יתכן", מחה הרופא, "זה לא אותו אדם שראיתי את צילומיו. על פי מה שראיתי אני יכול לקבוע בוודאות, כי אדם הסובל משבר בחוליה אינו יכול לנוע כך!"

הרב פישר שב על שלו והבטיח לרופא, כי הישיש היושב מולו ונע כעלם צעיר הינו החולה, שאת צילומיו ראה קודם לכן, אך הרופא סירב להאמין לדבריו, כשהוא שב וטוען, כי אדם הסובל מבעיה שכזו, חש כאבי תופת עם כל תנועה ואינו מסוגל לנוע כן וביחוד בגיל כה מבוגר. "מעולם לא ראיתי אדם הסובל משבר בחוליה הנע בקלילות שכזו!"

כך התווכחו השניים במשך שעה ארוכה, כשהם עומדים על שלהם, עד שהרופא קלט כי יש דברים בגו ופנה לבדוק את גופו הטהור של רבנו.

השנים המתינו זמן מה, וכאשר רבינו השקוע בתלמודו שם ליבו לנוכחותם, פנה אליו הרב פישר בשאלה האם גבו כואב. "מאוד, מאוד!" השיב מרן לפליאת הרופא, שיצא מבית רבינו משתאה ומשתומם כיצד אדם מסוגל לשלוט על גופו ולהתעלם מייסוריו.

(עמודו של עולם עמי' כח)

הרב שך נחרד: חלילה, וכי אני לץ??

היה זה בשמחת ברית מילה לנכדו של הגה"צ ר' שלום שבדרון זצ"ל כשהסנדק היה מרן הגרא"מ שך זצ"ל. מרן הרב שך ור' שלום נועדו לשיחה תורנית ממושכת. במהלכה אמר ר' שלום להגרא"מ שך פשט ברמב"ם הלכות מילה. הרב שך שמע את דבריו וכשר' שלום סיים הכריז הרב שך "ברוך שכיוונתי. גם אני חשבתי כך" [וכבר נדפס ב"אבי עזרי"]. ר' שלום שבדרון לא האמין למשמע אוזניו - ברוך שכיוונתי - והגיב בתמיהה "ראש הישיבה כביכול מתלוצץ ממני...?! "הרב שך נחרד: חלילה, וכי אני לץ?? האם אני מתלוצץ? ועל אתר הוסיף ואמר: "אספר לך מעשה מהגרעק"א":

רבי עקיבא איגר הגיע יחד עם בנו לביתו של אבי נערה שהוצעה לבנו. בעל הבית שוחח עם הבן על מנת לתהות על קנקנו. בסיום השיחה שאל רעק"א את אבי המדוברת "מה אתה אומר על בני?" ענה האב בחיך של שביעות רצון: הלאי שגם המחותר ימצא חן בעיני כמו שהחתן מוצא חן בעיני... "וכי למה לא אמצא חן בעיניכם" שאל רעק"א. "לא, לא, סתם התבדחת, היתה זו ליצנות בעלמא" השיב האב "אני מעריך אתכם בכל ליבי". "ליצנות??!" הזדעזע רעק"א "עם לצים אינני רוצה להשתדך!" אמר רבי עקיבא איגר נחרצות. קם, נפרד ועזב את הבית, והחבילה נתפרדה.

מרן הגרא"מ שך הוסיף וסיפר לו עוד (עובדא זו סיפר ר' שלום לרבי צבי טאובר) ועובדא ידענא מה"שאגת אריה". שני בחורים באו לפניו להבחן במטרה לזכות ב"סמיכת חכמים", מגאון ישראל. ה"שאגת אריה" בהן אותם ונענה להם בחיוב. השמחה היתה גדולה, ה"שאגת אריה" שהיה שבע רצון מידיעתם ביקש להביא "לחיים". ה"שאגת אריה" בעניותו לא מצא בבית כי אם מעט משקה חריף וביצים מבושלות. מזונות ודברי מאפה לא היו. המשקה והביצים הונחו על השולחן. ואז שאל אותם ה"שאגת אריה": "על מה נברך את הברכה?" השיב אחד הבחורים בהלצה: ודאי על הביצה והוא פסוק מפורש בפרשת לך לך "והעי מקדם" [ביצה באידיש - האי] הזדעזע ה"שאגת אריה" - ליצנות?? ליצנות! לא תקבלו סמיכה. לא! הם יצאו בבושפת פנים.

ע"כ דברי הרב שך. ר' שלום שתק למשמע הדברים הוא הבין לליבו של הרב שך שדבריו יצאו מקרב ליבו - ברוך שכיוונתי...

(קול חוצב עמי' 201)

אולי טבילה תחת הקרח, אולי לשבת ליד כוורת דבורים...

אדם בא אל הסטיפלר זצ"ל, וביקש ממנו 'תיקון' הוא חטא הרבה בחייו, שמע שייסורים ממרקים, ובא לקבל דרכי תשובה. באיזה אופן עליו לייסר את עצמו? אולי גלגולי שלג, אולי טבילה תחת הקרח, אולי לשבת ליד כוורת דבורים... אמר לו, לא מיניה ולא מקצתיה. יסורים אלו לא רק שאינם מועילים, אלא שהם גורמים לביטול תורה ומצוות. אך ישנם 'ייסורים' שיש בהם תועלת רוחנית מרובה. לך תלמד שוב ושוב דבר שאתה כבר יודע. אנשים אינם אוהבים לחזור על דבר שכבר למדו, רוצים חידושים מרעננים. תחזור על מה שכבר למדת, תרויח תועלת של לימוד תורה בעמל, ידיעת התורה, וגם, על הדרך, כפרת עוונות...

(מפיק מרגליות)

האם מותר לשַׁבֵּת, ללכת או לרוץ על גבי הדשא בשַׁבֵּת קודש? והאם מותר להריח פרחים מחוברים המפיצים ריח טוב בשבת?

פניני הלכה מצויים בימי חופשת "בין הזמנים"
במקומות הנופש, מאת הגאון רבי עקיבא נויבירט שליט"א

כשנשענים עליו. ב. שאינו נשען עליו בכל כוחו. ג. שאינו זקן או חולה - שיש לחוש שמרוב תשישותם ישענו בכל כוחם. ובאופן שהאילן צעיר וגזעו אינו קשה, אסור בכל מקרה להישען עליו, מפני שהוא משתמש באילן והדבר אסור מדרבנן שמא יבוא לתלוש (האיסור תקף גם לגזע שאין עליו ענפים או עלים).

הרחת פרחים המחוברים למקום גדילתן, מותרת בשבת ואינה בכלל גזירת שימוש באילן. שאמנם חמש גזירות גזרו חז"ל בעניין השימוש באילן בשבת ואחת מהן - שלא להריח בפירות המחוברים לאילן, שמא יתלוש אותם על מנת לאוכלם. אולם להריח פרחים שיש בהם ריח, מותר בשבת, כי לא חששו חז"ל לתלישתם. וכמובן יש לברך קודם ההרחחה את הברכה הראויה להם.

טעמי ההלכה:

אין איסור לעשות פעולה שספק אם תביא לידי חילול שבת, אלא אם ניתן להגדירו כ"פסיק רישא", דהיינו שבדאי יתרחש החילול מחמת הפעולה. לכן, בדשא גזום שאין וודאות שאכן יתלוש עשבים בהליכה, ישיבה או אפילו בריצה, פעולות אלה מותרות. ובדשא ארוך - אין ללכת עליו במרוצה, מאחר שריצה עליו ודאי תתלוש. אמנם אדם שמכיר בעצמו שרגילותו לתלוש עשבים כאשר הוא יושב עליהם, צריך להזהר מכך בשבת ולמצוא את העצות הפרטיות שלו שימנעו ממנו לעשות זאת בשבת, אולם אין לאסור משום כך את הישיבה על הדשא.

וטעם ההיתר להישען על גזע קשה או להריח פרחים, מפני שחז"ל לא החשיבו פעולות אלו כשימוש באילן, ולא חששו שיבוא לתולש מהם מחמת פעולתו.

מקורות ההלכה:

שלחן ערוך או"ח סימן שלו סעיפים א-ג ומשנ"ב שם.

א. בימי "בין הזמנים" יצאו בחורי ישיבה פלונית ל"קעמפ" בדרום הארץ במהלך סוף השבוע. במקום הנופש היו משטחי דשא רבים ובלב הבחורים התעורר ספק הלכתי, האם מותר לשַׁבֵּת, ללכת או לרוץ על גבי הדשא בשַׁבֵּת קודש. האם יש מקום לחשוש שמא יתלוש עשבים תוך כדי פעולות אלה?

ב. בצהרי יום השבת יצאה קבוצת בחורים אל השדה כדי לדבר בלימוד. והנה הם מצאו קרחת יער מוצלת והחליטו לשבת שם. אחד מהם ביקש לשבת בסמוך לאילן ולהשתמש בגזעו כמשענת גב. אך חבריו התריעו: אולי גם פעולה זו היא בכלל "שימוש באילן" שנאסר בשבת?

ג. קבוצת הבחורים נהנתה מאוד בקרחת היער, והנה לפתע גילה אחד מהם גבעולי פרחים המפיצים ריח טוב. הוא ביקש ללכת ולהריח אותם, אולם אז נזכר שאסור להשתמש באילן בשבת. האם גם פעולה זו בכלל הגזירה?

ההלכה:

דשא, אם אינו יבש, מותר לשבת עליו וגם ללכת ואפילו לרוץ (ריצה המותרת בשבת: כגון הרץ לדבר מצוה, או בחורים המתענגים בריצתם), ואין לחשוש לתלישה, מפני שאינו "פסיק רישא". ואם גבעולי הדשא ארוכים, אין לרוץ עליהם מפני ש"פסיק רישא" שיתלוש העשבים הארוכים. אמנם על עשבים יבשים אסור אפילו לדרוך, מפני שודאי יתלוש.

חידוש מיוחד מציינו בעשבים, שגם טלטולם בשבת בעודם מחוברים למקום גדילתם מותר, ואין בזה איסור מוקצה, מפני שגבעול רך שאינו עתיד להתקשות בעתיד, מותר בטלטול. אמנם לאחר שעשבים וגבעולים אלו נתלוש - הרי הם מוקצה ואסורים בטלטול. ולגבי הישענות על גזע העץ. על מנת שהדבר יהיה מותר, צריכים להתקיים שלושה תנאים: א. שגזע העץ חזק, שאינו נע ונד

העלון מופץ לזיכוי הרבים, אנא הימנעו מקריאה בשעת התפילה וקריאת התורה

גליון 640
שנה י"ג תשפ"ד

סיפורי צדיקים

יו"ל לע"נ הרה"ח ר' הלל ז"ל בן ר' פינחס נחום המבורגר ז"ל

סיפורי חז"ל

אם תחזור על כל מה שתלמד שלוש פעמים, יישארו הדברים בראשך ולא תשכחם

אחד מתלמידי רבי שמעון בר יוחאי שכח את כל תלמודו. הצטער מאד והלך אל מערת רבו ובכה שם על צרתו, תוך כדי בכי וצער נרדם, והתגלה אליו רבי שמעון בר יוחאי, אמר לו הצדיק כשתזרוק בי שלושה צרורות, אבוא. התעורר התלמיד בבהלה, ומיהר אל פותר חלומות, סיפר לו על חלומו, וביקש שיגיד את פשרו. אמר לו האיש, פירושם של הדברים, שרבך אמר לך בחלום הוא, שאם תחזור על כל מה שתלמד שלוש פעמים, יישארו הדברים בראשך ולא תשכחם. עשה התלמיד כדברי פותר החלומות, ומאז לא שכח את מה שלמד, כפי שהבטיח לו רבי שמעון בר יוחאי בחלום. עפ"י קהלת רבה י' יג

פרשת השבוע

נוכרו בדברי הצדיק שאמר להם, כשתהיו בעת צרה תזכירו כי אתם חסידי הצדיק רבי נחום מטשערנובל. כששמע ראש הגולנים את שמו של הצדיק, נהפך לאיש אחר והראה להם פנים שוחקות, הוא הרגיע אותם ואמר להם בשפה הרוסית מטובלת ביידיש, אם אתם חסידי הצדיק רבי נחום מטשערנובל, לא ירע לכם כל רע ח"ו, ואני אספר לכם נס גדול ומופת.

לפני כמה שנים תעו ביער זה שני סוחרים יהודים, יצאנו לקראתם לרצחם, והנה לפני עומד הצדיק רבי נחום מטשערנובל, הרים את ידו וצויה עלי, תיזהר, אל תרים ירך לרעה על האנשים האלה כי המה החסידים שלי. התרגותי עוד יותר והרמתי ידי להרוג גם את הרבי, פתאום הרגשתי שידי משותקת, ואינני יכול להניע אותם, והרגשתי שאני נופל וכורע תחתי. בכיתי לפני הצדיק שיעזור לי ואני נשבע שלא אעשה כל רע לחסידים. הרבי הושיט לי את ידו ואמר לי, אם תשבע לי שלא תיגע לרעה לאלו שזכרו את שמי, תשוב לבריאותך כבראשונה. ובכן תלכו לשלום ותספרו לרבי מה שסיפרתי לכם.

לא ירפך ולא ישחיתך מסופר על חסידי הרה"ק בעל ה"מאור עיניים" מטשערנובל זיע"א ששהו פעם אצל רבם בשבת. ובמוצש"ק כשלקחו מהצדיק ברכת פרידה, אמר להם הרבי, בכל מקום שתבואו הן בעולם הזה והן בעולם הבא, כשתהיו בעת צרה ח"ו, תזכירו רק כי אתם חסידיו של הרבי ר' נחום מטשערנובל, ואני אשתדל אי"ה לעשות לכם טובה. זה היה לפלא גדול בעיניהם, אבל שתקו ולא אמרו כלום. כשחזרו הביתה, היה שלג וקור, סופת שלג כיסה את הדרך, ותעו ביער והנה חושך וערפל, פתאום ראו אור מרחוק, היה זה אחרי חצות הלילה. החסידים שמחו מאד, וכשפתחו את הדלת להיכנס פנימה, נהפכה שמחתם לתוגה ל"ע, כי לפניהם היו גולנים, ליסטים ושוודים, על הקירות חרבות ורובים, השודדים שמחו כבר שתיפול לידם בקלות בלי לאות שלל רב, החסידים רצו כבר לברוח, אבל הליסטים צעקו אליהם לעמוד כי הם יורים בם רח"ל. עמדו החסידים ולא זוו מפחד, והנה עמד לפניהם ראש הגולנים, פרצופו בוער באש הרציחה, שאל אותם מאיפא אתם? ענו בפחד אנו חסידי הצדיק הרבי מטשערנובל שליט"א. כי

זמני השבת

זמני יציאת השבת
ירושלים: 8:07 ת"א: 8:09 ר"ת: 8:42

פרשת ואתחנן-נחמו

זמני כניסת השבת
ירושלים: 6:53 ת"א: 7:08

משום פחיתות כבוד, אולם לפחות חשב שהרבי יפגין בפניו עושר גדול בתורה ובחכמה, נכנס הרב של ברוד אל רבי אלימלך, בירך אותו לשלום, הציג את עצמו ואמר מניה וביה, כי הוא לא היה בא כדי לגזול את זמנו של הרבי, אלמלא רצה לעשות טובה לאחד מחשובי הבעלי בתים שלו, הגביר פלוני בן פלוני. הרבי השיב לו ואמר כי הוא שמח מאד להכיר את רבה של ברוד שיהיה אצלו אורח חשוב ומכובד. יושב איפוא ר' משה לייב ומחכה לשמוע דבר תורה או איזה דבר חכמה עמוקה, אולם כנגד זה אומר לו רבי אלימלך בזה הלשון: ר' משה לייב, אספר לך מעשה:

פעם אחת היה גיבור גדול שהרג אריה וכדי שכל האנשים יידעו ויזכרו תמיד איזה גיבור גדול הוא, לקח הגיבור ופשט את עורו של האריה ועשה ממנו פוחלץ, על ידי כך שמילא את העור בקש, והעמיד את פוחלץ האריה בפתח ביתו, באו כל חיות היער כדי לחלוק כבוד למלך היער, אחד אחרי השני הם באו והשתחוו לאריה שהוא מלך כל החיות, היה ביניהם שועל אחד שהוא ערום מכל החיות, כאשר הוא ניגש כדי לכרוע ברך בפני המלך, ראה שמשוהו אינו כשורה, המלך אינו מגלה שום סימן חיים, ניגש איפוא השועל בוהירות ומשך קלות בונבו של האריה, אחרי שראה שאין האריה מגיב על ההתגרות, הרהיב השועל עוזו בנפשו ובעט קלות ברגלו של האריה המת, שוב אין תגובה, עתה כבר לא יכול השועל להתאפק, והוא קרא בקול גדול: תראו רבותי, המלך שלנו מת, זהו אריה מת, ובפני אריה מת אין צורך לכרוע ברך ולהשתחוות, באומרו זאת החל השועל לקרוע חתיכות מעורו של האריה המת, ומה שנשאר ממלך החיות היתה ערימה של קש. רבה של ברוד ר' משה לייב נשאר המום ולא ידע את נפשו, זה מה שיש לרבי אלימלך לומר לז' לספר לו מעשיה שכזו, הוא רצה לקום וללכת אך הרבי הקדימו ואמר לו:

ר' משה לייב יש לי עוד מעשה לספר לך, היה היה פעם עני מרוד שאף פעם בחייו לא לבש בגד חדש, ותמיד הלך בבלווי סחבות. פעם הסתובב גלגל המזל והאיש התעשר ונהיה גביר גדול. שלח האיש לקרוא לחייט שיתפור לו חליפה חדשה כיאה לגביר, בא החייט נטל מידה וכעבור ימים ספורים הביא את החליפה המוכנה כמעט, כדי לערוך כמה מדידות אחרונות, לבש הגביר החדש את החליפה הלא מוכנה, והחייט מתחיל במלאכתו כדי להתאימה ללקוח, פה הוא מושך בשרוול, שם הוא מחליק על הכתף כדי שהכל יהיה מותאם על הצד היותר טוב, אולם העשיר החדש שמעולם לא תפרו לו חליפה חדשה, חשב כי החייט חומד לו לצון וצחק ממנו, הוא כועס איפוא על חוצפת החייט ומבקש לגרשו מביתו, והחייט מצטדק ואומר כי אין הוא צוחק ח"ו מהגביר, אלא שהוא רוצה להבטיח שהחליפה תתאים לו בצורה מושלמת ביותר. ר' משה לייב נפגע עמוקות, מה זה הרבי חושב אותו לילד קטן שמספר לו מעשיות? הוא קם איפוא אמר שלום והלך, אלמלא היה ערב שבת אחר הצהריים היה חוזר מיד לעירו, בלית ברירה הוא נאלץ להישאר ולשבות בליזענסק.

כיצד הפך הרה"ק רבי משה לייב מסאסוב זיע"א

לתלמידו וחסידו הנאמן של הרה"ק רבי אלימלך מליזענסק זיע"א הרה"ק רבי משה לייב סאסובער זיע"א, בטרם נתקרב לחסידות, היה אחד הרבנים החשובים של "ברוד" שבגליציה, בימיו של הרה"ק רבי אלימלך מליזענסק זיע"א, לפני כמאתיים שנה. לר' משה לייב היה בית מדרש גדול, והוא נהג את קהילתו ביד רמה, היו לו הרבה בעלי בתים חשובים, והראש הקהל של בית הכנסת שלו היה עשיר גדול ובעל צדקה, והיה אחד מעמודי התווך של הקהילה. פעם אחת קרה שבתו הצעירה של ראש הקהל חלתה במחלת מעיים קשה ל"ע, כל מה שאכלה לא התעכל ושום מאכל לא הצליח להישאר במעייה, ומצבה הלך ורע מיום ליום, אביה לקח אותה אל טובי הרופאים אך אלה לא היו מסוגלים להושיעה, הוריה היו מיואשים ולא ידעו את נפשם.

בדיוק באותו זמן בא לברוד אחד מחסידי רבי אלימלך, וכאשר שמע על צערו של הגביר, יעץ לו לקחת את בתו אל רבו לליזענסק, באומרו כי רבי אלימלך הוא צדיק גדול ובעל מופת, אשר עזר ליהודים רבים בעצתו וברכתו. הגביר לא היה חסיד והוא ידע מעט מאד על דרך החסידות, אך מה לא עושה אבא כדי להביא מרפא לבתו, הוא לקח איפוא את בתו ונסע עמה לליזענסק, בבואם אל הרבי שפך הגביר את מר שיחו, וביקש כשדמעות עומדות בעיניו להציל את חיי בתו, הרבי ביקש את רעייתו הרבנית לבשל מעט דייסה, ולתת לחולה כפית או שתיים, הרבנית עשתה כן וראה זה פלא, הילדה בלעה את הדייסה ולא הקיאה אותה, אלא אפילו ביקשה עוד, היא תיכף הרגישה טוב יותר ונראה היה בעליל כי שינוי גדול מתחולל בה. אז אמר הרבי לגביר לנסוע הביתה, לתת לילדה בימים הראשונים מאכלים קלים בלבד, ובעזרת רופא כל בשר ומפליא לעשות היא תהיה בריאה לחלוטין. האב המאושר הביא את בתו הביתה והיא אכן נרפאה עד מהרה ולמחלתה לא נשאר זכר.

הגביר לא חדל לספר על נפלאות הרבי מליזענסק, וכאשר הוא סיפר על כך לרב של ברוד, ניסה להשפיע עליו ולשכנעו שיסע לליזענסק כדי להכיר אישית את הרבי, לר' משה לייב לא התחשק לעשות נסיעה כזו, לא התקבל על דעתו שהוא הרב של ברוד שיש לו קהילה חשובה, בה מחזיקים אותו כגדול בישראל, יסע אל רבי של חסידים, הוא גם חשב שזה ביטול תורה וחבל על הזמן. הגביר שלא היה מסוגל להבין מדוע מהסס הרב ולא רוצה לנסוע, הגביר עוד יותר את מאמציו כדי לשכנעו, הוא ביקש שהרב יעשה לו טובה אישית ויסע אל הרבי. לבסוף כדי לא לאבד את ידידותו של הגביר שהיה ראש הקהל, הסכים ר' משה לייב לנסוע לליזענסק לשבת. בבואו לליזענסק בחצות היום הזמין הרב לעצמו מקום באכסניה, התרחץ והחליף את בגדיו לבגדי שבת והלך כדי לתת שלום לרבי אלימלך. הוא דימה בנפשו כי הרבי מנהל חצר גדולה ומפוארת ממש גינוני מלכות, ולהפתעתו מצא כי הוא גר בדירה צנועה למדי, שאין להשוות אותה אפילו עם הדירה שלו בברוד. מילא חשב אין בעניות

משל ונמשל

מנין לך מבינות על כתר המלכות

מסופר על הרה"ק רבי אברהם מפראהבישטש זיע"א שבגיל ט"ז שנים נתמנה כמ"מ אביו הרה"ק רבי שלום שכנא מפראהבישטש זיע"א. וזה מה שאמר לחסיד בהרגישו שמהרהר אחריו:

משל למלך שבנה לו פלטרין גדול כלול בהדרו עם ציורים נפלאים. וכאשר נגמרה מלאכת הבנין, שלח להודיע לכל המדינות שיבואו לראות ולהתבונן בהוד יפיו של בית המלכות החדש, וציוריו הנפלאים, והאיש אשר יגלה בה מגרעת או חסרון, יקבל פרס מאוצר המלך. כל הבאים, בתוכם אומנים גדולים היללו ושבחו את יקר תפארת הבית החדש, ונלאו למצוא מגרעת. בין הבאים היה כפרי אחד מפשוטי העם, שעמד והתבונן בכותל אחד בו היה מצויר איש כפרי כדמותו וכצלמו, שהשתכר ואוחז בידו כוס יין. נענה הכפרי ואמר: חסרון גדול אני רואה כאן, דרכו של השיכור להתנועע אנה ואנה, וכל אשר הוא מחזיק בידו הרי זה מתנועע עמו, ובציור שלפנינו, כוסו של השיכור עומדת בלי לנוע, ודבר זה אינו יכול להיות. ויצו המלך למלאות הבטחתו ולהעניק לו את הפרס הגדול מאוצר המלוכה. כטוב לב הכפרי מהפרס הגדול שקיבל, אמר בלבו: אלך ואמצא עוד חסרונות, ואתעשר עוד יותר. למחרת נכנס להיכל המלך, וירא את כתר המלכות והסתכל בה היטב, ויאמר: הנה גם בזה הכתר של המלך מצאתי מגרעת, ויצו המלך להלקותו מאה מלקות. ויצעק הכפרי על המשפט הלא נכון והמעוות, אתמול מצאתי חסרון בציור וקבלתי עליו פרס גדול. ואילו היום מצאתי חסרון נוסף ועוד בכתרו של המלך, ולא מספיק שאינני מקבל פרס, אני עוד לוקה? וישיבו לו: איש כפרי אתה, ובשיכור הנך המבין, אבל מנין לך מבינות על כתר המלכות?

והנמשל מובן

רבה של ברוד ניסה להתעלם מדברי הרבי ולהוציא מהראש את המעשיות ששמע ממנו, אולם הדבר לא עלה בידו, ניסה איפוא לחשוב מה התכוון הרבי בספרו לו את הסיפורים הללו, מדוע הוא סיפר אותם דווקא לו, ואיזו שייכות יש למעשיות אלה אליו? וככל שהוא העמיק לחשוב, הגיע למסקנה כי לסיפורים הללו משמעות עמוקה לגביו, הרי גם חז"ל המשילו לעתים קרובות משלים בעלי תוכן חינוכי ורוחני נעלה, הוא גם נזכר כי בגמרא ובמדרשים נמשלים תלמידי חכמים לעתים קרובות לאריה, האריה שבחבורה ולמלך מאן מלכי רבנן, נראה איפוא כי הרבי רצה לומר שיכול משהו להיות למדן גדול, אריה ממש, אולם אם חסרה לו החיות האמיתית החיות של התורה, הוא אינו אלא אריה של קש פוחלץ לא עלינו, מובן מאליו הוסיף הרב של ברוד לשזור את חוטי מחשבותיו, מובן מאליו כי החיות אינה מתבטאת רק בלימוד התורה אלא גם בצורה שבה מתפללים, מקיימים את המצוות ובכל ההנהגה היומיומית של האדם היהודי, כל זה צריך להיות בחיות ובחמימות ואם אלה חסרים, הרי שמן השפה ולחוץ יכול משהו להיראות כאריה אולם לאמיתו של דבר, הוא אריה של קש בלבד, מענין לענין נזכר ר' משה לייב, כי בתורה שבכתב ושבעל פה, מכוונים מצוות ומעשים טובים, כמו גם מידות טובות כמלבושים של האדם לבושים, של הנשמה, והרי לבוש צריך להיות מותאם למידותיו של האדם, לא ארוך מדי ולא קצר מדי, לא רחב מדי ולא צר מדי, לא שרוול אחד ארוך והאחר קצר וכו'. זהו בעצם הפירוש של מידות, היינו מידות נכונות ומדויקות, הכל צריך להיות במידה המתאימה, אולם מה לכל זה ולרבה של ברוד ר' משה לייב? שואל את עצמו ומנסה להשיב, האם הרבי סיפר לי כל זאת כיון שיש לכך שייכות מיוחדת אליו?

לפתע נרעד רבה של ברוד לעצם המחשבה, שאכן הוא ר' משה לייב רבה המכובד של ברוד, הוא הוא האריה של קש והעשיר החדש שלא הבין כיצד לאפשר לחייט שרצה לתפור לו מלבוש חדש, עתה הבין ר' משה לייב כי הרבי לא התכוון חלילה לבטל אותו, אלא התאמץ לתפור לו לבוש חדש שיתאים למידותיו ולמדרגה שלו, והוא עשה זאת בדרך מחוכמת ולבבית כאחת, כאשר הוא הכיר בכך, מיד נעלם הכעס שלו והיה כלא היה, והוא חש את עצמו אסיר תודה לרבי אלימלך שהתאמץ לפקוח את עיניו. הוא חזר איפוא אל המנין של הרבי כשהוא מלא ציפיה דרוכה ומתוחה, בפעם הראשונה הוא ראה עתה כיצד רבי אלימלך מתפלל, עורך שולחנות ומשמיע רעיונות עמוקים במושגי החסידות, ששמע מרבו המגיד הקדוש ממעורר שזיע"א בשם רבו הבעל שם טוב הקדוש זיע"א, רבי אלימלך פתח לפניו עולמות חדשים מלאי אור וחיות שחדרו לעמקי נשמתו, מאז הפך ר' משה לייב לתלמידו וחסידו הנאמן של רבי אלימלך, ושתה בצמא ממעין החסידות. במשך הזמן הוא התיישב בסאטוב והחל להפיץ את תורת רבו. הרה"ק רבי משה לייב מסאטוב התפרסם מאז כמנהיג וצדיק קדוש ומשך אליו תלמידים וחסידים רבים.

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל, אמן.

צ'ין אדם לחברו

הטוב ומטיב לרעים ולטובים

מסופר: על הרה"ק רבי נחום מטשערנוביל זיע"א בעל ה"מאור עיניים" שפעם אחת בא יהודי עני ומדוכה מליטא לשפוך לפניו את מר שיחו, סיפר העני כי בתו הגיעה כבר לפרקה, ואין לו במה להשיאה כי הוא עני מאוד ואין לו אף לכלכלת ביתו ליום יום. כששמע זאת רבי נחום שמח לעזור לאותו עני, ונתן לו חמישים אדומים (סכום גדול) שהיו בידיו, ונתן לו גם את לבוש המשי שלו. עני זה היה אוהב להשתכר, וכשבא לידו סכום כסף כזה, מיהר לבית המזיגה, שתה והשתכר. כשראו זאת מקורביו של רבי נחום, לקחו מידו את המעות שנתרו, וכן את בגד המשי והביאום אל רבם, כשבפיהם תלונות על מעשי השיכור ההוא, כעס עליהם רבי נחום ואמר להם בקול מר: "שמעתי כרוז בעולמות עליונים אשר נחום מטשערנוביל אוהו במדתו של הקב"ה "הטוב והמטיב לרעים ולטובים". ואתם במעשיכם רוצים לשלול ממני דבר זה?" מהרו והחזירו לאיש את המעות ואת הבגד, וכן עשו.

לא יכול לישון בגלל דאגה ליהודי

מספרים על הרה"ח רבי משה דוד גוטמן שהיה משמש בקודש בהיכלו של הרה"ק רבי אברהם יעקב מסדיגורא זיע"א, שהיה נוהג לעמוד על משמרתו בכל ערב, עד שהרבי היה פונה לברכו בברכת "לילה טוב", ורק אז היה עולה על יצועו. לפעמים כאשר הרבי היה שוקע בשרעפיו, והשעה היתה מתאחרת היה המשב"ק מזיז כיסא או שולחן, כדי להזכיר

לרבו שהגיעה השעה לנוח מעט. לילה אחד חלפו שעות ארוכות והרבי עדיין שוטט אנה ואנה בחדרו כשהוא אחוז ברעיונותיו. המשב"ק הזיז כיסאות ונקש בחלונות, אך לשווא. לבסוף כשהתקרבה שעת עלות השחר הרהיב עוזו בנפשו וניגש אל הרבי באמרו, ימחול נא לי הרבי, עוד מעט יאיר השחר והרבי עדיין לא נח הלילה. ענה לו הרבי אולי לך קל ללכת לנוח, אבל מה אעשה אני? היה אצלי היום יהודי שאינני מצליח למצוא עצה לגביו, להכניס אותו לתוך כלל ישראל קשה לי מאוד, כי הוא בדרגה נחותה מאוד, אבל גם להוציא אותו מתוך כלל ישראל קשה לי מאוד, שהרי הוא בכלל זאת יהודי.

לעזור ליהודי בלי לבייש

מסופר על הרה"ק רבי יוסף מפייטסבורג זיע"א, ביתו היה פתוח לכל דכפין והתאמץ לא לאכול מבלי שיהיה אורח מסב בשולחנו. היה מרבה בצדקה ופזר ונתן לכל הפושט יד. פעם הלך לבקר חולה ולפני צאתו סידר לו לחולה את הכר שלמראשותיו. לאחר מכן הבחין שם החולה במעטפה עם כסף שהשאיר הצדיק בחכמה.

ריח ניחוח בלב שלם

מסופר: פעם אחת נתן הרה"ק רבי יחזקאל מקודמיר זיע"א א שמעק טאביק (טאבאק להריח) להרה"ק רבי שמחה בונים מפרשיסחא זיע"א. שאל רש"ב את רבי יחזקאל. מה שמת בתוך הטאבאק שזה מריח כ"כ טוב? ענה לו הרה"ק מקודמיר, שמתי בתוכו את ה"ולא ירע לבבך בתתך לו"

תילולא דצדקיא

שבת קודש י"ג מנ"א

הרה"ק רבי נתן נטע שפירא ב"ר שלמה (ה"מגלה עמוקות" - שצ"ג)

יום ראשון י"ד מנ"א

הרה"ק רבי צבי הירש מליסקא ב"ר אהרן (אך פרי תבואה - תרל"ד)

יום שני ט"ו מנ"א

הרה"ק רבי מאיר נתן ב"ר חיים האלברשטאם מצאנז (תרט"ו)

הרה"ק רבי אשר (השני) מקארלין ב"ר אהרן מטסאלין (תרל"ג)

הרה"ק רבי יעקב מראדזין ב"ר מרדכי יוסף (תרל"ח)

יום שלישי ט"ז מנ"א

הרה"ק רבי מנחם מענדל מטארנא אב"ד סטריווב (תלמיד ה"חווה" - תקצ"א)

יום רביעי י"ז מנ"א

הרה"ק רבי אברהם מרדכי מפייטשוב ב"ר בנימין זאב יעקב (תקפ"ד)

הרה"ק רבי שמואל מאפטא (תלמיד ה"חווה") ב"ר נפתלי הירש (ת"ר)

יום חמישי י"ח מנ"א

הרה"ק רבי שלמה חנוך מראדומסק ב"ר ר יחזקאל (תש"ב)

יום שישי י"ט מנ"א

הרה"ק מנחם נחום מביאנז טשערנוביץ ב"ר יצחק (תרצ"ו)

זכותם תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

עצונה הלכות

מאת הרה"ג נטילאל הכהן רביטביץ שליט"א
מדרש "ב"מ א"ר אורח" רפרוש יוסף הדרש" על המערים.

לשון הרע (י"ח)

צריך שתבונן ותבחין עניין הלשון, אשר כל ענייני האדם לרעה ולטובה תלויים בה, יכול האדם לעשות בלשון עבירות גדולות ועצומות אין מספר, כגון מלשינות ורכילות, וליצנות וחניפות ושקר, וכיוצא ב וכל אלו עבירות גדולות, אין רווח לבעל הלשון. ויכול לעשות מצוות לאין חקר בלשון, ויש כמה בני אדם האומרים, מה נוכל לעשות מצוה, הלא אין בידנו ממון לעשות צדקה לעניים, והם אינם יודעים אשר מקור המצוות קרוב להם מאד, מקור חיים בעולם הזה ובעולם הבא. והוא הלשון, וכן אמר דוד, מי רוצה לקנות עוה"ז ועוה"ב, אמרו לו, אין אדם יכול לעמוד בשניהם, אמר להם, בוול הוא מאד, וכן הוא אומר, "מי האיש החפץ חיים" (תהלים ל"ד, י"ג), אמרו לו, מי יוכל לקנות חיים, אמר להם, "נצור לשונך מרע" (שם, פסוק י"ד). וירגיל עצמו בלשון לדבר דברי תורה ויראת שמים, ולהוכיח בני אדם, ולצוות בניו אחריו לשמור ולעשות, ולנחם אבילים, ולנחם עניים, ולדבר על לבם דברים של תנחומים טובים, ולדבר אמת, ולהתרגל בשירות ותשבחות, ואו יהיה אהוב למטה ונחמד למעלה, ויהיה שכרו ברב טוב הצפון לצדיקים. (אורחות צדיקים, סוף שער לשון הרע)

העלון מוקדש לאוקמי שכינתא מעפרא ולעילוי נשמת מרת אימי דליה אפרת בת נעימה ע"ה

פני עין חמד

יוצא לאור ע"י בית הכנסת שכונת "עין חמד" - מכללת ציון

פְּרִשְׁת וְאַתְחַנֵּן - בֵּין אָדָם לְחֵבֵרוֹ

"יְהִי כְבוֹד חֵבְרָךְ חֵבִיב עֲלֶיךָ כְּשֶׁלְךָ"
(פרקי אבות ב', י')

בני אהובי, כלום חסרתי דבר שאבקש מכם, ומה אני מבקש- שתהיו אוהבים זה את זה, ותהיו מכבדים זה את זה."

מסכת חיבוט הקבר (פ"ד) כתוב: "בשעה שהאדם נפטר מן העולם שואלים אותו, המלכת את חברך בנחת רוח? אם המליך את חברו בנחת- יוצאת נשמתו בלא צער."

מין הגאון החזון אי"ש נשאל: מה השאיפה שלו בעולם הזה? הרב ענה: **כל החיים בלי לפגוע בזולת!**

דוד המלך אומר: "בְּנֵי אִישׁ עַד מָה כְּבוֹדֵי לְקַלְמָה" (תהילים ד', ג'). רש"י פירש- מתמרמר דוד על דואג, אחיתופל, ושאל שרומסים את כבודו. מדוע?

שאל קורא לו "בן ישי" ולא מזכיר את שמו. "מדוע לא בא בן ישי" (שמואל א' כ', כ"ז). "כי בחר אתה לבן ישי" (שמואל א' כ', ל'). **למרות ששאל רצה להרוג אותו! מה שהפריע לדוד שלא נהגו בו כבוד ולא מזכירים את שמו.**

יהי רצון שניזהר בכבוד הזולת ונתקן את השנאת חנם ונזכה למשיח צדקנו במהרה בימינו, אמן.

בברכת שבת שלום
הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א
חבר הרבנות משרת ציון

צאת לכת

ע"י	כניסת לכת	צאת לכת	ריבון חסן
י"מ	18: 45	19: 56	20: 47
ת"א	19: 04	19: 55	20: 44
מ"ב	19: 06	19: 57	20: 46
כ"ב	19: 05	19: 55	20: 44

יצאנו מיום המר והנמהר יום תשעה באב. עבירות שמקטרגות על האדם ונענש עליהם בעולם הזה- הן עבירות של בין אדם לחבירו!

בגמרא (בבא בתרא דף נ"ח ע"ב) כתוב: "אונאת דברים לא ניתנה להשבון". רבינו חננאל מקשה (בשיטה מקובצת): "מדוע לא ניתן להשבון, הרי ניתן לבקש מחילה?". אלא גם אם ביקשנו מחילה, עדיין זה לא מרפא את הפצע!

לא מזמן ישבתי עם בני זוג כדי לעשות ביניהם שלום בית. האישה אמרה לו: "אתה חושב ששכחתי איך השפלת אותי ליד אמא שלך?". עברו מאז יותר מעשרים שנה!

המשנה בפרקי אבות (פ"ב י'): הם אמרו שלושה דברים [בעניין מידות ודרך ארץ]: "יהי כבוד חֵבְרָךְ חֵבִיב עֲלֶיךָ כְּשֶׁלְךָ" וכו'.

בגמרא (ברכות כ"ח ע"ב): "כשחלה ר' אליעזר נכנסו תלמידיו לבקרו. אמרו לו: 'רבינו, למדנו אורחות חיים ונזכה בהן לחיי העולם הבא'. אמר להם: 'הִזְהָרוּ בְּכַבּוּד חֵבְרִיכֶם... וּבִשְׁבִיל כֶּךָ תִּזְכּוּ לַחַיִּי הָעוֹלָם הַבֶּא'.

בפרשה שעברה קראנו שהקב"ה מצווה את משה להילחם עם מִדְיָן. "נִקְּם נִקְמַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֵת הַמִּדְיָנִים אַחַר תִּאֶסֶף אֶל עַמִּיךָ" (במדבר ל"א, ב').

מי נלחם? "אֶלֶף לַמָּטָה אֶלֶף לַמָּטָה" (במדבר ל"א, ד'). מדוע לא הנשיאים? **כדי לא לפגוע בשבט שמעון שהנשיא שלהם זמרי בן סלוא נהרג. הגם שעשה מעשה נבלה בישראל!**

תנא דבי אליהו: "כך אמר הקב"ה לישראל:

זש"ק, פרנסה טובה ובריאות איתנה לאלוהי ניזרי בן ימנה וגלית בת מסודי
הצלחת אברהם גורג'י בן דליה אפרת וב"ב לרפואת הנפש והגוף של יהודה אריה בן רחל ברכה
לע"נ פיבי בת מזל ע"ה ונועם בן אורנה ז"ל

הצלחה בגור"ר
יצחק אריאל בן טובה שמואל אימן בן אסתר זרי מאיר ישראל בן רחל ברכה- יראת שמים ליאור יהושע סומך וב"ב גלית בת מסודי יהודה אריה בן רחל ברכה ארז בן שושנה רונן אברהם וב"ב קסיר אפרים וב"ב רחל ברכה בת פדילה דליה משפ' שטרית נעם יצחק בן רחל ברכה רינה בת סימי וב"ב יוסף ליאור בן דליה אפרת- הצלחה בכל העניינים שלמה ודנה דוד וב"ב אריה ושרה לוי וב"ב י.מ.ש כדורי שולמית ומרדכי חיים דויטש וב"ב עמית בן אהרון וב"ב רח דוד בן לאה וב"ב נתנאל בן ג'ניה

זיווג הגון וכשר במהרה
אורן חיים בן אלן אסתר רונית בת סימי תרצה בתיה בת ימנה נינט יוסף בן רוחמה אילן בן ג'ולייט יפית שרה בת ג'ניה אנאל חביבה בת שולמית לאה בת תמר מיטל בת מלכה מאיר בן שרית ואליהו טליה עדן אסתר בת שולמית נעם בן שרה שירי ימנה בת שולמית דוד עומרי בן יהודית שושנה שירה בת סילביה שמעון בן שולמית אברהם גורג'י בן דליה אפרת אורן בן נעמי סיון רבקה בת אלן אסתר

זרע קודש בר קיימא
גלית בת מסודי אליהו נזרי בן ימנה אילנה בת רוחמה שמואל אימן בן אסתר זרי סיון בת אסתר רחל מרים בת יהודית דניאל בן שרה אושרית בת שושנה נעמה בת יפה דגנית בת שושנה אסף בן סופיה מיטל בת שושנה לימור בת פרידה דרור בן סופיה

רפואה שלמה
מאיר ישראל בן רחל ברכה יצחק בן עזרא ימנה ניזרי בת סטה- בריאות ואריכות ימים מרדכי ניזרי בן פנחה- בריאות ואריכות ימים סימי בת סוליקה מיכאל יהודה בן מרים אורן בן אסתר דינה בת מזל נעם יצחק בן רחל ברכה נעמי בת רחל שירה שילת בת אורלי אפרים בן שרה לביא ישראל בן תמר חיה אסתר בת סוליקה מוריה בת רחל ברכה נחום בן כיריה יהודה אריה בן רחל ברכה ישראל בן חווה יפה בת שרה-הצלחה ורפואה רחל בת זוהרה משה בן נדימה עינת בת רחל ברכה רפאל משה בן רחל עינת בן פנינה רחל ברכה בת פדילה דליה קטנט בת דגטו רונית בת סבריה יצחק בן חנון רפאל אבידן בן תקווה אליהו בן רחל בנימין בן ברכה אלן אסתר בת שרלוט נעימה בת שרה יהודה לייב בן אסתר מלכה נעם אלימלך בן אושרית- ר"ש ובריאות איתנה לימור בת פרידה יניב בן פרידה מאיה בת עדי אורן בן פרידה יהודית אסתר פראדל בת חיה- בריאות ואריכות ימים

העלון מוקדש לעילוי נשמת משה בן גורג'יה ז"ל
לעילוי נשמת אדי אדוניו מזרחי בן שרה סרח
לרפואה שלימה לנוריאל בן אסתר
לרפואה שלימה לאיידה חיה בת אסתר ולילד אלחנן רפאל בן אריס ולילד אורי חיים בן שלי

שׂוֹאֵל וּמְשִׁיב בְּהִלְכָה – ט"ו באב

איסור: ?

תשובה: !

מדוע המשנה במסכת תענית אומרת שלא היו ימים טובים לישראל כ-ט"ו באב וכיום הכיפורים?

להלן סיכום ההלכה מפי ר' אליהו חיים פנחסי, רבנות מקומית מבשרת מתוך ספרו 'הכשרות למעשה':

חז"ל מונים שישה אירועים שהתרחשו ב-ט"ו באב:

יום שכלו בו מתי מדבר- חטא המרגלים אירע בתשעה באב בשנה השנייה של בני ישראל במדבר. בורא עולם נשבע: "בַּמִּדְבָּר הָזֶה יִפְּלוּ פְּגָרֵיכֶם" (במדבר י"ד, כ"ט). מדי שנה בשנה בתשעה באב בני ישראל היו חופרים לעצמם קברים. מי שנפטר היה נקבר בקברו ושחרר ואילו אלו שנותרו בחיים ידעו שקיבלו לפחות עוד שנה אחת לחיות. בשנה הארבעים לנדודים נשאר האחרונים מדור הקודם. כולם חפרו קברים אבל אף אחד מהם לא מת. בני ישראל חשבו שאולי הם טעו בתאריך ולכן גם בימים הבאים הם נכנסו לקברים אבל אף אחד מהם לא נפטר. כאשר הגיע ט"ו באב, היה ליל ירח מלא והם הבינו שתשעה באב עבר בוודאות והעונש עבורם בוטל.

יום שהותרו שבטים לבוא זה בזה- בפרשת מסעי, בנות צלפחד ביקשו לרשת את נחלת מאחר ולאביהם לא היו בנים. בקשתם אושרה. בני שבט מנשה דרשו שבנוצ צלופחד יורשו להינשא לבני השבט בלבד כדי שהנחלה לא תעבור לבעלותו של שבט אחר. הדרישה התקבלה ובעקבותיה הוחלט כי כלל זה יחול בעתיד על כל בת שירשת נחלה. לאחר כיבוש הארץ, התיישבות השבטים בגבולותיהם, חכמים עמדו על התקנה המדויקת: "זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר צִוָּה ה' לְבָנוֹת צֶלְפָּחַד" (במדבר לו, ו). ב-ט"ו באב הכריזו כי התקנה חלה רק בדור המדבר בלבד ויש לבטלה.

יום שהותר שבט בנימין לבוא בקהל- ביום זה הותרו להתחתן עם שבט בנימין, לאחר שבני השבט הוחרמו בגלל חלקם בפרשת פילגש בגבעה.

יום שפסקו לכרות עצים למערכה- ביום זה סיימו בכל שנה את כריתת העצים לבית המקדש, עבור המערכות שעל מזבח העולה. הסיבה לכך היא שמיום זה ואילך פוחת כוחה של החמה באופן שכבר ניכרת לחות בעצים ויש חשש שיהיו בעצים תולעים הפוסלות אותם למזבח.

יום שהמלך הושע בן אלה ביטל את הפרוסדאות (שומרי גבול) שהושיב ירבעם בן נבט על הדרכים לירושלים- ירבעם בן נבט, מלך ישראל שפילג את ממלכת ישראל המאוחדת, חשש מהתערערות שלטונו וחזרת נתיניו לבית המקדש בירושלים שבממלכת יהודה. כדי לשמר את כוחו, הוא קבע שומרי גבול שימנעו מבני ממלכתו לעלות לרגל לירושלים. מצב זה נשמר במשך דורות עד שמלך ישראל הושע בן אלה ביטל את החוק והכריז כי כל הרוצה לעלות לירושלים – יעלה. בכך לבני ממלכת ישראל התאפשר לחגוג את שלושת הרגלים בירושלים עם בני ממלכת יהודה לראשונה מאז פיצול הממלכה המאוחדת.

יום שהרוגי ביתר ניתנו לקבורה- הרוגי ביתר לא הורשו לבוא לקבורה בשל פקודה של הקיסר הרומי אדריאנוס. לבסוף עלה לשלטון קיסר אחר. ב-ט"ו באב הורה כי היהודים רשאים להביאם לקבורה. רב חונה אמר: משניתנו הרוגי ביתר לקבורה, נקבעה ברכת הטוב והמטיב (ברכה רביעית) בברכת המזון. הטוב שלא נסרחו והמטיב שניתנו לקבורה.

כָּל מֵה שֶׁהָ עוֹשֶׂה - הַכֹּל לְטוֹבָה

הרב שמואל ברוך גנוט סיפר ששמע מת"ח מרביץ תורה חשוב בישיבת 'אבן האזל' בעיר אלעד: הסיפור נשמע לי כל כך מופלא עד שסברתי שאף אחד לא יאמין שהוא אמיתי. גם לי אישית הוא נשמע בהתחלה מופרך מידי. כאשר פגשתי שוב את אותו תלמיד חכם, הוא תהה מדוע לא פרסמתי את הסיפור. הסברתי לו את הסיבה לכך והוא כתגובה הוציא את הסוללרי ונתן לי לשוחח עם אנשים הקרובים לבעלת המעשה.

אחרי שהסיפור אומת במאת האחוזים אספר: אישה ירושלמית, אשת ת"ח גדול לקתה ל"א בנגיף קטלני לפני כעשרים שנה. הנגיף קינן בגופה ועשה בו שמות. חלק ניכר ממערכות גופה קרסו והיא שכבה במיטה כעשרים שנה ללא יכולת פיזית לקום ממנה. היא בקושי אכלה. תפקודה היה אפסי. לאחרונה האישה לקתה בקורונה שרק הלכה והחמירה.

האישה נכללה בכמה קריטריונים של 'קבוצות סיכון'. הרופאים נואשו מחייה. איך אישה כה חולנית תתאושש? החולה הורדמה והונשמה וב"ה הבריאה מהקורונה. מה קרה אז? האישה קמה מהמיטה על רגליה והתחילה לתפקד כאחד האדם, בריאה ושלמה לחלוטין. הרופאים ההמומים ערכו לה סדרת בדיקות והפלא הגדול התגלה. התברר שנגיף הקורונה 'השמיד' את הנגיף הקודם שקינן בקרבה. וירוס הקורונה 'השתלט' על הנגיף שלה וחסל אותו לחלוטין. כשהקורונה חלפה נעלמו מגופה גם תסמיני הנגיף שפעל בה עד כה במשך כעשרים שנה!

עושה אירוע שמחה באולם שמחות וברצונך להפוך אותו לכשרות "מהדרין-גלאט"?

צוות משגיחים תלמידי חכמים ידאגו לכך בכל איזור בארץ. ההשגחה החל מזמן אספקת הבשר ועד למנה האחרונה. בפיקוחו של הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א 052-6329144 (הנייד באישור ועדה רוחנית)

לשמיעת השיעורים של הרה"ג אליהו פינחסי יש להתקשר 073-3718395

מינויים

לקבלת העלון חנים במייל מדי שבוע, יש לשלוח בקשה למייל PnineEH@gmail.com

הקדשת העלון

ניתן להקדיש את העלון לעילוי נשמה, רפואה שלמה, הצלחה, זיווג הגון, חזרה בתשובה וכו' נא לפנות לליאור בטל' 052-7652084

כתובת המערכת: עבור ליאור עצמון, רח' הבושם 26 ת.ד. 83375. מבשרת ציון. מיקוד 9076926

שאלות בהלכה

נא לפנות לרב אליהו פנחסי בטל' 052-6329144 (הנייד באישור ועדה רוחנית)

אם ראשונים כמלאכים- האדמו"ר הרב יצחק פרידמן מבוהוש זצ"ל

האדמו"ר הרב יצחק פרידמן מבוהוש זצ"ל- נולד ב-כ"ו אייר ה'תרס"ג (1903) בעיירה שפיקוב. את ימי בחרותו עשה כשהוא לומד בהתמדה בחצר אביו הגדול. טובי ת"ח מבאי ביתו של אביו הק' שימשו כמלמדים וחברותות. כך עלה והתעלה בתורה ומילא את כרסו בש"ס ופוסקים תוך שהוא מסתיר את ידיעותיו מכולם. בחורף ה'תר"פ (1919) פרצה מגיפת טיפוס נוראה באוקראינה ואימו נפטרה. כאשר רבינו היה בחור כבן שש עשרה אביו נפטר. ביום הראשון של השבעה רבינו ואחיו אושפזו בביה"ח לאחר ששניהם נדבקו במגיפה. לאחר כשלושה שבועות התרפאו וחזרו לביתם. אחיו ר' דוד ברח מאימת הקומונסיטים והקים את חצרו בפלוישט. אולם הוא נרצח על קידוש ה' הי"ד.

רבינו התמנה כאדמו"ר בשפיקוב במקום אביו. באותו הזמן הקומוניסטים עלו לשלטון ורדפו את היהדות. לפני נישואיו עבר לעיירה הסמוכה הינטשטט, שם זכה לקבל סמיכה. לאחר נישואיו הקדיש את רוב זמנו ללימוד תורה ולעבודת ה' כאשר חותנו דאג לכל צרכיו במשך שמונה שנים. בשנת ה'תר"צ (1930) עבר להתגורר בבוקרשט, שם התחיל לשמש כאדמו"ר לחסידיים המעטים שהתגוררו שם. בשנת ה'ת"ש (1940) הנאצים ימ"ש החריבו קהילות שלמות. אלפי פליטים נהרו לבוקרשט. רבינו פתח את דלתות ביתו ברח' אולטני שלושים ושמונה.

במשך חמש שנים עשה זאת למרות שדבר זה הוגדר כעבירה פלילית שעונשה מוות ללא משפט. ב-י"א תשרי ה'תש"ג (1942) לאחר פטירת האדמו"ר ר' מנחם מנדל בבוהוש רבינו התחיל לשמש כאדמו"ר גם בבוהוש. לאחר 13 שנים מנישואיו נולדה בתו. ב-י"ד אייר ה'תשי"א (1951) הצליח להימלט מרומניה לארץ ישראל והוא התיישב בת"א. עד מהרה הכתובת ברח' רוטשילד 112 הפכה למוכרת ורבים פקדו את ביתו. פתח בית-כנסת והקים בית-מדרש. בשנת ה'תשל"ב (1972) פתח כולל אברכים בתל אביב. בשנת ה'תשמ"ז (1987) עבר לבני ברק. פתח את ישיבת בוהוש.

קיבל כל אדם בנימה אבהית ודאג לבקשתו. יסד ישיבה. מלומד בניסים. ב-י"ד אב ה'תשנ"ב (1992) בשעה חמש רבינו התעורר ושאל את המשמש: "כמה זמן נשאר עוד?". המשמש חשב שהרב שאל כמה זמן יש עד לתפילה וענה: "עוד שעתיים". רבינו השיב שיש לו רק שעה אחת. כעבור שעה רבינו ביקש לטעום משהו כדי לברך 'שהכל' ומיד נפטר. פטירתו היתה בארוזה שבשווייץ. חי כ-89 שנים. ציונו בבית-העלמין נחלת יצחק בגבעתיים בחלקת אדמו"רי רוז'ין.

סבא (מצד האב): האדמו"ר ר' דוד. **סבא (מצד האם):** האדמו"ר ר' מרדכי טברסקי משפיקוב. **אביו:** האדמו"ר ר' שלום יוסף. **אשתו:** מרת יוכבד פייגא (בת דודו, ר' מנחם מנדל. התחתן בשנת ה'תרפ"ד). **בתו (היחידה):** מרת שיינדל שרה דבורה (נישאה לר' ישראל שלום יוסף פנחס פרידמן זצ"ל).

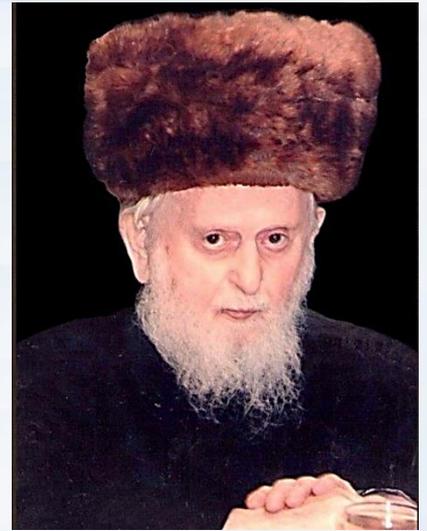
הודי יוצא רומניה סיפר כי כשהיה בחור הוא גר בבוקרשט. היו יהודים שעבדו אצל המשטרה החשאית ברומניה. למרות זאת הם היו מגיעים אל רבינו. הם היו נכנסים עם קוויטל לברכה וישועה. מכיוון שהם לא רצו שיראו אותם, הם היו נכנסים לצדיק לאחר חצות לילה. אותו יהודי סיפר שהוא בעצמו נתפס לקומוניזם והתרחק מכל זיק של יהדות.

הוא התחיל ללמוד באוניברסיטה. יחד איתו היו קבוצת יהודים שגם הם נתפסו לקומוניזם. באחד הימים הם היו צריכים לעבור מבחן קשה. הם חששו שלא יצליחו במבחן. הם ידעו כי הקומוניסטים מראים כלפי חוץ שהם שווים בין אלו שאינם יהודים אבל במציאות הם ניסו להכשיל את היהודים. כמה מהבחורים היהודים אמרו: "יש כאן רבי גדול. נלך אליו ונבקש ממנו ברכה להצלחה בבחינה".

חלק מהם הלכו לרבינו וביקשו את ברכתו. הצדיק אמר להם: "ברחוב הראשי בבוקרשט יושבים עניים. כמעט כולם גויים. תנו להם צדקה". בנוסף לכך הורה להם כי בשעת הבחינה יעמידו על השולחן מול העיניים מראה וכך יעשו את המבחן. למרות ההוראה המוזרה הם לא שאלו דבר. בשעת הבחינה, חבריהם שלא הלכו לרבינו ראו את המראה והתחילו לצחוק עליהם. המציאות היתה שכל אלו שלא הלכו לצדיק לבקש ברכה- לא עברו את הבחינה וכל אלו שביקשו את ברכת הרב וקיימו את דבריו, עברו את המבחן בהצלחה מרובה ועמדו בראש רשימת התלמידים המצטיינים באותו מקצוע.

הודי אחד סיפר שפעם אחת הוא נכנס לרבינו. הוא מסר קוויטל והזכיר את בנו הקטן שמתקשה להוציא אפילו הברה אחת מפיו. הוא פנה לרופאים אבל אף אחד לא יודע מה הבעיה של הבן. רבינו אמר לו: "אל תדאג, כאשר הילד יתחיל ללמוד, הוא ידבר כפי שצריך".

הקשיים של הבן המשיכו. כאשר הגיעה הזמן, הבן נכנס ללמוד בחיידר. באותו היום שהתחיל ללמוד, האיש לא זכר את דברי רבינו, אבל כאשר הילד חזר מהחיידר, הבן התחיל לדבר כאילו מעולם לא סבל מבעיה. רק אז הוא נזכר בדברי רבינו. כשהבן גדל הוא הפך להיות דרשן.

כִּיבוּד הוֹרִים וּשְׂכָרוֹ

"אבא שבשמיים, אם יש לי זכות של הקמת בית בישראל הלילה, אם זכיתי שעל ידי יתומה אומללה הקימה את ביתה, אני מזכה זכות זו לאחי יצחק בן חיה לאה שיפתח לו מי שמפתח של חיה בידיו ויזכו הוא ורעייתו לחבוק ילד במהרה ובקרוב!".

מאוחר מאוד בלילה בשוך הדי החתונה, פנחס חזר לביתו ועלה על יצועו. בעיצומו של הלילה נגלה אליו בחלום אביו שנפטר כמה שנים קודם לכן.

אביו אמר לו את הדברים הבאים: "בני, זכית בזכות עצומה הלילה ובעקבותיה ניתנה לי הרשות לגלות את אוזנך בסוד מכבשוננו של עולם בסיבת עיכוב ישועת בני – אחיך".

"הותרתי בעולם את אלמנתי – אמכם שתחיה, אבל יצחק לא מבקר אותה לעיתים קרובות מספיק. עובדה זו מקטרגת עליו ואינה מאפשרת לסגולות ולתפילות לבקוע שערי שמיים לישועתו, כי זכות כיבוד הורים חסרה לו".

"לך ואמור ליצחק", האב המשיך, "כי אם הוא רוצה לזכות בפרי בטן, עליו להתחיל לבקר את אמו לעתים קרובות יותר. שיעלה אליה, ידרוש בשלומה, ישוחח עימה ויפיג את בדידותה ואז ישועתו קרובה לבוא!".

פנחס התעורר. זיעה קרה כיסתה את מצחו. הוא רעד כולו ואימת המחזה שראה ניכרה עליו. עוד באמצע הלילה התקשר לאחיו העיר אותו מהשינה וסיפר לו על החלום.

יצחק שמע ונבהל עד עמקי נשמתו. כבר שנים שהוא מצפה לישועה ולא חלם שהדבר קרוב אליו במרחק של כיבוד אם.

הוא אומנם מבקר את אמא מדי שבת בשבת, פעם בשבוע, בשל העובדה כי הוא מגיד שיעור מדי יום ועסוק בהרבצת תורה. עכשיו התגלה כי זכות כיבוד אם מעכבת בעדו...

כבר למחרת היום יצחק התייצב בבית אמו. היא הופתעה מביקורו הלא צפוי. הוא הביא עימו מגדנות מעשה ידי רעייתו, אבל בעיקר היה שם בביתה, בשבילה. הוא שוחח איתה, סייע לה בכל מיני דברים קטנים ונחוצים.

מאותו היום שלוש פעמים בכל שבוע הגיע לבית אימו. כאשר הוא הגיע, הוא ישב בביתה ובילה עימה בסבלנות אין קץ כאילו יש לו כל הזמן שבעולם.

כשנה וחצי אחרי בשמחה ובאושר יצחק התקשר לאמו ביום ראשון אחרי הצהריים, בדיוק בשעת הביקור הקבועה. "אמא", אמר בדמעות אושר, "אני מאחר היום כי נולד לי בן ממש לפני שתי דקות".

יצחק כינה את התינוק שנולד לו 'תינוק של כיבוד הורים'.
עד כמה חשובה בשמיים מצווה עצומה זו!

להלן סיפור מופלא המעובד מתוך העלון 'פניני פרשת השבוע' שר' אשר קובלסקי סיפר ששמע מפי הגה"צ ר' אהרון מרדכי רוטנר זצ"ל. הסיפור מגלה טפח מהנעשה בעולמות העליונים. מהסיפור אנחנו יכולים לראות ולהבין עד כמה גדולה מצוות כיבוד הורים בשמיים ומה עלול להיות חלילה אם הקשר עם ההורים אינו במיטבו.

הסיפור התרחש במשפחה אחת בה גדלו שני אחים קרובים וידידים בלב ונפש, יצחק ופנחס. שני האחים נולדו בהפרש קטן זה מזה. יצחק, הגדול שביניהם התחתן שלושה חודשים לפני חתונתו של פנחס – הצעיר ממנו.

שנה לאחר הנישואין פנחס זכה לחבוק בן זכר. שמחת הברית נערכה ברוב עם ובהדר. גם אחיו הגדול השתתף בשמחה מכל הלב, אפילו שעדיין לא זכה להיפקד בפרי בטן. חלפו עוד כמעט שנתיים, ושוב פנחס ערך קידושא רבא לרגל הולדת בתו, בה בשעה שאחיו הגדול הנשוי יותר משלוש שנים טרם זכה לשמחה...

חלפו עוד כמה שנים. מדי כשנתיים נערכה שמחה נוספת בביתו של פנחס. ביתו היה מלא בילדים מחייכים ובקשקושים על הקירות. פנחס ידע מתוך שינה את הדרך לרופא הילדים השכונתי. גם את הדרך לחנות מוצרי התינוקות הסמוכה. רעייתו היתה עסוקה בהכנת בקבוקים, סנדוויצ'ים וכל היתר...

לעומתו, ביתו של יצחק אחיו היה קר וקודר. שקט מעיק ורועם. הבית הבריק תמיד. אף אחד לא גרר כיסא וגם לא קשקש על הקיר. הם לא ידעו שם מהו מוצץ. מעולם לא הרתיחו בקבוק. מצוקת אחיו העיקה על ליבו של פנחס.

"הרי אנחנו אחים קרובים כל כך, דומים כל כך. גדלנו ביחד, התחתנו באותה תקופה, ותראי מה קורה", אמר לרעייתו בצער. "אני לא יכול לראות את אחי ככה, לא יכול, זה קורע לי את הלב. מה עוד נוכל לעשות כדי לזכותו בזרע של קיימא? איזו עוד סגולה נוכל לבצע כדי שגם בבית אחי ישמעו ברכות מזל טוב?".

השנים חלפו ללא שינוי. ביתו של אחיו הגדול ריק ומייחל... היה זה אחד הלילות המשמחים בחייו של פנחס. מזה כשנתיים שהוא עסק בגידול ובטיפוח נערה יתומה, בודדה, עזובה וגלמודה.

בשעה טובה נמצא עבורה השידוך המתאים. פנחס התאמץ להשיג את המימון הדרוש לחתונה ולכל צרכיה. המאמץ היה עצום בגיוס הכסף ובארגון החתונה עד שזכה לרגע המאושר – לראות את הכלה היתומה והבודדה פוסעת מאושרת לחופה.

בשיא האושר והסיפוק, מתוך ליבו החם פרצו המילים הבאות:

הרב הרב יצחק בן תפאחה כדורי זצ"ל	הרב הרב שמואל בן שמחה דרזי זצ"ל	ולד יחיאל בן יוסף ז"ל
פואד אברהם בן רגינה ז"ל	מאיר מורד בן שושנה ז"ל	יצחק בן ברקו דב ז"ל
יצחק יצקן בן רחל ז"ל	זהבה בת שושנה רייזל ע"ה	מאירה בת יפה ע"ה
אברהם בן יונה ז"ל	מרים בן דבורה ז"ל	אקבלה יוסף חיים בן נסכה ז"ל
סעידה בת תופחה ע"ה	ר' שאול בן סילביה זצ"ל	צדיק חכם בן חזלה ז"ל
מזל בת שמעון ע"ה	שני בת אסתר ע"ה	דוד בר חסיבה ז"ל
יוסף בן מרים נוסרת ז"ל	מסודי בת חביבה ע"ה	חוה בת יעקב צבי ע"ה
יעקב בן אסתר ז"ל	אסתר בת גולה גאולה ע"ה	יצחק בן מישא אסתר ז"ל
אביגדור בן ג'ולי ז"ל	יוסף בר סעדה ז"ל	ברכה בת מרדכי ע"ה
רחל רפאת בת השמת ע"ה	שלום בן אסתר ז"ל	יעקב בן נעמה ז"ל
מרים בת שרה ע"ה	אריה בן מרים ז"ל	דוד יצחק בן פרחת ז"ל
פיבי מלכה בת מזל ע"ה	אלון בן סעדה ז"ל	גורג'יה בת נעימה ע"ה
נעמי בת כתום ע"ה	אילנה (מחרוזה) בת שרה ע"ה	אליאור בן פרידה ז"ל
משה בן רוזה ז"ל	מאיר בן נעמי ז"ל	שושנה בת נעמי ע"ה
סעדה בת בסה ע"ה	שפרה בת פסיה ע"ה	בנימין בן דב ז"ל

הרב הרב עובדיה יוסף בן גורג'יה זצ"ל	הרב מרדכי צמח בן מזל אליהו זצ"ל	רחמיים בן רחל ז"ל
חיים משה גרשון בן שלמה יחזקאל ז"ל	אליהו אליאס בן אלגריה ז"ל	חיים בן רחל ז"ל
ר' עוליאיל ישועה בן סטה מקנין ז"ל	שמואל בן רבקה ז"ל	ר' עוליאיל ישועה בן סטה מקנין ז"ל
אביחי בן אסתר ז"ל	רפאל בן אסתר ז"ל	אביחי בן אסתר ז"ל
יצחק בן פנינה ז"ל	יצחק בן חביבה ז"ל	יצחק בן פנינה ז"ל
חי זידי בן קלרה ז"ל	אהרון (אורי) בן רבקה ז"ל	חי זידי בן קלרה ז"ל
ר' יצחק בן מסעודה קדוש ז"ל	קסאנש בת דגיטו ע"ה	ר' יצחק בן מסעודה קדוש ז"ל
אסתר בת נעמי ע"ה	סוליקה בת עישה ע"ה	אסתר בת נעמי ע"ה
ר' דב בן בנימין אלתר ז"ל	שרה בת נרקיס ע"ה	ר' דב בן בנימין אלתר ז"ל
אורה בת נעימה ע"ה	יעקב בן סלימה ז"ל	אורה בת נעימה ע"ה
מישא אסתר בת זרה ע"ה	ספירנס תקווה בת נעימה ע"ה	מישא אסתר בת זרה ע"ה
מסעוד בן יקוט ז"ל	יהודה בן סעידה ז"ל	מסעוד בן יקוט ז"ל
רחמה בת מסעודה ע"ה	עפאת בת השמת ע"ה	רחמה בת מסעודה ע"ה
סעידה בת תופחה ע"ה	חיים חומטל בן רינה ז"ל	סעידה בת תופחה ע"ה
	ישראל בן חיים משה גרשון ז"ל	

גליון
באר
הכהנה

נערך ונלקט מתוך תוכן דברי שיחותיו של
מורינו הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

ואתחנן (נחמו)

מכון
באר
האמונה

גליון באר הפרשה

להערות והארות,
וכן לכל עניין אחר
ניתן לפנות:
לטלפון 718.484.8136

או לאימיל:
Mail@BeerHaparsha.com

מדי שבוע בשבוע בדוא"ל בחינם

הירשמו היום!

לשון הקודש

באר הפרשה
mail@beerhaparsha.com

אידיש

דער פרשה קוואל
mail@derparshakval.com

אנגלית

Torah Wellsprings
mail@torahwellsprings.com

ספרדית

Manantiales de la Torá
info@manantialesdelatorah.com

צרפתית

Au Puits de La Paracha
info@aupuitsdelaparacha.com

איטלקית

Le Sorgenti della Torah
info@lesorgentidellatorah.com

רוסית

Колодец Торы
info@kolodetztory.com

מכון **ארה"ב:**
Mechon Beer Emunah
1630 50th St, Brooklyn NY 11204
718.484.8136

בארה"ק:
מכון באר האמונה
רח' דובב מישרים 4/2
עיה"ק ירושלים תובב"א
025 688 040

יו"ל ע"י מכון באר אמונה
כל הזכויות שמורות להמכון © 2024

העתקה או הדפסה של הגליון בכל פרמוט שהוא כדי להרויח או לפרסם עסק וכדו' ללא אישור בכתב ממכון באר האמונה הינו נגד החלכה והחוק הבינלאומי

תוכן הענינים

פרשת ואתחנן

- בצר לך ומצאוך - כל הצרות הינם 'מציאה' וזאת נחמתנו ב
- בכל קראנו אליו - יפה כח התפילה לבטל את הנגזר ז
- כל קראנו אליו - כל הקורא ומתפלל נשמעת תפילתו י
- ובלכתך בדרך - חיוב תלמוד תורה וקיום המצוות בכל עת ובכל זמן יא
- שמור נפשך מאוד - זהירות יתירה בעניני יראת שמים בימי 'בין הזמנים' יב
- חמשה עשר באב - חיזוק לימוד התורה והתחלת ההכנה לשנה הבעל"ט יד

פרשת ואתחנן

בהקדם האמור בפרשתן (ד ל) 'בצר לך ומצאוך כל הדברים האלה באחרית הימים', שבא הכתוב לומר כי הגם שעתה נראה כי צר לך בתוקף הצרות והייסורים לכלל ולפרט ה"י, אך באחרית הימים יתגלה לך שכל אותם מאורעות נוראות וכל הייסורים המרים והקשים לא היו אלא 'מציאה' ואוצר גדול¹, אלא שעד עתה היה ה'אוצר' טמון ונגזר בתוך ההסתרה², וכמו שהאדם מוצא מציאה ושמח בה מאוד כן ישמח האדם בצער שהיה לו מקודם, כי אז ידע כי הכל היה לטובה³. ומעתה יבואר היטב מה שאמר הכתוב נחמו נחמו עמי, כי יבוא יום ותראו שיאמר אלוקיכם, ר"ל, גם מה שהיה 'אלוקים' וממדת הדין - לא היה זה אלא לטובה, וכדקדוק לשון הכתוב יאמר אלוקיכם, מלשון אמירה רכה ומשורש מידת הרחמים.

בצר לך ומצאוך - כל הצרות הינם 'מציאה' וזאת נחמתנו בהפטררה (ישעי' מ א), 'נחמו נחמו עמי יאמר אלוקיכם', איתא במדרש (ילקוט שמעוני ישעיה תמה) בזה"ל, 'יאמר אלוקיכם' - רבי חנינא בר פפא אמר, אמרו ישראל לישעיה, ישעיה רבינו תאמר שלא באת לנחם אלא לאותו הדור שחרב בית המקדש בימיו, אמר להם, לכל הדורות באתי לנחם, 'אמר' אלוקיכם אין כתיב כאן אלא 'אמר' אלוקיכם, עכ"ל. והרי שבכל שנה ושנה מיד אחר ימי 'בין המצרים' ותקופת האבל על חורבן ביהמ"ק ועל גלות ישראל 'בת קול' נשמעת במרומים 'נחמו נחמו עמי'.

ובל לב מרגיש שואל ותמה במה נתנחם ונתחזק כשעבר קציר וכלה קיץ ואנחנו לא נושענו, ומבאר הרה"ק ה'חסד לאברהם' מראדומסק זי"ע (ר"ה בצר לך)

א. סיפר הגה"צ ה'מנחת יצחק' זצ"ל גאב"ד ה'עדה החרדית' בעיה"ק ירושלים מהקורות עמו בשנות המלחמה (קונטרס 'פרסומי ניסא', בסוף שו"ת מנחת יצחק ח"א), שבשנת תש"ד שהה בעיר אראד שברומניה, והנה אחר השתדלויות רבות הצליח בן אחיו להשיג עבורו (ולעוד קבוצת אנשים) טיקעט (כרטיס) להפליג באניה אשר עמדה להפליג מבוקארעסט (בוקרשט) לארץ ישראל, ובכך קיוו להינצל מציפורני הרשעים ימ"ש, וכן השקיעו מאמצים גדולים להשיג רכב משא אשר יובילם מאראד לבוקארעסט, כי הדרך עצמה היתה בחזקת סכנה גדולה, וב"ה הגיע הזמן אחר שהצליחו לסדר הכל ויצאו לדרכם, אך לבסוף, שוד ושבר... באמצע הדרך נתקלקל הרכב, ובעל כרחם היו אנוסים לצאת ממנו ולשהות בצידי הכביש במשך יום שלם, כשהם גלויים ונראים לשוטרים והחיילים שעברו על ידם, וממש ניסי ניסים אירעו להם שלא 'חרץ כלב לשונו'... והנה אחר כל העיכובים הרבים כשהגיעו למחוז חפצם בבוקארעסט נודע להם שלא המתינו עליהם, הספינה יצאה לדרכה והיא כבר באמצע נסיעתה בלב ים... אי אפשר לתאר את גודל הצרה והעגמת נפש, כל המאמצים וכל הציפיות ירדו לטמיון בגלל קלקול הרכב...

אמנם, סופו של דבר נודע כי אותה אונייה ששמה 'מפקורא' עלתה על 'מוקש' שהטמינו הנאצים ימ"ש, וכל נוסעיה טבעו ונספו הי"ד, ואילו הם שאיחרו נותרו בארץ החיים... הרי לך שאותה תקלה שהיתה ממש צרה צרורה, היינו הסכנה הגדולה כשעמדו על אם הדרך, וביותר הפסד ההפלגה בספינה, היא היתה ממש שלוחא דרחמנא להצילם ממיתה, ומכאן נלמד לכל תקלה ולכל הפסד ונזק שאינם אלא טובה עצומה, 'ולטובתי נשברה רגל פרת'...

ב. וכך כתב הרה"ק ה'זרע קודש' מראפשיץ זי"ע (ד"ה א"י ואתחנן) כי 'נחמו נחמו עמי' ר"ת 'ענן', כי כל הרעה שפקדה אותנו אינה אלא טובה, אך שלעת עתה הטוב והחסד גנוז ב'חושך ענן וערפל', וכלשון הכתוב (איכה ג מד) 'סכותה בענן לך', אכן לעתיד לבוא [יתפזר ה'ענן'] ויתגלה שהכל היה רק נחמו נחמו עמי, אך טוב וחסד [עוד יש לרמוז בזה, כי רק כעת בעודנו בגלות אנו עומדים עדיין ב'ראשי' התיבות שעולה לתיבת ענן, וכשיגיע זמן הגאולה בקרוב 'יפתחו' ה'ר"ת וייקרא נחמו נחמו עמי'].

ג. וכך כתב הרה"ק ה'תפארת שלמה' זי"ע (לר"ה ד"ה ויאמר) בזה"ל, כי ישראל הם מאמינים ובני מאמינים, הם צריכין להבין זאת כי הגלות הוא ענין נסתר ולעתיד הכל ידעו כי היה לטובה, כמו שנאמר (תהילים צו יא) 'ישמחו השמים ותגל הארץ' וכו' ותגל אותיות גלות, עכ"ל.

ובקוצר אמרים רמוז לה הרה"ק הרבי ר' ברוך ממעוז'בו' זי"ע (בוצינא הנהורא) בלשון הכתוב בפרשתן (ד) 'ככל אשר עשה לכם ה' אלוקיכם במצרים לעיניך', שכל המיצרים שיש לו לאדם, כל הדוחק והסבל והקושי, אינם רעה כלל רק לעיניך נראה כמצירים. ועד"ז פירש גם הרה"ק הישפת אמת' זי"ע במה שנאמר (ד ז) 'כי מי גוי גדול אשר לו אלוקים קרובים אליו, והיינו שגם בשעה שהקב"ה נוהג בבחי' 'אלוקים' - מידת הדין ח"ו

האמת היא שכולה טובה כי 'אלוקים' קרובים אלינו. וכדכתיב (תהילים עג א) 'אך טוב לישראל אלוקים לברי לבב', שהקב"ה נוהג עם בניו אהוביו רק בטוב ובחסד וברחמים, ואפילו בשהוא 'אלוקים' המורה על הנהגת דין - מ"מ באמת הרי זה 'אך טוב לישראל'.

זאת ועוד ביארו במהות עניין ה'נחמה', כי הקב"ה מעביר בימים הללו ובזמן הזה רוח של נחומים

שאל נשאל הגה"ק רבי אלחנן וואסערמאן זי"ע הי"ד בימיו האחרונים בטרם נהרג עקד"ה (בי"א תמוז תש"א) בשהותו עם הגולה בגטו קובנא 'על מה עשה ה' ככה', מה פשר הזוועות הנוראות הללו, והשיב בדרך משל לאיש שלא ידע מימינו ומשמאלו בדרך עבודת האדמה, ובא אל עובד האדמה וביקש ממנו ילמדנו רבינו כל סדר העבודה, נענה אליו ואמר לו צא עימי אל השדה, שאל הכפרי את התלמיד מה הינך רואה, השיב לנגד עיני הנני רואה חלקת שדה מלאה בעשבים פורחים, נטל ה'עובד' מחרישה, ניכש ועקר את כל הצמחים היפים, הפך את השדה הירוקה לאדמה חומה בלי טעם וריח... ועל הכל חפר בה בורות לרוב... נדהם התלמיד ושאל מדוע השחת את השדה במו ידיך... השיב לו איש האדמה במילה אחת - סבלנות...

למחרת חזר עובד האדמה ושוב קרא לתלמידו החדש בואו ונצא השדה, נטל בידו שק מלא גרעיני חיטה, שאל את התלמיד מה הנך רואה כעת, והשיב מה שרואה, מיד נטל האיש את השק ופיזר את הגרעינים בתוך הבורות שהכין אתמול, וחזר וכיסה אותם באדמה. שוב תמה התלמיד, וכי לא די בכך שהרס אמש את השדה הפורחת אלא הוסיף שטות על שטות, לקח גרעינים טובים וקבר אותם באדמה למנוחת עולמים, ושאל אותו, מדוע הינך מכלה ממונך על לא דבר... גם עתה השיב לו איש האדמה כמו ביום האתמול, סבלנות...

עברו כמה חודשים והזמין עובד האדמה את תלמידו לצאת בשלישית אל השדה, והנה השדה מלאה בגבעולים ירוקים הצומחים בשורות ישירות ומסודרות, ואמר התלמיד, אכן טעיתי במה ששפטתי אותך בתחילה, כי אני רואה עתה שהשדה יפה יותר ממה שהיתה בתחילה... חזר איש האדמה ואמר לו, עדיין הינך צריך למידת הסבלנות... כעבור תקופת זמן, יצאו ברביעית אל השדה, ונוכחו לראות שהחיטים צמחו עוד, ועתה הינם 'שמנים' מלאים גרעינים כברכת ה', נטל בעה"ב מגל לידי וקצר את כל התבואה, שוב צעק 'חמס' התלמיד מדוע הינך הורס ומשחית את השדה... והתשובה היתה כבראשונה סבלנות... המשיך בעה"ב במלאכתו ואסף את כל היבול הנקצר לערימה גדולה, והתחיל להכות בהם כדי להפריד את הגרעינים מהגבעולים, וה'תלמיד' עומד בעינים קרועות מרוב תדהמה... כשסיים מלאכת הדישה והזרייה נטל את הגרעינים והכניס אותם למכונה וטחן אותם הדק היטב עד שנהפכו לקמח, ובעיני התלמיד היה נראה כ'אבק' לבן ומלוכלך... והרים עליו קול זעקה מדוע לקחת את הדגן והפכת אותו לאבק ועפר... ו'הרב' בשלו, סבלנות...

עתה לקח מים ושפכם אל הקמח ויצר מהם עיסה, כשהוא עומד על ידו ואינו מבין מה טעם יש בעשיית בוך... המשיך במלאכתו ללוש מהם צורת כיכר והכניסו לתוך התנור, עתה כבר לא היה יכול התלמיד לשתוק, וגער בו, זה עידן ועדנים יגעת ועמלת בשדה עד ש'הצלחת' להוציא כיכר מבוץ, ולבסוף אתה נוטל ומשליכו לתוך האש להשמידו ולכלותו... שוב היתה התשובה הקבועה סבלנות... עברו רגעים ספורים ויצא מהתנור כיכר לחם אפוי שריחו הטוב נודף למרחוק... הזמין את התלמיד ל'סעודה' ונתן לו לאכול מהלחם, ואמר לו נו, כבר הבנת...

והנמשל ברור בתכלית, בקוצר ראייתנו ובמיעוט דעתנו אין בידנו יכולת להשיג הנהגת הבורא ית', ואנו תמהים וזועקים מדוע הקב"ה משליך הכל לאש... חוסה על עמלך... ורק בבוא גואל, כאשר המשיח יבוא נדע למה ומדוע הכל היה מוכרח להתרחש, אמנם, עד אז עלינו להתאזר בסבלנות ובאמונה שגם מה שנראה כהרס וסבל הוא חלק מהמהלך (תהליך) שיביא טוב ונעימות (הובא ב'קובץ מאמרים ואגרות' ח"ב עמ' רכד).

ד. דורשי רשומות אמרו כי 'חימה' ר"ת חסד י' מלאה הארץ... כי גם כשנראה כ'חימה' ח"ו אין זה אלא חסדי ה' מלאה הארץ...

באר הפרשה - פרשת ואהבה

ירצך, ופירש"י, וז"ל, וכאב את בן ירצה - שרוצה בכנו להטיב לו ויפייסוהו לאחר שמכהו בשבט כן יערב לך המזכה אחר המכה. וכן כתב רבינו יונה בזה"ל, אחר שזוכה האדם יוסיף לרצותו כאב שיוסיף לרחם על הבן אחר התוכחה ולכפול חמלתו עליו. עכ"ל.

וזכר מצינו בדברי חז"ל (אגדת בראשית ח ד) על הפסוק (מיכה ז ט) 'זַעַף ה' אֲשֵׁא, וז"ל, אמרו ישראל לאומות העולם, אומר אני לכם כמה אנו מתנחמין ולמה אנו יכולין לעמוד בזעפו, מפני שמכה אותנו וחוזר מיד ובורא אותנו בריאה חדשה וכו', לפיכך אמרו ישראל בדבר זה אנו רואין ומתנחמין שבורא אותנו מיד. זה הוא שאמר ירמיה (איכה ג כא) 'זאת אשיב אל לבי וגו', ולמה, 'חדשים לבקרים' (שם נג) - שהוא מחדשנו מיד, עכ"ד המדרש'.

וזכר פירש הר"ק ה'תפארת שלמה' זי"ע (בפרשת ד"ה בצר) בלשון הכתוב (תהלים צו ח) 'שמעה ותשמח ציון ותגלנה בנות יהודה למען משפטך ה'', ולכאורה יש לתמוה שהרי ידוע ש'משפט' מורה על מידת הדין, וא"כ מה מקום לשמחה ולגילה על משפטך ה'... אלא ביאורו, שהרי לעתיד לבוא יתברר גודל החסד שהיה על ידי מידת הדין, וככל שגדלה מידת הדין רח"ל כך לעומת זאת מתרבים הרחמים והחסדים, על כן ישמחו

לעמו ולבניו אהוביו, מנחם אותם ומחזק ליבם, והרופא לשבורי לב מחפש לעצבון ליבנו (עי' עין אפרים נחמו תרפ"ג).

וכך כתב הר"ק ה'עבודת ישראל' זי"ע (דברים ד"ה הנה) בזה"ל, הנה אמרו חז"ל בתשעה באב חייב להניח תפילין במנחה, והטעם שבאים מוחין חדשים לנחם את עמו ישראל וכו' (ומרחיב שם בדברים נשגבים), והוא משל, בדרך האב שמייסר את בנו בשבט כדי להדריכו, ואעפ"כ, אחר כך הוא מקרבו ומדבר על לבו ומנחם אותו לומר לו אהבתיך ומשכתיך חסד, וגם בשאני מוכיח אותך בשבט הוא למוצתך, וכן הענין אחר ימים הנוראים האלו, ובפרט בת"כ אשר הדינין מתוחים רח"ל וכו' לבן לעת ערב הוא מנחם את עמו ישראל ומראה להם התקרבות ביד ימינו והחסד וכו', ובאים מוחין חדשים וכו'. עכ"ל.

ודבריו הק' הם 'בניין אב' לכל תהלוכות החיים על כל צרה שלא תבוא כבלל ובפרט, כי לאחר שהקב"ה מייסר ומכה את האדם בשבט עברתו, הוא מרעיף עליו טללי נחום וקירבה, ומשפיע עליו רחמים וחסדים ברוב אהבה וחיבה.

ומפורש כן בדברי רבותינו הראשונים על הפסוק (משלי ג יב) 'את אשר יאהב ה' יוכיח וכאב את בן

ה. וכך כתב הרמח"ל זי"ע (קל"ח פתחי חכמה) שלאחר בצורת ועצירת גשמים הקב"ה מוריד הרבה גשמי ברכה לעולמו. וביאור הדברים הוא כאמור, שכך הוא סדר הנהגתו של אבינו שבשמים שלאחר שנהג בבחי' 'שמאל דוחה' הרי מיד 'ימין מקרבת'...

וכמו שאמר הר"ק ה'יסוד העבודה' זי"ע מיט די לינקע האנט שלאגט ער, און מיט די רעכטע טרייסט ער - עם היד השמאלית הוא מכה, וביד הימנית 'הוא' מנחם...

וכיו"ב כתב הר"ק בעל 'התניא' זי"ע בזה"ל, שמעתי מפי קדושי עליון על מרגלא בפומיה דאינשי שאחר השריפה מתעשרים (שלאחר שנופלת דליקה בביתו או בנכסיו ורכושו של אדם הרי הוא זוכה לשפע של עושר), יען כי השתלשלות מדות העליונות וסדרן כך חסד דין ורחמים, ולזאת אחר מדת ה'דין' בשריפה מתעוררת מדת ה'רחמים' שהיא גדולה ממידת ה'חסד' שבתחלה כנודע וכו' (הביאו הר"ק הצמח צדק זי"ע בספר דרך מצותיך עמ' 228).

ו. ובדרך זה פירשו הטעם שקוראים בתורה בכל שנה בשבת שלאחר תשעה באב את 'עשרת הדברות' האמורים בפרשתו, שלאחר החושך והריחוק של ימי בין המצרים ותשעה באב, אז רוצה ה' בעמו ביתר שאת, ונותן להם רוח חדשה וכוחות מחודשים לקבל את התורה ולעשות רצונו למען נשוב אליו באמת וכאילו נותן מחדש את התורה ועשרת הדברות.

וכך איתא מהרה"ק רבי פנחס מקאריץ זי"ע (אמרי פנחס שפה) שכמו גרעין הזרע שתחילת צמיחתו תבוא רק אחר שנרקב תחילה באדמה כך הם בני ישראל בזו העת, כי בתשעה באב יושבים על הארץ, ואז הם נדמים לגרעין הנרקב, ולאחר מכן באה הצמיחה להתחיל מחדש 'קבלת התורה' בעשרת הדברות.

ז. וכעין זה איתא בגמ' (נדרים מא.) על חולה שמתרפא ש'חוזר לימי עלומיו', ופירשו התוס' (ד"ה חוזר) 'דבריא החולה שנתרפא יותר מלפני שחלה', כי אחרי שהקב"ה מביא את החולי הרי הוא חוזר ובורא את האדם בריאה חדשה.

והנה 'פשוטו של מקרא' הוא שהקב"ה קורא אלינו 'נחמו נחמו עמי' - אבקש ממכם כי 'תתנחמו' אל תמבעו בצער ובאבלות אלא התחזקו מתוך האמונה הטהורה כי לא יושב ה' את עמו, ובקרוב יבוא משיח בן דוד לגאלנו, וכאשר אמרנו, שכיו"ב הוא גם לגבי הצער והקושי של כל יחיד, כל חד וחד בדידיה, שהקב"ה קורא אלינו 'נחמו נחמו', חזק חזק ותתחזק, אל תאבד תקווה שעוד תזרח עליך השמש".

ובמו שביאר ה'מאירי' (תענית ל:): מה שאמרו חז"ל 'לא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באב וכיוה"כ', כי בשני ימים אלו מצינו גודל השמחה שאנו

דייקא ממשפטיך ה', וזהו שנאמר בהמשך המזמור (פסוק ט) 'כי אתה ה' עליון על כל הארץ מאוד נעלית על כל אלוקים', שכידוע 'הוי"ה' מורה על הרחמים ואילו 'אלוקים' מרמו על הנהגת מידת הדין, וזהו שאמר הכתוב תשמח ציון ותגלנה בנות יהודה למען משפטיך ה', כי אתה הוי"ה עליון - מידת הרחמים תגבר מאוד, ומאוד תתעלה על ידי 'אלוקים' זה מידת הדין, שאם בזמן הזה בחשוכא שרינן הרי דייקא על ידי זה ימין ה' ומידת הרחמים יעשו חיל ביתר שאת וביתר עוז. וכדרך שנאמרו הדברים לעניין 'גלות הכלל' כך גם לעניין 'גלות הפרט' - שהקב"ה מקרב ומפיים ומנחם לאחר הנהגת מידת הדין, ועוד ישמח ויגל על משפטיך ה'.

ח. איתא בספר 'מנהג טוב' (יו"ל שנת תרפ"ט מתוך כת"י עתיק של חכם אחד מחסידי איטליא) שמנהג טוב שלא להסתפר עד ערב שבת 'נחמו', וכבוא ערב שבת נחמו חייב לספר עצמו, לשמח גופו, ולקבל השבת בשמחה ובטוב לבב, ויתנחם בנחמות מרובות, וה' ינחמו בנחמת ציון עיר שלם.

כיו"ב כתב המהרי"ל זי"ע (סדר תפילת ט' באב אות כז), כי שבת נחמו הוא השבת הסמוך אחר תשעה באב, וישמחו כל העם ויבטחו בנחמת הגואל. וכבר כתב ה'ריטב"א' (תענית כו:): על המשנה בתענית (שם) 'לא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באב', ומפני זה נהגו לעשות סעודה בשבת שלאחר תשעה באב. וכך כתב בספר 'בן שועיב' (לתלמיד הרשב"א) פר' ואתחנן, שמצווה לעשותו כיום טוב (הובא ביוסף אומץ תתעד).

ט. ומן העניין להביא מה שכתב בדרשות מהר"ח אור זרוע (מרבתינו הראשונים, תלמיד מהר"ם מרוטנבורג) פרשת דברים בזה"ל, ואיכא מאן דאמר שאומר שעתידין ישראל שנגאלים באב כמו שחורבן היה באב כך גאולתם יהיה באב שנאמר (ירמיה לא יב) 'והפכתי אבלם לששון' שאני מהפך אב שלהם [כלומר, ש'אבלם' נוטריקון (חודש) אב שלהם] לששון להתאבל לו. עכ"ל. וכן נזכה להיושע ולהיגאל עוד בהאי שתא ברחמים גדולים אכ"ר.

י. במעלת התקוה והיחול לחסדי הבורא וגם כשעדיין אינו רואה את ישועת ה' יחזור ויקוה, כתב הגה"ק המהר"ל זי"ע (נצח ישראל פכ"ט), וז"ל, לכך מה נעים תקוותנו בו יתברך, ומה יפה אחריתנו של התקוה והתוחלת הזאת. שאם חשבה השי"ת לאברהם לזכות ולצדקה (ככתוב 'והאמין בה' ויחשבה לו צדקה) עד עולם, ומכ"ש לישראל המייחלים לחסד ה' תמיד ועיניהם מצפים וחוזרים ומצפים אל השי"ת.

יא. ובאמת שההתחזקות גופא היא שתמשיך עליו את הישועה, וכמו שאמר הרה"ק ה'דברי שמואל' זי"ע בלשון התפלה (ידיד נפש) 'אז תתחזק ותתרפא' - שאם תתחזק תזכה ל'תתרפא' (הובא בברכת אברהם מכתב סה ששמע מפ"ק). וכאותו רמז נפלא שנתן מו"ח כ"ק אדמו"ר מזוטשקא וצוקללה"ה בפסוק (ישעיה א א) 'חזון ישעיהו בן אמוץ', חזון מלשון ראייה, הרוצה לחזות ולראות ישעיהו ב'ישועתו', יזכה לכך ע"י בן אמוץ - ע"י ההתאמצות וההתחזקות יראה בישועתו השלימה.

והנה איתא ב'דגל מחנה אפרים' (פרשת עקב ד"ה וכל מדוי מצרים) שאמר אא"ז זללה"ה (ה"ה מרן הבעש"ט זי"ע) דאין הקב"ה שולח יסורים על האדם אלא אם כן שולח עליו מקודם חולי מרה שחורה. וכעין זה כתב הרה"ק ה'תולדות יעקב יוסף' (פרשת משפטים ד"ה ואלה) 'שמעתי ממורי, כשרוצין ליפרע העונש למי שהוא ראוי לעונש אזי נוטלין ממנו מדרגת הבטחון, על כן ראוי להתפלל לפניו יתברך שיתחזק בבטחון בו'.

וכך פירש הרה"ק רבי דוד מלעלוב זי"ע בלישנא דקרא בריש פרשתן 'ואתחנן אל ה' בעת ההיא לאמור', שמשה רבינו התפלל והתחנן אל ה' שיזכה לקנות בנפשו את מידת הבטחון, ולעולם לא ידאג מה יהא למחר ולאחר זמן, אלא רק דבר יום ביומו, ושרק בעת ההיא - כשיצטרך לדבר או אז לאמור - יתפלל אל ה' שיזמין לו צרכי היום. ועפ"ז אמרו לבאר בלשון הכתוב (תהילים צב ב-ג) 'טוב להודות לה' ולזמר לשמך עליון, להגיד בבוקר חסדך ואמונתך בלילות', שנכלל כאן בכתוב שטוב להודות לה' ולזמר לשמך עליון על כך שאנו זוכים שיהא לנו אמונתך בלילות, כי אין טוב לאדם מאשר שיזכה להאמין בה' ולבטוח בו.

באר הפרשה - פרשת ואתחנן

שמחים כי ה' אלוקינו ה' מחוקקנו ה' מלכנו הוא בא להורות שעל אף כל הצרות והגלויות עדיין לא וישענו, וזהו היום טוב שבחמשה עשר באב, שהוא עזבנו ה' אלוקינו². וז"ל, כוונת המשנה לבאר, שאין

סיפר בעל המעשה, לפני כג' שנים נאבד לב"ב שרשרת זהב יקרה מאד שקיבלה לאחר אירוסייה, וכמובן שהיה לה עוגמת נפש מרובה ותמיד העיקר עליה חסרון התכשיט, בערב חג השבועות רחש ליבו לקנות שרשרת חדשה, אך כסף מנלן... אמרה לו, מה לך דואג והרי אבינו שבשמים הוא הזן ומפרנס תמיד, ובתוך כדי הדברים פתח את הספה"ק חובות הלבבות ולמד במשך שעה ב'שער הבטחון', כעבור זמן מה יצא מן הבית ומצא 'חבילה' מונחת על איזו עגלה שעמדה מחוץ לביתו, חזר לביתו ושאל את נ"ב האם קנתה דבר מה או הזמינה איזה חבילה והשיבה בלא... על כן העלה בדעתו שמא אירע איזה טעות, והגיעה אליהם חבילה שאינה שלהם, בירר אצל השכנים אולי החבילה מיועדת עבורם, וכולם השיבו כאחד שאינה שלהם. בלית ברירה פתח את החבילה לראות מה יש בתוכה בכדי לנסות לראות למי זה שייך, ופשפש ומצא מעטפה ובה מונח חמש מאות שקלים בצירוף מכתב 'למשפחת... בברכת חג שבועות שמח, ושזכות התורה תלווה אתכם'. אין צורך להאריך בתיאור גודל השמחה על ההארת פנים שזכו לה, הנה זה עתה התחזק במידת הבטחון וכבר הזמין לו הקב"ה 'מתנה' מן השמים...

כמובן ש'הארה' זו נתנה לו כח להמשיך ללמוד ולעסוק בענייני האמונה והבטחון, וכך למד בכל יום ויום, כעבור שבועיים ומחצה ראתה נ"ב מודעה המודיעה על 'השבת אבידה', ממי שמצא שרשרת זהב... התקשרה אליו האשה ונתנה סימנים מובהקים, ואחד מהם שה'סוגר' (clasp) של השרשרת שבור (נשבר לה שבוע קודם האבידה), והחזיר לה את ה'אבידה' שמצא בזמנו לפני יותר משנתיים ומחצה, ורק עכשיו 'משום מה' נזכר לפרסם... וזכו לראות בעיניהם כיצד ההתחזקות באמונה היא שהמשיכה את הישועה והחזירה להם את האבידה היקרה...

עוד חיזוק נפלא היה להם, שבשעתו, כאשר נשבר ה'סוגר' נתמלאו השניים בכעס גדול על המוכר שמכר להם 'סחורה' גרועה, אך בסופו של דבר התברר להם כי דייקא נזק זה הוא היה השליח להחזיר להם את השרשרת, כי כך היה להם סימן מובהק להוכיח שהם בעלי השרשרת. ללמוד וללמד, כי כל נזק וכל צער אינו אלא טובה וברכה, חסד ורחמים, אלא שכך דרכו של הקב"ה קל מסתתר.

סיפר הגה"צ רבי דן סגל שליט"א, שאחד מגדולי וחשובי העיר תוניס הלך עם שניים מתלמידיו, לפתע הגיע למולם שודד ערבי גיבור וחזק כשהוא מעכב בידם מלהמשיך ללכת, והודיע שהוא עומד לרצוח את הרב, ניסו התלמידים לדבר על ליבו לשוב ממחשבתו הרעה, אך הלב היה אטום מלשמוע דברי תחנונים, ואף הוסיף לומר, שאם 'יפריעו' לו יהרוג גם אותם, ובראות הרב כי דברי הערבי אינם מן השפה ולחוץ אלא מתכוון לכך בכל ליבו ונפשו - הורה לתלמידיו כי משום פיקוח נפשם עליהם לעזבו וללכת לדרך אחרת, בלב דואב ובעיניים דומעות עשו כציוויו ועמדו מרחוק לדעה מה יעשה בו.

וניגש הרוצח אל הרב ואמר לו מה בקשתך האחרונה ותעש, ביקש הימנו כוס מים, והחל לברך בהתלהבות ובקול גדול 'ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם שהכל נהיה בדברו', ובטרם כילה לשתות מן המים הופיע 'שייח' (איש דת נכבד בעיניהם) שונא ישראל מימים ימימה, ואמר לאותו 'רוצח', כל היהודים בידך לעשות בהם כרצונך חוץ מהרב, אבל אותנו השאר בחיים... ונאלץ לקיים את הוראת 'השייח' ושיחרר את הרב מכבליו, והלך לחפש אחר אותם שני המלווים, אך הללו נסו ונמלטו.

לאחר שנפגשו הרב עם התלמידים שאלוהו מה ראה לשתות כוס מים בטרם... אמר להם, וכי סבורים אתם שלכוס מים הייתי זקוק... רציתי לברך עוד פעם אחת ברכת 'שהכל נהיה בדברו', שכך מקובלני, שעל ידי ברכת 'שהכל' בכוונה ניתן לקרוע גזירות רעות, ואין שום בריה יכולה להזיק ולשלוט במי שמאמין בודאות כי 'אין עוד מלבדו', והכל הכל בדברו... וכדברי ה'נפש החיים' הנודעים, וז"ל, ובאמת הוא ענין גדול וסגולה נפלאה להפר ולבטל מעליו כל דינין ורצונות אחרים שלא יוכלו לשלוט בו, ולא יעשו שום רשם כלל כשהאדם קובע בליבו ואומר הלא הוא האלוקים האמיתי ואין עוד מלבדו (הובא בנוטרי אמן ח"א עמ' קכה).

יב. נודע מה דאיתא במדרש (דב"ר ב טז) על הפסוק האמור בפרשתן (ד ז) 'כי מי גוי גדול אשר לו אלוהים קרובים אליו כה' אלוקינו' - אמר רבי תנחומא, מעשה בספינה אחת שנסעה בין גלי הים, וכל נוסעיה היו 'עובדי כוכבים' מלבד יהודי אחד שנסע בה. בהגיעם לאחד מאיי הים נתנו הנכרים מעות ליהודי וביקשוהו עלה נא ליבשה והבא לנו משם דברי מאכל ומשתה. אמר להם היהודי - 'אכסנאי אני, וכי מכיר אני להיכן אלך', כמוני כמוכם ואין לי

תפילה^{טז} אשר תמיד נשמעת בשמי מרום^{יז}, וגם לאחר שנדמה כי כבר נגזרה הגזירה רח"ל, עדיין יפה היא התפילה לבטל את הנגזר. וכמו שאמרו חז"ל (ברכות י.) 'אפילו חרב חדה מונחת על צווארו של אדם אל ימנע עצמו מן הרחמים'^{יח}. וכמו שיש לדייק בלשון הכתוב 'בכל קראנו אליו' - אין נפקא מינה אימתי אנו קוראים לפניו, אם קודם הנחת ה'חרב חדה' על הצוואר או אפילו לאחר מכן^{יט}...

להתיימש לרוב הצרות^י, אבל כל אשר יענו אותנו כן נרבה בהיות ה' אתנו בלבטנו בדרכיו.

בכל קראנו אליו - יפה כח התפילה לבטל את הנגזר בפרשתן (ד ז), 'כי מי גוי גדול אשר לו אלוקים קרובים אליו כה' אלוקינו בכל קראנו אליו'^{יא}, פרשה זו יפה נדרשת בעניין התפילה^{יב}, בכוחה הגדול של

'מכירים' בעיר הזאת, מנין אדע להיכן אלך. השיבו לו הנכרים בכל מקום שאתה הולך אלוך עמך. הרי (כתיב) אשר לו אלוקים קרובים אליו, כלומר, לא תוכל לומר שהנך כאורח הנמצא כאן לבד, כי לעולם אינך לבד - שהרי בכל מקום שתלך יש לך אלוקים שהוא קרוב אליך, ונמצאת מהלך תמיד יחד עם ה' (כביכול) ולעולם אינך יחידי בדד... אמור מעתה, אם ערלים הללו הבינו כן, מה נאמר אנו בניו רחומיו של הבורא, כמה יש לנו להשריש בקרבנו שהקב"ה הולך עמנו בכל צעד ושעל...

נוראות מצינו במדרש (ילקוט שמעוני רמז תתכה), שבנוהג שבעולם עשיר שיש לו קרוב עני, הרי העני מתייחס אחרי העשיר ולא העשיר אחרי העני, כלומר, שאין העשיר אומר הנני קרוב של פלוני העני, שאין זה מכבודו 'להיגרר' אחרי העני, אלא אדרבה העני מתפאר בקרבתו ובייחוסו אל העשיר הנכבד, אכן הקב"ה ייחס עצמו אחרי בני ישראל, שלא נאמר כי מי גדול אשר הוא קרוב לאלוים, אלא אשר לו אלוים קרובים אליו, וכלשון המדרש 'כביכול הקב"ה עושה לישראל עיקר'...

וידיעה זו גופא תרעיף טללי נחמה בלב, וכמו שביאר הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (תרנ"ו ד"ה בפרשת) במאמר הנבואה 'נחמו נחמו עמי יאמר אלוים', כי במה יתנחמו עם בני ישראל - בזה גופא שה' הוא אלוים, שבכל מצב תמיד הוא 'אלוים' ותמיד שוכן בקרבם, ובכל צרתם לו צר. וכן פירשו עוד במה שנאמר (ישעיה נא יב) 'אנכי אנכי הוא מנחמכם', כפל ב' פעמים 'אנכי', לרמז על ה'אנכי ארד עמך מצרימה' ועל ה'אנכי אעלך גם עלה' (בראשית מו ד, עיי"ש בכ"י יקר), כי ידיעה זו היא 'מנחמכם' (עיי' פסיקתא רבתי, פיסקא לג, ד"ה א"י).

יג. הנה אחד מהטעמים שנזכרו בגמ' (תענית לא.) לבאר מהו היו"ט הגדול של ט"ו באב, משום שבו ביום 'נתנו הרוגי ביתר לקבורה', והביאו שם בגמ' 'אמר רב מתנה אותו יום שנתנו הרוגי ביתר לקבורה תקנו ביבנה הטוב והמטיב (והיא ברכה רביעית בברכת המזון), הטוב שלא הסריחו, והמטיב שנתנו לקבורה'. ולכאורה הדברים תמוהים ביותר, שהרי בכל הניסים שנעשו לישראל לא מצינו לברך עליהם אלא רק באותו הזמן בכל שנה ושנה, וכגון, על נס חנוכה מברכים 'שעשה ניסים' מדי שנה בימי החנוכה, וכן בפסח אנו מודים על שיצאנו ממצרים בזמן הזה, ומדוע על נס זה שהיה להרוגי ביתר צריכים לברך בכל ימות השנה, שבכל פעם שיהודי סועד את ליבו עליו לברך 'הטוב והמטיב', והיו צריכים לתקן שבט"ו באב בלבד יאמרו הטוב והמטיב ותו לא... עוד יש להקשות, כי על כל הניסים אין מברכים ומודים אלא רק מי שנעשה הנס לו או לאבותיו, וכמטבע הלשון 'שעשה ניסים לאבותינו', ומדוע אנו צריכים להודות על נתינת הרוגי ביתר לקבורה, וכי אנו מיוצאי חלציהם...

וביאר, כי הנה בזמן שהיה בית המקדש על מכונו אזי היה גילוי אלוים נפלא בעולם וראו כל בשר כי השכינה שורה בישראל, ובשעת החורבן נסתלק אותו גילוי קדוש ונורא ו'חשכו המאורות', אך עדיין הותיר הקב"ה לפליטה את העיר ביתר שהיתה מלאה בחכמים וסופרים, ועדיין נשאר מעט אורה בעולם, עד שהגיע הקץ ונחרבה ביתר, וירד חושך כפול ומכופל, הסתר פנים שלא היה כמוהו, אלא שבתוך כל ה'חושך ענן וערפל' השאיר הקב"ה ניצוץ אורה באותו נס שהיה שלא הסריחו הרוגי ביתר ואח"כ בנס שניתנו לקבורה, והיה זה לחזק לבנות בני ישראל, שגם בתוך החשכה הגדולה ביותר ובתוך ההסתר הנורא - עדיין לא עזבנו הקב"ה וממשיך להשיגח עלינו, ועל נס כזה צריך להודות ולהלל בכל יום ובכל עת ובכל זמן... למען נחזק את האמונה הטהורה שהקב"ה נמצא עמנו בתוך כל חשכות הצרות...

יד. נוראות אמר הגה"ק מהר"י אסאד זי"ע (דברי מהרי"א תהלים י) על הפסוק 'למה ה' תעמוד ברחוק תעלים לעתות בצרה', כי הנה הכתוב אומר (שמות כג ד-ה) 'כי תפגע שור אויבך או חמורו תועה השב תשיבנו לו, כי תראה

באר הפרשה - פרשת ואהבה

חמור שונאך רובץ תחת משאו... עזוב תעזוב עמו, ובגמרא (פסחים ק"ג:) הקשו איך שייך 'אויבך' ו'שונאך', והרי נצטוונו 'לא תשנא את אחיך בלבבך'. ותירצו בגמרא, שמדובר שראה בחברו דבר עבירה באופן שמותר לשנאותו ומצוה לשנאותו (עיי"ש). ואמר המהרי"א, הרי הקב"ה מקיים את כל התורה כולה (שמו"ר ל ט), ואם כן כביכול יש לו לקיים בנו בני ישראל מצוות 'פריקה' לסייענו ולהקל מעלינו עול משא הגלות. וא"ת שכך עלתה בידינו כי חטאנו, ומצווה לשנוא את החוטא, הרי אף על 'חמור שונאך' נצטוונו בפריקה, ואם כן 'למה ה' תעמוד ברחוק תעלים לעיתות בצרה'...

אלא ביאורו, כי דין נוסף נאמר ב'פריקה' והוא מה שאמרו בגמרא 'כי תראה - יכול מרחוק, תלמוד לומר כי תפגע', והיינו מקרוב, אמור מעתה, מתי יקיים הקב"ה פריקה בבני ישראל, כשיפסיקו 'לעמוד מרחוק' שהרי מיום שחרב ביהמ"ק הפריש הקב"ה שכינה מן הארץ (ר"ה לא), וכיצד ייפכו בני ישראל להיות קרוב - ע"י התפילה, כמו"ש (תהלים קמה יח) 'קרוב ה' לכל קוראיו' כי ע"י הקריאה זו התפילה יהיה קרוב אלינו ואז יקיים בנו הקב"ה 'עזוב תעזוב' ויפרוק מעלינו כל עול קשה [עוד אמרו לבאר עד"ז, שהקב"ה יפרוק מעלינו את העול כשנקיים 'כי תפגע' מקרוב, ומהי ה'פגיעה' - זו התפילה, כמו שאמרו (ברכות כו:) 'אין פגיעה אלא תפילה'].

טו. כתב הגה"ק החיד"א זי"ע (נחל קדומים אות א' בפרשתו) 'ואתחנן אל ה' בעת ההיא לאמר, בעת ההיא לאמר ר"ת הלב - להורות 'שתהיה התפלה בכונת הלב'.

כה ביאר הרה"ק מהרי"ץ דושנסקיא זי"ע בלשון הכתוב (איכה ה יח) 'על הר ציון ששמם שועלים הילכו בו', במעשה שלא היה, פעם הלך האריה בטבור היער כשהוא רעב עד כלות הנפש, פגע ב'שועל' ופקד עליו ב'מצוות המלך', הבה לי את לבך כי רעב אנכי וחשקתי לאכלו להשקיט בו רעבוני, השועל החכם הבין את אשר לפניו, כי 'ממה נפשך' תצא נפשו בקרוב, אם יסרב לאריה יהא נידון למוות כדין 'מורד במלכות', ואם יסכים כיצד יחיה אחרי שיוציאו ממנו את לבו... מה עשה, גילה לאריה כממתיק סוד, וכה אמר לו, אדוני המלך, לבי כה יקר וחביב בעיני, עד שאינני נוטלו לכל אשר אפנה, אלא הנני משאירו בבית לשמרו מכל משמר, עתה, לכבוד המלך אלך לביתי ואביאנו אליו לקיים מצוותו, ומיד נשא רגליו וברח ליער אחר ולשועלים הייתה אורה ושמחה. אף אנו מבכים - הר ציון שמם כי שועלים הילכו בו, שבבואנו להתפלל - עבודה שבלב זו תפילה, נוהגים אנו כדוגמת השועל, את הלב הננו משאירים בבית...

אמנם, לעולם לא יתיימש, אף נראה לו ש'לבו' בורח ממנו בכל עת, וכמו שאמר הפייט 'שופכים לך שיח בלא לב ולב', ואינו מובן הכוונה - האם הם שופכים שיח עם לב או בלא לב. אלא יש לבאר - שאין להם לב, אלא שאינם מתיימרים, והם תרים ומחפשים אחר לב - בזכות אלו הושע נא.

טז. בפרשתו (ד כט), 'ובקשתם משם את ה' אלוקיך ומצאת כי תדרשנו בכל לבבך ובכל נפשך'. וכבר עמדו המפרשים לבאר לשון הכתוב שפתח בלשון רבים 'ובקשתם' וסיים בלשון יחיד - ומצאת, ולכאורה היה צריך לומר 'ומצאתם כי תדרשו בכל לבבכם ובכל נפשכם'. וביאר רבינו בחיי, שאם היה אומר כן היה מקום לומר שהקב"ה ישמע רק לתפילת הרבים שגדול זכותם, אבל יחיד המתפלל לא יזכה ח"ו למצוא את ה' בבקשתו, על כן שינה הכתוב וסיים ומצאת ללמדך כי גם ליחיד יידרש כשידרשנו בכל לבבו ובכל נפשו.

יז. וכה זעק הרה"ק ה'ברכת אברהם' זי"ע (בתוך כדי אמירת פרק צ"א שבתהלים 'ושב בסתר' וכו' לאחר הדלקת נר חנוכה), 'יקראני ואענהו', דוד המלך מגלה את אוננו, שהקב"ה עומד ומכריז, 'יקראני ואענהו', רופט מיר און איך וועל אייך ענטפערן, און פארוואס ענטפערט ער נישט, וייל מ'רופט איהם נישט'... (בתרגום -) בני אהובי, קראו אלי ואענה אתכם, אמלא כל רצונכם לטובה, ומדוע נראה לפעמים שאינו 'עונה', כי אכן אינו קורא אל ה'. ואין הכוונה שאינו 'מתפלל' כלל... אלא אף אם מתפלל אך אין זה מתוך ההכרה וההרגשה כי רק על ידי התפילה תגיע אליו הישועה, דוגמת המבקש טובה מחברו באופן שרק בידי חבר זה היכולת לעזור.

הרה"ק ה'ברכת אברהם' זי"ע נשא משלו, לאחד שחש בעיניו והלך לרופא, בדקו ואמר לו כי אין זה כאב גרידא, אלא כל מאור עיניו נמצאים בסכנה, והינו זקוק לעבור ניתוח דחוף, אם לא ינתחו אותו תוך חודש ימים יאבד את הראייה לצמיתות רח"ל. והוסיף הרופא לומר לו, כי רק שני רופאים בכל העולם כולו הינם 'יחידים' מומחים לטפל במקרה כגון דא, האחד גר בלאנדאן והשני בניו יארק, נסע האיש במהרה ללאנדאן וביקש להתקבל אצל הרופא, והודיעו לו שיש תור פנוי עוד שלושה חדשים... כמעט שלא חשכו עיניו רק מלשמוע ידיעה זו... שהרי זקוק הוא לניתוח חירום, ועוד שלושה חדשים כבר יהיה 'לאחר מעשה'... זעק, התחנן וניסה להפעיל קשרים... סיים ה'ברכת

אברהם' ושאל, שמא תאמרו זו היא 'קריאה באמת'... לא ולא... כי בתוך ליבו חושב שעדיין יש לו סיכוי, שאם לא יצליח להקדים את התור ימהר ויחיש עצמו לניו יארק אל רופא השני... ומתי יהיה 'יקראוהו באמת', כשכבר יעמוד בניו יארק לפני הרופא השני וזה גם כן ינסה להערים עליו קשיים, שם יזעק 'באמת', כך כביכול יעמוד לפני ה' כמי שיודע שאין שום תקווה וסיכוי - ו'מבלעדי עוזך ועזרתך אין אין עזרה וישועה'...

פעם הוצרך הרה"ק מ'תולדות אהרן' זי"ע לשהות בים לצורך בריאותו, ולפתע נקלע לתוך מערבולת מים, ונסחף לעומק הים, רחוק הרבה משפת החוף, ובחסדי ה' ניצל מן הסכנה בדרך נס, לימים סיפר הרה"ק מעשה זה לנכדו הרה"ג רבי אשר אנשיל הכהן כ"ץ שליט"א, ושאל אותו בזה"ל (וכפי שרשם זאת לזכרון), מה אתה חושב שעשיתי שם למטה, שאמרתי ווידוי וצעקתי שמע ישראל... לא ולא. לא אמרתי שום ווידוי, אלא צעקתי בכל כוחי, טאטע, נאר די קענסט מיר העלפן, העלף מיר (אבי שבשמים רק אתה יכול לעזור לי, אנא ממך הושיעני), ואז הגיע איזה גל כח מלמטה ופלט אותי לחוף אל שפת הים, ע"כ (הובא בזכור לאברהם).

יח. סיפר בעל המעשה, לפני חודשיים עברתי נתוח קשה על הלב (לב פתוח), הניתוח היה בין 6 ל-10 בבוקר, וכך סדר הדברים שם - אחרי הניתוח מעבירים למחלקת 'טיפול נמרץ' (Intensive care) מרדמים ומנשימים את האדם למשך 72 שעות. אך אצלי אירע דבר, בהגיע הזמן ניסו להעיר אותי ולא התעוררתי, והנה כל השוהים באותו כנף (מחלקה) שעברו היום נתוח כמוני כבר התעוררו, ואילו אנכי ישן. הלחץ החל להשתלט על נו"ב ועל צוות הרופאים, עד שהרופא הממונה התיישב בסמוך למיטתי כדי לראות מה המצב, ולא מש ממיטתי בכל אותם השעות.

כל אותו הזמן צלצל הטלפון של נו"ב אך היא לא ענתה לגודל הלחץ שהיתה שרויה בו, הכל מחכים ומחכים והאיש נם שינת ישרים, רק אחר זמן ארוך, כשהשעון הורה על שעה 8:10 בערב אז התעוררתי! מיד כשהתעוררתי חזרה נו"ב והתקשרה לאותה מתקשרת (מבני המשפחה) לדעת מה רצתה כל כך דחוף על הטלפון, וענתה כל בני המשפחה קבעו להתוועד יחד על הטלפון ולהגיד בצוותא תהלים (כל אחד יושב במקומו, ומתחברים בשיחת ועידה - conference call) בטלפון, ולמתי נקבע הזמן - לשעה 8:10, למען תדע בכוחה של תפילה, לא רק לאחר שהתפללו, אלא הזמן שנקבע זמן לתפילה כבר פועל גדולות ונצורות, כי באותו רגע שהגיע השעה 8:10, הזמן שהחלו להתפלל, מיד התעורר האיש.

אגב אורחא, מוסיף האיש לספר, שלחו אותי ל'שיקום לב' בביה"ח בעיר תל אביב, וכבר הלכתי לערוך שם כמה וכמה בדיקות, להכין את הענינים לקראת כניסתי לשם, כמובן שהמקום לא כל כך התאים לחרדים לדבר ה' (בעניני צניעות וקדושה), אבל היה נראה שלכאורה אין ברירה, באותם ימים סיפר לי ידיד נאמן שלומד עמדי בכולל חזו"א, שהוא צריך לעבור צינתור (פתיחת עורקי הלב) רציני מאד, ורופאו שלח אותו לביה"ח של חרדים לדבר ה' בעי"ת בני ברק - מעייני הישועה, אמנם אחד העסקנים המליץ לו לפנות למקום אחר, בלב תל אביב, כי לדעתו יש שם מומחיות יותר טובה לענין זה, אבל הוא החליט דייקא על מעייני הישועה, שאלתי אותו אתם רגועים במעייני הישועה, ענה האיש, להכנס לת"א זה שאלה של דאורייתא (ולא תתורו) אני לא הולך בשביל 'יותר טוב' לתל אביב. כאשר שמעתי ממנו דברים ברורים וקדושים הללו, החלטתי לבטל את ה'שיקום' שלי באותו מקום בתל אביב, אמרתי גם אני אעבור למקום שאין בו נסיונות של שמירת עיניים וכו'.

וכה אמרתי לידידי, בזכותכם עזבתי את המקום בת"א. אמר לי הידיד, שמא תרצה לדעת מאין לי כוחות כגון דא, לפני שישים שנה למדתי בכפר חסידים, שם שימש הגה"צ רבי אליהו לאפיאן כ'משגיח', פעם אחת ביקש ר"א באיזה 'ועד' (שיעור - חבורה) שיביאו לו מסכת 'בבא בתרא', פתח בדף נז, שם כתיב על מי ש'עוצם עיניו מראות ברע', והחל לקרא מבפנים אי איכא דרכא אחרינא - הגביה עיניו והביט על התלמידים, ובזעקה זעק רשע... רשע... הוא. מאז ועד עתה אותה ההכרזה מהדהדת באזני, ואינה נותנת לי מנוח, אינה נותנת לי ללכת אחרי עיניי (וכאן המקום לדייק, כי בוודאי בעניני בריאות הגוף על האדם לעשות ככל הנדרש עליו - ופיקוח נפש דוחה כל התורה כולה... ילך לאותם מקומות וישמור על עיניו. אמנם כאן מצינו ש'מותר' לאדם ללכת למקום שיש בו מומחיות מספקת, כדי להנצל מנסיונות דשמירת עיניים).

ומצינו ב'בן יהוידע' (סוטה ח. ד"ה אין יצה"ר) וז"ל, ולכן ראייה בגמטריא גבורה, לרמוז עיקר גבורת האדם במלחמת יצה"ר היא בראיה שלו, ששם שולט. וזה הפתח שהיצה"ר נכנס בו אצל האדם.

יט. בא וראה כוחה של תפילה, שהנה כתב רבינו ה'תרומת הדשן' (ביאורי מהרא"י עה"ת, פר' מסעי) לבאר את הטעם שנכתב בתורה (במדבר לג לח) יום פטירתו של אהרן הכהן 'בחדש החמישי באחד לחדש' - ראש חודש אב, אף שלא נזכר כן אצל אף אחד זולתו, כי בא הכתוב לתת טעם על מה שנאמר לאחרי (פסוק מ) 'וישמע הכנעני מלך

לדין בראש השנה, כל יום שירצו יקרעו אותו הדין ויחדשוהו עליהם לטובה, וזהו שאמר בתורה 'מי גוי גדול אשר לו אלוקים קרובים אליו כה' אלוקיני בכל קראינו אליו', התבונן עד מאד גדולת פסוק זה, וכתוב (מלכים א' ח נט) 'לעשות משפט עבדו ומשפט עמו ישראל דבר יום ביומו', כלומר בכל יום ויום יכולים ישראל לקרוע הדין שנגזר עליהם בראש השנה ולחדש אותו לטובה, מה שאין אומה בעולם יכולה לעשות, שאין שר אחד מכל שבעים שרים יכול להוסיף לאומתו יותר מאותו הפרס וחלק שנתנו לו בראש השנה. עכל"ק.

כל קראנו אליו - כל הקורא ומתפלל נשמעת תפילתו

עוד יש להתבונן בלשון הכתוב 'בכל קראנו אליו', שלא נזכר בכתוב מי הוא ה'קורא' ומתפלל, אלא הכוונה לכל איש יהודי באשר הוא, ואפילו הרחיק לכת ח"ו, הקב"ה שומע תפילתו ומקבלו באהבה וברחמים וברצון².

ומקרא מלא דיבר הכתוב (משלי יז כג) 'שחד מחיק רשע יקח להטות ארחות משפט', ופירש רש"י, הקב"ה מקבל דברי הכנעה ופיוס מחיק הרשעים כלומר בסתר בינו לבנים, להטות ארחות משפט - להפוך דינו מרעה לטובה.

וכבר מצינו שמענה זו (לא על תפילת איש פשוט כמוני הדברים אמורים) הביאה הפסד רב, כדברי הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (ליקוטים ואתחנן) דהנה לאחר שמשח רבינו התפלל תקט"ו תפילות בתחינה ובקשה שיוכל להיכנס לארץ ישראל, ציווהו ה' (ריש פרשתו) 'אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה', והיינו שאם היה משה רבינו

נוראות מצינו במדרש (תנחומא ד) 'לימד משה את באי עולם, שלא יאמר אדם הואיל וחולה שלו מסוכן ועשה דייתיקי (צוואת שכיב מרע) וחילק כל אשר לו, לא יאמר הואיל ועשה דייתיקי לא יתפלל עוד, אלא יתפלל, שאין הקב"ה פוסל תפלת כל בריה', שהרי מצינו במשה רבינו שכבר ידע שנגזרה גזירה שלא יכנס לארץ, ואף עשה 'דייתקי', וכאמור בסוף פרשת דברים שחילק את הגלעד ועבר הירדן לבני גד ולבני ראובן ולחצי שבט המנשה, ואף ציווה את יהושע על דרכי הנהגתו כשיכניסם לארץ, וכדכתיב (ג כא) 'ואת יהושע ציותי בעת ההיא' וכו', 'שמה תאמר עמד לו ולא התפלל, תלמוד לומר ואתחנן אל ה'.

ביסוד הדברים מבאר בספר 'זריותא דאברהם' (לאחיו של בעל היושר דברי אמת), שעל כך נאמר 'ואתחנן אל ה' בעת ההיא לאמר', ומהו 'לאמר', אלא ללמד לדורות הבאים שאף הם ינהגו כמוהו שלא יתיאשו לעולם אלא תמיד ימשיכו להרבות ברחמים ובתחנונים.

ובך איתא בספה"ק שערי אורה (לרבינו יוסף גיקטיליא, שער ה) בזה"ל, כל ראש השנה שבעולם נותן השי"ת חלק לכל שר ושר מכל שרי האומות במה שיפרנס ארצו ואומתו, וזהו סוד (שאומרים בתפילת מוסף לראש השנה) 'ועל המדינות בו יאמר איזו לחרב ואיזו לשלום איזו לרעב ואיזו לשובע ובריות בו יפקדו להזכירם לחיים ולמות', ואין לאומה בעולם כח להוסיף לעצמה על החלק שנתנו לשר שלה בראש השנה, ואפילו תתפלל אותה האומה בתוך השנה כדי שיוסיפו לה טובה ומוון על מה שנגזר בראש השנה, כל תפילותיהם לריק. אבל ישראל אינם כן, שהם חלק הוי"ה ית', ואע"פ שעמדו

ערד' - ששמע שמת אהרן ונסתלקו ענני הכבוד ועל כן בא להילחם עם ישראל, והוסיף הכתוב לציין שהיה זה בחודש אב שאז 'ריע מזליה לישראל', וכמו שאמרו חז"ל (תענית כט:) שמי שיש לו דין עם עכו"ם ישתמט ממנו בחודש אב, וחשב שיצליח במלחמתו כנגד ישראל, מעתה בואו חשבון באיזה מצב איום ונורא עמדו ישראל באותה שעה. א. אהרן הכהן נסתלק מן העולם וכבר אינו מגין עליהם. ב. ענני הכבוד ששמרו עליהם - נסתלקו אף הם. ג. הזמן - קשה לישראל, תחילת חודש אב, אף על פי כן מה כתיב בתורה (במדבר כא ג) 'וישמע ה' בקול ישראל ויתן את הכנעני', למען דעת, כי התפילה נשמעת ומתקבלת בכל זמן ובכל מצב...

כ. וכבר אמרו שכל המעיין במזמור 'תהלה לדוד ארוממך אלוקי המלך' (תהילים פרק קמה) יראה שכל פסוקי המזמור יש בהם ב' חלקים המחברים בו' החיבור [כגון 'ארוממך אלוקי המלך ואברכה שמך לעולם ועד'] חוץ מפסוק אחד בו נאמר 'קרוב ה' לכל קוראיו לכל אשר יקראוהו באמת', והיינו טעמא, כי אכן אין כאן ב' עניינים אלא כל הפסוק מרישיה ועד סיפיה עניין אחד הוא, קרוב ה' לכל קוראיו בלא שום נפק"מ מי הוא הקורא ועל מה הוא קורא ומבקש, אך בתנאי אחד לכל אשר יקראוהו באמת...

ובלכתך בדרך - חיוב תלמוד תורה וקיום המצוות בכל עת
ובכל זמן

בפרשתן (ו ו-ו), 'והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך
היום על לבבך, ושננתם לבניך ודברת בם
בשבתך בביתך ובלכתך בדרך ובשכבך ובקומך', והיינו
שאין לך רגע או 'זמן' שהאדם פטור מעסק התורה
ומשמירת מצוותיה²¹.

והנה כתב הגה"ק רבי חיים מוואלאז'ין זי"ע (בביאורו
לאבות 'רוח חיים' ו ט) על המעשה הנודע המובא
במשנה 'אמר רבי יוסי בן קיסמא פעם אחת הייתי

מתפלל עוד 'תפילה אחת' היה פועל בתפילתו ונכנס
לארץ ישראל, אלא שהקב"ה ציווהו שלא יתפלל על
כך עוד. מה עשה משה, רמו לבני ישראל שיתפללו
שהרי להם לא נאסרה התפילה על כך (כמובא במדרש
עיי' דב"ר ז י), אלא שהם נשאו ק"ו בעצמם - אם תקט"ו
תפילות של משה רבינו לא הועילו לו, וכי תבוא תפילה
אחת של אדם פשוט כמוני ותועיל, נמצא שענווה פסולה
זאת גרמה שמשה לא נכנס לארץ ישראל. הבט וראה
עד היכן הדברים מגיעים. אדרבה 'החליש' יאמר גיבור
אני, כי בכוחה של תפילה אחת, אפילו של אדם
פשוט²², לפעול גדולות ונצורות²³.

כא. מעשה באחד שנכנס אל הרה"ק רבי יחיאל מגוסטנין זי"ע והזכיר לפניו על איזה צרה ששיחרה לפתחו, שאלו
הרה"ק האם הוא מתפלל לישועתו, השיב לו הלה שהרי לצורך כך בא אל הרבי - שיתפלל בעדו, וכדאיתא
בגמ' (ב"ב קטז). כל שיש לו חולה בתוך ביתו ילך אצל חכם ויבקש עליו רחמים, נענה הרה"ק ואמר, כך יש לפרש
את דברי הגמ', א. מי שיש לו חולה בתוך ביתו ילך אצל חכם, ב. הוא עצמו יבקש עליו רחמים.

עוד מצינו בפירוש דברי הגמ' ב'מאירי' (ד"ה לעולם) 'לעולם יהא לבו של אדם בטוח, שהתפילה כשהיא נעשית
כתיקנה מבטלת את הגזירה, ומי שיש לו צער או חולה בתוך ביתו או אחד ממיני הצרות ילך אצל חכם וילמוד
הימנו דרכי התפילות ויבקש רחמים. עכ"ל. והיינו שאין לך חביב אצל הקב"ה יותר מתפילת האדם על עצמו הבוקעת
מקירות לבו בביטחון לתשועת הבורא, אלא שיש לו לילך לצדיק ללמוד הימנו 'דרכי התפילה'.

מעשה בחסיד שתינה צערו בפני הרה"ק מקאצק זי"ע, רבי, באו מים עד נפש, אין בי כח לסבול יותר את הצרות,
שאלו הרה"ק ומדוע אינך מתפלל, השיב הלה, לגודל הצער אינני מסוגל להתפלל, אמר לו הרה"ק מקאצק, תדע
שצרה זו שאינך יכול לעמוד בתפילה, היא גדולה וחמורה מכל הצרות העוברות עליך, ומדוע הזכרת צרה זו רק
לבסוף ולא פתחת בעיקר הצרה שאין בכוחך להתפלל.

כב. כתב ב'בינה לעיתים' (דרוש סא) וז"ל, סגולת מעלת התפילה היא נפלאה בעיני כל יודעיה, כאשר יש לה כח
גמור ויכולת מספיק שישגי בה האדם כל מבוקשו, בין בהיותו זכאי וראוי לכך בין בהיותו חסר הזכות, כי לא
תחזור ריקם בכל עת ובכל שעה כאמרם שערי תפילה לעולם נפתחים. עכ"ל. ובהמשך דבריו הוסיף עוד, 'ודעדיפא
מיניה נאמר בתפילה, כי לא בלבד תקובל גם בלי זכויות אלא אפילו בהיות האדם חוטא, אם יתפלל לה' לא תשוב
תפילתו ריקם'.

כג. שמעתי מצדיק אחד, איתא במסכת פסחים (סח) שרב ששת היה חוזר על כל תלמודו אחת לשלושים יום,
ולאחמ"כ היה ניגש אל הדלת ואמר 'תשמח נפשי' על שזכיתי ללמוד. הגה"ק ה'בן איש חי' זי"ע מבאר בספרו
'בן יהודע' מה הכוונה בזה שהיה ניגש אל הדלת, כי הנה יש לך דלת שהיא כבדה עד מאד, דלת גדולה ורחבה
עשויה מברזל או עץ כבד עד מאד, וראה זה פלא, כל איש באשר הוא, ואפי' ילד קטן שאין כחו במתניו מזיז
אותה ללא קושי וללא כל מאמץ, כיצד יתכן כדבר הזה, ותשובתו בצידו, כי במזוזת הפתח קבועים שני צירים,
אחד בחציו העליון ואחד בחציו התחתון, ועל ידיהם הדלת נפתחת ונסגרת כלא היה.

וכיו"ב מתבאר הקרא ב'משלי' (כו יד) 'הדלת תסוב על צירה ועצל על מיטתו', ומה ענין עצל לדלת (ופשטות הכוונה,
הדלת כבר סבה על צירה, כבר נפתחה, כל תלמידי תשב"ר כבר יצאו מכיתם לחיידער... ואתה, עדין מתהפך על משכבך...). ומבאר הבא"ח, כי
כשתתבונן במעשי העצל - מדוע אינו זו, מדוע אינו יוצא ממיטתו, כי בעיניו עסק התורה הוא משא כבד, ואין לו
כח לשאת את המשא הכבד הזה, וכח הדמיון אומר לו, השאר כאן במיטתך תחת הדאכענע (שמיכה) וכל הקשיים
כלא היו... אומרים לו, קח לעצמך 'משל' מהדלת, הגם שהיא כבדה נוראות, מ"מ ע"י שני הצירים יכול כל אחד
להזיזה בנקל הנה והנה, כך האדם כבד עד מאד רק מחמת שחסר לו ה'רצון' מצד העליון שהוא המח ומצד התחתון
שהוא הלב, ועצתו, למלא עצמו ב'רצון'... ע"י שיבין במוחו ולבו כמה חשובה היא עבודתו, כמה חשובה תפילתו,

לו זמן קבוע כחק בל יעבור בו יעסוק בתורה, ושלא יעבור עליו חלילה יום שלא עסק בו בתורה, ועי"ז יהא 'מחובר' תמיד לתורה, וכמו שכתב ה'פלא יועץ' בספרו 'חסד לאלפים' (על א"ח, סי' קנה) 'ואמרו שמעלת הקביעות ע"פ מאי דקי"ל (פסחים ט:): כל קבוע כמחצה על מחצה, ה"נ מי שקובע עת ללמוד ביום ובלילה לא יחליפנו ולא ימיר אותו חשוב כאלו למד חצי היום וחצי הלילה, ורב חסד מטה כלפי חסד [שנחשב כאילו עסק רוב היום בתורה, ורובו ככולן]⁷¹. ב. שבל הנהגותיו והילוך חייו יהיו בדרך התורה בלי שום הוראת היתר (לא 'חופש' ולא 'בין הזמנים' מתירים להקל ביסודות היהדות ובשמירת עצמו בקדושה)⁷².

שמור נפשך מאוד - זהירות יתירה בענייני יראת שמים בימי 'בין הזמנים'

בפרשתן (ד ט), 'רק השמר לך ושמור נפשך מאד', ומפרש ה'כלי יקר' (שם) לך היינו שמירת הגוף - ולא הזכיר בו מאד כמו שאמר בשמירת הנפש,

מהלך בדרך ופגע בי אדם אחד וכו', אמר לי, רבי, רצונך שתדור עמנו במקומנו ואני אתן לך אלף אלפים דינרי זהב ואבנים טובות ומרגליות, אמרתי לו, בני, אם אתה נותן לי כל כסף וזהב ואבנים טובות ומרגליות שבעולם איני דר אלא במקום תורה, וצריך לבאר מדוע הוצרך רבי יוסי בן קיסמא לומר 'פעם אחת', ולכאורה היה יכול לומר הלכתי בדרך וכו', אלא מבאר בזה"ל, בא ללמוד איך שצריך האדם לזוהר שלא לצאת מפתח ביהמ"ד חוצה שלא יפגע באנשים המסיתים, כי כל ימי לא יצאתי מביהמ"ד רק פעם אחת יצאתי מביהמ"ד, ותיכף פגע בי המסית להדיחני מעסק התורה, עכ"ל. והנה זה ברור ופשיטא שאין הדברים כפשוטם שצריך האדם להיות כל ימיו בבית המדרש מבלי לצאת לביתו או לעסקיו ומלאכתו... אלא שגם כאשר יוצא מפתח ביהמ"ד עדיין יהיה קשור בפנימונות נפשו לאהלי תורה.

ומשמעות הדברים היא בתרתי. א. קביעות עיתים לתורה בכל יום ובכל מצב שהוא, שיהיה

תורתו וכו', אזי יתמלא חיות ופרישקייט, וכשיקנה לעצמו ב' צירים הללו - רצון במח ורצון בלב, אז יקל עליו להזיז עצמו מכבודותו. ולכן הלך רב ששת אל הדלת, להורות שלמד מהצירים הללו שעל ידם מזיזים בנקל משא כבד מאד, כך הוא זכה להתגבר ולעסוק בתורה ולחזור על כל תלמודו. ע"כ דברי הבן יהודע. ויש בו כדי ללמדנו גם לגבי ימים הנקראים ימי החופש, שהם ימים עצלים (יש עצל ב'נפש' היינו איש עצל, ויש עצל ב'שנה' היינו ימים שהם חלשים בעסק התורה) שאם יהיה לו רצון והכרה אז יקל עליו לצאת ממיתתו גם בימי החופש, ומה יעשה, ישריש במח ולב, שאי אפשר לעבור על האדם יום מבלי שיעסוק בתורה, וכן יבין שהימים כבר ימי הכנה לאלול, וכל מחשבות הללו יכניסו בקרבו את הרצון...

וממשקל דבריו למדנו כאן גם לענין חיזוק האמונה, שהרי העצל אינו יצא ממיתתו מאחר שרואה לפניו יום מלא קשיים, נסיונות והסתרות, אמנם ע"י שני הצירים - היינו שיכניס במוח ולבו ידיעת האמונה ככתוב בפרשתן (ד לט) וידעת היום - ולא רק במח, אלא גם והשבות אל לבבך - שלבבו יבין שאבינו שבשמים הוא עשה ויעשה ויעשה לכל המעשים, כל מה שהוא עושה אינו אלא לטובה גמורה, וממילא יתמתקו הדינים, כלומר, לא יהיו הקשיים בעיני האדם כל כך קשים, אלא יתחיל להבין שהכל הארות ונפלאות, ובזה יקל עליו לקום ממיתתו, לגשת מתוך שמחת האמונה לכל מה שעובר עליו.

כד. ואפשר לרמז זאת בלשון המשנה (אבות א טו) 'עשה תורתך קבע, אמור מעט ועשה הרבה', שזה העושה תורתו קבע - המקפיד תמיד על קביעות עיתים לתורה, הרי אף אם אמר מעט נחשב כעושה הרבה, כאילו עסק חצי היום וחצי הלילה, כי כל קבוע כמחצה על מחצה דמי.

כה. והדברים אמורים ביותר בימים הללו - ימי 'בין הזמנים' שגם כאשר יוצאים הבחורים והאברכים מהיכלי הישיבות והכוללים עדיין צריך להיות מחוברים ל'אהלי תורה', הן בלימוד קבוע דבר יום ביומו בלי 'תירוצים'... והן בזהירות על כל המצוות והחוקים והמשפטים...

בספר 'דרכי מוסר' (להגריי ניימן, עמ' קלח) מביא מה שביאר ה'אלטער מקעלעם' זי"ע (הסבא מקלם) בהא דכתיב בפר' ויקהל (שמות לה כ) 'ויצאו כל בני ישראל מלפני משה', שלכאורה קשה מהו שאמר 'מלפני משה', והרי כבר נזכר בכתוב שם מקודם ש'משה רבינו הקהיל את כל העדה, וא"כ ודאי שיצאו מעמו (וע' באוה"ח הק' שכבר עמד בזה), ומבאר שבא הכתוב לומר בשבחם של ישראל שגם לאחר שיצאו בני ישראל, וכבר לא עמדו במחיצת משה רבינו

באר הפרשה - פרשת ואהחננו

יג

- עדיין היה ניכר עליהם שלמדו תורה ממשה רבינו, עד שהיה נראה כאילו הם עומדים עכשיו 'לפני משה'. ולמדנו לדורות, שגם כשאדם אינו שווה בבתי כנסיות ובבתי מדרשות, ובפרט לעת היציאה מאהלי תורה, שצריך שיהיה תמיד בבחי' לפני משה, וכל הנהגותיו יהיו כאילו הוא נמצא גם עכשיו בהיכלי התורה.

ידוע לפרש במה שאמר רב יוסף על עצמו 'אי לאו האי יומא כמה יוסף איכא בשוקא' (פסחים סח:), שהנה אומות העולם נוהגים בכבוד בבית תיפלתם, אך לאחר שיוצאים המה אל השוק ולעסקיהם אזי הנהגתם כחייתו ארץ... וכאילו 'פנים חדשות באו לכאן' שאין זה אותם אנשים אשר עמדו בכבוד ובדרך ארץ מקודם לכן. אולם בני ישראל אף 'בלכתם בדרך' הרי הם כמו שהיו בהיותם בבתי המדרשות. זהו שאמר רב יוסף, אי לאו האי יומא של מתן תורה אזי כמה יוסף איכא בשוקא - שהיה כמה יוסף... האחד בהיותו בבית התיפלה, והאחד 'בשוקא'... אבל עכשיו שניתנה תורה 'יוסף' אחד הוא, הוא יוסף שבביהמ"ד הוא יוסף המהלך בשוקא.

הרה"ק מסקולען זי"ע היה אומר שלכאורה יש לדקדק בלשון הכתוב (תהילים לד יב) 'לכו בנים שמעו לי יראת ה' אלמדכם' שלכאורה היה לו לומר 'בואו בנים שמעו לי', שהשמיעה הוא כשבאים, ואילו כשהולכים כבר אין שומעים. וביאר עפ"י מעשה שהגיע הרה"ק מאפטא זי"ע לעיר אחת ובאו הגבאים של 'בית הכנסת הגדול' ובקשו ממנו שיבא להתפלל בצפרא דשבתא בבית הכנסת הגדול, ואכן בצפרא דשבתא יצא הרה"ק מביתו ללכת להתפלל שם, וכל הציבור יצא ללוותו, וכשהגיע סמוך לבית הכנסת נשאר לעמוד, ושאלוהו הגבאים וראשי הקהל מה טעם אינו נכנס, ואמר שהוא רואה שבית הכנסת מלא בתורה ותפילה, עד שאינו יכול להכנס, וכששמעו הגבאים תשובה זו נתרומם ליבם מאחר שהרבי ראה שבית הכנסת מלא בתורה ותפילה, אבל הם ראו איך שעדיין הרה"ק עומד לפני בית הכנסת ואינו נכנס, ושאלוהו על הדבר, וביאר את דבריו, הנה כשהאדם בא לבית הכנסת ומתפלל ולומד ובא לידי התעוררות על ידי התורה והתפילה, הרי דרך הישרה שיקח עמו את ההתעוררות לביתו ולדרכו, והיינו, שגם לאחר מכן כשיצא לרחוב ולכל מקום שהוא פונה לשם, ישאר תחת הרושם של אותה התעוררות, אבל כאן ראיתי שאמנם הבעלי בתים באים לידי התעוררות בשעת תורתם ותפילתם, מ"מ הם משאירים את הכל בבית הכנסת, ואין לוקחים עמהם מאומה, באופן שבית הכנסת נשאר 'מלא' בתורה ותפילה.

וזה מה שאמר דוד המלך 'לכו בנים שמעו לי', שאכן כשהם נמצאים לפניו הרי הם מתעוררים, אבל דוד המלך הזהירם שגם כשהם שבים לביתם ישמעו הדברים, שדברי ההתעוררות ישארו בקרבם ויקחו עמהם את ההתעוררות (קובץ 'מראה מקומות' ירח האיתנים, סקולען).

ידוע שהמהר"ם שפירא מלובלין חקק פסוק זה 'לכו בנים שמעו לי' על כתלי הישיבה מבחוץ, לרמוז ענין זה לתלמידיו, כי אין ניכר קנין תורה וירא"ש - אם הוא 'שומע' את דבר ה', אלא כשהולך לביתו ונשאר להיות משומעי דבר ה', ואינו 'שוכח' את כל תלמודו בצאתו מבית המדרש.

משל לקיטע ברגליו היושב בביהמ"ד יחד עם חברים מקשיבים - שם לא ניכר מאומה כי יש בו איזה חסרון, אמנם בפנותם ללכת לביתם, אז יתגלה חסרונו לעין כל, כי כולם מהלכים לביתם, והוא אך בקושי יפנה לביתו בעזר וסיוע ל"ע... כיו"ב, במשך הזמן כשהבחור והאברך יושב שמור בביהמ"ד אין הדבר ניכר כ"כ אם קנה בנפשו די יראת שמים תורה ועבודה, אמנם, בפנות כל אחד לביתו בבין הזמנים שם ניכר מהותו של אדם כשנראה כיצד הנהגתו בגדרי הקדושה וירא"ש.

ידוע מה שאמרו בגמ' (שבת מט.) שכנסת ישראל נמשלה ליונה, וכמו שנאמר (תהילים סח יד) 'כנפי יונה נחפה בכסף' וגו', ופירשו הדמיון כי 'מה יונה כנפיה מגינות עליה אף ישראל מצות מגינות עליהן'. והוסיפו התוס' (ד"ה כנפיה) 'דאמרינן במדרש, כל העופות כשהן יגעין נינוחין על גבי סלע והיונה בשעה שהיא יגעה פורחת באחת ונינוחת באחת', ולימוד גדול נאמר כאן, כי גם בשעה שבני ישראל נחים מיגיעתם הרי אינם נחים לגמרי (בפריקת עול ח"ו)... אלא עדיין 'פורחת באחת', ובד בבד עם 'המנוחה' ממשיכים להתעלות מבלי לעצור...

על כן אמרו המושלים שכל עניינו של 'בין הזמנים' שהוא על דרך ה'ערסל' - חבל הנטוי בין שני עצים וקשור אליהם, ויושבים עליו ומתנדנדים.. וכך צריך להיות בתקופה זו (ואשרי מי שאין בבית מדרשו 'בין הזמנים', אבל למי שנוגע אליו הבאנו זאת) שיהא קשור אל הזמן הקודם ואל הזמן הבא עלינו לטובה, ובאמצע ימים אלו יש רווח לפוש קימעא... אך אוי לו למי שנקרע החבל והתנתק מ'העץ' שנופל על הרצפה ונחבט כהוגן, כך יזהר שלא לנתק עצמו לגמרי מה'זמנים' בעבר ובעתיד...

דבר נורא אמרו, שהנה בית המקדש היה בנוי מאבני שיש, ואם כן כיצד שלטה בו אש וכילתה אותו, והרי אין דרכה של האש לבער אבנים אלא רק לסכסך בהם ולשרוף אותם מבחוץ (עי' ב"ק ו. וברש"י), אלא כי בניית כותלי בית

באר הפרשה - פרשת ואתחנן

נצטווינו 'ושמור נפשך מאד' - בשמירה מעולה, שתיבת מאד לרבות באה"י.

כי בשמירת הנפש על האדם להיזהר יותר מבשמירת הגוף, לכך אמר 'ושמור את נפשך מאד', שבוה יוסף שמירה על שמירתו"י.

חמשה עשר באב - חיוק לימוד התורה והתחלת ההכנה לשנה הבעל"ט

אמרו חז"ל (משנה סוף תענית) 'לא היו ימים טובים לישראל בחמשה עשר באב וכיום הכיפורים', ונתבאר שם בגמ' באריכות טעמו של דבר, וכתב הרה"ק העבודת ישראל ז"ע (למ"ו באב) במעלת האי

ובתוספת נופך יש מהרה"ק ה'חווה מלובלין' ז"ע (שהור רעיונים' הובא בשש"ק, אמת ואמונה מהרה"ק מקאצק), רב השמר לך', שאכן, אף שעל האדם לשמור על גופו להאכילו ולהשקותו ושאר צרכיו, מכל מקום יעשנו בדרך 'מיעוט' (שלא 'יתמיר' כל כך בזה), כמו שאמרו (סנהדרין מט.) 'אכין ורקין מיעוטין הן, משא"כ בענייני רוחניות

המקדש היו באופן של ג' שורות נדבכים משיש ואחד מעץ, ואחזה הלהבה בעצים וכילתה אותם ועי"ז שלטה בכל הכותל (עי' ר"ה ד.ד.), וללמדנו כי עיקר החורבן הוא מ'בין השורות'... ועל דרך זה ייאמר, כי רבים מן החורבנות שבנפש רח"ל המה מ'בין השורות' ומ'בין הזמנים'...

ידועים דברי המדרש קהלת (ה כא), בענין השועל שעבר ליד כרם שבו ענבים יפים ומשובחים עד מאד, השועל שהיה רעב באותה שעה השתוקק מאד למלא רעבונו בענבים הללו, חיפש אחר פתח לכרם ולא מצא, וכך הלך סחור סחור לכרמא עד שמצא פירצה דחוקה שלא היה יכול לעבור בה מחמת גודל גופו, התענה השועל ג' ימים וג' לילות עד שכחש גופו ואז נכנס בשמחה ובצהלה, מילא כריסו בענבים וכבר רצה לצאת לגודל פחדו מ'בעל הבית', אלא שאז גילה כי באכילתו שבו מידות גופו לקדמותם ואינו יכול לעבור דרך הפירצה - מאין יצא החוצה, בלית ברירה התענה שוב ג' ימים ולילות ויצא כשהוא כחוש לגמרי, ומצא את עצמו מחוץ לכרם כחוש ורעב עד לאימה. בגודל רעבונו נכנס ואכל ושוב הוצרך להתענות בכדי לצאת משם וחוזר חלילה, אז נענה - כרם, כרם, כמה מתוק אתה, אבל מה הנאה יש לנו ממך.

ולדין נלמד לענין ימי בין הזמנים [הנקראים ימי החופש], הנה כל אחד מתייגע במשך ימות השנה לקנות קניני תורה ועבודה, אמנם, אם ח"ו בחודש תמוז אב נותן לעצמו מנוחה לעצמו, וח"ו נכשל בשמירת עיניים או בשאר חושים, הרי בזה הוא מתרוקן לגמרי מכל מה שקנה, ומה הועיל בכל הכרם המשובח שקנה לעצמו בכל השנה. בלשון זה היה אומר ה'משגיח' הגה"צ רבי יחזקאל לעווינשטיין זצ"ל לתלמידיו בעת שנפרדו ממנו בסוף הזמן, הלוואי ואראה אתכם בתחילת 'אלול' הבעל"ט עומדים באותה מדרגה בה הינכם נמצאים עכשיו...

כו. הנה אמרו חז"ל (ברכות כח:) 'ויהי מורא שמים עליכם כמורא בשר ודם', רמזו בה קמאי (בן איש חי דרשות, ויקרא) שבא לומר היה ירא את ה' כמו שהינך ירא על בשרך ודמך, ועושה כל מיני פעולות שבעולם בכדי לשמור על בריאות גופך, כך (לכל הפחות) תפחד תמיד ביראת הבורא, השתדל תמיד לפעול כמה שיותר להגדיל יראה ולהאדירה. סיפר הגה"ח ר' זלמן בריזל זצ"ל שפעם תוך כדי הילוכו ברחובה של עיר נפל ל'בור' (של ניקוז מי שופכין)... ומני אז בכל עת שהיה מהלך בדרך היה תר ובודק אם יש בור בקרבת מקום, וכאשר ראה בור מרחוק היה מתרחק כמטחוי קשת - מחשש שמא יפול, כיוצא בו הרואה 'בור מסוכן' בקרבת מקום - ישא רגליו וימלט על נפשו...

כז. והדברים אמורים ביותר לקראת ימי 'בין הזמנים', בהם עוסקים 'בהידור' בשמירת הגוף, אך יזכור היטב ציווי התורה רק השמר לך ושמור נפשך מאוד... כי חלילה מלומר שהותרה הרצועה, ואדרבה, ימים אלו בהם הסכנה מצויה צריכים זהירות יתירה שלא לבוא לידי מכשול או ירידה רוחנית ח"ו, וק"ו שלא לצאת למקומות מפוקפקים ומועדים לסכנה בחוסר יר"ש ושאר מכשולות כידוע, או משהייה בחברת אנשים שאינם מהוגנים, וגם להיזהר ולעמוד על המשמר בכל הגדרים והסייגים בלא שום הוראת היתר ו'קולות' למיניהם.

מעשה נפלא סיפר הגה"ק ה'בן איש חי' (ביבן איש חיל' ח"ג) מעשה באיש 'עם הארץ' מהודר שלקח 'חתן' (איידעם) שהיה א שטיקל תלמיד חכם (קצת ת"ח), פ"א בישלו בבית החותן קדירה מלאה בבשר כשר ומהודר, אלא שברגע האחרון אירע מקרה נורא, נפלה חתיכת בשר טריפה לתוככי הקדירה, ולא ידעו מה דין כל הבשר, מיהר החותן ושלח לשאול את האיידעם (חתנו), כדת כן מה לעשות, ענה האיידעם שזוהי הלכה פשוטה וברורה, אם יש בבשר הכשר פי שישים מהטריפה הרי הוא נשאר בכשרותו ומותר באכילה, אמנם אם אין בו שישים הרי כל הבשר נעשה איסור גמור מחמת חתיכת הטריפה הקטנה הלזו.

כעבור תקופה, שוב נתבשל בבית החותן קדירת בשר, אלא שהפעם אירע להיפך, בראשית היתה כל הקדירה מלאה בבשר טריפה, אלא שלאחמ"כ נפלה לשם חתיכה קטנה של בשר כשר, וכבר שלח החותן לקרוא לאיידעם לברר אצלו מה דין הבשר, אלא שמשבא האיידעם נענה החותן שהפעם הוא פוסק בעצמו, עפ"י הוראת האיידעם בפעם הקודמת, וזה הפסק, שכל הקדירה כשרה, כי הדברים כעין ק"ו, מה אם קדירה שכולה כשירה, אם נכנס בה חתיכת טריפה קטנה נאסר הכל, הרי מידה טובה מרובה שאם כל הקדירה אסורה ונכנס לתוכה חתיכה קטנה של כשר בוודאי חתיכה זו מכשרת את כל הקדירה (כי אם יש בכח הקטנה לאסור כמותה, בוודאי יהא לה כח להתיר). נזדעק האיידעם, ח"ו, שומו שמים, לא תהא כזאת בישראל, אלו דברי 'עם ארציות' גמורה בתכלית, כי אכן שמענו שחתיכת טריפה קטנה יש בכחה לאסור הרבה מן ההיתר, אבל שאיסור גמור יתכשר מחמת מעט היתר בוודאי שלא...

וכיו"ב לענין ימים הנקראים 'ימי החופש', בא לו האיש ליסע למקום פלוני, וכבר בירר ושמע שיש שם שיעור דף היומי או איזה ענין אחר טוב, ועל סמך 'היתר' מעט זה הוא נוסע שמה, שומו שמים, וכי מחמת זה הותר לו הכל, יבדוק היטב, מה המצב ב'שמירת עיניים' באותו מקום, מה המצב עם 'שחוק וקלות ראש' שם, מה עם כל ה'ארום און ארום' (כל ה'סביב'), וכי תדמה בנפשך כאותו 'עם הארץ' גמור שמעט היתר וקדושה יכשיר את כל האיסור הגמור...

וכן ייאמר כל השנה לגבי ה'כלים', מצא לו האיש תירוץ, שמע נא, הרי אפשר לומר מתוך כלי זה תהלים, אפשר לראות או לשמוע איזה שיעור תורה, וכי שוטה אתה לחשוב שמחמת כן הותר כל הסחי ומאוס שמסביב לזה. וכבר הבאנו את דבריו הנוראים של רבינו ה'אור החיים' הק' זי"ע על הפסוק (במדבר כה א), 'וישב ישראל בשיטים' וגו', וז"ל, צריך לדעת מה צורך בהודעת מאמר זה וכו', ונראה לפרש שהכתוב יעיד סיבת הזנות, שהייתה - לפי שיצאו העם לטייל חוץ למחנה ישראל וכו' ושם נכשלו, והוא אומרו וישב ישראל בשיטים פירוש במקום שהיו מטיילים בו חוץ למחניהם, ושיטים הוא לשון טיולים. כדרך אומרו (יא ה) 'שטו העם' ופירש"י שם, 'אין שייט אלא לשון טיול', וזה סיבת ויחל העם לזנות, עכ"ל. ולמען דעת כמה חמור הוא ה'טיול מחוץ למחנה ישראל' (ואין הכוונה דווקא בטיול ב'מחנה גויים', וד"ל), אשר הוא הפתח והסיבה להגיע עד לשאל תחתית.

בדרך זה ביאר המגיד הגה"צ רבי שלום שבדרון זצ"ל במה שנאמר (דברים כט טו-טז) 'כי אתם ידעתם את אשר ישבנו בארץ מצרים ואת אשר עברנו בקרב הגוים אשר עברתם, ותראו את שקוציהם ואת גלוליהם עץ ואבן כסף וזהב אשר עמהם', שלכאורה יש לתמוה שבתחילה כינה הכתוב את העבודה-זרה בשם מאוס כשיקוף וגלל, ואח"כ נזכר כעץ ואבן, ואילו לבסוף נכתב במעלה לשבח שהוא 'כסף וזהב'.

וביאר בהקדם 'מעשה' שהיה עמו (יתכן שמעשה זה לא היה ולא נברא אלא משל הוא, וברוב ענותנותו תלה 'משל' זה בעצמו), שבפעם הראשונה שנסע מאר"י לעבר לים לארה"ב נסע בספינה שהפליגה לשם, וכאשר עברו על יד העיר 'וונציה' הכריז רב החובל בקול מלא התרגשות שהם עומדים לעבור בסמוך לוונציה וניתן להשקיף מה'סיפון' אל העיר, ברגע אחד נעשה המולה גדולה כשמכל עבר מיהרו הנוסעים לרוץ לתפוס מקום, ודחפו איש את רעהו, גם פני זקנים לא נהדרו, והכל בכדי להגיע לזכייה הנכספת לתפוס מקום טוב על יד המעקה, לא הבין רבי שלום מהי ההתרגשות הגדולה ושאל את המון העם ריצה זו למה, הסבירו לו כי וונציה היא עיר המורכבת מקבוצת איים בלב ים, והבתים בנויים על שפת הים ממש והרוצה להגיע מבית לבית עליו להפליג בספינה קטנה, הביט עליהם רבי שלום בתמהון וכמי שנסתרה דעתם לגמרי, וכי בשביל זה שווה לדחוף ולהידחק בין כל ההמון... בדרך חזרתו מארה"ב לאר"י שוב עברה הספינה על יד וונציה, וגם עתה הכריז רב החובל את הודעתו המרגשת... וכמעשהו בראשונה כך מעשהו בשניה, זקנים עם נערים רצים רצים אל הסיפון... הביט בהם רבי שלום כשהוא חושב לעצמו, אמת הדבר שאין שווה לרוץ ולדחוף בשביל לראות את וונציה, אך ניתן להבין את ההתרגשות והרצון לראות עיר שרחובותיה מלאות מים... ויהי לתקופת הימים נאלץ רבי שלום לנסוע פעם נוספת מאר"י לארה"ב, וכשעברו ליד וונציה והשמיע רב החובל את קולו - אף רבי שלום עצמו רץ ביחד עם המון העם לזכות ב'ראייה'...

והסביר פשר הדבר, כי בפעם הראשונה היה הדבר רחוק ומוזר ביותר בשכלו, לרוץ ולדחוף בשביל כך... אכן בפעם השניה כבר לא היה חידוש כ"כ אצלו... כבר הבין שיש מקום למעשיהם... בפעם השלישית אף הוא נסחף אחריהם... כי כך דרכו של אדם בראותו מחזה תמוה באופן תמידי אזי מטבע תכונתו שמתרגל אליו... ול"ע מתקררים רגשי לבו המואסים ברע. ועל פי זה יתיישב לשון הכתוב היטב היטב, כי בפעם הראשונה שרואה האדם את המציאות של ע"ז הרי היא נדמית לשיקוף ולגלל, והאדם עצמו מואס בה, אכן כשחוזר ורואה את הע"ז כבר 'התרגל' במקצת

באר הפרשה - פרשת ואהיחנן

לעסוק בתורה יוסיף חיים על חייו^י. ומכאן ילמד כל אחד לנפשו להוסיף בלימוד התורה מיום ט"ו באב ואילך^כ, 'ואחד המרבה ואחד הממעיט בלימודו', ובלבד שיוסיף לכל הפחות שעה קלה יתר על שיעוריו עד עתה... ולא יולול בזה, כי כל הוספה אפילו מועטת נחשבת 'הוספה'^ל.

יומא רבה, כי הוא זמן המתקת הדינים, ולא עוד אלא שחמשה עשר באב הוא 'בדרגא אחת' עם יום הכיפורים (עי"ש בסוד העניין).

על זה היום אמרו חז"ל (תענית לא.) 'מכאן ואילך, מאן דיוסיף יסיף, וברש"י, דמוסיף לילות על הימים

אליה, ורגש החמימות הטבועה בלב כל איש ישראל למאוס בע"ז כבר קהה במקצת, ושוב אינה נראית במלוא כיעורה ומאיסותה אלא רק כ'עץ ואבן', אכן בפעם השלישית כבר נמשך אחריה ונדמית אצלו ככסף וזהב ח"ו... כי אכן השהיה במקום פרוץ שאינו שמור וגדור כהוגן מקור את כל רגשי הקודש שנלב האדם.

ובדרך צחות ורמז יש לומר, כי מצינו בספר 'החינוך' שמצות 'ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם' נמנית כמצוה 'שפ"ז', ותיבה זו קודמת במניינה לתיבת 'חפש' (מצוה שפ"ח), כי אכן ההקדמה לימי ה'חופש' היא בהתחזקות גדולה במצות ולא תתורו...

כבר העמיסו צדיקים (גם נאמר משם הרה"ק הייטב לב' זי"ע) במה שאמרו חז"ל (שבת קטז.) שפרשת 'ויהי בנסוע' (לעיל י לה-לו) נחשבת כ'ספר' בפני עצמו, שנרמז כאן לאותם המקיימים בעצמם 'ויהי בנסוע', ש'פרשה' זו צריכה לימוד הרבה, והיא 'תורה' בפני עצמה לידע עד כמה צריך לשמור על ה'יראת שמים' שלו לבל תתקרר ותיפגם ח"ו. וכאותם דברים נוקבים שאומרים משם הגה"ק רבי שאול בראך זי"ע בלישנא דקרא (עמוס ד יג) 'כי הנה יוצר הרים ובורא רוח ומגיד לאדם מה ש'חוו', כי הנה אתה יוצא ל'הרים' לשאוף 'רוח', אבל תזכור שהקב"ה 'מגיד לאדם מה שחוו'... ותדע מה חובתו בעולמך בזמן הזה...

הגה"צ רבי משה וואלפסאן זי"ע לא הסכים להשתמש בכתר אדמורו"ת או רבנות, והנה לעת זקנותו הוכרחו בציווי הרופא לקנות לו 'מקל' להיות לו לעזר בהליכתו, הגבאים רצו לקנות מקל כשבראשו חתיכת כסף טהור כמנהג רבנים חשובים, ובזה קיוו לשוות לו איזה מראה רבנות או אדמורו"ת. אך הוא בשלו, בשום אופן, וכה אמר להם, אני סובל על הרגליים לא על הראש...

ולדין נאמר כיו"ב, אכן יתכן שהגוף צריך מנוחה כי הגוף עייף משגרת החיים מכל השנה, אבל על הראש איך סובל... עיניך ושאר חושיך אינם צריכים מנוחה, אינם יגעים ואינם אויסגעמוטשעט (אדרבה להיפך, שמירת העיניים היא המביאה מרגוע ומנוחה לעיניים ולכל הגוף), הגוף צריך מנוחה, אבל הנשמה לא, 'שמור נפשך מאוד', אל תנהג בהפקרות ב'ראש' ובנשמה...

כת. בא וראה מעלת עסק התורה, שהנה אחד מהטעמים שט"ו באב נחשב כיום טוב הוא מפני שפסקו ביום זה מלכרות את עצי המערכה, ופירש ב'רבינו גרשום' (ב"ב קכא:), שבכל זמן 'שהיו עסוקים לכרות עצי המערכה היו מתבטלים מתלמוד תורה, אבל אותו יום פסקו ועשאוהו יום טוב שמכאן ואילך היו עוסקין בתורה', ואף שגם עד עכשיו היו עסוקים במצווה שהיא דוחה תלמוד תורה, אך אשרי מי שזוכה להגות בתורה, ואין לך שמחה גדולה מזו...

כט. הרה"ק רבי מענדל מרימינוב זי"ע היה מורה ומצווה שכל מי שעבר עליו מט"ו באב ואילך אפילו יום אחד מבלי לימוד דף גמרא לא יוכל לשמש כ'בעל תפילה' בימים הנוראים הבעל"ט, והורה כן כפי שציווה עליו רבו הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליז'ענסק זי"ע.

ואף אנן נעני ונאמר, שהרי ידוע מה שכתב הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (דרשות, חלק ב עמוד שנו ד"ה אך) על הא דאיתא שבעל תפילה צריך להכין עצמו ג' ימים קודם ר"ה, שכל זה היה אמור בזמנם, אבל בזמנינו כל יחיד ויחיד נחשב כ'בעל תפילה' (וז"ל, שלא אמרו כן אלא בדורות הראשונים, שהיו שלוחי ציבור ותוקעים הגונים ותלמידי חכמים, וכווננו לבם לאביהם שבשמים כראוי וכנכון, אך בעוה"ר באפס כל אלו ואנשי אמונה אבדו והוצגנו על גחלים ריקם, אין לנו אלא שכל אחד ואחד ישא בעד עצמו רינה ותפילה ויתבודד לעצמו ג' ימים אלו, אולי יתעשת האלקים לנו)... וממילא, משנה זהירות צריך להיזהר שלא יעבור יום בלא לימוד גמרא, למען נוכל לגשת אל המלך בימי הרחמים והרצון ולבקש בעד הנפש חנינה.

ל. פעם דיבר איזה אברך עם הגה"צ ר' זונדל קרויזער זצוק"ל בדרכי תורה ועבודה, לאחמ"כ ביקש ממנו האברך עצה טובה - שיורה לו איזה קבלה טובה יקבל על עצמו כחיזוק בתורה, אמר לו רבי זונדל, אם תשמע לעצתי, הוסף נא עוד דקה אחת לסדר לימודך בכל יום. הביט האברך בתמהון, וכי מה חשיבות יש לרגע בודד מתוך כל

ולאהבה וגו', כדי שנוכל לעורר עלינו בר"ה זכות אבות בחי' חסד ורחמים, אמן כן יהי רצון, עכ"ל.

בן כתבו בספרים לרמוז במה שנאמר (כט ט-יא) 'אתם נצבים היום כולכם לפני ה' אלוקיכם וגו', מחוטב עציך עד שואב מימך, לעברך בברית ה' אלוקיך, כי 'חוטב עציך' רומז על חמשה עשר באב שבו הפסיקו לחטוב עצים למערכה (תענית לא). ואילו 'שואב מימך' מרמוז על הושענא רבא שבו גומרים לנסך מים על גבי המזבח, ובכל אותם הימים מט"ו אב ועד הושענא רבא אזי אתם נצבים לפני ה' אלוקיכם, כשהתכלית הוא לעברך בברית ה' אלוקיך לב.

והקריאה מעוררת את הזמן - קריאת 'עשרת הדברות' שבפרשתן מעוררת את זמן 'קבלת התורה',

עוד מבואר בספה"ק כי הזמן גרמא להתחיל בעסק התשובה כהכנה לקראת ראש השנה הבעל"ט לא, וכמו שביאר הרה"ק מבארדיטשוב זי"ע (קדו"ל לקוטים ד"ה מחמשה) כי הנה אדם הראשון נברא בכ"ה אלול, נמצא שט"ו באב הוא כעין 'ארבעים יום קודם יצירת הוולד', והרי שהתחלת השנה הבעל"ט היא כבר בימים אלו.

וכן רמז לזה הרה"ק ה'בת עין' זי"ע (עקב ד"ה א"י והיה) בלשון הכתוב (י יב) 'ועתה ישראל מה ה' אלוקיך שואל מעמך, וז"ל, נוכל לרמוז במלת 'מה' על ט"ו באב, כי מאז יש מ"ה ימים עד ראש השנה, וזהו שאמר הכתוב ועתה ישראל, מה - בט"ו באב שהוא מ"ה ימים עד ראש השנה אז עכ"פ ה' אלוקיך שואל מעמך ליראה

המעת לעת. נענה רבי זונדל ואמר לו, אמרו חז"ל שמט"ו באב 'מאן דמוסיף יוסיף וברשב"ם (ב"ב קכא: ד"ה מט"ו) יוסיפו לו שנות חיים - מתוך שהימים מתקצרין והלילות מאריכין יעסוק יותר בתורה (שהרי אין עוסקים במלאכתן בלילה רק ביום). והנה, הרי כל התוספת שמאריך ליל ט"ו יותר מהלילה הקודמת לו אינו אלא בדקה אחת ויחידה, ועל כך עורכים שמחה רבה עד ש'לא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באב' (כמבואר שם), עתה אמור לי, האם אין כדאי לקבל 'קבלה' על דקה אחת של תורה.

אגב אורחא בענין קבלה טובה, הרה"ק ה'חקל יצחק' זי"ע מביא ששמע מאביו הרה"ק ה'אמרי יוסף' זי"ע, על הפסוק (במדבר ל ג) 'איש כי ידור נדר לה' לא יחל דברו ככל היוצא מפיו יעשה', ובגמרא אמרו (נדרים ח.ה) שהנודר לקיים את המצוה ונודר כדי 'לזרוזי נפשיה' לקיום המצוה ג"כ נכלל ב'איש כי ידור נדר', נמצאת למד שהמקבל על עצמו 'קבלה' טובה שלא יגיע לידי חטא, אדם כזה הריהו 'צדיק', ועל הצדיק אמרו 'צדיק גוזר והקב"ה מקיים', ומעתה יבואר הפסוק כמין חומר, איש כי ידור נדר לה' לזרוזי נפשיה, ונעשה בזה צדיק, ממילא הקב"ה לא יחל דברו של צדיק זה, אלא ככל היוצא מפיו של האיש, יעשה הקב"ה. ולמד כאן בכוחה של קבלה טובה, שיש בכוחו להביא על עצמו, על הפרט ועל הכלל דבר ישועה ורחמים, טובה וברכה רחמים וחיים ושלום.

לא. צדיקי הדורות אמרו שמיום חמשה עשר באב שומעים כבר את קול הזזת 'כסאות למשפט' בבית דין של מעלה, שמכינים אותם לקראת יום הדין, ואכן רבים נוהגים לאחל 'כתיבה וחתימה טובה' כבר מיום ט"ו באב, וידוע ש'כתיבה וחתימה טובה' עולה בגמטריא 'חמשה עשר באב', חושבנא דדין כחושבנא דדין. ואם בשמים ממעל כבר מתחילים בהכנות לר"ה הרי בדין הוא שכן יהיה גם 'בארץ מתחת'...

ואגב אורחא, קבלה מהבעש"ט הק' זי"ע, כפי מספר פעמים שמברך לחברו ב'כתיבה וחתימה טובה' מט"ו באב עד ר"ה, כמו כן כשיגיעו ימי ר"ה אשר כל באי עולם עוברין לפניו כבני מרון, במספר הזה יהי' לו אז מליצים טובים בשמים אשר ילמדו עליו זכות (קובץ הבאר, כרך ראשון שני שנת חמשה עשר, יו"ל שנת תרצ"ו, וז"ל שם, כתב לי ש"ב ויד"נ הרה"ח החו"ב שלשלת היוחסין מזה"ר ישראל ענגעלסבערג נ"י מלובלין שבעצמו שמע מפי הה"צ מרי"ם מקאמאראנא זצ"ל בהיותו בלובלין, שקיבל מהמגיד הק' מטריסק זצ"ל קיבל מזקנו ה'מאור עינים' שקיבל מהבעש"ט זי"ע שקיבל מרבו אחי' השילוני).

מסופר, כי חיל ורעדה, אימה ופחד היו אוחזים את הרה"ק רבי אהרן מבעלזא זי"ע מט"ו באב ואילך, עד שהוכרחו לכסותו בשמיכות עבות יותר מאשר בכל השנה, והסביר פעם, הנה בילדותי אמרה לי אחותי שמשבת מברכין אלול אפילו הדגים שבים זוחלים ורועדים מאימת בא יום הדין, וחשבתי לעצמי אם הדגים שאינם 'מבינים' בענייני הדין והמשפט רועדים מפחד, אנחנו שיודעים שכבר מכינים את הכסאות בבית דין של מעלה על אחת כמה וכמה שנתמלא פחד וחלחלה.

לב. ודע, כי בזה היום משפיעים מן השמים כוחות נפלאים שיוכל האדם להתחדש בעבודתו ית"ש, וכפי שביאר הרה"ק ה'עבודת ישראל' זי"ע באחד מהטעמים שנזכרו בגמ' בביאור ה'יום טוב' של חמשה עשר באב - שבו

באר הפרשה - פרשת ואתחנן

לקבל על עצמנו ללמוד את דברי התורה לשמור יח"ר שנזכה לדעת את ה' אנו ובנינו ובני בנינו, ולעשות, מתוך התחדשות הלב. ולהתנחם בכפליים בבוא לציון גואל כב"א.

כלו מתי מדבר, ומבאר שרומז על אותם שהם בבחי' 'מתים', שכל ה'דיבור' אצלם הוא מבלי חיות בעבודת ה', ועתה כלו 'מתי מדבר', וניתן בהם רוח חיים. ויתכן לפרש עוד בדבריו, שהרי יום זה הוא תחילה וראש לתוספת חיזוק בלימוד התורה, וגדולה תורה שנותנת 'חיים' לאדם, ומכח ריבוי עסק התורה יזכה ל'תחיית המתים'...

זכר מואמינים

גליון שבועי מבית 'בני אמונים'

פרשת ואתחנן תשפ"ד שנה י | גליון מס' 546

ת.ד 102 בני ברק | פקס: 03-5055919
9139191@gmail.com

פרתחו שערים

דבר מוסד ונשיא 'בני אמונים'

"ושוננתם לבניך" על ידי "ודברת בם!"

הצווי "ושוננתם לבניך" שנכתב בפרשתנו שגור על לשוננו דבר יום ביומו. צווי זה מורה לנו לשנן לבנינו את התורה ואת מצוותיה. את טעמו של צווי זה אין צורך לפרש. יסודות התורה מתקיימים באמתנו רק מכח הפסרת העוברת מדור לדור. ההורים מוסרים את דברי התורה לילדיהם, וגם הם ינחילים לבניהם בבוא העת.

על חשיבות העברת יסודות התורה לבנינו, יכולים אנו לעמד מן המקום המרכזי שהיא תופסת בברכות התורה. בקשתנו הראשונה מדי בקר היא: "ונהיה אנחנו וצאצאינו [וצאצאי צאצאינו] כלנו יודעי שמך ולומדי תורתך לשמה".

את חובת למוד התורה לבנינו דרגו חכמים בהתאם לגיל הילד. משום כך אמרו (ספ"ה מב א), שמיד כשהקטן לומד לדבר - אביו מלמדו את הפסוק (דברים לג ד): "תורה צוה לנו משה... ואת הפסוק (שם ו ד): "שמע ישראל...".

ואולם יש דבר שעלינו ללמד את ילדינו אף עוד קודם לכן, והוא עניית אמן. על פי דברי הגמרא (סנהדרין קי ב) שמשעה שקטן עונה אמן הוא זוכה לחיי העולם הבא, פוסק הרמ"א (או"ח כד ז, ע"פ סנהדרין קי ב): "וילמד את בניו הקטנים שיענו אמן, כי מיד שהתינוק עונה אמן, יש לו חלק לעולם הבא".

מן המפרסמות, שהדגמה האישית היא הדרך הנכונה והמועילה ביותר לחנוך ולמוד הילדים. נכונים הדברים גם לגבי עניית אמן. אם מבקשים אנו ללמד את ילדינו ליקר את מצות עניית אמן ובכך להביאם לחיי העולם הבא, עלינו להזהר בעצמנו בכבודה של מצוה זו.

כאשר ילד בא לבית הפנסת ורואה פי אביו או רבו מזלזלים חלילה בעניית אמן, הוא לומד להחזיק בדרפס, ובכך הם מלמדים אותו לא לענות אמן. מכאב ראות שלעתיים תחת ללמד את הילדים לענות אמן, הם לומדים מן הדמיונות שהם פה מעריכים ומוקירים, לזלזל בעניית אמן.

כדברים האלו ממש כותב אחד מרבותינו בעלי התוספות - רבי יצחק מקורביל ב'ספר מצוות קטן' (מצוה יב): "אמרו חכמים (ברכות נג ב): גדול העונה אמן יותר מן המברך ופותחים לו שערי גן עדן, שנאמר (ישעיה כו ב): פתחו שערים ויבא גוי צדיק שמר אמונים, אל תקרי 'אמונים' אלא 'אמונים' (שבת קיט ב). ומאותה שעה זוכים התינוקות לחיי העולם הבא (סנהדרין קי א). ואם כן אוי להם למדברים דברים בטלים או עושים שחוק וקלות ראש בבית הנכנסת בשעת תפלה, ומונעים בניהם מחיי עולם הבא".

פעמים רבות אנשים מבקשים להחמיא לי על פעילות 'בני אמונים' במוסדות החנוך. הילדים שלי מקפידים לברך ברכות השחר בחרותא מדי יום, הם אומרים. ואני בתגובה מבקש לדעת אם גם הם מקפידים על כך, זאת מתוך ידיעה שהנהיגה נפלאה זו לא תשרד לארץ ימים בהיעדר דגמה אישית.

גדולי הדורות כבר אמרו כי הפתוב "ושוננתם לבניך" עצמו מבטא את חשיבות החנוך מתוך דגמה אישית, וכך הם פרשו כתוב זה: הדרך הנכונה ל"ושוננתם לבניך" היא בכך שהאב עצמו יראה לבנו דגמה אישית עד כמה חשוב השנון, ויקים בעצמו: "ודברת בם בשבתך בביתך ובלכתך בדרך ובשכבך ובקומך".

נקפיד לברך מדי יום בצוותא חדא עם עוני אמן על ברכות השחר וכך נעביר את מורשת חשיבות עניית אמן לדור העתיד, ונזכה שתקום בנו הבקשה: "ונהיה אנחנו וצאצאינו וצאצאי צאצאינו כלנו יודעי שמך ולומדי תורתך לשמה".

בקריאת "ושוננתם לבניך ודברת בם!"

שבת שלום,

298 213 מחולקין

יסודות אמונים

יסודות תפלה ואמן בפרשה

"אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים" (ה א)

פסוק זה הוא המקור למצות האמונה המחייבת את האדם להאמין שיש לעולם בורא ומנהיג (רמב"ם ספר המצוות מ"ע א; ספר החנוך כה). בשונה מרב המצוות התלויות בזמן, מקום או גורמים שונים, מצוה זו היא תמידית, ובכל עת שמהרהר האדם במציאות ה' הרי הוא מקימה. ה'אור זרוע' (א קמ) כותב שלפיכך לא תקנו חכמים לברך לפני כדרכו שמברכים על יתר המצוות, לפי שלא תקנו להקדים ברכה אלא למצוה הבאה לפרקים. זאת לפי שברכת המצוה מבטאת את חובב המצוה בשעה שמזדמן לאדם לקימה, דבר השיך רק במצוות שהחייב עליהן מתחדש מזמן לזמן, ולא במצוות שיש לקיים בכל עת ולא מתחדש בהן דבר.

אף שכאמור לא נתקנה ברכה מיחדת למצוה זו, כל מצות עניית אמן אחר הברכות והתפלות לא נתקנה אלא מחמתה. כדברי רבנו בחיי (שמות יד א): "ומפני שהאמונה יסוד כל התורה כלה, תקנו לנו רבותינו זכרונם לברכה בתפלה ובברכות לענות אמן, שהוא נגזר מלשון 'אמונה' ומלשון 'הודאה', שמקבל עליו דברי המברך ומודה בהם". אף המגלה עמקות כתב (פר' האזינו): "עקר האמונה תלויה בעניית אמן".

ואכן, משמעותה של עניית אמן היא הצהרת אמונה מחלטת בבורא עולם. במסכת שבת (ק"ט ב) שואלת הגמרא "מאי 'אמן'?" ומשיבה שהמלה 'אמן' היא ראשי תיבות "א-ל מלך נאמן", ומפרש רש"י (שם ד"ה א-ל) שהעונה אמן מעיד על בוראו שהוא א-ל מלך נאמן. התוספות (שם ד"ה א"ר חנינא) מסיקים מדברי הגמרא הללו, שבעת עניית אמן יש לכוון שה' יתברך הוא "א-ל מלך נאמן".

אף השלחן ערוך, בבואו לבאר את המשמעות הפשוטה של המלה 'אמן', מדגיש בדבריו את הצהרת האמונה שיש בה, וכך כתב (או"ח כד ז): "ויענו אמן אחר כל ברכה, בין אותם שיצאו ידי תפלה, בין אותם שלא יצאו, ובכונה שיכוון בלבם: אמת היא הברכה שברך המברך ואני מאמין בזה".

האמונה התמימה שהפליאה את הרבי

זכיה שכזו, הרבי מסוכטשוב יהיה הסנדק לבנו של ר' פישל החיט!

השערות שונות ומשונות הלכו בין הבריות. היו שטענו שכבר מזמן חשדו בר' פישל כי צדיק נסתר הוא. כראיה הזכירו את התפללות הזכות שהוא נושא מדי יום בבית הכנסת; היו שהגדילו להזכר באי אילו מארעות מן העבר, דברים שיכלו להצביע על קשר קרוב בין משפחת הרבי למשפחתו של ר' פישל, והיו כאלו שטענו כי הברית היא רק עלה, וכי סבה סודית ונסתרת עומדת מאחורי הענותו של הרבי.

תהא הסבה אשר תהא, בבקרו של יום הברית הופיעה מרכבתו של הרבי בשערי העירה. תינוקות של בית רבן יצאו לקראתה לבושים בבגדי שבת כשדגלים בידיהם, ובית הכנסת שבו התקיים המעמד הקה מאדם.

שעה קלה בלבד שהה הרבי בעירה. הרך הנולד נכנס בבריתו של אברהם אבינו על ברפי הרבי. עם סיום הברית ברך הרבי בחם את הילד והוריו, וטרם פנה לצאת מן העירה הספיקו רבים מבניה לעבר לפניו ללחץ את ידו ולהתברך מפיו.

הבקור שהסתים במהירות, התמיה גם את מקרבו של הרבי והביאם לחרג מן המקבל ולהתעניין: מה גרם לרבי לטרח כל כך כדי להשתתף בברית לבנו של חיט פשוט?

התשובה ששמעו היתה מפתיעה לא פחות משאלתם: "כפרי פשוט זה", הסביר להם הרבי, "הפעים אותי באמונתו הפשוטה; במהלך השנים שהמתין, הוא בודאי זכה להתברך מפי גדולי ישראל ולהתנסות בסגלות רבות, אולם כאשר זכה סוף סוף לישועה הוא פנה אלי בתמימות ואמר: רבי, פעבר חמש עשרה שנים מחתנתי זכיתי, והקדוש ברוך הוא ברב רחמי וחסדיו חנני בבן זכר. כעת אני זוכה להכניסו בבריתו של אברהם אבינו, ומבקש אני מפבדו שיזאיל לכבדני ולשמש כסנדק בבריתו.

כאשר שמעתי את דבריו החלטתי על אתר להענות להזמנתו. אמונתו התמימה נגעה ללבי. זה זמן רב שלא זכיתי לשמע, אף לא מחסידים מבחרים ובני תורה, כי השם יתברך הוא שהושיעם. האחד תלה את ישועתו בברכה שקבל מרבי פלוני, האחר בסגלה שקבל מצדיק אלמוני; כעת בא פישל החיט והצהיר בצורה הפשוטה ביותר שהקדוש ברוך הוא הושיעו.

לכבודו של מקדש שם שמים שפזה מכרח הייתי לחרג ממנהגי ולהשתתף בשמחתו!"
גדיל תורה פרשת ויצא

שיראה בצרת נפשם ויפקדם בדבר ישועה ורחמים.

חמש עשרה שנים של צער מהול בתקוה עזה עברו עליהם, אלפי ימים של צפיה בלתי פוסקת, וכאשר הגיעה ישועת ה' לא היה קץ לאשרם. תינוק בריא ושלם נח בין זרועותיהם הרוועדות... לבם יצא מהתרגשות, דמעות של שמחה וגיל נגרו מעיניהם ופיהם לא פסק מלמלל דברי שירות ותשבחות למי שמפתח של חיה בידי, על שראה צרת נפשם והושיעם.

מיד לאחר הולדת בנו התפנה האב להכנות לברית המלה ולסעודת המצוה. לאחר המתנה פה ארכה בקשו ההורים המאשרים להביע את רגשות ההודאה לבוראם, בעריכת סעודת מצוה ברב פאר והדר.

שמחת הברית הלכה והתקרבה, הקרובים והידידים כבר הזמנו, ועתה לא נותר כי אם לדאג לסנדק. ההורים, שבקשו את הטוב ביותר, רצו בכל מאדם כי בנם יזכה לסנדק רם מעלה שישפיע עליו מהודו ביום הכנסו לבריתו של אברהם אבינו. ואכן, יום לפני הברית, שם האב הטרי את פניו לעיר סוכטשוב הסמוכה, שהתפרסמה בזכות הצדיק שכהן בה פאר, הלא הוא גאונה של יהדות פולין, הרבי מסוכטשוב בעל האבני גור.

ר' פישל בקש לכבד את האבני גור כסנדק בברית המילה. דידי ששמעו על כך גסו להניאו מהרעיון, שכן ידוע ומפרסם היה כי בשנים האחרונות ממעט הרבי לצאת מביתו לארועים, אף לא כאלו שערכו חסידיו הקרובים, ועל אחת כמה וכמה שלא יצא להשתתף בברית בביתו של יהודי פשוט ולא מפר...

בכל זאת החליט הפפרי לנסות ויצא לדרך בלב מלא תקוה. ואכן, מאמציו לא היו לשוא. הוא הגיע לביתו של האבני גור, ספר על הנס שארע לו והזמינו לשמש כסנדק לבנו. להפתעת כל הנוכחים נענה הרבי בחיוב. הוא התעניין במקום ובזמן ובקש ממשמשו להתכונן לנסיעה. שמח וטוב לב מהר ר' פישל לבשר לרעייתו על הסכמתו של הרבי.

השמועה על הסכמתו הנדירה של הרבי עשתה לה כנפים. בכל פנה עמדו אנשים והתגודדו בנסיון להבין את פשר ההסכמה הנדירה. השומעים התקשו להאמין...

התרגשות גדולה שררה בעירה. גדול הדור והדרו, הרבי מסוכטשוב בעל אבני גור, עמד להופיע בשעריה לבקור היסטורי כדאי לשמש כסנדק בברית מילה לבנו של ר' פישל החיט, כפרי פשוט וזל שזכה לחבק בן לאחר שנות צפיה לא מעטות.

בכל זאת החליט הפפרי לנסות ויצא לדרך בלב מלא תקוה. ואכן, מאמציו לא היו לשוא. הוא הגיע לביתו של האבני גור, ספר על הנס שארע לו והזמינו לשמש כסנדק לבנו. להפתעת כל הנוכחים נענה הרבי בחיוב. הוא התעניין במקום ובזמן ובקש ממשמשו להתכונן לנסיעה. שמח וטוב לב מהר ר' פישל לבשר לרעייתו על הסכמתו של הרבי.

העיר סוכטשוב בפולין. במרכז התמונה נהר בזורה החוצה את העיר.

במהלך השנים הרבות שבהן צפו ר' פישל ואשתו לרגע שיזכו להחזיק בידיהם את עוללם, הם גסו כל סגלה אפשרית. פארו מממונם הדל הרבה מעבר ליכלתם, סובבו בין צדיקי הדור לבקשת ברכה, הרבו במעשי חסד כעצתם, אולם עקר העקרים - הם לא הרפו מלהתפלל לישועה!

בני משפחתם הקרובה כבר נדו להם ביאוש. סבר פניהם של הרופאים מעולם לא בשר להם טובות, אולם ר' פישל וזוגתו לא התיאשו. הם הרבו להתפלל ולשפך דמעות פמים בבקשה מרבון העולמים

פחה של תפלת צבור הוא רק בעם ישראל

"כי מי גוי גדול אשר לו אלקים קרבים אליו כה' אלקינו בכל קראנו אליו" (ד ט)

במסכת ר"ה (יח א) מבארת הגמרא כי פסוק זה מדבר על תפלת הרבים, שגם לאחר שנחתם גזר דינם, ה' קרוב אליהם לשמע תפלתם בכל עת וקרובה תפלתם להתקבל. על יחיד המתפלל לקריעת גזר דינו, לעמת זאת, אומר הפתוב (ישעיה נה ו): "דרשו ה' בהמצאו קראהו בהיותו קרוב", שבכחו לקרע גזר דינו רק בעשרת ימי תשובה, שבהם ה' מצוי וקרוב אליו.

הגרי"י סלוביץ'יק מבריסק אומר כי לאור זאת מתבארת היטב הדגשת הפתוב על הקרבה המיוחדת שיש לישראל בענין קבלת תפלתם, על פני אמות העולם:

אף שהתפלה בכלל מועילה גם לאמות העולם, שהרי קבל הקדוש ברוך הוא את תפלת אנשי גינה (יונה ג י), ואף ישעיה אמר (נו ז): "כי ביתי בית תפלה יקרא לכל העמים", מפל מקום למעלת תפלת הצבור המתקבלת בכל עת לא זכו אלא ישראל, לפי שאצל הגוים לא קיים המשג של הצטרפות ל"צבור" (חדושי מרן ר"ז הלוי על התורה)

בספר רמון פרץ (עמ' כג) כתב על פי זה לפרש את הלשון "ועונה לעמו ישראל בעת שועם אליו", הנאמרת בברכת "גאל ישראל": הקדוש ברוך הוא עונה לעמו ישראל, ורק להם, "בעת שועם אליו", בתפלת רבים.

אימתי מתקבלת בקשת היחיד

"ובקשתם משם את ה' אלקיך ומצאת כי תדרשנו בכל לבבך ובכל נפשך" (ד כט)
מדוע פתח הפתוב בלשון רבים "ובקשתם" וסיים בלשון יחיד "ומצאת"?
באר רבי שלמה קלוניגר:

ישראל, אולם בחוץ לארץ אף תפלת הצבור אינה מתקבלת בכל עת ובכל זמן, ואין צריך עת רצון מיוחדת לשם כך. מדברי חכמים שם משמע שאין פונתם רק לבקשה המשתפת לצבור, אלא הפתקבלת כשהיא נאמרת בצבור, אלא אף יחיד המבקש בעת תפלת הצבור בקשה פרטית השייכת רק לו, מבטח לו שתתמלא בקשתו. כדי ללמדנו יסוד זה פתח הפתוב בלשון רבים וסיים בלשון יחיד: "ובקשתם" - בשעת תפלת הרבים, "ומצאת" - מתקבלת גם בקשתו הפרטית של היחיד.

בדרך אחרת באר רבי דובער יפה, רבה של אוטיאן ותלמידו של רבי חיים מוולוז'ין:

במסכת ראש השנה (יח א) מקשה רבי מאיר כיצד יתכן ששנים חלו ועלו למטה וחלים שנה ובכל זאת האחד נרפא וזולתו לא נרפא? ומשיב שהסבה לדבר היא משום שהאחד התפלל תפלה שלמה, כלומר בכונה, וזולתו לא התפלל תפלה שלמה!

לכך דיין הפתוב לפתח בלשון רבים ולסיים ביחיד: "ובקשתם" - אף פי שנים הם המבקשים, רק אחד מהם זוכה ל"ומצאת" - והוא מי שקיים בנפשו "כי תדרשנו בכל לבבך ובכל נפשך". (אמרי שפר; 'סוד אהל מועד' עמ' כט)

תפלת צבור בגלות

"ובקשתם משם את ה' אלקיך ומצאת כי תדרשנו בכל לבבך ובכל נפשך"; בצר לך ומצאת כל הדברים האלה באחרית הימים ושבת עד ה' אלקיך ושמעתי בקולו (ד כט-ל)
אחר שנתבשרו ישראל על הנחמה במציאת ה', מדוע ממשיך הפתוב ואומר "בצר לך... ושבת"?

באר רבי יחיאל העליר, בעל 'עמודי אור':

בספרו 'שערי אורה' (שער ב) כותב רבי יוסף ג'יקאטיליה כי דברי חכמים (תענית ח א) שתפלת הצבור מתקבלת אף כאשר היא נאמרת בלא פונה, לא נאמרו אלא בארץ

"ברוך שם" בקול רם

"שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד; ואהבת את ה'..." (ד טז ה)

בגמרא (פסחים נו א) מובא שכאשר התאספו בני יעקב אבינו סביב מפת אביהם טרם פטירתו, והצהירו על אמונתם בה' בקריאת הפסוק "שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד", הודה יעקב אבינו ואמר: "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד". לפיכך תקנו חכמים לומר שבח זה פחלק מקריאת שמע, ואולם הנהיגו לאמרו בלחש, לפי שלא אמרו משה רבנו.

אולם יש להבין: מה בכך שמשה לא אמרו, והלא אומרים אנו בתפלותינו שבחים רבים שלא אמרם משה?

באר המהרש"א (שם): הנדון בשבח זה אינו בעצם אמירתו, אלא במקום אמירתו, שכן אנו מפסיקים באמצע דבריו של משה - בין "שמע" ל"ואהבת", בשבח שאינו מדבריו. לפיכך תקנו לאמרו בלחש.

הוסיף ואמר בעל הנודע ביהודה, כי על פי זאת עולה שאין מניעה לומר בקול את שבח "ברוך שם" כשהוא נאמר בפני עצמו, ובכך יש ללמד זכות על אלו הנוהגים לומר בסיום תפלת יום כפור קטן בערב ראש חודש, "ברוך שם" בקול רם (צל"ח' שם).

נעשה ונשמע

"צריך אדם להזהר בתפלה ובברכות שיענה אחריהם אמן, שהיא מלה נגזרת מלשון אמונה. וכל מי שעמדו אבותיו על הר סיני וקבלו את התורה הנקראת אמונה, והוא מזרעו של אברהם אבינו שהוא ראש האמונה, דכתיב בו (בראשית טו ו): 'והאמין בה', חיב הוא לכוון לבו ומחשבתו בעניית אמן" (פד הקמחי' ערך אמונה).

יהודי יקר!

הצטרף גם אתה למזכרי הרבים המשפיעים לעניית אמן אחר המתפללים בבית הכנסת, פיאה ל"מי שעמדו אבותיו על הר סיני וקבלו את התורה הנקראת אמונה".

להצטרפות:

נא מלא את הטפס במכשיר נדרים פלוס, ואנו נצר עמך אי"ה קשר לשליחת חמרים.

בין ממלאי הטפסים תתקיים אי"ה הגרלה על זכות לניסיעה משפחתית לתפלה במקומות הקדושים, במיניבוס מפאר.

בעל ה'זיחי יוסף' מפאפא

ה'זיחי יוסף' י"ג באב תשמ"ד

רבי יוסף גרינולד נולד בשנת תרס"ג בעיר צעהלים, לאביו רבי יעקב יחזקיהו בעל ה'יגד יעקב' מפאפא. בילדותו זכה עוד להכיר את זקנו אבי אביו, בעל 'עראת הבשם'. בבחרותו נסע לסאטמר ללמד תורה בשיבת דודו בעל הקרן לדוד, ולאחר נשואיו אף נתמנה כדן בעיר סאטמר.

אחר הסתלקות אביו בשנת תש"א, הכתר רבי יוסף למלא מקום אביו ברבנות ובראשות הישיבה בפאפא. בימיו הגיע מספר התלמידים לשיא והישיבה מנתה מעל ארבע מאות תלמידים.

בשנת תש"ד נלקח על ידי הצוררים למחנה עבודה, וזוגתו הרבנית ועשרת ילדיו נהרגו על קדוש השם. לאחר המלחמה פעל רבות למען הקמת עולם התורה, ואף הקים את ביתו מחדש. בשנת תשי"א

הגיע לניו יורק ובנה מחדש את ממלכת פאפא.

שלושים ושלוש שנה זרח אורו על יהדות אמריקה. הוא הנהיג את עדתו ברמה, רבים השכימו לפתחו ודבריו נשמעו בחרדת קדש. חבר את סדרת ספרי 'זיחי יוסף' על התורה ומועדים, וכן 'שירת יוסף' ששה כרכים.

בליל שבת קדש פרשת ואתחנן, י"ג באב תשמ"ד, הסתלק לבית עולמו ונטמן בבית החיים של קרית פאפא בוילימסבורג.

שוטה המאבד מה שנותנים לו

"באמת היא נפלאות בעיני", כותב הרבי מפאפא בעל ה'זיחי יוסף', כיצד יתכן שאנשים יזלזלו בעגית אמן, חרף מאמרי חז"ל המפליגים ביקר ערפה של מצוה זו. על המזלזל בעגית אמן נתן להמליץ את מאמר חכמינו (חגיגה ד א): "איזהו שוטה? זה המאבד כל מה שנותנים לו!"

האמת נתנת להאמר כי יש אנשים שנגררים אחר ההמון המזלזל במצוה זו, ובפרט שלא פעם רואים נכבדי עם הנוהגים כן. אלא שעל כך יש לקרוא את דברי חכמים (יומא פד ב): 'בפסוק נפש אין הולכים אחר הרב, בהנהגה קלוקלת, דגמת זלזול בעגית אמן, שיש בה סכנה לנפש, אין ללכת אחר הרב, אלא על האדם להתבצר בעמדתו ולהקפיד לענות אמן כהלכה (זיחי יוסף מועדים א, שבת שובה עמ' קצח).

להביא את הטף רק אם יקבל שכר על כך

על הכתוב (דברים לא יב): "הקהל את העם האנשים והנשים והטף", שואלת הגמרא (חגיגה ג א): בשלמא את האנשים והנשים הקהילו ללמד ולשמע, אבל "טף למה באו?" ומתרצת: "לתן שכר למביאייהם". וכתבו התוספות (שם ד"ה פ"ד): "ועל זה סמכו להביא קטנים בבית הכנסת".

וכתב על כך רבי מנחם די לונזאנו:

אל לו לאדם להביא את ילדיו הקטנים לבית הכנסת, אלא אם כן יודעים הם להזהר בקדשת בית הכנסת ואינם מפריעים למתפללים. ואולם מי שילדיו מזלזלים בכבוד בית הכנסת ומשתובבים בו, תחת שיקרא בו: "לתן שכר למביאייהם", יש לקרוא עליו: "לתן ענש למביאייהם" חס ושלום. דומה הדבר למי שנוקב עליו פגישתו בהיכל המלך והביא עמו את עבדו השוטה. והנה, עבד זה בזה במעמד הנשגב את המלך לעיני כל. הלא בודאי לא יעניש המלך את העבד שאינו אחראי למעשיו, כי אם את האדון שהביאו. כך מי שמביא את בנו הקטן המזלזל בכבוד בית הכנסת, יענש המביא ולא הקטן שאינו בר דעת (שתי ידות' [נוציה שע"ח] דף ק"ז)

בעל ה'זיחי יוסף' מוסיף ואומר כי דברים אלו אף נרמזו בדברי הגמרא:

תמהה הגמרא: "טף למה הו באין" - לשם מה הצרך הכתוב להשמיענו שיש להביא אף את הטף, הלא אם האנשים והנשים

הצטוו לבוא, בודאי לא ישאירו את הטף לבדם בביתם?

והשיבה: "כדי לתן שכר למביאייהם" - בא הכתוב ללמדנו כי אין להביא את הטף, אלא באופן שמביאייהם יקבלו על כך שכר, דהיינו כדי לחנכם לענות אמן ושאר דברים שבקדשה. אך אם חלילה נוכחותם מפריעה למתפללים יענישו מביאייהם בסבתם, ומוטב אפוא שישארו בביתם (זיחי יוסף' שם עמ' קפב).

גם "ונאמר אמן" היא בקשה

בברכת החדש הנאמרת בשבת שלפני ראש חודש (ראה מג"א ת"ז א), נוהגים שהקהל עונה אמן אחר כל אחת מבקשות תפלת: "יחדשהו הקדוש ברוך הוא עלינו ועל כל עמו בית ישראל לטובה ולברכה, לששון ולשמחה". לאור זאת יש להבין מדוע שבים ואומרים בסיומה של תפלה זו "ונאמר אמן", הלא כבר ענינו אמן אחר כל בקשה ובקשה בפני עצמה?

בעל ה'זיחי יוסף' כותב כי שמע בדרך צחות לבאר, כי המלים "ונאמר אמן" נאמרות אף הן בדרך תפלה ובקשה, שנוזקה להקפיד לענות אמן כהלכה אחר כל ברכה וברכה (שם עמ' ר).

במקום להוסיף - גורע

ברצותו להסביר את סכלותו של הבא לבית הכנסת ואינו נותן לבו לענות אמן כראוי משתמש בעל ה'זיחי יוסף' במשל נפלא מספר 'תולדות יעקב יוסף' (פרשת ויחי):

על דלתו בעל בית המרוח בעירה, דפק שכנו ובקש להפקיד אצלו מאה דינרי זהב. לאחר תקופה דפק השכן שוב על דלתו של בעל בית המרוח ובקש להפקיד עוד עשרה דינרים. בעל בית המרוח, אשר ידע כי שכנו שוטה מפלג, נטל את הפעולות ותחת לזקפם לזכותו, הודיעו כי עתה בעקבות הפקדון הנוסף עליו להפחית לו עשרה דינרים מפקדונו. השכן הודה לו בניע ראש ושב לביתו שמח וטוב לב. וכך, ככל שהוסיף השוטה להפקיד אצלו שכנו, הלך הסכום ופחת, עד שלא נשאר ממנו מאומה...

זהו דיוק גורלו של הבא לבית הכנסת להתפלל ותחת להקשיב לברכות ולענות אחריהן אמן, הוא מתעסק בעניינים אחרים ומאבד אמן אחר אמן. אדם כזה לא די שטרחתו לבוא לבית הכנסת להתפלל אינה מוסיפה לו זכיות, היא עוד גורעת ממנו מהזכיות שצבר לעצמו (שם עמ' ריא).

איש לרעהו

מכון אהבת אמת - המרכז להעמקת ערכי אהבת הזולת

ע"ש ר' צבי יהודה דומוביץ ז"ל - רח' אבן עזרא 2 ירושלים 9242402
 טל: 02-5671812 פקס: 077-7671812 דוא"ל: paypal: ahavemet@012.net.il

לקט אמרות חז"ל
 דעיונות, עובדות
 והנהגות מגדולי
 ישראל,
 על מדות טובות
 שמביאות לאהבת
 הזולת הנלמדות
 מפרשת השבוע

ליקוט ועריכה: יצחק בן אהרן
 כל הזכויות שמורות למכון אהבת אמת
 אסור להעתיק, לנצל ולהדפיס בלי רשות בכתב

לזכות
 רבי
 אברהם
 בן ר' יהואל
 שיחי
 ולכל
 משפחתו
 הצלחה רבה
 ורוב פהת
 מכל יוצאי
 הלציו

שבת קודש יג מנחם-אב תשפד: הדלקת נרות: ירושלים: 6:46 תל-אביב: 7:01 חיפה: 6:53 מוצאי שבת: ירושלים: 7:59 תל-אביב: 8:01 חיפה: 6:53 ר"ת: 8:44

פרשת ואתחנן

כיבוד אב ואם

מצוה חמורה זו של כיבוד אב ואם, נלמדת מהפסוק: "כבד את אביך ואת אמך כאשר ציוך ה' אלוך ללמען יאריכון ימיך ולמען יטב לך" (פרק ה-טז)!
 ואמרו חז"ל: כיבוד אב ואם הוא אחד מן הדברים שאדם אוכל פירותיהן בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא, דכתיב ביה למען יאריכון ימיך ולמען יטב לך (קידושין מ.).

כתב רבינו בחיי זצ"ל (בספרו כד הקמח): גדול כח מצות כיבוד אב ואם והיא מצוה בחונה כזהב, והבריות רואים לעין כי יש בשכרה פירות בעולם הזה, או בשלוח והצלחה שיוסיף לו הש"ת בכל מעשיו, או באריכות ימים. והוא השכר הקבוע במצוה הזאת.

בספר חשוקי חמד הביא הגר"י זילברשטיין שליט"א שאלה מצויה: אבא ציוה על בנו שיתן שתיה קודם לאמו ואילו האמא מבקשת מהבן שישקה תחילה את האבא כיצד ינהג הבן? והביא את תשובת הגאון רבי חיים קניבסקי זצ"ל שעל הבן לשמוע לקול אביו ולהשקות תחילה את אמו, שכן רצונו של אדם זהו כבודו. **מקור** לכך ניתן להביא מדברי הירושלמי (פאה פ"א ה"א) על רבי ישמעאל שלא נתן לאמו לשתות את המים שרחץ בהם רגליו, ואמרו חכמים לרבי ישמעאל: רצונה זהו כבודה. וכן מבואר בספר חסידים (סימן קנב) שגם לענין כיבוד אב ואם אומרים כן.

שאלה אחרת שאל אדם את רבי חיים: כשיש אפשרות לכבד בדבר-מה את אביו או את הכהן, את מי מהם עליו להעדיף? והשיב: "אביו קודם!" חזר השואל והקשה: והלא הוא ואביו חייבים בכבוד הכהן מצד מצות "וקידשתו"? **והשיב** רבי חיים: "כיבוד אב הוא כפיקוח נפש שנאמר כבד את אביך... למען יאריכון ימיך" ואין מקרא יוצא מידי פשוטו. ושוב נשאל: הרי גם למצות "וקידשתו" יש שכר של אריכות ימים (כמובא במ"ב סימן קסח). והשיב: על כיבוד אב נאמר אריכות ימים במפורש בתורה, לכן היא קודם.

כ"ק האדמו"ר מסערט ויזניץ (בעל המקור ברוך), הסביר פעם בדרשתו (בש"ק נשא תש"ט) בדרך צחות: "צאו וראו מהו ההבדל בין החינוך של פעם לחינוך של היום. פעם היו מכנים מוסד לקשישים בשם "מושב זקנים" ואילו היום מכנים אותו "בית אבות".

הטעם לכך: פעם החינוך הראוי והטוב שלט בבית היהודי והבנים היו מוכנים לקחת את ההורים לעת זקנותם להתגורר אצלם בבית, ורק זקנים ערירים וגלמודים, שלא היו להם צאצאים, בילו את שארית ימיהם ב"מושב זקנים". משא"כ היום, מחמת החינוך הקלוקל, ילדים אינם מוכנים שהוריהם יתגוררו אצלם לכן מכנים את מוסד הזקנים בשם "בית אבות" - אבות מכלל שיש תולדות. מתגוררים שם אבות שיש להם עדיין בנים שאינם מוכנים לקחת אותם אצלם, והם לא יכולים להשאר לבד בביתם על כן נאלצים לעת זקנותם לעבור למעון של זקנים.

"לא למנוע מצות כיבוד אב"...

מסופר על בעל ה"כתב סופר" שהיה בא בכל יום, לעת ערב, לפני אביו ה"חתם סופר" ועוזר לו ללבוש את מעילו העליון בצאתו לבית המדרש. כדי לקיים מצות כיבוד אב.

אמר על כך החתם סופר: "הרי אסרו חכמים להשתמש אף בשונה הלכות (מגילה כח), ומכל שכן בתלמיד חכם גדול כמוהו. אלא שאין רצוני למנוע ממנו מצות כיבוד אב!"

חוט המשולש החדש - הגדת החת"ס

למען כבוד אביו...

הגאון רבי יהודה צדקה זצ"ל היה נזהר ביותר במצות כיבוד אב ואם, לכבדם ולגרום להם נחת מרובה. הוא אף שינה ממנהגו הטוב שהיה דבוק בו ברוב השנים להתפלל עם הנץ החמה, ועשה זאת לכבוד אביו.

שכן ביקש ממנו אביו שישתדל בקיום המנין בבית הכנסת אשר יסד בשכונת בית ישראל, על כן קבע שם את מקום תפלתו, ושם התפלל בשבתות, למרות שלא התפללו שם כמנהג ותיקין עם הנץ החמה.

נר יהודה

"צריך לכבד מאוד"!

תלמיד חדש בישיבת מיר באירופה גדל בבית שאינו חרדי שאל את המשגיח - הגה"צ רבי יחזקאל לוינסטיין זצ"ל לפני נסיעתו הביתה לראשונה לחופשה, כיצד ינהג עם בני משפחתו? והשיב: "צריך לכבד מאוד!"

כך גם סיפר הגה"צ רבי זן סגל שליט"א, שקודם בין הזמנים נשאל רבי יחזקאל, במה יתחזקו הבחורים בבין הזמנים? והשיב: "תשתדלו לאכול טוב בכדי שהאמא תנהג..."

מתוך הספר החדש "עבדא דקוב"ה"

עלוך "איש לרעהו" פרשת ואתחנן הוקדש לעילוי נשמת האשה החשובה והעדקנית מרת חיה פריימן ע"ה בת הרה"ח ר' יהושע מרדכי זצ"ל שיום היאהרצייט חל ביום יד' מנחם אב ת.נ.צ.ב.ה.

הוזהרנו שלא לפגוע בכבודם של תלמידי חכמים!

נלמד מהפסוק: "את ה' אלוקיך תירא" (פרק ו-יג)
ואמרו חז"ל: שמעון העמסוני, ואמרי לה נחמיה העמסוני, היה דורש כל אתין שבתורה, כיוון שהגיע ל"את ה' אלוקיך תירא" פירש... עד שבא רבי עקיבא ולימד: "את ה' אלוקיך תירא" - לרבות תלמידי חכמים (פסחים כב: ב"ק מא. קידושין נז.). וכתב בעל הטורים: "תירא" בגימטריה "תלמידי חכמים". ואמרו חז"ל (סנהדרין צט:): מיהו אפיקורס? זה המבזה תלמיד חכם. והמבזה תלמיד חכם הרינו מבזה דבר ה' ואין לו חלק לעולם הבא. וכן אמרו חז"ל (שבת קט:). לא חרבה ירושלים אלא בשביל שביזו בה תלמידי חכמים.

ידועה אמרת חז"ל (וימא כג:): "כל תלמיד חכם שאינו נוקם ונוטר כנחש אינו תלמיד חכם". ביאורם של דברים, עפ"י המאירי, שמכיוון שמדתו של תלמיד חכם לייקר את תורתו, על כן צריך לחוש איבה למי שביזה ופגע בכבוד תורתו.

אך עדיין צריך להבין: הרי תלמיד חכם אמיתי ניהן במדת הענוה כפי שמוגדרת ב**חובת הלבבות** שהיא מדת "ההשתוות" שאז השבח שמשבחים אותו או הגנות שמגנים אותו שוים הם בעיניו, לא מרגיש כל פחיתות בבזיונו, ואינו נפגע וממילא אין לו על מה לנקום ולנטור. ואף שאמרו בגמרא שכ"ז עד שיפייסוהו, עדין תמוה: איך עניו אמיתי יקפיד על בזיונו כל עוד לא ביקשו מחילתו?!

זאת ועוד: הרי מובא בגמרא (מגילה כח.) על מר זוטרא שנהג כל יום לפני השינה למחול לכל מי שביזהו וציערו [כך גם הנוסח לפני ק"ש שעל המיטה] והרי אמרו כל ת"ח שאינו נוקם ונוטר וכו' ואיך מוחל על כבוד התורה?

שמא נוכל ליישב לפי מה שכתב הרמב"ם (פ"ז מהל' ת"ת הל' יג): "וכן היה דרך חסידים הראשונים, שומעין חרפתן... ולא עוד אלא שמוחלין למחרת וסולחין לו... במה דברים אמורים כשביזהו או חרפוהו בסתר. אבל ת"ח שביזהו בפרהסיא, אסור לו למחול על כבודו. ואם מחל נענש מפני שזה בזיון תורה. אלא נוקם ונוטר הדבר כנחש עד שמבקש ממנו מחילה וייסלח לו".

מעתה ניתן ללמוד מלשון הרמב"ם שאדם שמתמזגים בו גדלות תורנית בד בבד עם ענוה אמיתית, עושה הפרדה מוחלטת בין כבודו האישי, שבטל ומבוטל אצלו, לבין כבוד התורה שלמד. וההבדל ביניהם בא לידי ביטוי שאם ביזהו בסתר אין זה בזיון שהרי הוא לעצמו "אינו כלום". ואם בפרהסיא, הרי בעיני אחרים נחשב ת"ח וממילא לשיטתם פגעו בכבוד התורה. ונקמתו לא על כבודו האישי אלא על כבוד התורה שנתחלל בעיני אחרים. וזו ההבנה בדברי חז"ל.

לפי זה מדויק לשון חז"ל נוקם ונוטר כ"נחש". מדוע דוקא כ"נחש? ומבאר הגאון רבי יהונתן אייבשיץ זצ"ל (בספרו יערות דבש-דרוש טו) שכמו הנחש שאין לו כל הנאה מנשיכתו, כך תלמיד חכם רשאי לנקום רק בשביל כבוד התורה בלבד ללא כל עירוב של כבוד והנאה אישית. וזה כמובן שייך רק בת"ח עם ענוה שמסוגל להפריד ביניהם כאמור.

וראיה ליסוד דברינו ניתן להביא מהנהגתו של הלל הזקן, במעשה הידוע שסיפרו חז"ל (שבת לא.) על אותו אדם שניסה בכמה אופנים להקניט ולהכעיס את הלל בערב שבת, ואף שהלה זילזל ופגע בכבודו, השיב לו הלל בנחת ובנועם. ועל כך הקשה השפת אמת (וימא כג:): מדוע הבלגי, הרי היה צריך לנקום ולנטור על כבוד התורה?!

אכן לפי המבואר ברמב"ם, לא קשה, שהרי היה כאן ביזוי בסתר, והלל שהיה מופלג בענוה ולא החשיב מעלתו יותר מאחרים, לא ראה בזה באופן אישי כל פחיתות כבוד.

הזהרו בגחלתן...

סיפר בעל החזון איש לבן אחותו (הגר"ש גריינמן זצ"ל): בתקופה הראשונה לשהותו בארץ ישראל, הגיע לביתו אחד הקנאים כדי לשמוע מה דעתו אודות השפה העברית. השיב לו החזון איש שדבר כגון זה צריך הכרעת חכמים. כאשר שמע זאת ה"קנאי", העיז פניו כנגד גדול הדור, הכה באגרופו בחוזקה על השולחן וצעק: "אנו נלחם כנגד זה!"

אמר לו החזון"א: "וודאי שצריך להלחם נגד מי שעושה מדעתו דבר שצריך הכרעת חכמים לפני שחכמים הכריעו. אך אם עושה כן לאחר שחכמים הכריעו, הנלחם בו נלחם נגד התורה!"

כשסיים החזון איש לספר זאת לבן אחותו, הוסיף ואמר כי אותו יהודי "קנאי" לא הוציא שנתו...! רח"ל.

מתוך מאמר

צער וחרדה על שום מה?...

לפני שנים רבות חפצו הגבאים לשפץ את קומתו התחתונה של בית המדרש זכרון משה בירושלים. התעוררו מספר התלבטויות הלכתיות והזקקו להכרעה. שלח הגבאי לשאול את פי הגרי"ש אלישיב זצ"ל, היאך עליהם לנהוג. הכריע הגרי"ש מיד ופסק להם פסקו.

והנה למחרת, הבחינו שומעי השיעור שמסר הרב אלישיב, כי רבם מצוי בדאגה וחרדה רבה. הם ניסו לברר אצלו מה קרה. והגיב, כי הוא בצער גדול על כך שהשיב אמש לשואליו בענין בית הכנסת זכרון משה וזכר כי בבית המדרש העליון בזכרון משה ישנו המרא דאתרא הגאון רבי ישראל יעקב פנשר זצ"ל, וכיצד זה שבאו לשאול אותו ולא את המרא דאתרא שידיו רב לו בפסק הלכה. ושמא בתשובה שהשיב להם פגע בכבודו.

ולא נתקררה דעתו של הרב אלישיב עד ששלח את אחיינו לבקש בשמו סליחה ומחילה מרבי ישראל יעקב ולמסור לו הצהרתו ולפרסם ברבים כי הוא אינו מתערב ולא עונה דבר לשואליו בעניני המקום, כי הכל מצווין לשאול את המרא דאתרא.

הלמות עמלים

זעזוע מחילול כבוד ת"ח...

פעם, לפני שנים רבות, חיפשו פועל נקיין עבור בית הכנסת הגר"א בשכונת שערי חסד. הציע את עצמו הגה"צ רבי זונדל קרויזר זצ"ל (מח"ס אור החמה) לתפקיד הזה בעד הסכום שהציעו לו.

כאשר באו אל הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל וסיפרו לו בתמימות, כי ברוך ה' מצאו פועל נקיין, והוא רבי זונדל קרויזר, נזדעזע כולו וגער בהם קשות על בזיון כבוד התורה. גם כאשר ניסו להצטדק בפניו ולומר שהם רק פירסמו שדרוש פועל נקיין והוא זה שהציע את עצמו, לא נרגע רבי שלמה זלמן, והמשיך להוכיחם קשות על כך. ובמשך ימים תמימים היה רבי שלמה זלמן חסר מנוחה מעוצמת הזעזוע על חילול כבוד תלמיד חכם.

קרני אור

"הוי זהיר בגחלתן שלא תכוה..."

בקהילתו של הגה"צ רבי אריה לייב הלברשטאם זצ"ל (נכד הדברי חיים מצאנז) היה אדם עז פנים שאירגן קבוצה שינהגו באופן עצמאי וימרו את פי הרב. הלך רבי אריה לייב והוכיח את מנהיג הקבוצה על מעשיו אך הלה החציף פניו ואטם אוזנו משמוע.

לאחר ימים חלה האיש במחלה מסוכנת. נהוג היה בפולין שכאשר אירעה מחלה מסוכנת במשפחה היו נכנסות בנות המשפחה לבית הכנסת ופורצות בבכי מול ארון הקודש פתוח... וכך אירע גם עתה, ביום שמחת תורה קודם ההקפות נכנסו אשתו ובנותיו של מנהיג הקבוצה ופנו בבכיות אל רבי אריה לייב שימחל לאביהם כי ידעו שבגללו נענשו...

אמר להם רבי אריה לייב: מקובלני מזקני הדברי חיים שכאשר רוצים להחלץ ממצב קשה, צריך אדם לקבל על עצמו לעשות משהו קשה מעל טבעו שבשבילו הוא בגדר מסירות נפש, ורק זה יכול להועיל שגם משמים יעשה לו נס. ועל כן תקבלו עליכם לתת חמש מאות דולר ליתומה (סכום עצום בימים ההם) ובכך תושעו.

אך בנות המשפחה ניסו להתווכח ולהתמקח על גודל הסכום בטענה שהוא גדול מידי, עד שפנה אליהם רבי אריה לייב ואמר: "די! איחרתם את המועד!"

פניני חיים

להתפלל ולבקש רחמים על הזקוקים לישועה!

נלמד מהפסוק: "ואתחנן אל ה'... לאמר" (פרק ג-כג)
 ואמרו חז"ל (במד"ד) מהו לאמר? אמר רבי עזריה לאמר לדורות שיהיו מתפללין בשעת הצרה שהרי משה אעפ"י שנאמר לו, לא תעבור את הירדן הזה התחיל מתחנן. ובמד"ד תנחומא מובא: לימד משה את באי עולם שלא יאמר אדם הואיל וחולי שלי מסוכן ועשה דייתיקי וחילק כל אשר לו, לא יאמר הואיל שעשה דייתיקי לא יתפלל עוד, אלא יתפלל, שאין הקב"ה פוסל תפלת כל בריה וכו'.

היה החפץ חיים אומר (בספרו ליקוטי אמרים): כל הצרות הרבות הבאות עלינו שאיננו ניצלים מהם, המה מפני שאין אנו צועקים ומרבים בתפלה עליהם. כי אילו התפללנו ושפכנו שיח לפני הקב"ה בוודאי לא ישובו תפלותינו ומבוקשינו ריקים.

ומוסיף הח"ח: "ואל יסתפק האדם במה שמתפלל השמונה עשרה ג' פעמים ביום, אלא כמה פעמים ביום צריך לשפוך תפילות ובקשות בינו לבין עצמו, כשהוא בביתו מעומקא דליבא, והתפלה תצא אז בכוחה עמוקה ובלב נשבר ורוח נמוכה. תפלה כזו בוודאי לא תשוב ריקים".

כדי לחוש יותר את דבריו של החפץ חיים, יש בנותן ענין להביא כאן את המשל שנשא **המגיד מוורשא:** מעשה בקבלן אחד, שעסק במלאכתו עם בנו. ידוע הוא שישנם קבלנים המבקשים למעט בהוצאות ולהרבות ברווחים. על כן בונים מהחומרים הזולים ביותר. אם כתוצאה מכך, ימט הבית לנפול, הקירות יסדקו, והצינורות ילחלו אין זה עסקם. הקבלן בנה את הבית, נטל שכרו והותיר את "כאב הראש" לקונה.

והנה בשעה טובה, בא בנו של הקבלן בברית השידוכין, והקבלן לקח על עצמו לבנות את בית בנו. שלח הקבלן את הבן לרכוש את חומרי הבנין. והבן, כהרגלו, קנה את החומרים הזולים ביותר והגרועים ביותר.

אמר לו אביו: הוי כסיל ופתי, מה אתה עושה? הלא זה ביתך, ואתה תצטרך לגור בו. עכשיו אין ענינך בבית שמסתיים עם גמר הבניה. אתה תצטרך לשאת בכל תוצאותיה של הבניה, על כן ראה שתהיה משובחת ככל האפשר!

והנמשל: גם אם היתה התפלה "רק" מצוה מן המצוות, היה עלינו לעשותה בכל ההידור הנאות. אבל כאשר התפלה היא גם המפתח שפותח בעבורינו את שערי השפע ובו תלויים חיינו, בריאותינו ופרנסתינו, אושרינו ועושרינו, מי לא יעשנה מן החומרים המשובחים ביותר - ברגש ובכוחה, בכל הלב ומעמקי הנפש?

כוחה העצום של התפלה באה לידי ביטוי באמרת חז"ל הידועה: אפילו חרב חדה מונחת על צווארו של אדם אל ימנע עצמו מן הרחמים (ברכות י). מוסיפים חז"ל ואומרים (שם י): אפילו בעל החלומות אומר לו לאדם למחר הוא מת אל ימנע עצמו מן הרחמים.

והקשו האחרונים: לאחר שהוביאה הגמרא אימרה זו ש"אפילו חרב חדה" לא יתייאש מלבקש רחמים, מה הוצרכו להוסיף את האמרה השניה ש"אפילו בעל החלומות" וכו' הלא זו פחות סכנה מוחשית מחרב חדה, ומה הרבותא בה?!

ותירץ העין יעקב, כי חז"ל באים ללמדנו בזה חידוש גדול יותר, שגם כאשר שניהם יחדיו אצלו, גם חרב חדה על צווארו וגם בעל החלומות וכו' אעפ"כ לא ימנע עצמו מהרחמים לפי שיש בכח התפלה לשנות את המצב מקצה לקצה.

ויתכן עוד לומר, שהחידוש באמרה השניה הוא, כי גם כשחרב חדה מונחת, המצב ברגע זה אינו מכריח שכך יהיה גם ברגע הבא, כי ישועת ה' כהרף עין ויכול להוושע בפתע פתאום. אבל כשבחלום נאמר לו, לכאורה מנבא הוא מציאות קיימת, ובזה החידוש שגם מציאות זו שמנבא, עדיין אינה מוכרחת כאמת מוחלטת.

נשלים באמרתו של המשגיח - הגה"צ רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל: "יתכן שלזכות בעולם הבא אפשר באופנים אחרים. אבל בעולם הזה אי אפשר לזכות לשום דבר אלא על ידי תפלה! וכדמצינו אצל משה רבינו שאפילו להעביר את מכת הצפרדעים מפרעה לכבוד שמים הוצרך לפעול רק ע"י תפלה.

תפלה ודמעות על הכלל והפרט...

העיד הגאון רבי ראובן אלבז שליט"א: כשהיה הגאון רבי בן ציון אבא שאול זצ"ל שומע על אדם שאינו חש בטוב, היה מתפלל עליו בדמעות. אותו אדם עצמו לא בכה כפי שרבי בן ציון בכה עליו!

צערו של רבי בן ציון לשמע סבל הזולת היה רב כל כך, והוכפל במספר הבאים לפניו. הוא שאל בשברון לב: "איני יודע במה חטאתי, שנגזר עלי להתייסר כל כך בשמיעת כל הצרות!"

פעם ביקרה אותו אחותו בביתו ונרעשה לראותו יושב ובוכה. "מה קרה" - שאלה בחרדה. והוא ענה בבכיה: "אנשים סובלים כל כך הרבה"...

עם זאת, צרת הכלל היתה בראש מעייניו, פעם נסעו אחייני רבי בן ציון לקברות הצדיקים בגליל וביקשו ממנו ברכת הדרך.

ביקש מהם: "תתפללו על כלל ישראל!" והשיבו: "ודאי! נתפלל גם על כלל ישראל!"

אמר להם: "לא כך! בתחילה תתפללו על כלל ישראל ורק אח"כ תתפללו עליכם ועל המשפחה! כמו בברכת המזון, קודם כל "רחם ה' אלוקינו עלינו... על ישראל עמך..." ואח"כ: "רוענו זוננו פרנסנו"....

יגילו במלכם

"אין תפלה שאיני מזכירו"...

לאחד מתלמידיו של הגה"צ רבי יוסף צבי הלוי דינר זצ"ל (ראב"ד לונדון) נולד ילד חולה ל"ע, ותקופה קצרה לאחר מכן עלה התלמיד להתגורר בארץ הוקדש.

והנה לאחר עשרים שנה, הגיע הלה להתייעץ עם הרב דינר בענין מסויים, ובסיום ביקש התלמיד להתפלל על בנו. נענה ואמר בפשטות: מיום לידת בנך (מעל עשרים שנה) אין תפלת שמונה עשרה אחת שאיני מזכירו"....

הלמות עמלים

"תתפללו להקב"ה והוא יתן..."

אצל המשגיח - הגה"צ רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל ראו תמיד שמציאות התפלה אינה רק מצוה, אלא מציאות חיים שמתפללים והקב"ה נותן. ולכן תמיד היה אומר למבקש ממנו להתפלל: הרי הקב"ה נתן לנו את כח התפלה ואם תתפלל מעומקא דליבא, תענה.

היתה אשה שלא היו לה ילדים כמה שנים. והיתה מגיעה למשגיח שיתפלל עליה. פעם אמר לה: הקב"ה מצפה לתפילותייך. ואכן התאמצה האשה מאד בתפלה ונולדו לה כמה ילדים. כך גם סיפר הגאון רבי עקיבא קיסטר זצ"ל שמספר שנים אחרי נישואיו עדיין לא נפקדו. הוא ביקש מהמשגיח שיתפלל עליהם. אמר לו: הקב"ה מעכב ממך את הטובה שבביל שתתפלל, תמשיכו להתאמץ בתפלה ותפקדו.

ליד ביתו הראשון של המשגיח בב"ב, התגורר רבי אליעזר הכהן גרשקוביץ. בתו התיידדה עם נכדותיו של המשגיח ומדי פעם כשהתעוררו אצלה בעיות מעיקות היתה מבקשת מבתו של המשגיח, הרבנית גינזבורג, שתבקש מאביה שיתפלל על דבר זה וזה.

באחת הפעמים, ביקש המשגיח מבתו שתקרא לה. כשנכנסה שאל אותה המשגיח: למה את לא מתפללת בעצמך? והשיבה: איזו השוואה יש בין תפילתי לתפלה שהאדם שנועל את הנעל יודע זה לא נכון! כשהנעל לוחצת, רק האדם שנועל את הנעל יודע לתאר ולהצביע היכן בדיוק לוחץ לו, אם תתפללי ותגידי להקב"ה מה שמפריע לך הוא ישמע לתפילותיך.

פעם התלונן אדם בפני המשגיח שפרנסתו מצומצמת. אמר לו: יש הרי מישהו שאפשר לפנות אליו בנידון זה. שאלו היהודי בהתענינות מי הוא זה שאפשר לפנות אליו בענין, בסוברו שכוונתו לאחד העסקנים שמטפל בדברים כאלו. השיב לו: כוונתי להקב"ה תתפללו בכל לבכם והוא יתן...

מתוך הספר החדש "עבדא דקוב"ה"

ומי כעמך ישראל

בין איש לרעהו – סיפורים בני זמננו

מחול-לך?

הצלחת לא נשברה. אמנם, במהלך השבוע הזה בו עבדתי על מידותי למחות מן הלב כל זכר של קפידיא - גם הבן וגם הבת התארוסו!!!

העבודה המשיכה: עוד מורה, עוד מחילה, עוד כתם שחור שנמחה ונמחק מן הלב. במסגרת הטלפונים לא שכחה גם בנות מן השוליים שנפגעו, ואף אספה כסף כדי לקנות מתנת פיוס למורה שפוטרה בשעתו.

התהליך הלך והתקדם, ובמקביל - בנות מן הכיתה החלו להתארוס.

הסיפור הסתיים סמוך ליום-כיפור, כאשר בקשת המחילה האחרונה הגיעה למקומה הטוב והשאירה לבבות נקיים.

ועוד באותו שבוע - זכתה לסגור שידוך!

* * *

מכיון שהורגלנו לסיפורים בנוסח בקשת מחילה ממורות וכדו', אנו רואים חובה להביא גם סיפור הפוך של בקשת מחילה מתלמיד, נושא - שמטבע הדברים - פחות שמים לב אליו.

יום אחד נכנס החתם סופר זצ"ל למסור את שיעורו היומי, והבחין באווירה קלילה כלשהי. ביקש מאחד התלמידים לספר לו על מה ולמה? והתלמיד נאלץ לחשוף שלפני שהרב נכנס, אחד התלמידים הצעירים חיקה אותו ואת תנועותיו בדיוק נמרץ כיצד הוא מוסר שיעור...

מסתבר שהיה זה הבחור ישראל יצחק אהרן לנדסברג (לימים אב"ד גרוסוורדין). ומדוע עשה זאת? משום שהיה מחוסר אמצעים לחלוטין והוא הציע לחבריו - תמורת תשלום - לכתוב בדיוק נמרץ את שיעורי הרב, ואף לחקות אותו כיצד הוא מוסר את השיעור גופא... החברים השתעשעו מההצגה.

מששמע זאת החת"ס הקפיד וסגר את הגמרא.

למחרת חייב החת"ס את כולם להשתתף בשיעור, ללא יוצא מן הכלל ואף הבחור הצעיר - "החקיקין" - חייב להשתתף בשיעור.

השיעור התחיל בחשש גדול מה יילד-יום, אף להפתעת כולם פתח החת"ס ואמר על עצמו שאתמול נכשל בהלבנת פנים ברבים. הוא פרץ בבכי מר שהדהד בחלל חדר מסירת השיעורים והודיע שהוא לא ראוי להמשיך וללמד את הבחורים.

או-אז פנה אישית אל התלמיד הצעיר וביקש ממנו מחילה בפני כולם, ולא נחה דעתו עד שהתלמיד אמר במפורש לאוזני כולם שהוא מוחל לרבו. רק לאחר שהיה ברור לחת"ס שיושרו ההדורים, הסכים לחזור ולומר שיעורים בישיבה...

נשמח מאוד שתפרסמו את הסיפור שלנו. גם בגלל שיש בו משום חיזוק לרבים, וגם בגלל שהבטחנו לפרסם!

שטשנו פרטים מזהים, אך זאת מבלי לפגוע באמיתות הסיפור עצמו.

* * *

קרובת משפחה שלנו הגיעה לפרקה. בשעה טובה. מי שכבר בענין מכיר את ההתרגשות המהולה במתח קל, נוכח התקופה החדשה - והטיקט החדש "בשידוכים". בתחילת תקופת השידוכים יכול כל אחד לאחל/לדמיין לעצמו כל מה שהוא רוצה, אך לא פעם באה המציאות וטופחת על פניו.

זה מה שקרה אצלה. הזמן חלף והלך, והשידוך המיוחל לא נמצא.

מאחר ובמשפחה מודגש מאוד נושא "בין אדם לחבירו", החלו לבדוק האם נגרמה פעם פגיעה כלשהיא שמעכבת היום את הישועה? שמונעת את צינור השפע להיפתח?

זה היה הלך המחשבה הראשון נוכח המתרחש.

* * *

היה קל מאוד להיזכר:

הכיתה שלה בבית הספר היסודי הייתה מורכבת מבנות מלאות מרץ, שלא תמיד נותב לכיוון חיובי...

הפגיעות וההצקות בין כתלי הכיתה היו רבות. לא מעט מורות היו יוצאות מהכיתה מושפלות, וגם הבנות בשוליים סבלו לא מעט. אף הייתה מורה ספציפית שפוטרה בסוף שנה עקב חוסר שליטה בכיתתן.

הזיכרונות הללו הדליקו נורה אדומה: רגע; אז מה קורה עם שאר בנות הכיתה?

בירור מהיר העלה תוצאה זהה ולא מפתיעה: רוב רובה של הכיתה עדיין לא מצאה את זיווגה.

* * *

כאן החל תהליך התיקון. היא לא התעצלה, גם וויתרה על כבודה, והרימה טלפונים למורות שזכרה שנפגעו ממנה במיוחד. וכמובן - למורה שהתנהגות הבנות גרמה לפיטוריה.

אחת המורות התקשתה מאוד לסלוח. לאחר הפצרות אמרה שהיא סולחת, אך ביקשה בכנות לחזור אליה בעוד כמה ימים. עד אז תשתדל למחות מהלב כל כתם של פגיעה, וסליחתה תהיה אמיתית.

כעבור שבוע היא חזרה אל המורה שסיפרה לה דבר מדהים: היו לי בבית בן ובת מבוגרים. שניהם היו בתהליך של שידוך, אך מניסיון העבר כבר ידענו שקשה לתלות ציפיות מוגזמות כל עוד

השבוע, יסגרו שערי הישיבות ורבבות בחורים יצאו ל'בין-הזמנים'. אבל 'בין הזמנים' הזה - לא יזכיר אף 'בין-הזמנים' שהכרנו בעבר! מזה תקופה שבארץ-ישראל נהרגים כמעט מידי יום יהודים הי"ד, ובמקביל מעצימים בהיכלי הישיבות את לימוד התורה - שהיא "מגנא ומצלאל". אבל גם כעת, כאשר הישיבות יוצאות לחופש - המלחמה לצערנו לא יוצאת עדיין לחופש. וזה אומר שאין לנו את הפריבילגיה להמעיט מהגנת התורה על הישוב, אלא להיפך עלינו להגביר חיילים לתורה.

נתאר לעצמנו איזה קידוש השם, בכל העולם כולו, יהיה כאשר כלל הבחורים - ללא יוצא מן הכלל - יירשמו ל"ישיבות בין הזמנים" בבוקר, בצהריים ובערב. לא לימוד "אגב" פה ושם, אלא משהו שמזכיר את המשפט בו היה משתמש בצחות המשגיה רבי דב יפה זצ"ל: "המעלה של בין הזמנים שלא קבעו בו 'בין-הסדרים', ואפשר ללמוד כל הזמן בלי להפסיק..." כמובן שהדבר כולל גם את תשב"ר, שכבר הוכיחו את כוחם בביטול גזרת המן באמצעות כח לימוד התורה הטהור שלהם!

כל עוד הסכנה לא חלפה, והשבויים נמקים בעזה, בתי המדרשות שלנו ימשיכו להיות מלאים עד אפס מקום - ולה' הישועה! (הרב נ. וינברג)

היית מעורב בסיפור שקשור לבין אדם לחבירו? שמעת ממקור ראשון?
ספר לנו עכשיו! פקס: 077-7671812 דוא"ל: ahavemet@012.net.il

גיליון מס' 572 בין הזמנים
תשפ"ד שנה שנים עשרה

לע"נ רבי יעקב ישראל ב"ר חיים פרץ
זצוק"ל קניבסקי
מרן הסטייפלר בעל הקהילות יעקב
נלב"ע כ"ג מנחם אב תשמ"ה
תנצב"ה

דברי שי"ח

ממרן רשכבה"ג שר התורה הגר"ה קניבסקי זצוק"ל

מדה טובה מרובה חמש מאות'

ברכות לראש משביר הוא הגבר שהקים עולה של תורה, בהפצת תורה וירא"ש השקפה טהורה, ידידנו היקר הרה"ג רבי יצחק גולדשטוף שליט"א לרגל הוצאת 'קובץ גליונות' החמש מאות לאור עולם, ואחז"ל 'מדה טובה מרובה חמש מאות' (תוספתא סוטה פ"ד ה"א), וזכה להביא אור תורתם של רבותינו זי"ע ויבלחט"א ולהאיר לארץ ולדרים, ואחז"ל מן הארץ עד לרקיע - מהלך חמש מאות שנה, (פסחים צ"ד ב'), וזכה ידידנו לשמח אלקים ואנשים, ושיהיה שפתי רבותינו בגנז"מ דובבות בקבר, ואחז"ל כרך גדול יש בו חמש מאות חלונות מעלין עשן חוץ לחומה (מגילה ו' ב') שיוצא אור אש התורה באלו חמש מאות מדורי אורה חוץ לחומה לדרי הארץ וחוצה לה, ובסממני הקטורת כתיב, קידה חמש מאות (שמות ל' כ"ד), ואנו באים בקידה והודאה להקב"ה שזיכנו בדור עני לכזה ס"ד, ומגלגלין זכות ע"י זכאי, יזכה בס"ד להמשיך במלאכת הקדש מתוך בריות גופא ונהורא מעליא לאורך ימים ושנים עד ביאת גואל צדק.

בשם כל אלפי רבבות בית ישראל הנהנים מידי שבת בשבת מאור התהו"ק בהלכה ובאגדה במוסר ובהשקפה ובכל מילי דמיטב, ידידו דוש"ת בהכרת הטוב מרובה, שמעון בהגר"מ זצ"ל ויסברג

לשמוח שמוצא דבריו בעוד ספרים

אמר לי רבינו זצ"ל, הרבה פעמים אחרי שטורחים ועמלים בכתיבת חידו"ת, מוצאים שהדברים כבר מפורשים בראשונים או אחרונים, ויש צער שישגו כביכול לריק, אבל האמת שההולך בדרך ישרה ימצא שם הולכים בדרך ישר, ויש לו לשמוח שכיון לאמת, ואדרבה אם הדברים מחודשים וזה דרך שלא דרך בא איש צריך חקירה ובדיקה שבאמת הדברים נכונים (שר חמישים).

על חידושי תורה אין בעלות

רבינו זצ"ל היה אומר שאחר ששלח מכתב תשובה לאדם זכה הלה בזה, ואינו יכול לבקש ממנו את המכתב, או למנוע ממנו מלהדפיסו, כי אין לו בעלות על זה, ולפיכך היה משתדל רבינו תמיד שיהיה לו העתק מכל מכתב, ורגיל היה רבינו לומר בשם מרן החזו"א זצ"ל דאין קזה דבר בעלות על חידושי תורה, וע"כ אם שמע אחד חידושי תורה מרבו מותר לו להדפיס את אותם החידושים, ואין הרב יכול לעכב בעדו, אא"כ הרב בעצמו מתכוין להדפיס בעתיד חידושים אלו, שאז יכול לעכב עליו מדין משיג גבול כיון שחושש שזה יפסיד לו בעתיד, אמנם היה מבקש מהמדפיסים תשובותיו שיכתבו לא לסמוך ע"י למעשה, (הספרים פ"ג עמוד ק"ה), והביא רבינו בשם החזו"א שאין דין ירושה על הדפסת ספרים ומותר להדפיס שלא ברשות היורשים (קונטרס הזכרונות ס' ג' אות כ).

נגזר על כל אחד מתי י"ל ספרו

היה פעם שאחד מספרי רבנו זצ"ל התעכב מאד ממצאת לאור עולם, ואמר לי רבינו זצ"ל, אי אפשר להוציא בכתב בס"ח שנגזר על כל א' כמה ספרים יוציא, ומתי יצא כל ספר לאור עולם. (ועי' בס"ח ס' תק"ל שנגזר על כל אדם כמה ספרים יעשה יש שנגזר עליו שיעשה ספר א' ויש ב' או ג').

העיקר לזכות בזה הרבים

אמר לי רבינו זצ"ל, הספרים שחברתי היו בעיקר על דברים שחשבתי שיהיה מזה תועלת לרבים,

מחבר ספרים מקטנותו

כתב בן רבינו, כל ההנאות והסקרנויות שלו היו סביב התורה הקדושה אהב לברר נושאים ולחבר עליהם ספרים בדברים שעדיין לא נתחברו עליהם ספרים לכן בצעירותו ממש חיבר ספר שלם על עגלה ערופה כמש"כ בהקדמה לנחל איתן, והיה מספר בעידן חדותא שחיבר בילדותו ספר וקראו קדש קדשים, והחזו"א כתב בגליון שצ"ל קרש קרשים, גם חיבר בילדותו ספר שמתרץ את כל הקושיות שהרעק"א הניח בצ"ע וא"ל אביו וכי סבור אתה שהגרעק"א לא עלה על דעתו התירוצים שלך ולכן גנזו, (הקדמת דעת נוטה במדבר).

אבעלי אסופות - עניני כתיבת חידו"ת

מעלת כתיבת חידו"ת

רבינו זצ"ל, היה מעודד כסדר העלות חידו"ת על הכתב, ובפרט היה מכה על קדקדם של צעירי הצאן, שלא יזלזלו בכתיבת הערה או הארה קטנה, והיה אומר אם תכתוב הערה, בהמשך יהיה לך 'חבורה', ואם תתרגל בזה בהמשך תוציא 'קונטרס', ואחרי תקופה תזכה להוציא ספר, ואמר לי, צריך שיהיה מצוי אצלך פנקס ועט לכתוב מיד כל הערה, וקובץ על יד ירבה, ופעם אמר לי, דע לך שרשמתי אצלי כל הערה מאז היותי ילד, והכל נמצא אצלי 'שמור בכספת', אמנם לפני שאני מדפיס אני בודק שוב ושוב, ולא כל דבר ראוי להדפיס, בפרט מה שכתבו בגיל צעיר, אבל צריך לייקר כל הערה, [וא"ל דגם בחוה"מ כשהיה לו הערה שחשש שישכח הביא לקטן שיכתוב בקיצור בעפרון], והכלל הוא שאין בתורה דבר שהוא קטן, וכבר כ' ריה"ח בס"ח (סי' תק"ל) כל מי שגילה לו הקב"ה דבר ואינו כותבו ויכול לכתובו הרי הוא גוזל מי שגילה כי לא גילה לו אלא לכתוב, ואמר רבינו זצ"ל שכשכותבים ע"מ להדפיס זה מחייב לעמול ולברר הדברים הדק היטב, וגם יש לו עי"ז ס"ד בזכות הרבים, ועי' בס' מגיד מישרים שהזהירו המלאך הרבה לכתוב חידושי תורה, ובפ' לך מביא, שאמר לו שאם יכתוב הדברים בזכות הרבים היה מגלה לו רזים נפלאים, (ספר ראה ישר עמוד ר"צ).

מועיל ללבן הדברים ולזכרם

ואמר לי רבינו זצ"ל, תדע לך שעי' הכתיבה מתבהרים הדברים שלומד, ורואה מה מבין ומה לא, ועי' הכתיבה שמרכז ומצמצם המחשבה במה שלומד, מתחדש לו הרבה חידו"ת, ואמר שמרן החזו"א זצ"ל, היה דרך לימודו שמברר הדברים בעצם הכתיבה ולכן היה כותב כדרכו בחוה"מ, והוסיף רבינו זצ"ל, דע לך שעל ידי כתיבה נחקקים הדברים לאורך שנים וסוגיא שכתבת עליה יד תזכור לאורך ימים ושנים, ועי' מש"כ רבינו בס' הזכרון (אותיות ז' ח') שהסודר תלמודו ומחדש חידושים לא במהרה משכת, (שר חמישים עמוד ט"ו).

דרך כתיבתו של רבינו

דרכו של רבינו זצ"ל היה לכתוב כל חיבור מחיבוריו במחברת נפרדת, ואח"כ להעתיק שוב הכל לדפים ארוכים, ובשעה שהיה מעתיק, היה עובר על הדברים שוב, ולפעמים אף היה משנה או מתקן את הנוסח, בפרט בדברים שכתב בימי חורפו שהיה משמיט הרבה מהדברים, והיה משאיר תואר שליט"א שכתב בשעתו על רבותיו בסגריים עגולות (שליט"א) והוסיף בעת ההוצאה במוסגר [זצ"ל] להראות שנכתב בחייהם כמין ימא לטיגא (הספרים פ"ד עמוד ק"ו).

עורך: יצחק גולדשטוף

ליצירת קשר: ✉ ig0533145900@gmail.com

✉ רבי יהודה הנשיא 52 בני ברק ☎ 053-3145900

ניתן לתרום גם במכשירי "קהילות" ו"נדרים פלוס" בבתי הכנסת,

יש ללחוץ על לחצן 'קופות נוספות' ובחיפוש 'דברי שי"ח', או בטלפון:

נדרים פלוס 03-7630585 - שלוחה - 1586

קהילות 073-2757000 - שלוחה - 4310

תפקידי להרביץ תורה בכתב

היה הרבה פעמים שהציעו לרבינו זצ"ל, להרביץ תורה בישיבות וכוללים חשובים, ורבינו זצ"ל השתמט באומר, אבא זצ"ל מרן הקה"י זצ"ל אמר לי שתפקידי בעולם הוא להרביץ תורה בכתב ע"י הספרים, וכמו כן מסר עצמו להרבות תורה בעניינת רבבות תשובות ומ"מ עם גדולי ת"ח ומחברי ספרים, לפשוט ספיקותיהם ולזרזם לחבר ספרים, ולא נמנע מלענות לילדי תשב"ר ששאלו פשוט ברש"י עה"ת, ואמר לי פעם, אני מצדידי הייתי עונה בשמחה מבקר ועד ערב על מכתבים בלימוד, רק שיש כאלו שסתם מבלבלים את השכל בשאלות של הבלי עוה"ז, כגון איזה צבע לצבוע הבית... וכיו"ב, ולמעשה היה טורח שעות ע"ג שעות לענות במסירות בד"ת ודע"ת צרופה, [ופעמים שראיתי שטורח בחיפוש אחר חיפוש יותר משעה לענות מכתב תשובה קצר, ואמר לשואל א' ששאל למה מתעכב התשובה, מה אתה חושב שאני עונה מהשרוול אני צריך לעיין לפני שאני עונה].

שמחתו הגדולה בהערות על הספר

רבינו זצ"ל היה שמח מאד בהערות על ספריו, ואמר בשם אביו הקה"י אם שולחים הערות סימן שלומדים בספרים, ומאד שמח שכתבתי הערות על מש"כ בעניני חגבים וא"ל אתה השני שכותב לי הערות ע"ז, וכמה שתכתוב ע"ז אשמח לעיין בזה ולענות, והיה ת"ח חריף שהיה משיג בגאון ע"ד רבינו זצ"ל, ולמרות שכתב בצורה חריפה היה רבנו שמח ומשתעשע עמו, ואף הודה לו שמעיין בספרו, וטרח אף לבא לביתו ללבן עמו הדברים, וע"י באגרות וכתבים דרך אמונה (רי"ג ר"ח) כמה אגרות בזה, [ופעם אחת א"ל שהרמב"ן כותב בהקדמת ס' המלחמות שחכמת התורה אינה כחכמת התשובות שרק א' צודק והשני טועה, רק בתורה יתכן שאלו ואלו דא"ח, ואמר שהמשיג הנ"ל תמיד מוצא את הצד השני], ופ"א אחרי שעבר על השגות על ספרו אמר שגם הרמב"ם היו בזמנו הרבה שהשיגו על ספרו וכתב במכתב ש"כ בחייו אבל אחרי פטירתו יעריכו את חשיבות ספרו כנדפס באגרות הרמב"ם (עמודים ש"א ש"ב) ואמר גם אני מקבל מכל העולם הערות על הספרים ב"ה, אבל אחרי מאה ועשרים יעריכו העולם כמה העשרתי את כלל ישראל, (תא שמע חט"ז עמודים י' צ"ג).

ישיחו בי יושבי שער

כתב רבינו זצ"ל, במכתב על הערות על ספרו, אני מחזיק טובה לכת"ר שמעיין בספרי ישיחו בי יושבי שער ומיני ומיניה יתקלס עלאה, (אגרות וכתבים דרך אמונה סי' ר"ג), אחדשה"ט יקרת קונטרסו הגיעני מגילה עפה מלאה על כל גדותיה מנופך ספיר ויהלום הגיעני והארות יקרות בהלכות עירובין בענינים עמוקים ובתוכו הרבה הערות על מש"כ בהלכות מזוזה ומחזקתא לי' מלא חפנאי טיבותא על אשר שם לבו לעיין בדברי אשר ע"ז מתפלל כל מחבר ישיחו בי יושבי שער ומיני ומיני תסתיים שמעתתא הש"ת יזכהו להפיץ חידושי ג"כ, (שם סי' ר"ז), למדתי את ההערות בעיון והנני מכיר טובה שהואיל לעיין בספרי שזו תפלת כל מחבר שהספר יבא לידי ת"ח שיעיניו בו, (שם סי' ר"ח).

ספרים שחיבר בילדותו

רבנו זצ"ל מקטנותו יצא לבגר, וגדל בבית אביו מרן הקה"י זצ"ל ודודו מרן החזו"א זצ"ל, וראה חיבת הקדש איך שערכו ספרים ושדדו מערכות של חידו"ת, וירא כי טוב ואת הארץ כי נעמה, וילך בדרכיהם, וכתב מחברת ב'הלכות סוכה' שכלל בתוכה 'דברים פשוטים' ששאל את דודו מרן החזו"א זצ"ל, ובא עם המחברת למרן החזו"א לבקש הסכמה, וכתב לו החזו"א כתב יפה מאד, ועוד כתב רבינו בילדותו חיבור וקרא לו 'שיח השדה', וכשראה זאת מרן החזו"א זצ"ל, אמר ע"ז המשך הפסוק 'טרם יצמח', עוד סיפר רבינו בילדותי כתבתי מחברת חידו"ת וקראתי את שמה 'קדש קדשים' ואבי מרן הקה"י זצ"ל ראה את זה וגער בי מדוע קראתי למחברת בשם זה, שאינו מן הראוי לקרוא שם זה, והפך את אות ד' לאות ר' כך שנקרא 'קרש קרשים', עוד אמר רבינו זצ"ל שכתב בילדותו מחברת ובה ליקוט שמות התנאים והאמוראים.

הגעתו לחצי הרשימה

ואמר רבינו זצ"ל, שמילדותו נתן בליבו לחבר ספרים לזכוי הרבים בענינים שלא חיברו חיבורים והענינים לא ברורים כ"כ, כמו עניני זרעים וטהרות, עגלה ערופה וחגבים קידוה"ח וכיו"ב, ובזקנותו אמר שכבר עומד בחצי הרשימה, ורואה שלא יספיק הכל, ועודד אחרים מנכדיו או תלמידיו שיכתבו על ענינים שחשב לחבר ספר כמו עניני גילוי זוגות, ועניני אדני השדה

וכיו"ב, וא' מהדברים שהתחיל לערוך רשימה [בסוף הסידור שלון] הוא בענין דברים הצריכים עמידה או ישיבה שלא נאספו כראוי לפונדק אחד [ורשם רבנו נ"ג דברים, ונדפס תצלום כת"י זה בס' 'אלא ד' אמות של הלכה' עמוד ס"ב וכן בספר "הספרים" עמוד שכ"ד, ומקצת מהדברים הביא רבנו בארחות יושר תפילה אותיות י' ל"ז], ונו"נ בענינים אלו עם רבנו בס' 'דולה ומשקה' [עמודים תכ"א תכ"ז].

לא יודעים בזכות מה חיים

רבינו זצ"ל מלבד מה שיגע כל שנותיו בהוצאת ספריו הגדולים בכל חלקי התורה, ובפרט בשנה מעוברת שהיה לו חודש נוסף על סדריו הקבועים שבד"כ היה יותר פנוי לסדר עוד ספר, היה טורח לענות על מכתבים ששלחו לו מכל קצוי תבל, וגם בזקנותו, היה עונה בכל יום קרוב למאה מכתבים, כשיש בהם כאלו ששאלו בעשרה מקצועות חמורים במכתב אחד, וכן היה טורח לענות בע"פ, והיה עליו לנדד שנה מעיניו להשלים סדרי חובותיו המרובים, והיה חוזר ואומר בשם אביו הקה"י זצ"ל, מי יודע בזכות מה חיים, כי לפעמים כבר נגמר ימים שנקצבו לאדם וחי בזכות הרבים, ואמר לי שבאמת יש לו הכרת הטוב להרבה ת"ח ששלחו לו מכתבי הערות נכונות על ספריו, ועמלו במה שכתב, וגם אמר שבזכות השאלות בכל חלקי התורה זוכה לחזור וללבו כל חלקי התורה, ולזרז הרבה ת"ח לחבר ספרים, ורבנו מרן הגרא"ל שטינמן זצ"ל אמר לי מגיעים אלי כל יום ת"ח צעירים עם חיבורים גדולים שעמלו בהם, ואני רואה בהקדמה שכותבים שזה בזכות רבנו זצ"ל שעודדם לכתוב וענה להם על ספיקותיהם, ואין סוף לזיכוי הרבים שיש בזה לרבינו זצ"ל.

אבעלי אסופות - עניני בין הזמנים

לימוד בבין הזמנים

אמר רבינו זצ"ל כל א' צריך ללמוד בבין הזמנים כמה שיכול, וכל ההבדל הוא שבבין הזמנים יכול כל א' ללמוד מה שליבו חפץ (ע"ז י"ט א'), שאינו משועבד לסדרי הישיבה, ואמר רבינו אני למדתי בבין הזמנים יותר טוב מבזמן, וכבר אמר אבא הקה"י זצ"ל שהרבה גדולי ישראל צמחו ע"י שניצלו את הזמן בימי בין הזמנים שזה כמו מת מצוה.

ואמר הקה"י, אין זמן שמופקע מחיוב לימוד התורה, כשיכולים ללמוד חייבים ללמוד וגם בבין הזמנים, והיה אומר והוסיף יודע אני מכמה וכמה שנעשו גדולי תורה דוקא בזכות זהירותם להקפיד על הלימוד גם בבין הזמנים ויש בזה כמה טעמים א' כי בזמן שרבים אין לומדים והוא לומד יש הרבה סייעתא דשמיא ב' כי בבין הזמנים אינו משועבד ללימודי הישיבה ויכול ללמוד מה שלבו חפץ ובמקום שלבו חפץ וכדאי' בגמ' ע"ז (י"ט א') ויכול ללמוד בבין הזמנים בכל מקום שיחפוץ בכל התורה כולה ולחדש חידושים ולהעלותם על הכתב ולגדול בתורה, (תולדות יעקב עמוד ק"ג).

בין הזמנים אצל רבינו זצ"ל

בשנים עברו היה הולך רבינו זצ"ל בימי בין הזמנים ללמוד ולכתוב כל היום בבית מחותנו הגר"ד מלינובסקי זצ"ל ברחוב נחמיה הסמוך (ששם לא יטרידוהו), ובשנים מאוחרות יותר היה נוסע לצפת לכמה ימים והיה יושב שם ימים שלמים ומעתיק הספר להוציא לאור, והרבה שנים היה יושב בבית חתנו הגאון רבי דוד אפשטיין שליט"א (שהיה בביתו מזגן והיה שקט מהפרעות), ופעם אחת התבטא שכבר כמה שעות יושב על ביארה"ל אחד כדי להבין מה היתה כוונתו בשעה שכתב את הדברים ובזמן שהיה רבינו שם כתב כל היום את ספרו דרך אמונה, ופעם התבטא שמספיק לכתוב שם בשבועיים מה שכותב כאן בשלשה חודשים וסיפרה הרבנית ע"ה, שפעם בסוף היום היו לרבינו זצ"ל כאבי עינים מרוב שאימץ אותם כל היום בכתביה, (ע"י בס' הספרים פ"ג עמוד ק"ה).

איך גרמו לרבנו לרצות ליקח הבן לים

סיפר בן רבינו, בהיותו ילד חפצתי ליסע לים אך לרבינו זצ"ל לא היה נח"ל לעזוב הגמרא לכך, וגם לא רצה ליתן שיסעו לבד או עם משהו אחר, ואמרה לו אמו הרבנית ע"ה עיצה כיצד לגרום שירצה ליסע עמו, תשאל את אבא איזה מסכת ללמוד, וכמה דפים ללמוד בכל יום, ועבור זה יסכים לקחת אותך לים, וכך היה שאמר לי תלמד כל יום דף במסכת ר"ה ואקח אותך לים וכך הוה, (חנוך לנער פט"ו עמוד רמ"ט מעדות בנו הגרי"ש שליט"א), וסיפר בנו הגרא"ש שליט"א שפעם בילדותנו רצו הילדים ליסוע עם אביו לים, והפצירו בו ולא כ"כ שש ליסע, אבל נענה ואמר שאם נלמד כמה פרקי משניות הוא יקח אותנו

לים, ולאחר שלמדנו, אמר, בסדר נסע, אבל צריך לבדוק אם החברותא רבי בערל וינטרויב ג"כ נוסע, שבלעדיו לא היה נוסע לים, ובאנו אליו ולא היה לו תוכנית ליסע, והרבנית ע"ה שראתה כמה אנו מאוכזבים אחר שטרחנו בלימוד המשניות בקשה ממנו שיסכים ליסע, ונעתר לבקשה ונסענו לים במשאית גדולה וישנה (ית"נ גליון תפ"ז י"ז מנ"א תשפ"ג עמוד ל"ד).

הנהגות החז"א בים

סיפר רבינו על מרן החז"א, היה בים לצורך בריאות במים, ונסע גם בג' השבועות, שהה בים כרבע שעה, אח"כ היה מתלבש ושוהה בחוף כשעה, ואמר שהאוויר של הים בריא יותר מהמים, היה הולך בים עם הכיפה, ותמיד היה נוסע לים עם אחרים, ואמרו בשמו שאמר שהים נברא לעמלי תורה שהוא בריא לעיון התורה, והיה אומר שזה רפואה למח, הייתי נוסע עמו לים כל ע"ש בקיץ, וגם באלול נסענו, אבא ז"ל היה מצטרף עמנו הרבה פעמים, אבא ז"ל הראה לי כיצד שוחין אף שלא קי"ל שחייב אדם ללמוד בנו לשחות, אבא ז"ל היה טובל ראשו במים כשהיה בים, אבל הלך עם כיפה, פעמים שהיה הולך בלא גרביים משום רפואה, (דרך שיחה ח"ב עמוד תמ"ט).

שמירת הגוף והנפש

אמר רבינו צריך להזהר בים מסכנת הגוף ושמירת העינים, ונשמרתם לנפשותיכם תרתי משמע, הציע לבחור שהיו לו כאבי ראש גדולים, שיתפלל ויסע לים, אבל שידע שהעצה הראשונה זה תפילה והשניה זה הים, ומספיק רבע שעה במים וחצי שעה על החוף, יותר מזה לא מוסיף לרפואה, וגם בחור שמרגיש טוב יכול ליסוע לים אם רוצה, ואין חשש ביטול תורה, ואדרבה מי שלומד הרבה הוא הצריך ליסוע לים, אבא ז"ל היה לוקח אוי לים וזה היה אחרי הבר מצוה, זה בריא, הרופאים אמרו למרן החז"א שיסע לים, ומי שצריך יכול ליסע גם בתשעת הימים, ואם האבא אומר ליסע יש ליסע, אחר החתונה יעשה כרצונו אבל לפני החתונה צריך לשמוע להורים. (כל משאלותיך עמוד תקל"ה)

שאלו שרבינו אסרו חוף שרתון, מה יעשה מי שצריך ללכת לבריאותו, והשיב רבינו שילך בבקר מוקדם לפני שבאים אנשים, ודי בפעמיים בשבוע, אמר רבנו לבחור עם כאבי ראש, הים הוא טוב מאד לזה אבל עתה בחורף שאי אפשר ים יש דבר שמועיל לזה טוש קר בבוקר על הראש, וכן יעץ הסטייפלער ואמר שהראש מכוסה עצם וממילא מים קרים לא מצננים ושיניח רק הראש תחת המים ויוטב לו. (שם עמוד תקל"ו).

אנו רצים והם רצים

היה תקופה שבהוראת הרופאים מיד אחר התפלה היה רבינו יוצא להליכה באויר ליד הים להקל על נשימתו הקשה, כיון שהמקום הוא גם מסלול של הליכה נראו אנשים רצים שם להתעמלות, לפתע רבנו אמר: אנו רצים והם רצים, (שם).

ירוקה שעל פני המים

ראה רבינו בהליכתו על שפת הים את הגלים מתנפצים על הסלעים ויש שם ירוק על הסלעים, אמר רבנו הנה זה הוא 'ירוקה שעל פני המים' הנזכר בגמרא שבת בפ' במה מדליקין (שם).

ברוך שפטרני

בהליכה בחזרה שאלו את רבנו, הרופא אומר כי ההליכה מאד חשובה לרבנו, האם יש שכר על כל פסיעה ופסיעה או מצוה אחת של ונשמרתם, הגיב רבנו, למאי נפק"מ, הרי אין ברכה שנחשוב האם כל פסיעה ברכה בפני עצמה, וכאשר אני גומר הרי י"ל ברוך שפטרני, שאלו נאמן ביתו ר' ישעי' אפשטיין שליט"א, וכי על מצוה אומרים ברכה שפטרני, הגיב רבינו, על מצוה כזו כן אומרים, בפעם אחרת שאלו את רבנו מה חושב בעת ההליכה, והשיב, מתי כבר אתפטר מהעול הזה (שם).

דעת החז"א בגדר בחורי ישיבה בבין הזמנים

מרן החז"א זצוק"ל הורה לחלק את הכסף מהקערה של מחצית השקל בין התלמידים של הישיבה קטנה תפארת ציון (ארחות רבינו ח"ג עמוד קס"ה אות ד), וכתב רבינו זצ"ל בקונטרס הזכרונות ממרן החז"א (סימן ל"ג אות ז) שמעתי בשמו שנסתפק בבחורי ישיבה שאביהם עשיר ונותן להם צרכיהם אם הבן מיקרי עני ויכול לקבל מתנות לאביונים, והביא רבינו מהרמ"א (יו"ד סי' רנ"ג ס"א) דאין ליתן צדקה לבניו של עשיר כשסמוכים על שולחנו, וציון לדברי אביו הקה"י (סוכה סי' כ"ט) דמ"מ אפשר ליתן להם מתנות לאביונים כי אין לבחור עצמו ממון, והנחיש בצ"ע, ועי' בארחות רבינו (ח"ג עמוד קע"ח) דבחורי ישיבה אף שנותנים להם ההורים צרכיהם עדיין יש דברים שחסרים להם.

וכתב רבינו זצ"ל בקונטרס הזכרונות (שם), ששמע ממרן רה"י הגר"ד לנדו שליט"א, שאמר בשם מרן החז"א זצ"ל, דבחור ישיבה בזמן היותו בישיבה יש לדון אם דינו כעני, אבל בבין הזמנים שהוא בבית ודאי דינו כעשיר, וכתב על זה רה"י מרן הגר"ד לנדו שליט"א וז"ל: כך שאלתי, ואמר שיש לחלק בין זמן היותו בישיבה לזמן הימצאו בבית בבין הזמנים, וככתוב, אך תשובתו היתה על מציאות אחת, ועל השניה אמר דיש לדון, ואיני זוכר בודאות אם התשובה היתה על זמן היותו בישיבה, ועל זמן הימצאו בבית נסתפק, או איפכא, וקרוב לודאי שעל זמן היותו בבית ענה דמספקא, [ענין מעשר עני היה במחשבתו, אך לא שאלתי אודות זאת רק באופן כללי] עכ"ל.

קביעות מקום בתפילה בבין הזמנים

נשאל רבינו זצ"ל בדעת נוטה (ח"א תפילה תשובה פ"ה) האם יש מעלת קובע מקום לתפלתו גם כשמתפלל בקביעות במקום אחד שחרית ובמקום שני מנחה וכמו שעושים רוב אברכי הכוללים בזמנינו שמתפללין בבוקר בבהכ"נ ובמנחה בכולל, והביא השואל מהמבואר בפמ"ג שיכול להיות מקום אחד קבוע בקיץ ומקום אחר קבוע בחורף ומשמע שבודאי כל יום מיהת צריך להיות תפלות באותו מקום ומה שלא נוהגים אברכי הכוללים להקפיד להתפלל כל התפלות באותו מקום נראה משום שיגרום ביטול תורה גדול אם יצטרך כל יום לחזור לבהכ"נ שבשכונתו, והשיב רבינו, דברייכם נכונים, ואמר דמ"מ אפשר שיש בזה קצת מעלת קביעות מקום אבל אינו מקיימה בשלימות, ולמעשה גם רבינו נהג כן שנים רבות ששחרית ומעריב התפלל בביהכ"נ חז"א לדרמן, ומנחה בכולל חזון איש.

וראיתי כעת בקו' מעשה שיח בסופו (עובדות והנהגות תפילה) ששאל מרבינו זצ"ל האם קובע מקום הוא בכל תפילה בפ"ע או דוקא בכל הג' תפילות יחד והביא ראייה ממה שרבינו עצמו התפלל מנחה בכולל ושחרית ומעריב בלדרמן, וענה רבינו אם אפשר בקל עדיף. ע"כ.

ועיין בספר הליכות שלמה (פ"ה הערה ב) בשם הגרש"ז אויערבאך זצ"ל דגם אם בכל אחת מג' התפילות קובע עצמו בביהכ"נ אחר או ביהכ"נ אחד לשבת ואחד ליום חול נחשב כקובע מקום לתפילתו. וע"ש (הערה ח) שהורה לבחורים שקביעותם להתפלל בישיבה שאם אירע שאיחרו לתפלה יתפללו ביחידות בישיבה ולא ילכו להתפלל במנין אחר כדי שלא יתרגלו להחסי מלהתפלל בישיבה שהתפלה בה מעלתה מרובה וגם בישיבה היה מזוז על קביעות מקום, והצביע פעם בפני התלמידים על בחור מסוים באמרו הוא ירא שמים אמיתי כי יש לו מקום קבוע אפילו במנחה.

ועי' בשיח תפילה (עמוד יז) שמעלות מעלות יש והמעלה הגדולה ביותר היא להתפלל תמיד באותו מקום אבל יש גם מעלה אם מתפלל לדוגמא תפילה אחת במקום זה ותפילה שניה במקום אחר כל עוד שיש לו איזו שהיא קביעות אבל מי שמתפלל איך שמזדמן לו בלי שום קביעות מפסיד לגמרי מעלה זו. ועיין א"א לבעל הדע"ק מבוטשאטש (סי' צ' ס"ט) דאין צריך שכל חייו יתפלל במקום אחד דגם אברהם אבינו הלך למסעותיו ממקום למקום.

ובס' שאלת רב (ח"ב פ"ו אות פ"ה) שאל מרבינו זצ"ל בענין שטיבלאך שבו כמה חדרי תפילה האם מקיים דין קובע מקום לתפילתו אפילו אם אינו מתפלל תמיד באותו חדר ודי שבאותו בנין או שצריך באותו חדר מסוים, והשיב רבינו זצ"ל לכאן צריך באותו חדר.

ועי' בס' שמענו כן ראינו (ח"א פ"ו סי' י"ט) ששאל מרבינו זצ"ל, כתב הש"ע (סי' צ' ס"ט) יקבע מקום לתפלתו שלא ישנוהו שלא לצורך ואין די במה שיקבע לו בית הכנסת להתפלל אלא גם בבית הכנסת שקבוע בה צריך שיהיה לו מקום קבוע עכ"ל, מה הדין אם מתפלל לפעמים בבית הכנסת זה ולפעמים בזה האם יש ענין לקבוע מקום בכל אחד, והשיב רבינו, אין ענין.

ובהערות שם מובא מספר נקיות וכבוד בתפילה (תשובה רל"א) שנשאל רבינו האם במקום שמתפלל רק לפעמים ג"כ צריך לקבוע מקום או שכל הדין הזה רק במקום שמתפלל בקביעות, והשיב י"א שא"צ.

מדור זה נכתב ליליוני נשמת

אבי מורי הרב ברוך מאיר ב"ר יעקב ישעיהו ויסברג זצ"ל
ואמי מורתי מרת רבקה בת רבי פסח יעקב אנגל זצ"ל תנצב"ה

שָׁנִים קְדֻמוֹנִיּוֹת עַל גְּדוּלֵי הַדּוֹרוֹת

עובדות חדשות ונדירות מפי רבינו מרן זצוק"ל!

מדור שָׁנִים קְדֻמוֹנִיּוֹת - לַשְּׁבֻעוֹת הַבָּאִים בַּעֲזֵה"י

הג"ר עקיבא טננבוים זצ"ל (נלב"ע ערב ט"ב) | בת רבינו הרבנית הצדקנית מרת חנה שטינמן ע"ה (ג) ("גאלול תשע"ד)

הגאון רבי שלמה נח קרול (ג' תשרי תשנ"ט)

נשמח לקבל מקוראינו הנאמנים מסמכים, תמונות, עובדות ומעשיות הקשורים להנ"ל

הצדיק רבי נתמן לייכטנבג זצ"ל (י"ז אב תשנ"ה)

ומכיון שרבי נתמן הסכים לו רבינו ומאז החלו להקפיד בבית הכנסת על חצאי דקות.

נהרה של שמחה שפוכה על פניו של רבי נתמן בסיום מצוות אפיית המצות. לצידו ואחוריו נראים רבי אברהם יצחק ורבי יחזקאל בני הרמ"ד ליפקוביץ

השלך על השם יהבך

בטחונו של רבי נתמן בהקב"ה היה לשם דבר. הוא חי באמונה ובכך ש'עצת השם היא תקום' וכי ההשתדלות והחריצות שקר. כאשר נתיסר בתקופתו האחרונה

ביסורים נוראיים לא אבה ללכת לבית חולים או לדרוש ברופאים, וכאשר מצבו הרפואי החמיר ניסו ידידיו ומכריו לשכנע אותו מאוד אך הוא היה איתן באמונתו. בימיו האחרונים - ימי בין המצרים - נחלש ולאחר כמה ימים כבר לא היה בכחו לצאת מביתו, וביום שמחולשתו לא יכול היה לבוא לבית הכנסת, רבינו הגיע לבקר, ואף שוחח עמו על כך שמצוה להשתדל ברפואה ולנסות לשמוע מה אומרים הרופאים.

ורבי נתמן טען לפניו את דבריו של האבן עזרא פרשת משפטים על הפסוק "ורפא ירפא" מכאן שנתה הרשות לרופא לרפא המכות והפצעים שיראו בחוץ, רק כל חולי שהוא בפנים - בגוף, ביד ה' לרפואתו". ורבינו לא קיבל את דבריו ואמר לו שלפי מצבו זה כבר נחשב חולי הנראה בחוץ, ועוד שזה כבר בגדר פיקוח נפש.

ורבי נתמן נענה לרבינו שמסכים שרופא יבדוק אותו, אך הרופא לא הצליח לעמוד על טיב מחלתו, ולאחר כשבוע ביום השב"ק גברו מכאוביו מאוד ועם זאת עסק ביסורים בתורה ולא ויתר על תפילה כהלכה, ועם גמר הבדלה החמיר מצבו מאוד ובשעה קלה השיב נשמתו הטהורה לבוראה בליל י"ז מנחם אב.

הפטירה וימי השבעה

רבי נתמן לא השאיר אחריו זש"ק, אך תמיד היה מלא באמונה ושמחת חיים עם רוגע פנימי שהשרה שלוהו על הסובבים.

אחרי הסתלקותו לא היה מי שישב שבעה אחריו, ועשרה מידידיו הגיעו כל יום והתפללו בימי השבעה בביתו, ורבינו נשאל אז על ידי הגר"א מן אם מתפללי המנין פטורים מאמירת התחנון בבית זה, כדין בית האבל או שחייבים וצייד שפטורים.

בתוך השלושים יום לפטירתו נערך מספד תמרורים בבית הכנסת 'לדרמן' בהשתתפות רבינו.

ת"ח שלא נספד כהלכה

בהגיעו של רבי נתמן להתגורר בבני ברק, משפחות תלמידי חכמים רבים החלו להתקרב אליו כשרבים קובעים לימוד חברותות עמו, וביניהם היה הגאון רבי משה דוד ליפקוביץ שליט"א, רב בית הכנסת 'היכל משה' בבני ברק, ובניו שליט"א. ואחר פטירתו של רבי נתמן התבטא רבינו כי רבי נתמן הוא 'חכם שלא נספד כהלכה', וביקש שיכתבו באחד העיתונים מתולדותיו ושבחיו, ואכן כדבריו עשו (מפי ר"פ ליפקוביץ, ויוזכר לשבח האחים רבי יוסף שלמה ורבי יצחק קורלנסקי שהשתדלו אז בכתובת ופרסום הדברים).

ואחרי כן כתב בנו של רבי משה דוד שליט"א קונטרס בשם 'אתהלך לפני ה' בו כתב מעט משבחי וצדקותיו וחסדיו בין הבריות, ועל עמלו ויגיעתו הרבה בתורה ודקדוק הלכה.

ושכשיצא הקונטרס הניחו למכירה ערימת חוברות בחצר בית הכנסת 'לדרמן', ורבינו הבחין בזה ולאחר שעייין בזה, אמר לבנו הגאון רבי יצחק שאול, שיקנה חוברת עבורו, ורבינו עבר על זה מרישא ועד גמירא. והעיד רמ"ד ליפקוביץ שליט"א כי רבינו התבטא בפניו בהתפעלות על תוכנה ש'הדברים נכונים'.

רבי משה דוד ליפקוביץ עם רבינו

רבי נתמן זצ"ל נולד בפתח תקוה בשנת תרע"ז, ובה התגורר רוב ימיו. את משנת תלמודו קנה מפי רבותיו הגאונים בישיבת 'לומז'א' בפתח תקוה, ובראשם הגר"ח גורדון. כל שנותיו של ר"נ הצטיין בהתמדתו ושקידתו בתורה, ועשה מלאכתו טפל ותורתו עיקר, ולעת זקנותו הניח מלאכתו והתמסר לתורה בכל חלקיה ומקצועותיה, בניצול הזמן ובחברותות רבים מילדים ועד אנשי שיבה, בישיבת 'אור ישראל' ובתי מדרש נוספים בפתח תקוה, והצליח להסתיר מעין הציבור את צדקותו הרבה, כשהוא מקפיד בכל דקדוקי הלכה קלה כבחמורה, וכל הליכותיו היו קודש לעבודת הבורא בלבד, והיה מרבה במעשי צדקה וחסד לשם שמים, ומזכה נערי ישראל רבים בציצית ותפילין מהודרות חנם. קשר מיוחד ועמוק היה לו עם גדולי ישראל כדוגמת מרן החזון איש, ה'סנדלר' הצדיק רי"מ רביקוב, הגה"צ רבי ראובן יוסף גרשונוביץ וזכר צדיקים לברכה. נלב"ע לאחר יסורים בתאריך י"ז אב תשנ"ה ומנו"כ בבית החיים פונבז' בבני ברק.

במחיצת רבי אליהו דושניצר

רבינו הכיר את רבי נתמן כשהיה מגיע אל מרן החזון איש לשאול ממנו כיצד לנהוג בהלכות שונות, בעיקר בעניני מצוות התלויות בארץ. את התשובות היה מעביר לאנשי 'כפר חסידים' שם התגורר רבי נתמן תקופה מסוימת. ובהמשך

חזר ר' נתמן להתגורר בפתח תקוה, והיה דבוק וקשור לרבו המשגיח הגאון הצדיק רבי אליהו דושניצר, וזכה לקרבה גדולה ממנו. ולימים, כאשר ערך רבינו את כתבי רבו הגאון הצדיק רבי אליהו דושניצר בספר 'נחלת אליהו', הוא ביקש מכמה תלמידים לכתוב זכרונות מרבים הגדול, ביניהם גם מרבי נתמן.

הצדיק רבי נתמן לייכטנבג

במנין 'ותיקין' בבית הכנסת לדרמן

בשנת תש"מ נפתח כביש חדש לתנועה בסביבה בה התגורר רבי נתמן ומחמת זו החלו לעבור מכוניות בשבת קודש. רבי נתמן לא היה מסוגל לסבול את המראה וכבר באותו שבוע מיהר לעקור לבני ברק, ועבר להתגורר בביתו שברחוב אמרי ברוך בעיר, כשהוא קובע את מקום תפילת שחרית במנין ותיקין, עליה הקפיד כל חייו, מגיל שבע ועד יומו האחרון ממש. ועד מהרה עבר להימנות על מתפללי בית הכנסת 'לדרמן' ובראשם רבינו.

דמותו הרצינית של רבי נתמן כשהוא מגיע מידי בוקר זמן רב טרם התחלת התפילה, לאחר שעות של לימוד מאמצע הלילה, בדרכו להתפלל במתינות מילה במילה, אינה נשכחת מבאי המנין אפילו לאחר שנים רבות.

להתחשב בדעתו

סיפר גבאי בית הכנסת 'לדרמן' הגאון רבי מרדכי אריאל שליט"א:

פעם אחת נעדר רבי נתמן לייכטנבג מבית הכנסת מספר ימים. ורבינו הגר"ח קניבסקי זצ"ל הבחין בזה, ושלח אותי לראות מה קרה. הלכתי לביתו של ר' נתמן, והתברר שהוא הלך להתפלל במקום אחר, היות ולפי חשבונו מתפללים מהר מידי... הוא רצה שיוסיפו עוד כמה רגעים בין אמירת 'ישתבח' לבין 'יוצר אור' כדי לאומרם במתינות יותר, ומפני שלא הסכימו איתו הוא עבר להתפלל במקום אחד. חזרתי עם דבריו לרבינו, ואמר 'צריכים להתחשב ברבי נתמן, מהיום יוסיפו בשבילו עוד דקה'. ואכן הוא חזר להתפלל איתנו.

כאשר רבי נתמן חזר להתפלל, הוא הכין דף מסודר לשליח ציבור, בו רשם בדקדוק כמה דקות לפני נץ החמה צריכים לומר את הקדיש, ואימתי מתחילים 'ברוך שאמר', ואחרי כמה דקות מגיעים לישתבח וכו' כדי שיוכלו לכון את השמונה עשרה עם הנץ החמה מבלי להיחפו מתחילת התפילה.

(ואמנם למעשה, חלק מבעלי התפילה לא הסתדרו עם הדקדוק של הזמנים ומיהרו יותר אבל מ"מ רבי נתמן היה מרוצה שמי שרוצה יודע איך להתפלל)

חצאי דקות

סיפר רבינו, שפעם הגיע אליו רבי נתמן ושאל מדוע לא מקפידים לדקדק בזמן נץ החמה על חצאי דקות.

ורבינו השיב לו שבמנין שהיה אצל החזון איש לא הקפידו על זה, וגם בלוח ארץ ישראל של רבי מיכל אין חצאי דקות.

ושלח אותו רבינו אל הגאון רבי בניש פינקל, לימים ראש ישיבת מיר זצ"ל, שהוא היה מהקבועים במנין של החזון איש וגם עסק הרבה בזמני הנץ החמה, וענה שהכל נכון, אכן יש לוח נוסף של רבי מיכל ששם כן מקפידים על חצאי דקות.